

การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์”
พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม ๒๕๕๔

การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์”
พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม ๒๕๕๔

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์”
พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม ๒๕๕๔

ศิริลักษณ์ ศรีกล้า. (๒๕๕๔). การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง

“เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์. ปริญญาานิพนธ์

ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.พรธาดา สุวัธนวิษ, อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนจั่น.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การกลวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

ผลการศึกษาพบว่า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนดังนี้ การตั้งชื่อเรื่อง พบว่ามีกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง ๓ วิธี ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่สำคัญของเรื่อง และตั้งชื่อเรื่องโดยการใช้ชื่อเฉพาะ

การเขียนความนำ และลงท้าย มีกลวิธีการเขียนความนำ ๔ ลักษณะโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เริ่มด้วยการเล่าทำความเข้าใจ การอธิบาย การเล่าความเป็นมาของเหตุการณ์ การบอกเจตนาของผู้แต่ง และการเล่าข่าวหรือเหตุการณ์ การแสดงทัศนะ การเล่าการเดินทาง การแสดงความรู้สึก กลวิธีการเขียนลงท้ายพระองค์ทรงมีกลวิธีการเขียนลงท้าย ๔ ลักษณะ คือ ลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก การอธิบาย การทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป การแสดงความคิดเห็น การสรุปความ การทำนายเหตุการณ์ต่อไป การชักชวนให้ปฏิบัติตาม การกล่าวถึงแผนงานที่จะทำต่อไปในอนาคต

การดำเนินเรื่อง ใช้การดำเนินเรื่อง ๓ ลักษณะ คือ การอ้างอิงข้อมูล พระองค์ทรงอ้างอิงคำบอกเล่า อ้างอิงจดหมาย และเอกสารทางราชการ การลำดับความ พระองค์ทรงใช้การลำดับความโดยการเล่าย้อนต้น การลำดับความตามปฏิทิน โดยแบ่งเป็นเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวต่อเนื่องไปโดยตลอดและไม่เล่าสลับเหตุการณ์ นอกจากนี้การแทรกบทสนทนาหรือคำพูด

ในด้านการใช้ภาษาในพระนิพนธ์สารคดีอัตชีวประวัติ เป็นการใช้คำ การใช้ประโยค และการใช้ภาพพจน์ ในด้านการใช้คำ พระองค์ทรงใช้คำที่ทำให้เกิดภาพ ใช้คำภาษาต่างประเทศ ใช้คำที่มีความหมายโดยนัย และใช้คำพินสมัยหรือคำเก่า การใช้ประโยคพบการใช้ประโยคความรวมเป็นส่วนใหญ่ และใช้ประโยคความรวมซ้อนเข้ามาเพื่อขยายความให้ต่อเนื่องกันไป จากนั้นก็เพิ่มประโยคความซ้อนเข้ามาเสริมความ การใช้ภาพพจน์พบภาพพจน์อุปมามากที่สุด รองลงมาเป็นภาพพจน์อุปลักษณะ อติพจน์ และบุคคลวัต

AN ANALYSIS OF LANGUAGE IN THE WRITING OF HIS ROYAL HIGHNESS
PRINCE CHULACHAKRABONGSE OF SIAM IN HIS BIOGRAPHICAL
DOCUMENTARY KOET WANGPARUSAKA (BORN AT PARUSAKAWAN PALACE)

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Thai
at Srinakharinwirot University

May 2011

Sirilak Sriklam. (2011). *An Analysis of Language in the Writing of His Royal Highness Chulachakrabongse of Siam in His Biographical Documentary Koet wangparusaka (Born at Parusakawan Palace)*. Master thesis, M.A. (Thai). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Porntada Suvattanawanich, Ms. Wiroonrat Chanaingoon

The purpose of this study is to analyze writing techniques and language of his Royal Highness Prince Chulachakrabongse of Siam in his biographical documentary Koet wangparusaka (born at Parusakawan Palace)

This research has found that writing techniques of His Royal Highness Prince Chulachakrabongse of Siam that could be described as the following details

HRH Prince Chulachakrabongse of Siam had writing technique for naming the title in any chapter. The first was named according to the important occasions. The next was from the significant places and the last was from giving the specific name.

Introduction and conclusion, HRH Prince Chulachakrabongse of Siam had 8 writing ways which ordering by frequency of application to presented the introduction that were description to events in the past, explanation, situation expressing, author's purpose, interesting news or events, point of view, journey descriptions and emotional expressing. For conclusion writing techniques had 9 methods that were ending with feeling expressing, explanation, giving the reader to be continue in next chapter, showing the opinion, conclusion, predicting to future matter, persuading reader to follow practices, planning what to do in future and referring to conversation.

In proceeding the story, HRH Prince Chulachakrabongse of Siam had 3 ways to composed. The first is information reference, He had referred to verbal sentences, letter evidences including official documents. The second is chronological story, He had ordered the matter by explanation to the past, calendar events and some chapter may be found alternative sentences but continuously story. Finally is inserting the dialogues or words by famous people in Siam and other countries.

The language application in this biographical documentary was created by using words, sentences and imaginary words. When considered in word usage topic, His

compose was mainly imaginary words, foreign words and inferring words as well as archaism style. In case of sentence writing, he normally used compound and complex sentences for explanation and continuous of situation. Moreover, he had applied only complex sentences to support major topics. He most frequency described by simile style, then metaphor, hyperbole and personification style, respectively.

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์”

พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

ของ

ศิริลักษณ์ ศรีกล้า

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. ๒๕๕๔

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.พรธาดา สุวัธนนิช)

(รองศาสตราจารย์สุนันทา ไสรัจจ์)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนงุ่น)

(อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนงุ่น)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พรธาดา สุวัธนนิช)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ศานติ ภัคดีคำ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.พรธาดา สุวัธนวิช ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนจุ่น กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำ อันมีค่ายิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และรู้ถึงคุณค่าของ งานวิจัย ท่านทั้งสองเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่เห็นเหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สุนันทา ไสรัจจ์ และอาจารย์ ดร.ศานติ ภัคดีคำ คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะอันมีค่า โดยไม่เห็นแก่ความยากลำบาก จนทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านในภาควิชาภาษาไทย ที่มอบความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษา ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้และประโยชน์อันเกิด จากการผลิตงานด้านวิชาการ และนำไปพัฒนาศักยภาพตนเองในการทำงานด้านอื่นๆ ต่อไป

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อสุริยะ คุณแม่ทัศนีย์ ศรีกล้า และญาติพี่น้องทุกท่านที่ สนับสนุนให้โอกาสทางการศึกษา และกำลังใจอย่างประเมินค่ามิได้ ขอขอบคุณน้ำใจไมตรีจากเพื่อน นิสิตปริญญาโท สาขาภาษาไทย ทุกท่านที่เสริมแรงใจซึ่งกันและกันเสมอมาตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และทำงานวิจัย คุณค่าทางปัญญาใดๆ ในปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตเวทิตาจิตแด่ คุณพ่อ คุณแม่ และอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และความคิดให้แก่ศิษย์

ศิริลักษณ์ ศรีกล้า

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑ บทนำ.....	๑
ภูมิหลัง.....	๑
ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย.....	๓
ความสำคัญของการวิจัย.....	๓
ขอบเขตของการวิจัย.....	๓
วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	๓
๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี.....	๕
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนสารคดี.....	๘
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี.....	๑๖
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์.....	๒๒
๓ วิเคราะห์กลวิธีการเขียนของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์.....	๒๔
สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๑ สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์.....	๒๔
กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง.....	๒๔
กลวิธีการเขียนความนำ และลงท้าย.....	๒๗
กลวิธีการดำเนินเรื่อง.....	๓๗
สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๒ สมัยประชาธิปไตย.....	๕๗
กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง.....	๕๗
กลวิธีการเขียนความนำ และลงท้าย.....	๕๙
กลวิธีการดำเนินเรื่อง.....	๖๖
สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๓ สมัยยุทธภย.....	๘๓
กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง.....	๘๓
กลวิธีการเขียนความนำ และลงท้าย.....	๘๕
กลวิธีการดำเนินเรื่อง.....	๙๕

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๔ การวิเคราะห์ภาษาในสารคดีอัตชีวประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์.....	๑๐๗
การใช้คำ.....	๑๐๗
การใช้คำที่ทำให้เกิดภาพ.....	๑๐๘
การใช้คำภาษาต่างประเทศ.....	๑๑๘
การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย.....	๑๒๔
การใช้คำพ้องสัมผัสหรือคำเก่า.....	๑๒๕
การใช้ประโยค.....	๑๒๗
การใช้ภาพพจน์.....	๑๓๐
ภาพพจน์อุปมา.....	๑๓๑
ภาพพจน์อุปลักษณ์.....	๑๓๖
ภาพพจน์อติพจน์.....	๑๓๗
ภาพพจน์บุคคลวัต.....	๑๓๘
๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๔๐
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	๑๔๐
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	๑๔๐
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	๑๔๐
อภิปรายผล.....	๑๔๔
ข้อเสนอแนะ.....	๑๔๖
บรรณานุกรม.....	๑๔๗
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	๑๕๑

การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์”
พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม ๒๕๕๔

ศิริลักษณ์ ศรีกล้า. (๒๕๕๔). การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง

“เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์. ปริญญาานิพนธ์

ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.พรธาดา สุวัธนวิษ, อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนจุ่น.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การกลวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

ผลการศึกษาพบว่า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนดังนี้ การตั้งชื่อเรื่อง พบว่ามีกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง ๓ วิธี ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่สำคัญของเรื่อง และตั้งชื่อเรื่องโดยการใช้ชื่อเฉพาะ

การเขียนความนำ และลงท้าย มีกลวิธีการเขียนความนำ ๔ ลักษณะโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เริ่มด้วยการเล่าทำความ การอธิบาย การเล่าความเป็นมาของเหตุการณ์ การบอกเจตนาของผู้แต่ง และการเล่าข่าวหรือเหตุการณ์ การแสดงทัศนะ การเล่าการเดินทาง การแสดงความรู้สึก กลวิธีการเขียนลงท้ายพระองค์ทรงมีกลวิธีการเขียนลงท้าย ๔ ลักษณะ คือ ลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก การอธิบาย การทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป การแสดงความคิดเห็น การสรุปความ การทำนายเหตุการณ์ต่อไป การชักชวนให้ปฏิบัติตาม การกล่าวถึงแผนงานที่จะทำต่อไปในอนาคต

การดำเนินเรื่อง ใช้การดำเนินเรื่อง ๓ ลักษณะ คือ การอ้างอิงข้อมูล พระองค์ทรงอ้างอิงคำบอกเล่า อ้างอิงจดหมาย และเอกสารทางราชการ การลำดับความ พระองค์ทรงใช้การลำดับความโดยการเล่าย้อนต้น การลำดับความตามปฏิทิน โดยแบ่งเป็นเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวต่อเนื่องไปโดยตลอดและไม่เล่าสลับเหตุการณ์ นอกจากนี้การแทรกบทสนทนาหรือคำพูด

ในด้านการใช้ภาษาในพระนิพนธ์สารคดีอัตชีวประวัติ เป็นการใช้คำ การใช้ประโยค และการใช้ภาพพจน์ ในด้านการใช้คำ พระองค์ทรงใช้คำที่ทำให้เกิดภาพ ใช้คำภาษาต่างประเทศ ใช้คำที่มีความหมายโดยนัย และใช้คำพินสมัยหรือคำเก่า การใช้ประโยคพบการใช้ประโยคความรวมเป็นส่วนใหญ่ และใช้ประโยคความรวมซ้อนเข้ามาเพื่อขยายความให้ต่อเนื่องกันไป จากนั้นก็เพิ่มประโยคความซ้อนเข้ามาเสริมความ การใช้ภาพพจน์พบภาพพจน์อุปมามากที่สุด รองลงมาเป็นภาพพจน์อุปลักษณะ อติพจน์ และบุคคลวัต

AN ANALYSIS OF LANGUAGE IN THE WRITING OF HIS ROYAL HIGHNESS
PRINCE CHULACHAKRABONGSE OF SIAM IN HIS BIOGRAPHICAL
DOCUMENTARY KOET WANGPARUSAKA (BORN AT PARUSAKAWAN PALACE)

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Thai
at Srinakharinwirot University

May 2011

Sirilak Sriklam. (2011). *An Analysis of Language in the Writing of His Royal Highness Chulachakrabongse of Siam in His Biographical Documentary Koet wangparusaka (Born at Parusakawan Palace)*. Master thesis, M.A. (Thai). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Porntada Suvattanawanich, Ms. Wiroonrat Chanaingoon

The purpose of this study is to analyze writing techniques and language of his Royal Highness Prince Chulachakrabongse of Siam in his biographical documentary Koet wangparusaka (born at Parusakawan Palace)

This research has found that writing techniques of His Royal Highness Prince Chulachakrabongse of Siam that could be described as the following details

HRH Prince Chulachakrabongse of Siam had writing technique for naming the title in any chapter. The first was named according to the important occasions. The next was from the significant places and the last was from giving the specific name.

Introduction and conclusion, HRH Prince Chulachakrabongse of Siam had 8 writing ways which ordering by frequency of application to presented the introduction that were description to events in the past, explanation, situation expressing, author's purpose, interesting news or events, point of view, journey descriptions and emotional expressing. For conclusion writing techniques had 9 methods that were ending with feeling expressing, explanation, giving the reader to be continue in next chapter, showing the opinion, conclusion, predicting to future matter, persuading reader to follow practices, planning what to do in future and referring to conversation.

In proceeding the story, HRH Prince Chulachakrabongse of Siam had 3 ways to composed. The first is information reference, He had referred to verbal sentences, letter evidences including official documents. The second is chronological story, He had ordered the matter by explanation to the past, calendar events and some chapter may be found alternative sentences but continuously story. Finally is inserting the dialogues or words by famous people in Siam and other countries.

The language application in this biographical documentary was created by using words, sentences and imaginary words. When considered in word usage topic, His

compose was mainly imaginary words, foreign words and inferring words as well as archaism style. In case of sentence writing, he normally used compound and complex sentences for explanation and continuous of situation. Moreover, he had applied only complex sentences to support major topics. He most frequency described by simile style, then metaphor, hyperbole and personification style, respectively.

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

สารคดีเป็นงานเขียนร้อยแก้วประเภทหนึ่ง เรื่องที่เขียนนั้นมีความจริงมากกว่าจินตนาการ ถึงแม้ว่าสารคดีเป็นงานเขียนที่มุ่งให้ความรู้ ข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ การเสนอข้อมูลหรือเนื้อหาสาระนั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องราว เหตุการณ์ ตัวบุคคล หรือสถานที่ต้องเป็นความจริงทั้งหมด จะแต่งเติมทำให้ความจริงบิดเบือนไปไม่ได้ และการเสนอความจริงนั้นก็ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ข้อมูลในลักษณะการบอกเล่าธรรมดาว่ามีอะไรเกิดขึ้น แต่เป็นการเสนอข้อมูลที่ผู้เขียนได้ศึกษาสังเกต สำรวจหรือวิเคราะห์ตีความได้ โดยมีจุดประสงค์ให้ผู้อ่านได้รับความรู้และความเพลิดเพลินในการอ่าน แม้ว่าสารคดีจะเป็นงานเขียนที่มุ่งให้สาระ ความรู้และข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่าน สารคดีก็มุ่งที่จะให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินด้วย

สารคดีเกี่ยวกับประวัติบุคคลหรืออัตชีวประวัติเป็นสารคดีที่ได้รับความนิยมมาช้านานทั้งในประเทศไทยและชาติตะวันตก สายทิพย์ นุกูลกิจ (๒๕๓๔: ๒๗๖) กล่าวว่า ในประเทศไทยงานเขียนสารคดีเริ่มมีลักษณะเป็นการเขียนเป็นแบบอย่างตะวันตก และมีรูปแบบชัดเจนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ เพราะประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อกับชาติตะวันตก ประกอบกับการที่คนไทยได้มีโอกาสไปศึกษาต่อต่างประเทศและได้นำเอาการเขียนรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะรูปแบบการเขียนสารคดีกลับมาเผยแพร่ด้วย ส่งผลให้งานเขียนสารคดีเริ่มมีรูปแบบและจุดมุ่งหมายที่กว้างมากกว่าเดิม คือ เนื้อหาของสารคดีนั้นมีความหลากหลาย เช่น สารคดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และสารคดีเกี่ยวกับประวัติชีวิตของบุคคล เป็นต้น

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์สารคดีไว้ คือ พระราชพิธี ๑๒ เดือน และไถลบ้าน นอกจากนี้พระบรมวงศานุวงศ์ก็ได้ทรงนิพนธ์สารคดีอีกเป็นจำนวนมาก เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์สารคดีเรื่องเสด็จประพาสต้นในรัชกาลที่ ๕ และนิทานโบราณคดี จะเห็นได้ว่างานเขียนประเภทสารคดีเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้นตามลำดับ ถึงแม้ว่าในระยะแรกๆ งานเขียนสารคดีมีผู้นิยมน้อยกว่าหนังสือประเภทบันเทิงคดี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์สารคดีประเภทบทความที่มีชื่อเสียงไว้จำนวนมาก เช่น เมืองไทยจึงตื่นเถิด โคลนติดล้อ ลัทธิเอาอย่าง ฯลฯ งานเขียนสารคดีนั้นก็ปรากฏมาอย่างต่อเนื่องจนถึงในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การเขียนสารคดีมีจำนวนมากและมีนักเขียนสารคดีที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น หลวงวิจิตรวาทการ เขียนสารคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สากล พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงพระนิพนธ์เรื่อง

เฟรดเดอริคมหาราช กองเกรสแห่งเวียนนา คัทรินมหาราชินี และเกิดวังปารุสก์ (ถวัลย์ มาตรฐาน. ๒๕๒๕: ๑๗)

พระนิพนธ์สารคดีอัครชีวิตประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เป็นงานเขียนสารคดีที่มุ่งเสนออัครชีวิตประวัติของพระองค์ มีเนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๔๙๑ มีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยใช้กลวิธีการเขียนที่น่าอ่าน ให้ความรู้ในเรื่องสภาพชีวิตภายในราชสำนัก เรื่องการเมืองของประเทศไทยในปลายรัชกาลที่ ๕ ถึงต้นรัชกาลที่ ๙ รวมทั้งกล่าวถึง การศึกษา ศาสนา ตลอดจนพระราชพิธีและประเพณีต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่พระองค์ทรงรับรู้มาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นๆ

ในการศึกษาพระประวัติและผลงานของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ พาชวีญ สิงหเทพ (๒๕๔๗ : ๑๑๙) ได้กล่าวถึงพระนิพนธ์เรื่องเกิดวังปารุสก์ของพระองค์ไว้ว่า ผู้ประพันธ์ทรงได้รับการศึกษาด้านประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี จึงทรงใช้กลวิธีการเขียนโดยการสอดแทรกประวัติศาสตร์ไทย และต่างประเทศไว้เป็นอย่างดี โดยการใช้กลวิธีการเขียนที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และชวนติดตาม

ในด้านการใช้ภาษาพระองค์ทรงใช้คำง่าย สั้นๆ แต่สละสลวย และได้ใจความชัดเจน ภาษาที่ทรงใช้ในพระนิพนธ์นั้นไม่เยิ่นเย้อ ไม่ใช้คำศัพท์ยากๆ และไม่ใช้คำต่างประเทศเกินความจำเป็น ทรงมีความสามารถและมีศิลปะในการเล่าเรื่อง ทรงบรรยายเหตุการณ์อย่างละเอียดที่สามารถสื่อทั้งภาพและความหมายได้อย่างชัดเจน เข้าใจเรื่องได้ง่าย ซึ่งส่งผลให้เป็นหนังสือที่น่าอ่านและน่าสนใจ

บุญยงค์ เกศเทศ (๒๕๒๖: ๒๙๗) ได้กล่าวถึงการใช้ภาษาในเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” ว่า พระองค์ทรงมีศิลปะในการเขียนบันทึกที่ทำให้ผู้อ่านและชวนติดตามเนื้อหานั้น ทรงใช้ภาษาง่ายๆ เข้าใจง่ายจึงทำให้ผู้อ่านและชวนติดตาม แม้ว่าในบางตอนมีภาษาต่างประเทศแทรกอยู่มากเนื่องจากความจำเป็นโดยเป็นชื่อบุคคล สถานที่ในต่างประเทศ ฯลฯ

จากการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเห็นว่า สารคดีอัครชีวิตประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์ พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ มีลักษณะที่น่าสนใจ ทั้งในด้านกลวิธีการเขียนและการใช้ภาษา ซึ่งยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษามาก่อน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัครชีวิตประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอธิบายลักษณะเด่นและความพิถีพิถันในการใช้ภาษาไทยของงานพระนิพนธ์ และเห็นคุณค่าความเป็นไทยได้อย่างดี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติ เรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยจะทำให้เห็นและเข้าใจกลวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในสารคดีอัตชีวประวัติ เรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษางานเขียนประเภทสารคดีอัตชีวประวัติ ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาและสร้างสรรค์งานเขียนประเภทสารคดีอัตชีวประวัติอีกด้วย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ศึกษากลวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเฉพาะเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

เล่ม ๑ สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พิมพ์ครั้งที่ ๕ พ.ศ.๒๕๐๘

เล่ม ๒ สมัยประชาธิปไตย พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ.๒๕๐๑

เล่ม ๓ สมัยยุทธภย พิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ.๒๕๐๗

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว่าดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่
 - ๑.๑ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเขียนสารคดี
 - ๑.๒ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนสารคดี
 - ๑.๓ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี
 - ๑.๔ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระประวัติพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์
๒. วิเคราะห์กลวิธีการเขียนในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - ๒.๑ การตั้งชื่อเรื่อง
 - ๒.๒ การเขียนความนำ และลงท้าย
 - ๒.๓ การดำเนินเรื่อง

๓. วิเคราะห์การใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์
ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๓.๑ การใช้คำ

๓.๒ การใช้ประโยค

๓.๓ การใช้ภาพพจน์

๔. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติ “เรื่องเกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งแบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี
๒. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนสารคดี
๓. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี
๔. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระประวัติของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

๑. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี

๑.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี

สารคดี (Non-fiction) คืองานเขียนที่ยึดเรื่องราวจากความเป็นจริงนำมาเขียนเพื่อมุ่งแสดง ความรู้ ความจริง ทรรศนะ ความคิดเป็นหลัก ซึ่งมีผู้ให้ความหมายและแยกประเภทสารคดีต่างๆ กัน ออกไป ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒: ๘๓๑) ให้ความหมายว่า สารคดี (สาระ) น. เรื่องที่เขียนขึ้นจากเค้าโครงเรื่องจริงไม่ใช่จินตนาการ

กุหลาบ มัลลิกะมาส (๒๕๒๒: ๑๖๗) ให้ความหมายว่า สารคดี คือ เรื่องที่มีเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้และความคิด ในบางเรื่องให้ความบันเทิงด้านภูมิปัญญา สารคดีแยกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

๑. บทความในหนังสือพิมพ์ เช่น บทบรรณาธิการ หรือบทความที่ให้ความรู้ความคิดตามหลักฐานที่เป็นจริง
๒. สารคดีวิชาการประเภทตำราต่างๆ หรือหนังสืออ่านประกอบความรู้เพิ่มเติม เช่น เรื่อง พม่าเสียเมือง ของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช
๓. ท่องเที่ยว กล่าวถึงการไปยังต่างแดน ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อคิดของสิ่งนั้นๆ
๔. ชีวประวัติ และอัตชีวประวัติของไทย หรือของบุคคลสำคัญที่แปลมาจาก ภาษาต่างประเทศ

๕. ความทรงจำ จดหมายเหตุ บันทึก จดหมายเหตุมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับราชการหรือ กิ่งวิชาการ ความทรงจำเป็นเรื่องของเอกชน บันทึกเป็นเรื่องปฏิบัติงานสำคัญที่เกี่ยวกับคน
๖. อนุทิน เป็นการจดบันทึกรายวันแต่ไม่จำเป็นต้องทุกวัน
๗. จดหมาย จดหมายโต้ตอบเชิงวิชาการให้ความรู้เรื่องต่างๆ หลายสาขา
๘. คติธรรม เป็นหนังสือแนวสอนจริยธรรม
๙. บทวิจารณ์ต่างๆ ที่ยึดหลักเกณฑ์วิชาการ
๑๐. บทสัมภาษณ์ เป็นข้อความที่เขียนจากการสัมภาษณ์บุคคล เนื้อหาสาระมีประโยชน์
๑๑. บทอภิปราย ปาฐกถา ให้ความรู้ความคิดในเรื่องต่างๆ

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (๒๕๑๗: ๖-๗) ให้ความหมายว่า สารคดี คือ งานเขียนที่ไม่มีตัวละครสมมุติ ถึงแม้ว่าสารคดีจะเป็นงานที่ผู้เขียนเจตนาให้ความรู้แก่ผู้อ่าน แต่ก็ให้ความพึงพอใจอันเกิดจากการประกอบรูปประกอบแบบ การเลือกเฟ้นการใช้ถ้อยคำในภาษาทำให้เกิดอารมณ์ตามสมควร งานเขียนที่เพ่งเล็งเชิงความรู้ เพ่งเล็งจะสอนโดยไม่คำนึงถึงอารมณ์ไม่เป็นสารคดี ถือเป็นหนังสือความรู้หรือวิชาการ

วีรฤทัย สัจจพันธ์ (๒๕๒๒: ๓) ให้ความหมายว่า สารคดี หมายถึงหนังสือที่มีเนื้อหาสาระ และมีจุดประสงค์เพื่อให้ความรู้ความคิดแก่ผู้อ่าน ในขณะเดียวกันก็ให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านด้วย ความสามารถในการใช้ภาษาร้อยแก้วที่สละสลวยของผู้แต่ง ในการประเมินคุณค่าของสารคดีควร คำนึงถึง คือ

๑. ความรู้ ความถูกต้อง ข้อเท็จจริง และความน่าเชื่อถือ
 - ๑.๑ เนื้อหาสาระและความมีแก่นสารสมบูรณ์ และสมดุลเหมาะสมแก่ระดับผู้อ่าน
 - ๑.๒ คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้ประพันธ์
 - ๑.๓ ส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือ ได้แก่ สารบัญ เชิงอรรถ บรรณานุกรม ดัชนี ตาราง แผนที รูปประกอบ
 - ๑.๔ ลักษณะรูปเล่ม และคุณภาพของการพิมพ์
๒. การเสนอเรื่องควรสังเกตดังนี้
 - ๒.๑ การวางโครงเรื่อง เรียงลำดับความสำคัญ เริ่มเรื่อง จบเรื่อง การเรียกร้องความสนใจให้ตามอ่าน
 - ๒.๒ สำนวนภาษาชวนอ่าน เข้าใจง่าย สละสลวย ยากหรือง่ายเหมาะสมกับระดับผู้อ่าน หรือมีลีลาการเขียนสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้อ่าน
 - ๒.๓ มี "เกร็ด" ทั้งความรู้ ความคิด นิทาน มุขตลก ตัวอย่างแง่คิดชวนขันแทรกไว้ให้เหมาะที่ ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ และความเพลิดเพลิน

๓. ทักษะของผู้เขียนที่แสดงความจริงใจ ทั้งที่แสดงไว้ชัดเจน ทั้งที่แทรกไว้ แฝงไว้ระหว่างบรรทัด

นอกจากนี้รึ้นฤทัย สัจพจน์ยังจำแนกสารคดีเป็นประเภทย่อยๆ มากมายตามลักษณะของการเขียน จุดประสงค์ของการเขียน ตลอดจนเนื้อหาสาระวัตถุประสงค์ของการเขียนนั้นด้วย ได้แก่

๑. บทบรรณาธิการ บทความสารคดี ในนิตยสาร วารสาร และหนังสือพิมพ์
๒. สารคดีวิชาการ
๓. สารคดีท่องเที่ยว
๔. สารคดีชีวประวัติ
๕. จดหมาย จดหมายเหตุ บันทึกความทรงจำ
๖. พระราชดำรัสและพระบรมราชาวาจา
๗. จดหมายตอบโต้
๘. หนังสือศาสนา คติธรรม ปรัชญา
๙. บทวิจารณ์
๑๐. บทสัมภาษณ์

โลบาน และ โอมสเต็ด (ทวิศักดิ์ ญาณประทีป. ๒๕๒๕: ๑; อ้างอิงจาก Loban Walter & Olmsted, Rosalind. ๑๙๖๓) ให้ความหมายไว้ว่า สารคดีคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง (Facts) เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่มีตัวตนจริง สารคดีมีส่วนที่เหมือนกับบันเทิงคดี (Fiction) ร้องกรอง (Poetry) และบทละคร (Drama) ในด้านการใช้จินตนาการ นักเขียนสารคดีจะต้องเลือกเขียนเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริง พรรณนาถึงบุคคลที่มีตัวตนจริง รู้จักเลือกสรรถ้อยคำที่เหมาะสม เสนอความคิดตามความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้นักเขียนสารคดีจึงต้องมีศิลปะในอันที่จะทำให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิงใจ เหมือนวรรณกรรมชนิดอื่นๆ

สารคดี แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ ๕ ประเภท คือ

๑. เรื่องเล่าที่เป็นเรื่องจริง
๒. บทความ
๓. ความเรียง
๔. ประวัติศาสตร์
๕. ชีวประวัติ

ตรีศิลป์ บุญขจร (๒๕๒๘: ๗๑๓) ให้ความหมายว่า สารคดี คือ เรื่องที่ไม่ใช่สมมุติ เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้น จุดมุ่งหมายของงานเขียนประเภทสารคดี คือต้องการให้ความรู้ความคิดแก่ผู้อ่านเป็นหลัก อาจมีจุดมุ่งหมายรองเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน งานเขียนประเภทนี้ให้ความรู้และความคิดเห็น

เหมือนงานประเภทวิชาการ แต่วิธีการเขียนมุ่งให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินด้วย ไม่เคร่งเครียดเหมือนงานวิชาการ อาจใช้ภาษาเป็นกันเอง สำนวนบรรยาย พรรณนา หรือเทศนา มีอุปมา (ความเปรียบเทียบ) หรือสาธก (การยกตัวอย่าง) โดยไม่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะเชิงอรรถและบรรณานุกรม

๑.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี พบว่ามีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับการเขียนสารคดี แต่เป็นการศึกษาการเขียนสารคดีต่างประเภทกัน ในที่นี้คือ สารคดีท่องเที่ยว ดังนี้

สรตี ใจสะอาด (๒๕๔๒: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาจดหมายเหตุรายวัน พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว : ต้นเค้าการเขียนสารคดีท่องเที่ยวยุคแรกของไทย งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาการเขียนและวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของจดหมายเหตุรายวันพระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่าพระราชานิพนธ์จดหมายเหตุรายวันชุดนี้มีลักษณะเฉพาะได้แก่ การใช้ข้อมูลจริงประกอบการให้ความรู้ด้านสถานที่ บ้านเมืองเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ทรงแทรกตำนาน นิทาน สารความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และทรงใช้ภาษาง่าย ชัดเจน อีกทั้งทรงแทรกคำประพันธ์ อารมณ์ขัน ช่วยก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และมีรูปถ่ายประกอบสถานที่ด้วย ลักษณะเฉพาะทั้งหมดนี้สอดคล้องกับการเขียนสารคดีท่องเที่ยวในปัจจุบัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสารคดี ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะสำคัญของการเขียนสารคดี คือ เป็นงานเขียนเกี่ยวกับเรื่องจริงไม่ได้สมมุติขึ้น เพื่อให้ความรู้ควบคู่กับความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน และนำเสนอด้วยการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนสารคดี

๒.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนสารคดี

การเขียนสารคดีให้น่าสนใจ ต้องมีกลวิธีการเขียนที่เร้าให้ผู้อ่านสนใจติดตามอ่าน มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง กลวิธีการเขียนสารคดีไว้หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๒.๑.๑ การตั้งชื่อเรื่อง

กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องมีความสำคัญสำหรับงานเขียนสารคดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะชื่อเรื่องเป็นส่วนแรกที่จุดประกายความสนใจให้กับผู้อ่านอยากรู้เรื่องราวที่อยู่ในเรื่อง ดังนั้นจึงปรากฏกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องแตกต่างกันออกไป ดังนี้

มาลี บุญศิริพันธ์ (๒๕๓๕: ๖๕). ได้ให้ความสำคัญของการตั้งชื่อเรื่องไว้ว่า ชื่อเรื่องเป็นส่วนที่จุดความสนใจผู้อ่าน แล้วยังส่งผลถึงความน่า เนื้อเรื่อง และความจบ การตั้งชื่อเรื่องยังสะท้อนถึงความสำคัญของเรื่องอาจใช้วิธีการตอบคำถามแบบเขียนข่าว สามารถครอบคลุมถึงประเด็นสำคัญ โดยยึดแนวคำถาม 5W's และ 1H คือ ใคร (Who) เหมาะสมกับการตั้งชื่อบุคคลสำคัญ ทำอะไร (What) เหมาะสำหรับข้อเท็จจริง ที่ไหน (Where) นิยมใช้กับสารคดีท่องเที่ยว เมื่อไหร่ (When) เหมาะสำหรับเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และเรื่องราวเกี่ยวกับเวลา ทำไม (Why) เหมาะกับการอธิบายเรื่องราวที่เป็นปัญหา และอย่างไร (How) เป็นการตั้งคำถามนำไปสู่การอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้จะต้องเลือกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ปราณี สุรสิทธิ์ (๒๕๔๑: ๓๔๕-๓๔๖). กล่าวว่า ชื่อเรื่องเป็นส่วนแรกที่ทำให้สารคดีมีความน่าสนใจ ชื่อเรื่องที่ดีควรบอกบรรยากาศของเรื่องได้ สามารถกำหนดขอบข่ายและเนื้อหาของเรื่องได้ ซึ่งปรากฏการตั้งชื่อเรื่องสารคดีแบบชื่อเรื่องบอกเนื้อหา ชื่อเรื่องแบบเล่นสำนวน ชื่อเรื่องแบบฉงน ชื่อเรื่องที่ใช้ความรุนแรง และชื่อเรื่องประเภทเรียกร้อง

รัญญา สังขพันธ์านนท์ (๒๕๔๖: ๔๗). กล่าวว่า ชื่อเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญของสารคดี เพราะเป็นส่วนแรกที่ผู้อ่านมองเห็น และอยากอ่านเรื่องราวที่เขียน ดังปรากฏรูปแบบ หรือแนวในการตั้งชื่อดังนี้ ตั้งชื่อเป็นประโยคบอกเล่าตรงไปตรงมา ตั้งชื่อแบบเล่นสำนวนเล่นคำ ตั้งชื่อแบบเรื่องสั้นหรือนวนิยาย ตั้งชื่อด้วยกลุ่มคำหรือวลีที่บอกเนื้อหามาเรียงต่อกัน และตั้งชื่อโดยใช้ประโยคหลักนำหน้าตามด้วยข้อความที่เป็นส่วนขยาย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องมีส่วนสำคัญสำหรับงานเขียนสารคดีเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นจุดดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องไปโดยตลอด กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องสามารถทำได้หลายลักษณะ ดังนี้ กลวิธีการตั้งชื่อตามเนื้อหาตรงไปตรงมา กลวิธีการตั้งชื่อแบบเล่นสำนวน กลวิธีการตั้งชื่อแบบคุยกับผู้อ่าน กลวิธีการตั้งชื่อแบบคำถาม การตั้งชื่อแบบฉงนสนเท่ห์ กลวิธีการตั้งชื่อแบบเรื่องสั้นหรือนวนิยาย

๒.๑.๒ กลวิธีการดำเนินเรื่อง

กลวิธีการดำเนินเรื่องมีส่วนสำคัญกับงานเขียนสารคดี เพราะงานเขียนสารคดีจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับกลวิธีการดำเนินเรื่อง ซึ่งกลวิธีการดำเนินเรื่อง ประกอบด้วย ๓ ส่วนด้วยกัน คือ

๒.๑.๒.๑ การเขียนความนำ

ประโยคแรกของการเขียนสารคดีเริ่มที่ความนำสารคดี การขึ้นต้นเรื่องเป็นหัวใจของสารคดี เป็นส่วนที่จะบอกอะไรแก่ผู้อ่าน (มาลี บุญศิริพันธ์ ๒๕๓๕: ๔๑) กล่าวว่ความนำที่ของควมนำมีอยู่สองประการ คือ สร้างความสนใจแก่คนอ่านและดึงดูดให้ผู้อ่านติดตามตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

ชลอ รอดลาย (๒๕๔๔: ๓๐) กล่าวว่า ความนำหรือค่านำของสารคดีเป็นตอนที่ผู้เขียนมุ่งที่จะจูงใจให้ผู้อ่านได้อ่านเนื้อเรื่องโดยการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านนั้น ผู้เขียนสารคดีมีวิธีที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ความถนัด และความสามารถเฉพาะตัว ประเภทของการเขียนความนำที่นิยมในการเขียนสารคดี มีดังต่อไปนี้

๑. ความนำที่เป็นข่าว
๒. ความนำแบบพรรณนา
๓. ความนำแบบสรุปความสำคัญ
๔. ความนำที่เป็นคำถาม
๕. ความนำที่เป็นสุภาษิตหรือบทกวี
๖. ความนำแบบการให้คำจำกัดความ
๗. ความนำที่เป็นเรื่องเล่า
๘. ความนำแบบใช้อัญพจน์ (คำอ้อ)

ธัญญา สังขพันธานนท์ (๒๕๔๘: ๗๒) ได้รวบรวมวิธีการเขียนความนำจากการศึกษางานเขียนสารคดีที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์และนิตยสาร สรุปได้ดังนี้

๑. ความนำแบบพรรณนา เป็นการเล่าให้นี้กเห็นภาพอันใดอันหนึ่ง เป็นการเล่าในอีกลักษณะหนึ่งที่คล้ายกับการบรรยาย คือมุ่งนำเสนอภาพธรรมชาติ บรรยากาศ สถานที่ เป็นการเขียนที่แสดงให้เห็น (show) มากกว่าเล่า (tell)

๒. ความนำแบบบรรยาย เป็นความนำที่นำเสนอด้วยการเขียนบรรยายให้เห็นภาพมีลักษณะคล้ายพรรณนา แต่จะเขียนรายละเอียดที่เป็นลำดับขั้นตอนที่เห็นและเป็นจริง โดยไม่สอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียนลงไปด้วย

๓. ความนำแบบเรื่องสั้น เป็นการนำเอาวิธีการแบบบันเทิงคดีมาใช้ในการเล่าเรื่อง เพื่อนำเสนอสาระความรู้ให้น่าอ่านและชวนติดตาม การขึ้นต้นความนำแบบเรื่องสั้นนั้น เหมาะสำหรับการเขียนสารคดีที่เน้นความสะเทือนใจ เช่นสารคดีเกี่ยวกับเด็ก

๔. ความนำประเภทอ้างคำพูดหรือวาทะบุคคล ผู้เขียนจะหยิบยกคำพูดหรือวาทะตอนใดตอนหนึ่งของบุคคลที่มีชื่อเสียงมาขึ้นต้น เพื่อเชื่อมโยงกับเนื้อเรื่องที่จะเขียน

๕. ความนำแบบสนทนากับผู้อ่าน เป็นการเขียนลักษณะที่เหมือนกับผู้เขียนพูดคุยกับผู้อ่านโดยตรง

๖. ความนำประเภทสุภาพสิต คำคมและบทประพันธ์ ผู้เขียนจะยกเอาสุภาพสิต คำคมหรือบทประพันธ์ประเภทกวีหรือบทเพลงมาขึ้นต้นสารคดี

๗. ความนำประเภทนิทาน ตำนานและเกร็ดเรื่องเล่า ความนำประเภทนี้มักเริ่มต้นด้วยการนำนิทาน ตำนาน และเกร็ดเรื่องเล่ามาเขียนเป็นความนำ นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องเล่าประเภทมุกตลก หรือเรื่องล้อเลียนใหม่ๆ มาเขียนก็ช่วยเพิ่มเสน่ห์อย่างหนึ่งให้กับงานเขียน

๘. ความนำแบบสรุปประเด็น มักนิยมเขียนความนำข่าวในหนังสือพิมพ์ เป็นการสรุปประเด็นหรือสาระสำคัญของเรื่องทั้งหมด

๙. ความนำแบบคำถาม เป็นการเริ่มต้นด้วยประโยคคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านหันมาสนใจกับเรื่องที่จะอ่าน รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ค้นหาคำตอบด้วย

๒.๑.๒.๒ การเขียนเนื้อเรื่อง

ประสิทธิ์ กาศย์กลอน (๒๕๑๘: ๑๐๗) เรียกว่าเป็นการลำดับความ การเรียบเรียงเนื้อหาของเรื่องให้มีความต่อเนื่องกันตามลำดับ การลำดับความกับการดำเนินเรื่องมีความเกี่ยวข้องกัน การดำเนินเรื่องต้องมาก่อนการลำดับความ เพราะการดำเนินเรื่องคือการทำให้เรื่องที่เขียนดำเนินไปตามโครงเรื่องที่เรากำหนด ทำให้เรื่องมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันไปโดยตลอด

ด้านเนื้อหาที่จะนำมาเขียนเป็นสารคดีมีอยู่มากมาย แล้วแต่ผู้เขียนแต่ละคนจะถนัดเขียนเรื่องอะไร เนื้อหาที่จะนำมาเขียนได้แก่

๑. ปรับปรุงส่งเสริมตัวเองให้ดีขึ้น เช่น การบำรุงสุขภาพ
๒. แนววิธีที่จะปฏิบัติได้ เช่น ซ่อมเก้าอี้
๓. แนะนำสถานที่คนไม่ค่อยรู้จัก อาจเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือควรศึกษาหาความรู้ทางประวัติศาสตร์
๔. สิ่งแปลกใหม่ไม่ค่อยได้พบ เช่น แพชั่นใหม่ๆ
๕. เรื่องของพืชและสัตว์

๖. วิถีชีวิตของประชาชน
๗. ประสบการณ์ที่ผิดแปลกธรรมดา
๘. ผลการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์
๙. เหตุการณ์สำคัญที่บันทึกไว้ เช่น ภูเขาไฟระเบิด
๑๐. บุคคลที่น่าสนใจ
๑๑. ผลการสืบสวนสอบสวน
๑๒. ข้อคิดเห็นที่สำคัญ
๑๓. เรื่องจูงใจที่สนุกสนานเพลิดเพลินอื่นๆ เช่น การทำงานอดิเรก

วนิดา บำรุงไทย (๒๕๔๕: ๕๒) กล่าวว่า เนื้อเรื่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการเขียนสารคดี เพราะเนื้อเรื่งคือส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่ผู้เขียนเรื่งนั้นๆ ต้องการนำเสนอต่อผู้อ่าน เนื้อเรื่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญ และรายละเอียดสนับสนุนที่เรียกว่า พลควม ส่วนของเนื้อเรื่งประกอบด้วยเนื้อความ และขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้เขียนและโครงเรื่งที่กำหนดไว้ เนื้อเรื่งจึงควรประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ส่วนที่เป็นข้อมูลหรือสาระ ได้แก่ ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ผู้เขียนได้ค้นคว้ารวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำเสนอความรู้ ความจริงเกี่ยวกับเรื่งนั้นๆ การเขียนเนื้อเรื่งส่วนที่เป็นข้อมูลข้อเท็จจริงหรือสาระของเรื่งนั้นเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเขียนสารคดี

๒. ส่วนที่เป็นสีสันบรรยากาศ ได้แก่ ส่วนที่ช่วยเสริมแต่งเนื้อเรื่งให้มีสีสันบรรยากาศน่าอ่าน เพื่อเสริมแต่งให้เรื่งน่าติดตามมากขึ้น เช่น รายละเอียดของเหตุการณ์ สอดแทรกเกร็ดความรู้ ตำนาน การสอดแทรกคำพูดอ้างอิงของบุคคลที่จะทำให้สารคดีมีความน่าสนใจน่าเชื่อถือ

๓. ส่วนที่เป็นศิลปะและกลวิธีการเขียน เป็นเรื่งของศิลปะการเขียนที่ช่วยดึงดูดความน่าสนใจติดตาม ศิลปะในการใช้ภาษา สำนวนโวหาร ท่วงทำนองในการเขียน กลวิธีในการนำเสนอ หรือการเล่าเรื่ง ที่จะช่วยให้เนื้อเรื่งน่าอ่านยิ่งขึ้น

ธัญญา สังขพันธานนท์ (๒๕๔๘: ๙๖) กล่าวว่า การเขียนเนื้อเรื่งอาจทำได้หลายวิธีดังนี้

๑. เขียนตามลำดับวันเวลา เรียกว่าลำดับความตามปฏิทิน ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือหลัง

๒. ลำดับความตามมิติสถานที่ ได้แก่ การลำดับโดยการยึดสถานที่เป็นหลัก เช่น จากที่ใกล้ไปหาไกล จากซ้ายไปขวา หน้าไปหลัง

๓. ลำดับความแบบแยกแยะเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ ลำดับความตามหมวดหมู่ที่จำแนกไว้ สารคดีเรื่องหนึ่งนำเที่ยว ผู้เขียนอาจเล่าจากสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติก่อน จากนั้นไปโบราณสถาน โบราณวัตถุ

๔. ลำดับความแบบเหตุผล การลำดับโดยกล่าวถึงเหตุและแสดงผลอันเกิดจากเหตุนี้

๕. ลำดับตามประเด็นสำคัญ มักใช้กับเนื้อเรื่องที่มีการแสดงเหตุผลหรือเสนอความคิดเห็น จะลำดับตามประเด็นสำคัญก่อนหลัง การลำดับความแบบนี้ค่อนข้างยาก จึงไม่เป็นที่นิยมในการเขียนสารคดีทั่วไป

๒.๑.๒.๓ การเขียนลงท้าย

การเขียนลงท้ายนับว่าเป็นตอนที่สำคัญ เป็นตอนที่จะมีการจากลาระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน การจากลานั้นสร้างความประทับใจ ผู้อ่านควรได้รับความพอใจว่าเรื่องที่อ่านนั้นสิ้นสุดลงแล้ว และให้ได้สาระและความเพลิดเพลินแก่ตนแล้ว ไม่ควรทำให้ผู้อ่านรู้สึกที่กำลังอ่านอย่างเพลิดเพลินต้องหยุดชะงัก เพราะข้อเขียนหมดเพียงแค่นั้น ดังนั้นผู้เขียนจึงควรระมัดระวังในการเขียนลงท้าย (ชลอ รอดลาย ๒๕๔๔: ๔๓)

วิธีการลงท้ายเรื่องของสารคดี นิยมใช้ดังนี้

๑. ลงท้ายด้วยย่อหน้า หรือประโยคที่สิ้นสุดกระบวนความแล้ว
๒. ลงท้ายด้วยการย้ำใจความสำคัญของเรื่อง
๓. ลงท้ายด้วยสรุปความเห็นสนับสนุนเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้ว
๔. ลงท้ายด้วยการตั้งคำถามทิ้งไว้ให้ผู้อ่านคิดต่อไป
๕. ลงท้ายด้วยการวิเคราะห์ตามนัยของชื่อเรื่องให้กว้างขวางขึ้น
๖. ลงท้ายด้วยทวนใจความในย่อหน้าที่เป็นความนำ
๗. ลงท้ายด้วยการหมุนกลับทำนองเย้ยหยัน หรือพลิกความคิดโดยที่ไม่คาดฝันมา

ก่อน

๘. ลงท้ายด้วยคำชักจูง หรือคัดค้านโดยใช้คำพูดของบุคคลสำคัญมาสรุป

๙. ลงท้ายด้วยเรื่องเกร็ด

๑๐. ลงท้ายด้วยคำพังเพย สุภาษิต หรือบทกวี

๑๑. ลงท้ายด้วยการตั้งข้อสังเกต

๑๒. ลงท้ายด้วยการเขียนเยาะเย้ย

๑๓. ลงท้ายด้วยการให้ความรู้อย่างแปลก

๑๔. ลงท้ายด้วยการใช้ประโยคกระทบใจให้เห็นจุดที่ต้องการ

เจือ สตะเวทิน (๒๕๑๗: ๑๓๒) อธิบายว่า วิธีการเขียนลงท้ายมีด้วยกันหลายวิธี

คือ

๑. วิธีใช้ประโยคกระทบใจให้เห็นจุดที่ต้องการ
๒. วิธีสรุปความบททวนโดยใช้คำใหม่
๓. วิธีจบด้วยบทกลอน
๔. วิธีจบด้วยการเรียกร้องขอความร่วมมือ
๕. วิธีจบแบบให้ความรู้อย่างแปลกใหม่
๖. ลงท้ายด้วยวิธีทิ้งท้ายให้คิดเอาเอง

๒.๑.๓ การลำดับความ คือ การเล่าเรื่องให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจได้ง่าย โดยการเล่าเรื่องดีจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่าย และเกิดความเพลิดเพลินไปพร้อมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลวิธีของนักเขียนแต่ละคนว่าต้องการลำดับความแบบใด การลำดับความมีหลายวิธี ดังนี้

- ๒.๑.๓.๑ การลำดับความตามลำดับเวลา
- ๒.๑.๓.๒ การลำดับความตามเนื้อหา
- ๒.๑.๓.๓ การลำดับความตามความสำคัญ

๒.๑.๔ กลวิธีการเสนอเรื่อง

สารคดีเป็นงานเขียนที่มุ่งให้สาระความรู้เป็นหลัก ให้ความบันเทิงเป็นรอง ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาเป็นประการแรก เนื้อหาส่วนใหญ่ที่ผู้เขียนนำเสนอต่อผู้อ่านสามารถเขียนได้หลากหลาย เช่น กล่าวถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่น่าสนใจของสถานที่ดังกล่าว เป็นต้น เนื้อหาเหล่านี้ผู้เขียนสามารถเลือกเฉพาะบางประเด็นหรือเขียนครอบคลุมทุกประเด็นก็ได้

ผู้เขียนสารคดีมักสร้างแรงจูงใจให้ผู้อ่านอยากติดตามอ่านเรื่อง ด้วยการใช้กลวิธีการเสนอเรื่องแบบต่างๆ เพื่อสร้างจินตนาการให้แก่ผู้อ่าน เช่น ความสนุก ความตื่นเต้น ความรู้สึของผู้เขียน ตลอดจนเหตุการณ์ที่ประทับใจ โดยการกล่าวถึงเกร็ดความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับสถานที่ ยกคำพังเพย หรืออุทาหรณ์ที่เข้ากับเนื้อเรื่อง สิ่งเหล่านี้ย่อมเปรียบเสมือนเป็นเครื่องชูรสที่ช่วยทำให้สารคดีนั้นๆ น่าอ่านยิ่งขึ้น ทำให้ผู้อ่านได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ดังที่ดวงเนตร มีแย้ม (๒๕๔๔: ๑๖๖) สรุปไว้ดังนี้

- ๒.๑.๔.๑ การแทรกอารมณ์ขัน

๒.๑.๔.๒ การแทรกเกร็ดความรู้ นิทาน ตำนาน

๒.๑.๔.๓ การแทรกบทสนทนา

๒.๑.๔.๔ การเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจน

๒.๑.๔.๕ การอ้างอิงข้อมูล

๒.๑.๔.๖ การตั้งข้อสังเกต

๒.๑.๔.๗ การแทรกบทกวี

๒.๑.๔.๘ การแทรกพรรณนา

๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียน

นุจรีย์ สุนทรวรรณ (๒๕๒๙: ๖๐) ได้ศึกษาวิเคราะห์หีบห่อของหลวงวิจิตรวาทการ งานวิจัยนี้ศึกษาวิธีการเขียน พบว่ามีการเปิดและปิดเรื่องต่างไปจากนักเขียนท่านอื่น คือ การเขียนความนำมีลักษณะแตกต่างคือ เปิดเรื่องจากการเอ่ยพื้นความหลัง การตั้งคำถาม การอธิบาย ชื่อเรื่อง จากข่าว การสรุปความ การกล่าวประวัติบุคคลสำคัญ การบอกเจตนาและจุดมุ่งหมายของผู้เขียน การเปรียบเทียบเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ และจุดหมาย ส่วนการเขียนลงท้ายที่พบได้แก่ ปิดเรื่องด้วยการสรุปใจความสำคัญของเรื่อง โดยแสดงความเห็นของผู้เขียน โดยทิ้งท้าย โดยเรียกร้อยของขอความช่วยเหลือ โดยตอบคำถาม โดยตั้งความปรารถนา ความหวัง คำอธิษฐาน การขอพร และปิดเรื่องโดยการนำสุภาษิตหรือบทกวีมากล่าว

สุรีย์ ทวีอุดมทรัพย์ (๒๕๓๒: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวรรณกรรมประเภทสารคดีของหลวงวิจิตรวาทการ งานวิจัยนี้ศึกษาเนื้อหา กลวิธี และท่วงทำนองการเขียน พบว่าลักษณะเด่นของท่วงทำนองการเขียนของหลวงวิจิตรวาทการคือ การใช้ภาษาที่เรียบง่าย แต่กระชับและเข้าใจผู้อ่าน ชวนให้ติดตามอ่านต่อไป มีการใช้ภาษาพูดและสรรพนามทำให้เหมือนกับกำลังสนทนากับผู้อ่าน ให้ความรู้สึกด้วยคำสุภาพ มีการเน้นด้วยการซ้ำคำ ประโยคทวนความ และใช้ภาพพจน์ นอกจากนี้ยังใช้การยกอุทาหรณ์ประกอบซึ่งมักเป็นเรื่องแปลกใหม่ เช่น เกร็ดพงศาวดารทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อกระตุ้นเร้าให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพและความเข้าใจได้กระจ่างขึ้นและปรากฏการเขียนย่อหน้าเพียงประโยคเดียว และประโยคคำถามยังใช้เขียนขึ้นประเด็นใหม่ที่ชวนให้ผู้อ่านติดตามต่อไปอีกด้วย

วิศา นุ่นประการ (๒๕๔๕: ๒๐๕) ได้ศึกษาการวิเคราะห์สารคดีของธีรภาพ โลหิตกุล งานวิจัยนี้ศึกษาแหล่งข้อมูลและกลวิธีการนำเสนอ พบว่ามีการใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายได้แก่กลุ่มข้อมูลทางวิชาการประกอบด้วย การเมือง ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิธีชีวิตความเป็นอยู่ ชีวิตสัตว์ โดยใช้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งแหล่งในการเขียนสารคดีเรื่องหนึ่งๆ ด้านกลวิธีการนำเสนอได้ศึกษาการตั้งชื่อเรื่อง การลำดับเรื่อง การแสดงความคิดเห็น และลีลาการเขียน การตั้งชื่อเรื่องจะตั้งเป็น

ปริศนา ตั้งชื่อตามเส้นทางการเดินทาง การใช้ภาษาสัญลักษณ์ การใช้คำสุภาพ การใช้คำที่มีความหมายขัดแย้ง การตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง ตั้งชื่อโดยใช้เหตุการณ์โยงกับยุคสมัย การลำดับเรื่องมี ๔ วิธี คือ ลำดับตามความสำคัญของเนื้อหา ลำดับตามเวลาที่เกิดเหตุการณ์ ลำดับตามสถานที่ เล่าเหตุการณ์สลับไปมาระหว่างอดีตกับปัจจุบัน การแสดงความคิดเห็นมีแนวคิดที่ปรากฏสม่ำเสมอ ได้แก่ การอนุรักษ์ การท่องเที่ยว การเมืองในประเทศพม่า ด้านลีลาการเขียนมีจุดเด่นในเรื่องการเปิดเรื่องที่เร้าความสนใจ มีการดำเนินเรื่องโดยใช้บทสนทนา ใช้การเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัวทำให้เห็นภาพชัดเจน ยกหรือแทรกเรื่องประกอบการเล่า รวมทั้งที่ใช้คำหรือวลีที่น่าสนใจทั้งทำยไว้ให้ผู้อ่านขบคิดตามเจตนาของตนเอง

วชิระ ดวงใจดี (๒๕๕๐: ๒๑๖) ได้ศึกษางานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร งานวิจัยนี้ศึกษาภาพชีวิตและกลวิธีการนำเสนอภาพชีวิต พบว่าภาพชีวิตในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร ส่วนมากเป็นภาพชีวิตของกลุ่มบุคคลที่ทั่วไปรู้จัก มีชื่อเสียง และกลุ่มบุคคลที่มีชีวิตในด้านมืดที่สังคมไม่ยอมรับ สารคดีหลายๆ เรื่องของอรสม สุทธิสาคร ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสัมพันธ์กับแนวเนื้อเรื่องของสารคดี มีการเริ่มเรื่อง จบเรื่อง และการดำเนินเรื่องคล้ายเรื่องสั้นและนวนิยาย ซึ่งทำให้สารคดีน่าอ่านและมีลักษณะเด่นอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้เขียนเอง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนสารคดี ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะของกลวิธีการเขียนสารคดี คือ ผู้เขียนจะมีกลวิธีการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตัวในการเขียน เพราะจะทำให้งานเขียนนั้นน่าสนใจ โดยทั่วไปจะมีรูปแบบการเขียนเป็น ๓ ส่วน การเขียนความนำ การเขียนเนื้อเรื่อง และการเขียนลงท้าย

๓. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี

การใช้ภาษาเป็นหัวใจสำคัญของงานเขียนทุกประเภท โดยเฉพาะการใช้ภาษา การใช้ประโยค และการใช้สำนวนโวหาร การใช้ภาษาเขียนที่ดีผู้เขียนจะต้องมีความรู้ในกฎเกณฑ์ของภาษา และต้องมีศิลปะในการใช้ด้วย ในการเขียนสารคดีก็มีหลักเกณฑ์เหมือนกับการใช้ภาษาในงานเขียนประเภทอื่นๆ

๓.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี

ในการวิจัยด้านการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ ๔ ด้าน คือ การใช้ถ้อยคำ การใช้สำนวนโวหาร การใช้ภาพพจน์ การใช้ประโยค

การใช้ถ้อยคำ

ทวิศักร์ ญาณประทีป (๒๕๓๒: ๒๗) ได้เสนอวิธีการใช้ถ้อยคำในการเขียนสารคดีไว้ ๖ ประการ ดังนี้

๑. ความชัดเจน หมายถึง การระวังเรื่องไวยากรณ์ การใช้ศัพท์เฉพาะ และความหมายของคำควรใช้ให้ถูกต้อง

๒. ความเรียบง่าย หมายถึง การใช้ถ้อยคำธรรมดาที่เข้าใจง่าย มีการสื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา

๓. ความกระชับ หมายถึง การใช้คำน้อยแต่ได้ใจความชัดเจนและมีน้ำหนัก

๔. ความประทับใจ หมายถึง การที่ผู้เขียนใช้ถ้อยคำสร้างความรู้สึกผู้อ่าน คำเหล่านี้อาจเกิดจากการเน้นคำ การเรียงลำดับคำในประโยค การใช้คำที่ขัดแย้งกันในประโยค

๕. ความไพเราะ หมายถึง การเลือกใช้คำที่มีเสียงไพเราะรื่นหู ไม่ใช้ถ้อยคำดาดๆ ภาษาปาก คำต่างประเทศ และคำหยาบ

๖. การสร้างภาพ หมายถึง การเรียบเรียงถ้อยคำให้ราบรื่นไพเราะ และทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพตามที่คุณเขียนแสดงไว้ โดยอาจใช้คำที่ให้ภาพพจน์

ชลด รอดลาย (๒๕๔๔: ๒๔) การใช้ถ้อยคำในการเขียนสารคดี หมายถึง การใช้ภาษาอย่างสละสลวย ให้สอดคล้องกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่สารคดีมุ่งเสนอสาระ ข้อเท็จจริง และให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน การใช้ถ้อยคำในการเขียนจะต้องทราบวิธีการเขียนด้วย เพื่อจะได้เรียบเรียงได้อย่างเหมาะสม มีวิธีการดังนี้

๑. การบรรยาย หมายถึง การเล่าเรื่อง ชี้แจง หรืออธิบายให้ทราบ ภาษาที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา เช่นภาษาทางการที่ถูกต้องตามแบบแผน และภาษาทางการที่ไม่ยึดแบบแผนเท่าใดนัก

๒. ความถูกต้องชัดเจน ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะมุ่งให้ความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน วิธีการใช้ข้อมูลมีลักษณะดังนี้

๒.๑ การยกตัวอย่าง จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น

๒.๒ การให้คำจำกัดความ หรืออธิบายข้อความที่กล่าวถึงจะเป็นการสร้างความเข้าใจตรงกันในการเสนอสาระนั้น

๒.๓ การใช้แผนภูมิประกอบ เป็นวิธีที่จะช่วยให้ข้อมูลน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

๒.๔ การอ้างแหล่งข้อมูล มี ๒ วิธี คือ การเขียนเชิงอรรถและการเขียนบรรณานุกรม

๒.๕ การใช้คำสำนวนและโวหาร ควรเลือกคำที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้เขียนและผู้อ่านจะได้สาระที่ตรงกัน

ัญญา สังฆพันธานนท์ (๒๕๔๕: ๙๗) ได้กล่าวถึงการใช้ถ้อยคำในการเขียนสารคดีไว้ว่า การเขียนสารคดีต้องให้ความสำคัญกับการใช้ถ้อยคำมากเป็นพิเศษ ข้อควรพิจารณาในการใช้ถ้อยคำในการเขียนสารคดี มีดังนี้

๑. ใช้คำให้ตรงกับความหมายที่ต้องการ
๒. ใช้คำที่คนส่วนมากเข้าใจ คือคำที่คนนิยมใช้กัน ไม่ใช่คำที่พื้นสมัยหรือคำที่ใหม่เกินไป
๓. อย่าใช้คำพุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น การใช้คำพุ่มเฟือยคือการใช้คำมากแต่กินความหมายน้อย
๔. ใช้คำให้ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยม
๕. เลี่ยงการใช้คำซ้ำๆ กัน แต่ใช้การหลีกคำแทน การหลีกคำคือ การใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมาสลับเปลี่ยนกัน
๖. ใช้คำให้ถูกหลักไวยากรณ์ คือหลักแห่งภาษา ซึ่งได้วางระเบียบการใช้คำไว้หลายอย่างที่ ต้องถึงระวัง
 - ๖.๑ การใช้อาการนามซึ่งขึ้นต้นด้วย “การ” หรือ “ความ” คือ เมื่อจะเปลี่ยนคำกริยาเป็นอาการนามให้ใช้การนำหน้า ถ้าเปลี่ยนคำวิเศษณ์เป็นอาการนามให้ใช้ความนำหน้า
 - ๖.๒ การใช้ลักษณนาม ควรใช้ให้ถูกต้องตามข้อกำหนด
 - ๖.๓ การใช้คำบุพบท แก่ แต่ ต่อ จะต้องใช้ให้ถูก เพราะอาจทำให้ความหมายคลาดเคลื่อน
 - ๖.๔ การใช้คำราชาศัพท์ ต้องใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม รวมไปถึงการใช้คำสุภาพ
๗. พยายามตัดคำ ที่ ซึ่ง อัน ให้มากที่สุด อย่าใช้คำเหล่านี้โดยไม่จำเป็น เพราะนอกจากทำให้กรงูรังแล้ว อาจทำให้ความหมายไม่ชัดเจนด้วย

การใช้ภาพพจน์

กุหลาบ มัลลิกะมาส (๒๕๒๒: ๑๒๖) ให้ความหมายว่า ภาพพจน์คือถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างใช้โวหาร ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้โดยเจตนาให้มีประสิทธิภาพต่อความเข้าใจและต่อความรู้สึกอย่างยิ่งขึ้นกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าตามธรรมดา

สายทิพย์ นุกุลกิจ (๒๕๓๗: ๗๙) แบ่งภาพพจน์ออกเป็น ๑๕ ประเภท ได้แก่

๑. อุปมาอุปไมย
๒. อุปลักษณะ
๓. สัญลักษณ์
๔. อุทาหรณ์

๕. คำถามชวนคิดหรือปฏิบัติ
๖. การกล่าวทำความหรือปฏิรูปพจน์
๗. การกล่าวถึงความขัดกันเข้าคู่กันหรือปฏิพากย์พจน์
๘. ปฏิวาทนะ
๙. ใช้คำตรงกันข้าม
๑๐. อติพจน์
๑๑. อาวัตพากย์
๑๒. สัทพจน์
๑๓. การเลี้ยงคำ หรือสมพจน์ย หรืออนุนามนัย
๑๔. การแทนคำ หรือนามนัย
๑๕. บุคลาธิษฐาน

รุ่งฤดี แผลงศร (๒๕๔๘: ๓๐) ให้ความหมายว่า ภาพพจน์เป็นการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะซึ่งเกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นพิเศษแตกต่างไปจากความหมายเดิม การใช้ถ้อยคำดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ อารมณ์ หรือความรู้สึกบางอย่างที่ชัดเจนขึ้นยิ่งกว่าการใช้ถ้อยคำธรรมดา

ภาพพจน์ในงานเขียนสารคดีแบ่งออกเป็นออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ภาพพจน์ประเภทความเปรียบ ที่ปรากฏในงานเขียนสารคดีอย่างสม่ำเสมอมี ๒ ประเภท คือ ภาพพจน์แบบอุปมา และภาพพจน์แบบอุปลักษณ์
๒. ภาพพจน์ประเภทใช้จินตนาการ มี ๒ ประเภท คือ ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน และภาพพจน์แบบอติพจน์
๓. ภาพพจน์ประเภทเล่นเสียงและเล่นคำ คือ ภาพพจน์แบบสัทพจน์

การใช้ประโยค

การใช้ประโยคในงานเขียน เป็นการเรียบเรียงถ้อยคำในรูปของการผูกประโยค ประสิทธิภาพก็กลอน (๒๕๑๘: ๘๔-๘๘) ได้เสนอเกี่ยวกับการผูกประโยคในงานเขียนไว้ดังนี้

๑. ผูกประโยคให้กระชับ ไม่เปิดโอกาสให้แย้งได้
๒. ผูกประโยคให้สั้นกะทัดรัด ไม่ควรผูกประโยคยาวๆ เยิ่นเย้อ
๓. ไม่ควรผูกประโยคที่ใช้คำซ้ำกันอยู่ในที่ใกล้ชิดกัน
๔. ในประโยคเดียวกันไม่ควรมีคำกริยาหลายตัว เพราะอาจทำให้เกิดความสับสนและจับ

ใจความได้ยาก

๕. ผู้กระโดดให้มีเอกภาพและสัมพันธภาพ คือ ผู้กระโดดให้กลมกลืนมีเนื้อความอย่างเดียวกันและสัมพันธ์กัน

๖. หลีกเลี่ยงการใช้รูปประโยคต่างประเทศ

๗. ผู้กระโดดใช้มีน้ำหนัก เพราะจะทำให้มีความหมายสมบูรณ์แบบ การจัดตำแหน่งประโยคให้มีน้ำหนักทำได้หลายลักษณะ เช่น การจัดตำแหน่งของคำให้เหมาะสม การกระชับความ

๓.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา พบว่ามีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาในหนังสือสารคดีประเภทต่างๆ ดังนี้

นพรัตน์ คงมาลา (๒๕๓๒: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้ภาษาในสารคดีของวณิช จรุงกิจอนันต์ ระหว่างพ.ศ.๒๕๒๐-๒๕๒๙ งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาด้านการใช้ถ้อยคำ การใช้สำนวน การใช้ภาพพจน์ พบว่างานเขียนสารคดีของวณิช จรุงกิจอนันต์ มีลักษณะพิเศษในด้านการใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดความบันเทิงใจ มีการเลือกใช้คำที่เป็นภาษาพูด เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกเป็นกันเองและไม่เคร่งเครียด ทั้งยังช่วยให้สื่อสารกับผู้อ่านได้ง่าย รวดเร็ว มีการดัดแปลงคำขึ้นใช้ ทำให้ได้คำศัพท์ที่แปลก สะดุดตา กะทัดรัด มีการนำคำมาใช้ร่วมกันโดยพิจารณาด้านเสียงและความหมายเป็นประการสำคัญ คำเหล่านี้ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การนำคำมาใช้ร่วมกันจะช่วยพรรณนาความรู้สึกหรือกิริยาอาการอย่างละเอียด เน้นข้อความให้มีความหมายหนักแน่นขึ้น ในด้านสำนวนใช้สำนวนไทยและมีการดัดแปลงสำนวนขึ้นใช้ สำนวนที่ดัดแปลงมาให้ความรู้สึกขบขันหรือล้อเลียน การใช้ภาพพจน์นิยมใช้อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และอติพจน์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวณิช จรุงกิจอนันต์มีความสามารถในการใช้ภาษาที่สื่อความเข้าใจให้ภาพ ให้อารมณ์ความสุขได้อย่างดี

พฤษภา เนียมรักษา (๒๕๓๒: ๑๐๒) ได้ศึกษาการใช้ภาษาในวรรณกรรมของดอกไม้สด งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาด้านการใช้ถ้อยคำ และการใช้ประโยค พบว่าด้านการใช้ถ้อยคำได้แก่ การใช้ศัพท์สูง การใช้ศัพท์ทางด้านศาสนา การนำคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมาใช้ร่วมกัน การใช้คำแบบบันไดคำ การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้อน และการเล่นคำ ด้านการใช้ประโยคได้แก่ การใช้ประโยคยาว และรูปประโยคยืมสำนวนแปลในภาษาบาลีบางสำนวน ดอกไม้สดเป็นนักเขียนที่เลือกใช้คำได้อย่างมีศิลปะ ประณีตบรรจงและใช้คำได้ตรงตามความหมายของคำ นอกจากนี้ยังนิยมใช้ประโยคยาวโดยการเว้นวรรคเพื่อแบ่งงานออกเป็นช่วง งานวรรณกรรมของดอกไม้สดมุ่งให้ข้อคิดทางจริยธรรม มีการสอดแทรกหลักธรรมและคำศัพท์ทางด้านศาสนาอยู่โดยตลอด แต่ก็ไม่ได้ทำให้ผู้อ่านเสียดความบันเทิงแต่อย่างใด

ภรพัศุ สร้อยระย้า (๒๕๔๒: ๒๘๘) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีของ มนัสนยา งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาด้านการใช้ภาษาและวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอ พบว่าการใช้ถ้อยคำ ส่วนมากถูกหลักการเขียน ใช้คำได้เหมาะสมกับบุคคล สถานการณ์ ส่วนการใช้ถ้อยคำสร้างอารมณ์ขัน นั้นใช้ศัพท์เฉพาะผิดสถานการณ์ ใช้คำย่อ ภาษาต่างประเทศ คำหยาบ เล่นคำ มีการดัดแปลงสำนวน ด้วยการเติมบทกวี การใช้ประโยค มนัสนยาใช้ประโยคแจ้งให้ทราบเป็นหลัก ด้านการใช้สำนวนโวหาร มีการใช้โวหาร ๕ ชนิด คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร อุปมาโวหาร แต่ ใช้บรรยายโวหารมากที่สุด กลวิธีการเสนอความรู้มีความหลากหลาย คือ เสนอความรู้เกี่ยวกับ ต่างประเทศ เกี่ยวกับประเทศไทย และความรู้ทั่วไป มีกลวิธี ๗ วิธี คือ ใช้วิธีแนะนำผู้อ่าน อ้างอิง แหล่งข้อมูลอื่น แฝงความรู้ไว้ในบทสนทนา แฝงความรู้ไว้ในความคิดเห็น แฝงความรู้ไว้ในเครื่องหมาย วงเล็บ เปรียบเทียบเพื่อให้เข้าใจและเห็นภาพ และแทรกเรื่องขำขัน

วรรณวรางค์ เจริญพันธ์ (๒๕๔๒: ๓๐๗) ได้ศึกษาพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วของ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว งานวิจัยนี้ได้ศึกษาด้านการใช้ภาษา พบว่าการใช้ภาษาใน พระราชนิพนธ์ร้อยแก้วของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมี ๔ ลักษณะ คือ ด้านการใช้คำ และสำนวน ได้แก่ การใช้คำสรรพนามทรงเลือกใช้คำสรรพนามตามฐานะทางสังคมของผู้รับสารหรือ บุคคลที่ทรงกล่าวถึง การใช้คำภาษาอังกฤษพระองค์ทรงนิยมใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษจำนวนมาก การใช้คำซ้อนทรงใช้คำซ้อนเพื่อประโยชน์ในการอธิบาย การใช้สำนวนปรากฏว่าหลายสำนวนยังคงมี ใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่บางสำนวนเลิกใช้แล้ว ด้านการใช้ประโยคทรงนิยมใช้ประโยคความซ้อน ประโยคความรวมมากกว่าประโยคความเดียว นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยคเปรียบเทียบและประโยค ขนานความอีกด้วย ด้านการใช้ภาพพจน์ปรากฏการใช้ภาพพจน์แบบอุปมามากกว่าการใช้ภาพพจน์ แบบอุปลักษณ์ ส่วนภาพพจน์แบบอื่นๆ ไม่ปรากฏใช้ในพระราชนิพนธ์

วรรณศิริ ตั้งพงษ์ธิตติ (๒๕๔๔: ๑๘๐) ได้ศึกษาพระนิพนธ์ประเภทสารคดีท่องเที่ยวของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาด้านรูปแบบ เนื้อหา การ ใช้ภาษา พบว่าพระนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวมีรูปแบบ ๓ รูปแบบ คือ บันทึกประจำวัน จดหมาย และ บทความ เนื้อหาของพระนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวเน้นไปที่บันทึกการเดินทางและข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ จดหมาย และบทความทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของสถานที่ การเล่าเรื่องการเดินทาง รวมทั้ง การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งโดยเฉพาะ การใช้ภาษาในพระนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวเป็นการใช้ คำ สำนวน ภาพพจน์ที่ก่อให้เกิดภาพและสื่อความหมายได้ชัดเจน มีการเรียบเรียงข้อความอย่างเป็น ระบบระเบียบ การลำดับความคิดอย่างมีสัมพันธภาพ นอกจากนี้ยังมีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์และ สังคม เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรวมทั้งสะท้อนภาพสังคมท้องถิ่นและสังคมชั้นสูงของไทย

ศศิวิมล ผลิตตามภรณ์ (๒๕๔๔: ๑๑๘) ได้ศึกษาลักษณะภาษาในพระราชนิพนธ์ประเภท สวรรคตที่ท่องเที่ยวในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาด้าน โครงสร้างภาษา ลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องและลักษณะภาษาแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องย่อย การ เชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง การซ้ำ พบว่าโครงสร้างภาษาในพระราชนิพนธ์สวรรคตที่ท่องเที่ยวฯ แบ่ง ออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ โครงสร้างภายนอกและโครงสร้างภายใน ลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่อง ได้แก่ การใช้วัน เดือน ปี ที่บันทึกเหตุการณ์ ลักษณะภาษาแสดงหัวเรื่องย่อยมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การเปลี่ยนหัวเรื่องย่อยโดยไม่มีตัวกำหนดการเปลี่ยนหัวเรื่อง และการเปลี่ยนหัวเรื่องย่อยโดยมีตัว กำหนดการเปลี่ยนหัวเรื่อง การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงด้วย สรรพนาม และการอ้างถึงโดยการชี้เฉพาะ การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ มีการซ้ำทั้งหมด ๔ ประเภท ได้แก่ การซ้ำทุกส่วน การซ้ำบางส่วน การซ้ำความหมาย และการซ้ำโครงสร้าง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการเขียนสวรรคต ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้ ในการวิเคราะห์ลักษณะสำคัญของการใช้ภาษาในการเขียนสวรรคต คือ การใช้ภาษาที่ชัดเจน ถูกต้อง ตามหลักไวยากรณ์ ไม่คลุมเครือ ผู้อ่านเข้าใจง่าย และเข้าใจให้ผู้อ่านทำให้เกิดความประทับใจ และ จูงใจให้ผู้อ่านสนใจติดตามต่อไป

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระประวัติของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ประสูติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ.๒๔๕๐ ณ วังปารุสกวัน เป็นพระโอรสองค์เดียวในสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถและ หม่อมคัทรีน ณ พิศณุโลก (นามเดิมคือ คัทรีน เดสนิตสกี) มีพระนามเมื่อแรกประสูติว่า หม่อมเจ้า พงษ์จักร จักรพงษ์ ในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๖๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็น ขึ้นเป็นพระองค์เจ้า มีคำนำพระนามว่า พระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

เมื่อพระชนมายุ ๙ ปี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงรับการศึกษที่ โรงเรียนนายร้อยทหารบก จนพระชันษาครบ ๑๓ เสด็จไปทรงศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ที่โรงเรียน แฮร์โรว์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๐ จนเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่วิทยาลัยตรีนิติ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ด้านประวัติศาสตร์ ทรงได้รับปริญญาตรี (B.A. เกียรตินิยม) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓ และ ปริญญาโท (M.A. เกียรตินิยม)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มสนับสนุนโดยการ ออกทุนทรัพย์ในการแข่งขันรถยนต์ให้แก่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช จนถึงปี

พ.ศ.๒๔๘๖ เป็นเวลา ๘ ปีที่ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิรพงศ์ภาณุเดช เข้าแข่งขันความเร็วทั้งหมด ๖๘ ครั้ง ชนะเลิศ ๒๐ ครั้ง ได้ที่สอง ๑๔ ครั้ง และที่สาม ๕ ครั้ง และยังเข้าการแข่งขันระดับนานาชาติ อีกหลายครั้งจนสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทยให้ชาวต่างประเทศรู้จัก

เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๑ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงอภิเษกสมรสกับหม่อมอะลิสเบธ จักรพงษ์ ณ อยุธยา มีธิดาคือหม่อมราชวงศ์นริศรา จักรพงษ์

ช่วงท้ายของพระชนม์ชีพ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มประชวรเนื่องอกที่หลอดอาหาร เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒ ทรงได้รับการรักษาด้วยการฉายแสงที่โรงพยาบาลในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในขณะที่ประชวรพระองค์ทรงบริจาคทรัพย์เพื่อการกุศล โดยเฉพาะโรงพยาบาลต่าง ๆ แม้ในช่วงสุดท้ายก่อนสิ้นพระชนม์ไม่กี่วัน ยังประทานเงินแก่กระทรวงสาธารณสุขจำนวน ๑ ล้านบาท เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนสำหรับใช้จ่ายช่วยเหลือในการค้นคว้าเกี่ยวกับโรคมะเร็งและช่วยเหลือผู้ป่วยยากจน

วันจันทร์ที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ที่พระตำหนักเทรเดซี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงไม่รู้สึกพระองค์และสิ้นพระชนม์เมื่อเวลา ๑๙.๒๐ น.

วันพุธที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ข้าราชการประจำสถานทูตไทยในกรุงลอนดอนดอนมาร่วมทำพิธี ผู้มาร่วมพิธีมีเฉพาะบุคคลใกล้ชิด ในวันรุ่งขึ้นจึงเคลื่อนพระศพไปยังสุสาน หีบพระศพคลุมด้วยธงชาติไทย และมีตราสัญลักษณ์รูปจักรและกระบองซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์ของราชสกุลจักรพงษ์คลุมทับ บนหีบพระศพมีช่อดอกไม้วางอยู่สองช่อ ตามที่ทรงอนุญาตเฉพาะช่อหนึ่งของหม่อมอะลิสเบธ เป็นกุหลาบแดง อีกช่อหนึ่งเป็นของหม่อมราชวงศ์นริศรา เป็นช่อดอกทิวลิปและแดฟโฟดิล หลังจากนั้นได้เคลื่อนรถเชิญพระศพไปยังสุสานเพนเมาต์เครมเทเรียมที่เมืองทูโร มณฑลคอร์นวอลล์ มีแขกร่วมพิธีทั้งสิ้น ๒๒ คน

หลังจากนั้นวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๗ มีการอัญเชิญพระอัฐิจากประเทศอังกฤษมายังประเทศไทย หม่อมอะลิสเบธและหม่อมราชวงศ์นริศรา ได้บำเพ็ญพระกุศลถวายและเชิญพระอังคารไปบรรจุในพระเจดีย์เสาวภา ประดิษฐาน ณ สุสานหลวง วัดราชบพิธ

บทที่ ๓

วิเคราะห์กลวิธีการเขียนของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

กลวิธีการเขียนสารคดีที่ดีควรมีวิธีการเขียนที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่าย รวดเร็ว และไม่สับสน พร้อมทั้งได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินจากการอ่านไปพร้อมกันด้วย กลวิธีการเขียนจึงนับได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่จะทำให้งานเขียนนั้นประสบความสำเร็จ เพราะกลวิธีการเขียนจะช่วยให้ผู้เขียนถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์ต่างๆ มาสู่ผู้อ่านได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นผู้เขียนผู้เขียนจะต้องสร้างสรรค์กลวิธีการเขียนที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่านไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่อเรื่อง การเขียนความนำ การสรุป และการดำเนินเรื่อง เป็นต้น ผู้เขียนจะต้องมีชั้นเชิงในการเขียนเพื่อกระตุ้นอารมณ์ของผู้อ่าน และรวมองค์ประกอบเหล่านั้นเข้าด้วยกันให้สอดคล้องประสานกลมกลืนกันอย่างมีเอกภาพ

สายทิพย์ นุกุณิกิจ (๒๕๔๓ : ๑๒๑) กล่าวว่า กลวิธีในการเขียนนับว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ ซึ่งทำให้เรื่องที่น่าสนใจ และเป็นที่แสดงให้เห็นฝีมือและความสามารถของผู้เขียน สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ มีลักษณะเด่นในด้านกลวิธีการเขียน พระองค์ทรงมีวิธีการถ่ายทอดเรื่องราวพระประวัติ และประสบการณ์ต่างๆ ได้อย่างน่าติดตามมากกว่าการเล่าเรื่องแบบธรรมดา ทรงสอดแทรกแง่คิด ความรู้ ตลอดจนทำให้ผู้อ่านรุ่นหลังเข้าใจภาพเหตุการณ์ต่างๆ ในพระชนม์ชีพของพระองค์

ในบทนี้จะวิเคราะห์กลวิธีการเขียนใน ๓ ลักษณะ คือ

๓.๑ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง

๓.๒ กลวิธีการเขียนความนำ และลงท้าย

๓.๓ กลวิธีการดำเนินเรื่อง

สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๑ สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียน ดังนี้

๓.๑ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องเป็นกลวิธีการนำเสนอสารคดีวิธีหนึ่ง เพราะชื่อเรื่องเป็นส่วนแรกในการเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน ชื่อเรื่องที่ดีจะทำให้เรื่องน่าอ่าน น่าสนใจ การตั้งชื่อเรื่องจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้แต่งส่วนใหญ่จึงพยายามตั้งชื่อเรื่องวรรณกรรมของตนให้มีลักษณะเด่นสะดุดตาผู้อ่าน เพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านให้หนีไกลจากติดตามอ่านเรื่องราว ดังที่ เจื้อ สตะเวทิน

(๒๕๑๗ : ๑๒๔) กล่าวถึงกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องไว้ว่า เราเขียนหนังสือดีเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าตั้งชื่อเรื่องไม่เป็น ผู้อ่านอาจเปิดผ่านไปเสีย และสิทธิ พิณิจฎวดล (๒๕๑๖: ๔๐) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เขียนจำต้องพิถีพิถัน เลือกร้อยคำที่จะใช้เป็นชื่อเรื่อง เพราะชื่อเรื่องเป็นจุดแรกที่กระทบสายตาผู้อ่าน ชื่อเรื่องที่ดีย่อมมีส่วนช่วยให้งานเขียนนั้นประสบความสำเร็จได้เป็นอันมาก

การตั้งชื่อเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่สำคัญของเรื่อง พระองค์ทรงได้ให้คำอธิบายถึงสาเหตุของการตั้งชื่อเรื่องว่า “เกิดวังปารุสก์” ไว้ในคำนำภาคที่สองว่า “มีข่าวมาว่ามีผู้ถกกันมากกว่าข้าพเจ้าแต่งขึ้นเพราะเหตุใด บ้างก็ว่าเป็นการทวงวังปารุสก์ นี่เห็นจะเป็นเพราะใช้ชื่อเรื่องว่า “เกิดวังปารุสก์” ที่จริงที่ใช้เช่นนั้นเพราะนึกว่าวังปารุสก์อันเป็นศูนย์กลางอันสำคัญของรัฐบาลในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ และต่อมาน่าจะมีคนรู้จักมากกว่ารู้จักข้าพเจ้า เมื่อได้เห็นคำว่า “วังปารุสก์” จะสะดุดใจคนจนอยากจะอ่าน”

จากคำนำดังกล่าวสันนิษฐานได้ว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงมีแรงบันดาลใจในการตั้งชื่อพระนิพนธ์ว่า “เกิดวังปารุสก์” เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ผู้อ่านคุ้นชินกับชื่อหรือได้ยินชื่อสถานที่นี้บ่อยครั้ง เพราะหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ “วังปารุสก์” ได้ใช้เป็นที่ทำการของสำนักงานเลขาธิการรัฐบาล พระองค์ทรงใช้ชื่อสถานที่ที่ผู้อ่านรู้จักมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง เพราะสามารถเรียกสร้างความสนใจจากผู้อ่านได้ด้วย พร้อมทั้งยังช่วยกระตุ้นแรงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจอยากรู้และอยากติดตามเรื่องราวภายในเล่มต่อไปจนจบ

การตั้งชื่อตอน “สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์” เป็นการตั้งชื่อตอนตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง การตั้งชื่อในลักษณะนี้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเหตุการณ์และเรื่องราวในพระนิพนธ์ได้ว่าน่าจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับระบอบการปกครองไทย การตั้งชื่อตอนตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่องเป็นการบอกประเด็นที่ต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน ถึงแม้ว่าการตั้งชื่อตอนแบบนี้จะไม่เข้าใจผู้อ่านมากนัก แต่ด้วยเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์การสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้ติดตามเนื้อหาได้เช่นกัน

ในตอน “สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแบ่งเนื้อหาในตอนออกเป็น ๑๒ บท ดังนี้

บทที่ ๑	กำเนิด	บทที่ ๒	เป็นเด็ก
บทที่ ๓	เที่ยวหัวเมือง	บทที่ ๔	เป็นนักเรียนนายร้อย
บทที่ ๕	ศาสนา	บทที่ ๖	พรากจากกัน

บทที่ ๗	ไปเมืองนอก	บทที่ ๘	เริ่มเรียน
บทที่ ๙	โรงเรียนแฮร์โรว์	บทที่ ๑๐	เวลาหยุดเรียน
บทที่ ๑๑	มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์	บทที่ ๑๒	กลับบ้านครั้งแรก

ข้อบททั้ง ๑๒ บท สามารถวิเคราะห์ได้ว่า พระองค์ทรงมีกลวิธีการตั้งข้อบท ๒ แบบ คือ

๓.๑.๑ ตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง

การตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง การตั้งชื่อในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นการนำเอาเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในพระชนม์ชีพมาตั้งเป็นข้อบท ดังที่ธัญญา สังขพันธานนท์ (๒๕๔๖: ๕๑) กล่าวว่า การตั้งชื่อแบบนี้ในงานเขียนสารคดีทั่วไปจะพบมากที่สุด เพราะสามารถกล่าวถึงสาระของเรื่องที่จะเขียนอย่างตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อมหรือเล่นสำนวนแต่อย่างใด ผู้อ่านสามารถทราบได้ในทันทีว่าผู้เขียนต้องการนำเสนอเรื่องใด

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่องเกือบทุกบท เพื่อแสดงเนื้อหาในบทต่างๆ ว่าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในพระชนม์ชีพของพระองค์ เช่น

บทที่ ๒ เป็นเด็ก ทรงเล่าถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งทรงพระเยาว์ ตั้งแต่ประวัติที่มาของวังปารุสก์ ลักษณะของวังปารุสก์ที่ทรงประทับ และช่วงพระชนม์ชีพที่ประทับอยู่ที่พระราชวังพญาไท

บทที่ ๖ พრაจากกัน ทรงเล่าถึงเหตุการณ์การพราจากบุคคลต่างๆ และประเทศอันเป็นที่รัก ไม่ว่าจะเป็นการพราจากหม่อมคัทริน ณ พิศณุโลก ที่กลับไปอยู่ต่างประเทศเป็นการถาวร การเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง การสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ และการพราจากประเทศไทยเพื่อไปทรงศึกษาเล่าเรียน ณ ประเทศอังกฤษ

บทที่ ๑๒ กลับบ้านครั้งแรก ทรงเล่าถึงเหตุการณ์การเสด็จกลับประเทศไทยครั้งแรก เส้นทาง การเสด็จกลับจนถึงประเทศไทย และสิ่งที่พระองค์ทรงทำในขณะที่ประทับอยู่ที่ประเทศไทย

๓.๑.๒ ตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญของเรื่อง

การตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญของเรื่อง การตั้งชื่อในลักษณะนี้เป็นการนำเอาชื่อสถานที่ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เคยเข้าศึกษามาตั้งเป็นชื่อบท การตั้งชื่อบทในลักษณะนี้ ทรงเล่าเพื่อนำเรื่องราวสถานที่ที่ทรงศึกษา ประวัติความเป็นมา และกิจกรรมที่ทรงทำขณะที่ทรงศึกษา ดังนี้

บทที่ ๙ โรงเรียนแฮร์โรว์ ทรงเล่าถึงสถานที่ที่ทรงศึกษา บรรยายเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในโรงเรียนที่ทรงศึกษา กิจกรรมที่ทรงทำในขณะที่ทรงศึกษา

บทที่ ๑๑ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ทรงเล่าถึงสถานที่ที่ทรงศึกษา การบรรยาย ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัย เช่น การก่อตั้ง การบริหารงาน การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่ทรงทำในขณะที่ศึกษา

การตั้งชื่อบท ในตอนที่ ๑ ส่วนใหญ่เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ของเรื่อง และตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญของเรื่อง พระองค์ทรงสามารถตั้งชื่อบทได้สอดคล้องกับเนื้อหาตอนนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี การตั้งชื่อบทไม่ได้ครอบคลุมเนื้อหาในตอนนั้นทั้งหมด บอกเพียงประเด็นหลักของเรื่องเท่านั้น แต่ยังมีสาระหรือประเด็นย่อยที่ผู้เขียนแฝงไว้เพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่านให้ติดตามเรื่องรวมอยู่ด้วย โดยแทรกอยู่ในเนื้อหาไปโดยตลอดด้วย

๓.๒ การเขียนความนำ และลงท้าย

กลวิธีการเขียนความนำ และลงท้าย สายทิพย์ นุกูลกิจ (๒๕๓๗: ๒๗๔) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า ผู้แต่งสารคดีต้องมีวิธีการอันหลากหลายที่จะนำมาใช้ในการเปิดเรื่องและปิดเรื่องของสารคดีเพื่อให้เป็นที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน หรือสร้างความเข้าใจและประทับใจแก่ผู้อ่าน

๓.๒.๑ กลวิธีการเขียนความนำ

กลวิธีการเขียนความนำในสารคดี เป็นการเปิดเรื่องและเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวที่จะเกริ่นหรือแจ้งให้ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับสาระของเรื่องว่ามีความน่าสนใจ หรือมีแนวคิดสำคัญอย่างไร ความนำจึงถือว่ามีบทบาทส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ในการเชิญชวนหรือสร้างความสนใจให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้ การเขียนความนำจะต้องมีความน่าสนใจและสามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อเรื่องจนจบ หากการเริ่มเรื่องไม่น่าสนใจหรือไม่ก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น ผู้อ่านอาจไม่สนใจติดตาม

เรื่องราวในตอนต่อไป ดังที่ มาลี บุญศิริพันธ์ (๒๕๔๐: ๔๑) กล่าวว่า ความน่าเป็นส่วนเริ่มต้นของงานเขียน ทำหน้าที่เหมือนจุดนำทาง หรือไต่เต้าของเรื่องที่จะบอกให้ผู้อ่านหันมาให้ความสนใจสิ่งที่เราจะนำเสนอต่อไป

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเป็นนักเขียนสารคดีที่เลือกสรรกลวิธีการเขียนความน่าได้อย่างน่าสนใจ สร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจนเป็นการสร้างความคุ้นเคยและความรู้สึกใกล้ชิดแก่ผู้อ่าน พร้อมทั้งให้ความรู้และความเพลิดเพลินเกี่ยวกับสาระต่างๆ และที่สำคัญกลวิธีการเขียนความน่าของพระองค์มีสอดคล้องกับการนำเสนอเนื้อหาเป็นอย่างดี

การศึกษาพระนิพนธ์สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๑ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ จะวิเคราะห์กลวิธีการเขียนความน่า ๔ ลักษณะ คือ

๓.๒.๑.๑ เริ่มต้นด้วยการเล่าทำความ

การเริ่มเรื่องด้วยการเล่าทำความ เป็นกรเริ่มเรื่องด้วยการเล่าพื้นความหลังโดนการนำเหตุการณ์เรื่องราวในอดีตมากล่าวนำ เพื่อโยงเข้าสู่เนื้อหาของเรื่องที่เกี่ยวข้องมาถึงเหตุการณ์ปัจจุบัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าทำความดังนี้

บทที่ ๔ เป็นนักเรียนนายร้อย ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าทำความถึงการตัดสินใจพระทัยของพระบิดาในเรื่องการศึกษาของพระองค์ ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อข้าพเจ้าอายุถึง ๙ ขวบ พ่อได้ตกลงพระทัยว่าข้าพเจ้าควรจะไปโรงเรียน ในสมัยนั้นมีเจ้านายเล็กๆ เฉพาะอย่างยิ่งพระองค์เจ้า ถูกส่งไปเรียนมากที่สุดก็คือ โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ ทั้งนี้เพราะตึกของโรงเรียนนั้นทูลหม่อมปุ่นน้อยได้ทรงสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ของ คุณแม่ฉัน ขายาคคนแรกของท่าน ทูลหม่อมปุ่นน้อยจึงได้ส่งโอรสเล็กๆ ของท่านไปเรียนที่นั่น ทั้งคงจะเป็นเหตุให้หลานๆ ของท่านคือโอรสทั้งสามพระองค์ของสมเด็จพระเจ้าจ้าวก็ได้ไปเรียนที่วัดเทพศิรินทร์ด้วย...

(เป็นนักเรียนนายร้อย, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๔๙)

บทที่ ๙ โรงเรียนแฮร์โรว์ ทรงเริ่มเรื่องโดยการเล่าทำความถึงประเภทและลักษณะต่างๆ ของโรงเรียนในประเทศอังกฤษ ก่อนที่จะอธิบายถึงโรงเรียนแฮร์โรว์ที่พระองค์ทรงเข้ารับการศึกษา ดังข้อความต่อไปนี้

การศึกษาของเด็กชายที่อังกฤษในสมัยที่ข้าพเจ้าเป็นเด็กนักเรียน จนตลอดมาถึงสมัยที่

ข้าพเจ้ากำลังเขียนหนังสือเรื่องนี้ ก็จัดอย่างแบบเดียวกับไทยของเราเป็นพื้น คือมีทั้งโรงเรียนของรัฐบาล ซึ่งเขาไม่อยู่ได้ความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง เขาใช้วิธีให้อยู่ได้ความควบคุมของเทศบาล คือ โรงเรียนชั้นประถมเป็นเทศบาลท้องถิ่น โรงเรียนมัธยมเป็นของเทศบาลมณฑล รัฐบาลกลางให้เงินสนับสนุนและควบคุมทางอ้อม ต่อจากนั้นเขาก็มีโรงเรียนราษฎร์ของเอกชน แต่ผิดกับของเราในข้อที่ว่าของเขามีโรงเรียนราษฎร์มากมายกว่าของเราหลายสิบเท่า ชื่อเสียงของโรงเรียนราษฎร์นั้นก็สูงกว่าโรงเรียนเทศบาลเป็นอันมาก มีคนนับถือเลื่อมใสมากกว่า ไม่เหมือนที่เมืองไทยเราซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจว่าโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนราษฎร์ถ้าอยู่ในระดับเอกชนแล้ว ต่างก็มีชื่อเสียงและได้รับความเชื่อถือของประชาชนเท่าเทียมกัน...

(โรงเรียนแฮร์โรว์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๓๒๘)

บทที่ ๑๐ เวลาหยุดเรียน ทรงเริ่มเรื่องโดยการเล่าทำความเข้าใจความถึงครอบครัวคนอังกฤษที่ส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนประจำ ดังข้อความต่อไปนี้

คนอังกฤษชั้นที่เราจะเรียกว่าชั้นผู้ดีหรือชั้นมีเงินก็ตาม เขาส่งบุตรชายไปอยู่โรงเรียนกินนอนปีหนึ่งเป็นเวลา รวมถึง ๙ เดือน เขาไม่มีความเกรงกลัวว่าบุตรของเขา จะไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่บ้าน ขาดการติดต่อกับบิดามารดาพี่น้องหรือเพื่อนฝูงที่บ้านเสียเลย ทั้งนี้ก็เพราะว่าปีหนึ่งมีเวลาหยุดเรียนรวมทั้งหมดด้วยกัน ๔ เดือน หยุดคราวคริสต์มาสหนึ่งเดือนคือปลายเดือนธันวาคมต้นเดือนมกราคม หยุดเวลาอีสเตอร์อีกหนึ่งเดือน คือ เดือนเมษายน และหยุดฤดูร้อนสองเดือน คือ ราวเดือนสิงหาคม-กันยายน ในเวลาหยุดเรียนทั้งหลายนั้นกุลบุตรก็กลับไปอยู่กับครอบครัวของตน จึงไม่มีการเห็นห่างแตกแยกจากบิดามารดาญาติพี่น้องมาก...

(เวลาหยุดเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๓๓๙-๓๔๐)

บทที่ ๑๒ กลับบ้านครั้งแรก ทรงเริ่มเรื่องโดยการเล่าทำความเข้าใจความถึงสาเหตุที่พระองค์ไม่ได้เสด็จกลับประเทศไทย เนื่องจากไม่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังข้อความต่อไปนี้

แต่แรกเริ่มเดิมทีข้าพเจ้าเข้าใจว่า ระหว่างออกจากโรงเรียนแฮร์โรว์และเข้ามาหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าจะมีเวลา ๖ เดือนซึ่งจะได้มีโอกาสกลับไปเมืองไทยเพื่อเยี่ยมบ้านชั่วคราว แต่เมื่อถึงเวลาจริงๆ พูลหม่อมมาไม่พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ข้าพเจ้ากลับ เพราะฉะนั้นระหว่าง ๖ เดือนนั้น ข้าพเจ้าจึงอยู่ลอนดอนกับท่านไวฯ ที่สถานทูต หรือไม่ก็ไปอยู่กับแม่ที่ฝรั่งเศส...

(กลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๔๖๕)

๓.๒.๑.๒ เริ่มด้วยการเล่าความเป็นมาของเหตุการณ์

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ มักทรงขึ้นต้นด้วยการเล่าความเป็นมาของเหตุการณ์หรือที่มาของเรื่องราวสำคัญในตัวบท เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงที่มาของเหตุการณ์ในเรื่อง แล้วจึงบรรยายถึงเรื่องที่ทรงต้องการเล่าเหตุการณ์ที่ทรงนำมาเล่าก่อนนั้นมักเป็นเรื่องที่มีเพียงประเด็นเดียวสั้นๆ ซึ่งเป็นที่สนใจในขณะนั้น พระองค์ทรงมีความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นเป็นอย่างดี ทรงเล่าตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และสรุปตามความเข้าใจตามความคิดเห็นของพระองค์ก่อน แล้วจึงเล่าประวัติของพระองค์ต่อมา ดังนี้

บทที่ ๒ เป็นเด็ก ทรงเริ่มเรื่องโดยกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวังปารุสก์ ซึ่งพระองค์ประทับเมื่อครั้งพระเยาว์ ดังข้อความต่อไปนี้

ภายหลังทูลหม่อมมยุสวรรณคดี พ่อก็ยังคงอยู่ที่วังปารุสก์ต่อไป และที่นั่นก็คงเป็น “บ้าน” ของข้าพเจ้าตลอดมา ข้าพเจ้าทราบว่ามีผู้แปลกใจมิใช่น้อย ว่าเหตุใดพ่อซึ่งเป็นเจ้าฟ้าหรือพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เดียวของทูลหม่อมมยุ ที่มีได้รับพระราชทานวังอย่างใหญ่โต สมพระเกียรติยศ จนสามารถทำพินัยกรรมทิ้งวังนั้นไว้ให้แก่ลูกหลานของท่านต่อมา ดังวังบางขุนพรหมก็ได้เคยเป็นกรรมสิทธิ์ของทูลหม่อมมยุบริพัตร¹ หรือเสด็จลวงงกรมหลวงชุมพร² ก็ได้เคยมีวังของท่านเช่นเดียวกับวังลาดาวังของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ นี้เป็นต้น แม้ว่าถึงในสมัยนี้พี่ๆ น้องๆ ของข้าพเจ้าโดยมากที่ได้รับมรดกวังใหญ่ๆ เหล่านั้น จะได้ขายเสียแล้วเกือบหมดก็จริง แต่อย่างน้อยก็ได้เงินจากการขายวังใหญ่ๆ เหล่านั้นมาแบ่งกัน...

(เป็นเด็ก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๓๗-๓๘)

บทที่ ๖ พากจากกัน ทรงเริ่มเรื่องโดยกล่าวถึงเล่าถึงความ เป็นมาของเหตุการณ์ที่ทำให้พระองค์เกือบที่จะพลัดพจากจากพระบิดาและพระมารดา เนื่องจากพระบิดาเสด็จไปทอดพระเนตรการซ่อมรบที่รัสเซีย ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้าเกือบจะต้องพจากจากพ่อเป็นเวลานาน ในปีพ.ศ. ๒๔๖๐ ทั้งนี้เพราะพระเจ้าจักรพรรดิแห่งประเทศรัสเซีย พระเจ้านิโคลาสที่ ๒ ได้ทรงเชิญพ่อไปเที่ยวรัสเซีย เพื่อไปทอดพระเนตรการ

¹ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาศจักรพรรดินี พระอัครราชเทวี

² พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเจ้าจอมมารดาโหมด

รบที่ประเทศรัสเซีย ในการมหาสงครามโลกที่กำลังจะมีอยู่ในเวลานั้น พ่อได้ทรงยินดีรับคำเชิญนั้นทันที ทั้งนี้เพราะพ่อรักและนับถือพระเจ้ากรพรรดิหรือที่เรียกกันง่ายๆ ว่าองค์เอมเปอเรอร์เป็นอันมาก เพราะได้ทรงพระกรุณาแก่พ่อเป็นนิตยในสมัยที่พ่อเป็นนักเรียนอยู่ที่รัสเซีย...

(พราวจากกัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๙๗)

๓.๒.๑.๓ เริ่มต้นด้วยการบอกเจตนาของผู้แต่ง

การเริ่มต้นด้วยการบอกเจตนาของผู้แต่ง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเขียนแสดงพระประสงค์และบอกความเป็นมาของการเขียนเนื้อหาในบทนั้นๆ ให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่า บทนี้มีเนื้อหาสาระเป็นไปในเรื่องใด ต้องการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ใดให้แก่ผู้อ่าน ดังนี้

บทที่ ๑ กำเนิด ทรงเริ่มเรื่องโดยกล่าวถึงจุดประสงค์ในพระนิพนธ์ที่ทรงยกย่องกล่าวถึงพระบิดาและพระมารดาก่อน ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้าเกิดเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ.๒๔๕๐ ที่วังปารุสก์วัน กรุงเทพฯ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะบรรยายถึงกำเนิดของข้าพเจ้า และเรื่องราวเกี่ยวกับข้าพเจ้าเมื่อเป็นเด็กเล็กๆ อยู่ ข้าพเจ้าเห็นว่าจะอธิบายเสียก่อน ว่าใครเป็นบิดามารดาของข้าพเจ้า เพราะว่าท่านทั้งสองย่อมสำคัญกว่าข้าพเจ้าเป็นอันมากในวาระนั้น...

(กำเนิด, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑)

บทที่ ๕ ศาสนา ทรงเริ่มเรื่องโดยกล่าวถึงจุดประสงค์ที่ต้องเล่าเรื่องศาสนา เนื่องจากมีความสำคัญในชีวิตของพระองค์ ในงานพระนิพนธ์ภาษาอังกฤษต้องอธิบายยาวเพื่อให้ชาวต่างชาติเข้าใจ ดังข้อความต่อไปนี้

ในหนังสือเรื่องนี้ ซึ่งข้าพเจ้าได้เรียบเรียงขึ้นในขั้นแรกเป็นภาษาอังกฤษ ได้มีบทที่กล่าวถึงศาสนาอย่างยืดยาว ทั้งนี้เพราะมีความประสงค์จะอธิบายแก่ผู้อ่านฝรั่งว่า ศาสนาของไทยเรานั้นเป็นอย่างไร และอธิบายถึงศาสนาของตนเองด้วย ในฉบับภาษาไทยการอธิบายอย่างยืดยาวจึงไม่จำเป็น แต่ศาสนาเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตของข้าพเจ้า ถึงศาสนาจะนั้นการบรรยายถึงศาสนาที่ตัวข้าพเจ้าเองได้นับถือตลอดมาจึงเป็นเรื่องจำเป็น

(ศาสนา, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๘๓)

๓.๒.๑.๔ เริ่มเรื่องด้วยการแสดงทัศนะ

การเริ่มเรื่องด้วยการทรงแสดงทัศนะ เป็นการเปิดเรื่องที่แสดงให้เห็นพระทัศนะ และมุมมองต่างๆ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ที่เกี่ยวกับสถานที่ที่ประทับ และสถานที่เสด็จเยือน เช่น

บทที่ ๘ เริ่มเรียน ทรงเริ่มเรื่องโดยกล่าวถึงแสดงทัศนะเกี่ยวกับการตกแต่งสถานทูตไทยว่าล้ำสมัย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถในด้านสถาปัตยกรรม การออกแบบอย่างดี ดังข้อความต่อไปนี้

สถานทูตไทยในกรุงลอนดอน อันนับได้ว่าเป็นบ้านที่อยู่ประจำของข้าพเจ้าต่อไปเป็นเวลาอีก ๑๑ ปี นั้นเป็นตึกใหญ่อยู่ส่วนหนึ่งของกรุงลอนดอนที่เขาเรียกว่าเคนซิงตัน (Kensington) ตรงตำบลที่ถูกตั้งคือ บ้านเลขที่ ๒๓ ถนนแอสเบิร์น ภาคตะวันตกเฉียงใต้ที่ ๗ (๒๓, Ashburn Place, S.W.๗) ข้าพเจ้าได้ยืมบ้านหลังนั้นได้ซื้อเป็นเวลานานแล้ว ในสมัยเสด็จปฐมบรมพระนครวรรษ ทรงเป็นทูต เป็นบ้านที่ภายในออกจะมีดีและเมื่อซื้อนั้นเป็นสมัยในรัชกาลอันยี่ดยาวของสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย ที่คนอังกฤษภายหลังเขาถือว่าครีและต่ำต้อยที่สุด ในการสร้างตึกงามหรือทำการตกแต่งบ้านภายใน ฉะนั้นจึงนับว่าเคราะห์ร้ายสำหรับคนไทย...

(เริ่มเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๐๙)

๓.๒.๑.๕ เริ่มเรื่องด้วยการเล่าการเดินทาง

การเริ่มเรื่องด้วยการเล่าการเดินทาง เป็นการเปิดเรื่องที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านทราบถึงเหตุการณ์ตั้งแต่การเดินทางของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ว่ามีเจ้านายพระองค์ใดบ้างเสด็จไปในครั้งนี้ จากการศึกษาที่มีเพียงเดียวคือบทที่ ๗ ไปเมืองนอก ดังข้อความต่อไปนี้

การไปเมืองนอกครั้งนั้น มีไปรวมมากด้วยกันคือทูลหม่อมอาเฮียคน้อย กับท่านหญิงนาชายาของท่าน เสด็จไปสวัสดิ์กับท่านป้าอากาศ โอรสของท่านคือ หม่อมเจ้าโสภณภราโดย เรียกกันว่าท่านเล็ก และพระอารีตรุณพรอด (ม.ล.เจริญ อิศรางกูร) ตามเสด็จเป็นเลขานุการ ซึ่งทางหลวงจัดพระราชทาน เพราะตามธรรมดาพระอารีย์ อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ ต่อจากนั้นก็ มี หม่อมเจ้าดำรงสด (โอรสเสด็จปู่ท้าววงศ์) จะเสด็จออกไปเป็นเลขานุการเอกที่ราชทูตกรุงลอนดอน กับชายนาคคือ ท่านหญิงต้อย (หม่อมเจ้าอรทัยประพันธ์ ธิดาเสด็จปู่กรมพระราช) กับโอรสธิดาสองคน น้องหญิงท่านต้อยมีออกไปเรียนองค์หนึ่ง คือ ท่านหญิงน้อย (หม่อมเจ้าหญิงฤทธิวรรณ) ยังมีพี่อื่น (หม่อมเจ้าปรีดิเทพวงศ์) ซึ่งเคยเป็นลูกเลี้ยงของพ่อ กำลังเสด็จออกไปเป็นผู้ช่วยทูตฝ่าย

ทหารที่กรุงลอนดอนกับกรุงปารีสอีกด้วย...

(ไปเมืองนอก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๖๘)

จะเห็นได้ว่ากลวิธีการเขียนความนำ ในตอนที่ ๑ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าทำความเข้าใจ เริ่มเรื่องด้วยการเล่าที่มาของเหตุการณ์ เริ่มเรื่องด้วยการบอกเจตนาผู้แต่ง เริ่มเรื่องด้วยการแสดงทัศนะ และเริ่มเรื่องด้วยการเล่าการเดินทาง

๓.๒.๒ กลวิธีการเขียนลงท้าย

การเขียนลงท้ายหรือการปิดเรื่อง เป็นกลวิธีสุดท้ายของการเขียนสารคดีและเป็นตอนที่สำคัญทำให้ผู้อ่านสารคดีมีความประทับใจต่อเรื่องที่อ่าน และทราบว่าผู้เขียนมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องที่เขียน ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (๒๕๑๘ : ๑๘๕) กล่าวว่า การเขียนลงท้ายต้องฝากความประทับใจหรือข้อคิดแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจทำได้โดยการยกคำถามสุภาษิต คำกล่าว หรือบทกวีที่ไพเราะ ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่ง ข้อสำคัญที่ควรจำคือ คำลงท้ายควรใช้ภาษาสั้นๆ กระชับ น่าอ่าน และประทับใจข้อเขียนที่ได้อ่านมา

การเขียนลงท้ายจึงมีความสำคัญเช่นเดียวกับการเขียนความนำ เพราะในตอนเริ่มต้นผู้เขียนผู้เขียนสารคดีต้องสร้างความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวต่อไปจนจบ การลงท้ายหรือการปิดเรื่องจะต้องสร้างความประทับใจให้ผู้อ่านเช่นเดียวกันด้วย

การเขียนลงท้ายในสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เป็นข้อความที่พระองค์ทรงเขียนภายหลังจากที่ได้เล่าเนื้อเรื่องครบทุกเรื่องแล้ว พระองค์ทรงใช้กลวิธีการเขียนลงท้ายในแต่ละตอนมีความต่างกัน เช่นการสรุปความหรือสาระสำคัญของเรื่อง การแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่พระองค์ทรงประสบ

การศึกษาสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนลงท้าย ๓ ลักษณะ โดยเรียงลำดับการใช้ตั้งแต่จำนวนมากไปหาจำนวนน้อย ดังนี้

๓.๒.๒.๑ ลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก

การลงท้ายด้วยวิธีนี้เป็นการแสดงความรู้สึกต่างๆ ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีต่อเรื่องราว หรือเหตุการณ์ในเรื่อง ดังนี้

บทที่ ๔ เป็นนักเรียนนายร้อย ทรงปิดเรื่องโดยการแสดงความรู้สึก ทรงภาคภูมิใจในพระองค์เองที่ได้ทรงศึกษาในโรงเรียนนายร้อยทหารบกแห่งนี้ถึง ๔ ปี ทรงกล่าวเพียงสั้นๆ กระชับแต่ชัดเจน ดังข้อความต่อไปนี้

“ข้าพเจ้าพอใจและปลื้มอย่างที่สุดที่ได้มีโอกาส และรับเกียรติยศเป็นนักเรียนนายร้อยอยู่เป็นเวลาสี่ปี”

(เป็นนักเรียนนายร้อย, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๔๙)

บทที่ ๕ ศาสนา ทรงปิดเรื่องโดยการแสดงความรู้สึกเสียพระทัยที่ไม่ได้ผนวช และทรงคิดถึงวัดไทยที่พระองค์ไม่ได้เสด็จมานาน ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้าได้พยายามอย่างเต็มกำลังที่จะปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาเท่าที่ตนจะสามารถทำได้ แต่ก็คงจะได้พลาดพลั้งไปเป็นอันมากในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชนผู้หนึ่ง ข้าพเจ้าเสียใจมากที่มีได้เคยมีโอกาสบวช ในการเลือกดำเนินชีวิตตั้งข้าพเจ้าได้ทำมา การที่อยู่ห่างเหินจากพระและวัดวาอารามในเมืองไทย เป็นข้อหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าว่าหัวใจเป็นอันมากบ่อยๆ

(ศาสนา, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๙๖)

บทที่ ๘ เริ่มเรียน ทรงปิดเรื่องโดยการแสดงความรู้สึกอาลัยที่ต้องลาจากครูผู้สอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากพระองค์ต้องทรงไปศึกษาต่อที่โรงเรียนแฮร์โรว์ ดังข้อความต่อไปนี้

“เมื่อข้าพเจ้าถึงเวลาออกจากสถานที่เรียนกับครูไปรเวตในมณฑลเอสเซกซ์ ข้าพเจ้ารู้สึกอาลัยมากที่ต้องจากซิสเตอร์ แมรีกับภรรยาของครู เพราะทั้งสองได้เอ็นดูกรุณาข้าพเจ้ามาก ส่วน เจฟฟรีย์ กิลมอร์นั้นก็ได้เป็นเพื่อนสนิทกันมาจนบัดนี้ เมื่อเราทั้งสองอายุเกิน ๔๐ ปีแล้ว”

(เริ่มเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๓๒๗)

บทที่ ๖ พราวจากกัน ทรงปิดเรื่องโดยการแสดงความรู้สึกที่ไม่ประสงค์จะเสด็จไปต่างประเทศ แต่จำต้องเสด็จเพราะมีต้องการขัดพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังข้อความต่อไปนี้

“ก่อนออกจากเมืองไทยข้าพเจ้าไม่ยอมมาเมืองนอกเลย มีความรู้สึกสังหรณ์ใจอย่างแปลก
 ใฝ่ใจว่าไม่ไปเรียนเมืองนอกและอยู่บวชพระจะดีกว่า แต่ก็ไม่กล้าขัดพระราชประสงค์ จึงได้ออก
 จากพระราชอาณาเขตเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๖๒”

(พราจากกัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๖๗)

บทที่ ๒ เป็นเด็ก ทรงปิดเรื่องโดยการแสดงความรู้สึกกังวลพระทัยที่จะต้องทรง
 ศึกษาที่บรูคลิน ดั่งข้อความต่อไปนี้

“การเริ่มเรียนหนังสือที่บรูคลิน ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกตัวได้ว่าการเป็นเด็กอย่างสบายใจ ทำอะไรได้
 ไม่มีกังวล ได้จบลงไปเสียแล้ว”

(เป็นเด็ก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๐๕)

บทที่ ๓ เทียบหัวเมือง ทรงปิดเรื่องโดยการแสดงความรู้สึกยินดีที่ได้มีโอกาส
 เสด็จประพาสหัวเมืองบ่อยครั้ง ดั่งข้อความต่อไปนี้

“ข้าพเจ้าสำนึกตัวอยู่เสมอว่าข้าพเจ้าเคราะห์ดีอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสไปเที่ยวหัวเมืองอย่าง
 มากมายเช่นนั้น และได้ไปโดยวิธีที่สะดวกและเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง”

(เที่ยวหัวเมือง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๔๘)

บทที่ ๑๑ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ทรงปิดเรื่องโดยการแสดงความรู้สึกพอ
 พระทัยในขณะที่ประทับอยู่ที่เคมบริดจ์ ดั่งข้อความต่อไปนี้

“นอกจากเสียตายเป็นได้เล่นละครแล้ว ข้าพเจ้าพอใจในการอยู่เคมบริดจ์เป็นอย่างยิ่ง และยัง
 หวนระลึกถึงความสุขสนุกใจในสมัยนั้นอยู่เสมอๆ”

(มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๔๖๔)

๓.๒.๒.๒ ลงท้ายโดยการทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป

การลงท้ายโดยการทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป ผู้เขียนจะนำประเด็นในบทต่อไป
 มาเกริ่นนำ นำมาทิ้งท้ายเพื่อจูงใจและโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านติดตามอ่านเนื้อเรื่องบทต่อไป ดังนี้

บทที่ ๑๒ กลับบ้านครั้งแรก ทรงปิดเรื่องโดยการทิ้งทำให้ผู้อ่านคาดเดาว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในวันที่จะเกิดขึ้นในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๗๕ ที่เปลี่ยนแปลงชีวิตของคนไทยทั้งประเทศ ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจที่จะติดตามในตอนต่อไปว่าเกิดอะไรขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

“ต่อมาถึงวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๗๕ ก็มีเหตุการณ์สำคัญบังเกิดขึ้น อันจะเปลี่ยนแปลงชีวิตของคนไทยทั่วไป”

(กลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๔๙๗)

๓.๒.๒.๓ ลงท้ายโดยการอธิบาย

การลงท้ายโดยการอธิบาย ผู้เขียนจะอธิบายถึงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งภายในเรื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้อ่าน ดังนี้

บทที่ ๑๐ เวลาหยุดเรียน ทรงปิดเรื่องโดยการอธิบายข้อเท็จจริงในเรื่องพระอุบนิสยส่วนพระองค์ว่า ทรงได้รับการถูกรบรมให้เป็นไม่กลัวใคร ไม่ประจบ จึงทรงมีพระอุบนิสยตรงไปตรงมาโดยรับสั่งในสิ่งที่พระองค์ดำริอยู่ ซึ่งบุคคลอื่นคิดวานั้น คือ พระองค์ทรงอวดดี ดังข้อความต่อไปนี้

เรื่องที่มีผู้กล่าวว่าเพื่อนนักเรียนไทยเกลียดข้าพเจ้า กล่าวหาว่าอวดดีของของของชนนั้น ความจริงก็อาจจะเป็นได้ แต่น่าจะเป็นในสมัยที่ข้าพเจ้ายังเด็กอยู่ ทั้งนี้เพราะข้าพเจ้าได้ถูกรบรมมาไม่ให้อวดดีใคร ไม่ประจบใคร ก็เลยอาจจะพูดจาตรงไปตรงมาเกินไป การที่พูดอวดดีก็เป็นเพราะความโง่เขลาประสาเด็กที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ครั้งต่อมาไม่น่าจะมีเกลียดชังมาก จริงดังที่ลือกันไปยังทูลหม่อมมา เพราะถ้าเป็นจริงก็ออกจะแปลกที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการหลายปี โดยได้คะแนนมากมายจนในที่สุดก็ได้เป็นสภานายก

(เวลาหยุดเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๔๒๒)

บทที่ ๑ กำเนิด ทรงปิดเรื่องโดยการอธิบายที่มาของพระนามของพระองค์ที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังข้อความต่อไปนี้

“ทูลหม่อมมุลได้ขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ และในไม่ช้า ได้ทรงเปลี่ยนนามข้าพเจ้าเป็น จุลจักรพงษ์ ทรงอธิบายให้ข้าพเจ้าฟังภายหลังว่าทรงเอาอย่าง

พระนามทูลหม่อมมู่ คือ จุลจอมเกล้า ทั้งเป็นการล้อพระนามพ่อ คือ เล็ก นั่นด้วย”

(กำเนิด, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๐๕)

การลงท้ายในสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” ส่วนใหญ่เป็นการสรุปโดยการแสดงความรู้สึก เนื่องจากเป็นสารคดีเชิงอัตชีวประวัติจึงมีการสรุปความรู้สึกของผู้แต่งส่วนพระองค์มากที่สุด รองลงมาเป็นการอธิบาย และการทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป

๓.๓ การดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่องเป็นกลวิธีหนึ่งที่ผู้เขียนจะนำเสนอเรื่องราว เพื่อให้ผู้อ่านสนใจเนื้อหาของเรื่องและติดตามอ่านเรื่องราวตั้งแต่ต้นไปจนจบ การดำเนินเรื่องของผู้เขียนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ทราบลักษณะเฉพาะของนักเขียนแต่ละคน ซึ่งนักเขียนอาจจะใช้วิธีการดำเนินเรื่องในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามแต่นักเขียนจะเห็นว่าเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ดังนี้

๓.๓.๑ การอ้างอิงข้อมูล

การอ้างอิงข้อมูล เป็นการที่ผู้เขียนสืบค้นข้อมูลจากเอกสารต่างๆ นำมาสอดแทรกลงในเนื้อเรื่อง เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องและประเด็นที่จะนำเสนอการอ้างอิง มาลี บุญศิริพันธ์ (๒๕๔๐: ๔๖) มีความเห็นว่า การเขียนสารคดีที่มีการอ้างอิงหรืออ้างถึงแหล่งข้อมูลมักไม่นิยมใช้เชิงอรรถแบบงานวิชาการ แต่จะใช้ระบุลงในเนื้อหา

การอ้างอิงข้อมูลนับได้ว่าเป็นกลวิธีการเสนอเรื่องประการหนึ่งที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่งานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติ โดยพระองค์ได้ทรงรวบรวมข้อมูลความรู้จากเอกสารต่างๆ รวมทั้งทรงสอบถามจากบุคคลและผู้รู้ แล้วนำข้อมูลความรู้เหล่านั้นมาประกอบในการเล่าเรื่อง

จากการศึกษาพระราชนิพนธ์สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระองค์ทรงรวบรวมข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับพระประวัติ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการดำเนินเรื่อง นอกเหนือจากประสบการณ์ตรง และสาระความรู้บางส่วนในเรื่องเกิดวังปารุสก์ พระองค์ทรงรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ มาอ้างอิง ทรงใช้การอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล ๓ แหล่ง คือ อ้างอิงคำบอกเล่า อ้างอิงจดหมาย และอ้างอิงเอกสาร แหล่งข้อมูลที่ทรงอ้างอิงเหล่านี้ทำให้เนื้อเรื่องนั้นมีความสมบูรณ์ขึ้น เพิ่มความน่าเชื่อถือ และความน่าสนใจมากกว่าการเล่าเรื่องแบบทั่วไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑.๑ การอ้างอิงคำบอกเล่า

การที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์นั้น ทรงอ้างอิงคำบอกเล่าของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระชนม์ชีพของพระองค์มาแทรกไว้ในเนื้อเรื่องนั้น ทำให้เนื้อเรื่องนั้นไม่น่าเชื่อถือ อีกทั้งเป็นหลักฐานว่าเรื่องที่พระองค์ทรงเขียนขึ้นนั้นเป็นเรื่องจริง ไม่ได้ทรงเขียนเรื่องขึ้นจากการสมมุติหรือจินตนาการขึ้นเอง และให้ความชัดเจนในเนื้อหาของเรื่องด้วย

จากการศึกษาสารคดีอัตชีวประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์ พบว่าพระองค์ทรงอ้างอิงคำบอกเล่าของหม่อมคัทริน ณ พิศณุโลก, หม่อมหลวงชม นรินทรกุล, นายพุ่ม สาครและคนรัสเซียมาแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง ทำให้เนื้อเรื่องมีรูปแบบที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น

การอ้างอิงคำบอกเล่าของหม่อมคัทริน ณ พิศณุโลก พระมารดาของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เพื่ออธิบายถึงเหตุการณ์เมื่อพระองค์ทรงพระเยาว์ว่าทรงมีสุขภาพพลานามัยอ่อนแอ ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้าจำไม่ได้เลยว่า เคยมีความรู้สึกครั้งใดในข้อที่ยากมีน่อง แต่ข้าพเจ้าทราบดีว่า พ่อท่านอยากจะมีลูกสาวเป็นที่สุด นับจนมีอายุสามขวบ ปรากฏว่าข้าพเจ้าเป็นเด็กอ่อนแอ แม่และชมพี่เลี้ยงของข้าพเจ้าได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อข้าพเจ้าอายุได้สองขวบนั้น ข้าพเจ้าเกือบจะตายเสีย เพราะเป็นโรคบิดอย่างรุนแรง ได้ข่าวว่า พ่อแม่เป็นห่วงอย่างยิ่ง และตอนค่ำเมื่อข้าพเจ้านอนไม่หลับ ได้แต่ร้องเสียงเอ็ดตะโร แม้ว่า พ่อได้ทำราชการเหน็ดเหนื่อยมาตลอดวัน ยังทรงอุตส่าห์ช่วยอุ้มข้าพเจ้า ทรงดำเนินไปมาในห้องจนตึกตื่น...

(เป็นเด็ก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๔๐)

การอ้างอิงคำบอกเล่าของหม่อมหลวงชม นรินทรกุล พระพี่เลี้ยงเป็นการยืนยันว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์นั้นได้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ที่พระราชวังพญาไท เป็นการค้านกับเรื่อง The Last Absolute Monarch พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ให้พระองค์เข้าเฝ้าฯ เลยจนเสด็จสวรรคต ดังข้อความต่อไปนี้

ทูลหม่อมมณีได้ทรงขับรถไฟฟ้าสี่เหลี่ยมของท่าน เสด็จจากพระราชวังดุสิต ไปเยี่ยมย่าที่วังพญาไทบ่อยๆ ข้าพเจ้าได้ถูกพาไปเฝ้าย่าที่พญาไทเสมอ จึงได้มีโอกาสเฝ้าทูลหม่อมมณี ข้าพเจ้ายังเด็กมาก พระพักตร์จำไม่ได้ จำได้แต่ว่า ท่านดำกว่าย่า วันหนึ่งข้าพเจ้ามีช้อนล้อมอันใหญ่เบ้อเร่อซึ่งข้าพเจ้าชอบเล่น ทูลหม่อมมณีประทับอยู่บนรถไฟฟ้า ข้าพเจ้าเกิดอยากถวาย มีผู้อุ้มข้าพเจ้าขึ้น

และทูลหม่อมมู่ได้เฝ้าสมเด็จพระหัตถ์มารับข้อสนมั้น ข้าพเจ้ายังสามารถจำพระหัตถ์ได้ดี ชมเคย
เล่าให้ฟังว่าอีกวันหนึ่ง ทูลหม่อมมู่ได้ทวงชวนข้าพเจ้าตามเสด็จขึ้นรถไฟฟ้าสีเหลือง แต่ข้าพเจ้ายัง
เล็กอยู่มาก จึงกลัวไม่ตามเสด็จ อันเป็นที่น่าเสียดายมาก...

(กำเนิด, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๓๖)

อ้างอิงคำบอกเล่าของนายพุ่ม สาคร พระสหายของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์
ภวณภ พระบิดา ขณะศึกษาอยู่ต่างประเทศกับพระบิดา โดยเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระประวัติของ
พระบิดาขณะที่ทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศรัสเซีย ดังข้อความต่อไปนี้

พ่อและนายพุ่มได้เดินทางไปต่างประเทศรัสเซียในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ มีนายทหารชั้นนายพลนาย
พันมารับเสด็จที่ชายแดนและมีนายพลรัสเซียผู้หนึ่งเป็นองครักษ์และที่เลี้ยงประจำพระองค์ พระ
เจ้านิโคลาสได้ทรงจัดให้มีที่อยู่อย่างโอโง่งที่พระราชวังฤดูหนาวในกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์กและเมื่อ
เข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินรัสเซียทั้งพ่อและนายพุ่มได้ประสบการต้อนรับอย่างดี...

เรื่องราวตอนนี้เกี่ยวกับการเรียนและการกินอยู่ในรัสเซียนั้น ข้าพเจ้าได้ทราบเรื่องราวส่วนมาก
จากนายพุ่มเองและคนรัสเซียที่ข้าพเจ้าได้พบ ซึ่งเคยรู้จักพ่อ เนื่องด้วยพระเจ้าเจ้านิโคลาสได้ทรง
เลี้ยงดูพ่อและนายพุ่มเท่าเทียมกับเจ้านายในพระราชวงศ์ ตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนนาย
ร้อยมหาดเล็ก ทั้งสองจึงมิได้เป็นนักเรียนกินนอน คงพักอยู่ ณ ที่ทางที่ได้ทรงจัดประทานไว้ใน
พระราชวังฤดูหนาว ข้าพเจ้าได้เห็นหลักสูตรของโรงเรียนนั้น สังเกตได้ว่าการเล่าเรียนหนักมาก
และเมื่อเรารำลึกดูว่านักเรียนไทยทั้งสองนั้นต้องเล่าเรียนวิชาทั้งหลายโดยใช้ภาษารัสเซีย อันเป็น
ภาษาที่นับว่ายากยิ่ง ซึ่งทั้งสองเพิ่งได้เริ่มเรียนภาษาที่นั่นเพียงหนึ่งปี เราจะต้องยอมรับว่าการเล่า
เรียนนั้นอยู่ข้างจะยากอย่างยิ่ง...

(กำเนิด, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๕-๖)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์จุลจักรพงษ์ทรงใช้คำบอกเล่าของบุคคลต่างๆ มา
ประกอบเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่พระนิพนธ์ของพระองค์ หรือขยายความเพิ่มเติมของเรื่องราว
ต่างๆ ในอดีต ซึ่งกลวิธีดังกล่าวยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจพระประวัติของพระองค์ได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

๓.๓.๑.๒ การอ้างอิงจดหมาย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์จุลจักรพงษ์ทรงนำพระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ใน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแต่พระองค์ ในขณะที่ทรงศึกษาอยู่ต่างประเทศ
ทรงนำมาเป็นข้อมูลในการอ้างอิง เพื่อใช้ในการยืนยันข้อมูลในเรื่องว่าพระองค์ทรงมีความสำคัญ
ต่อราชบัลลังก์ เนื่องจากทรงเป็นพระราชภาติยะเพียงพระองค์เดียว สืบสายจากสมเด็จพระศรีพัชริน-

ทราบบรมราชินีนาถ พระราชมารดาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในสมัยนั้น เพื่อให้
ผู้อ่านทราบแหล่งที่มาของข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับพระประวัติ ดังข้อความต่อไปนี้

ถึงหนู ทราบ

ลุงได้รับจดหมายของหนู ที่เขียนมาจากสวิตเซอร์แลนด์, ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม, ทราบความ
ทุกประการแล้ว

ลุงยินดีมาก ที่เผชิญประสบเหมาะแก่กับเวลาหยุดเรียนของหนู ประจวบกับเวลาที่อาเจียนน้อยไป
ลอนดอน, และการที่อาเขาเลยพาไปสวิตเซอร์แลนด์ด้วยนั้น ก็เป็นการดีมาก, เพราะถ้าโดยลำพัง
ของหนูก็จะไม่ได้เที่ยวโดยสะดวกเช่นไปกับอา, บัดนี้อาเจียนน้อยก็จะอยู่ศึกษาต่อไปในยุโรป หนู
คงจะได้พบกับอาบ่อยๆ, นับว่า เป็นเคราะห์ดีของหนูมากทีเดียว...(ทรงเล่าข่าวต่างๆ อันไม่
จำเป็นต้องลากลงมา)

ลุงคิดถึงหนูจริงๆ ได้เคยบ่นถึงหลายหนแล้วพระยาประสิทธิ์เป็นพยานอยู่, ฉะนั้น ถ้าหนูรัก
ลุงขอให้ตั้งใจเล่าเรียนดีๆ จะได้สำเร็จเร็วๆ และได้กลับมาให้ลุงใช้แทนตัวพ่อต่อไป ในเวลานี้ ลุง
ก็มีหลานแต่คนเดียว ฉะนั้น จึงเป็นห่วงมาก หนูต้องตั้งใจ อย่าทำให้ลุงต้องเสียใจเพราะหนูเป็น
อันมาก

ลุงผู้รักหนู
(พระบรมนามาภิไธย) รม. ร.

(เริ่มเขียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๓๒๒-๓๒๓)

พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
ในพระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๑๙ มกราคม, พ.ศ. ๒๔๖๖

ถึงหนู,

ลุงได้รับจดหมายของหนูลงวันที่ ๑๒ ธันวาคมหลายวันมาแล้วแต่พะเอินเป็นเวลากำลังมีงาน
อะไรต่อมิอะไรชุกอยู่จนยังมิได้ตอบจดหมายจนถึงวันนี้.

ลุงพอใจที่ได้รับทราบจากจดหมายของหนูว่าหนูเข้าโรงเรียนแฮร์โรว์ได้. ต้องนับว่าหนูดีที่กว่าลุง
อีก, เพราะลุงเองได้เรียนอยู่แต่ที่บ้านแล้วก็เลยไปเข้าโรงเรียนนายร้อยที่แซนด์เฮอริสต์ทีเดียว.
การไปเข้า Public School อย่างเช่นแฮร์โรว์นั้น นับว่าเป็นประโยชน์ดีมากในทางอบรมนิสัยและ
ได้รู้จักลูกผู้ดีอังกฤษมาก, จะได้อ่านนิสัยใจคอของเขาดีๆ ถึงในเวลาที่เด็กๆ จะยังแลไม่เห็น
ประโยชน์ก็จริงแต่ต่อไปข้างหน้า เมื่อหนูเป็นผู้ใหญ่ขึ้นแล้วคงจะต้องรู้สึกประโยชน์นั้นเองมาก
ทีเดียว หนูก็ได้ออกไปเรียนอยู่ที่เมืองอังกฤษนานแล้ว, ฉะนั้นคงจะได้สังเกตเห็นเองแล้ว
ว่าคนอังกฤษนั้นต้องคุ้นเคยกันจริงๆ จึงจะได้รู้นิสัยใจคอเขา ดูเผินๆ ชาวต่างชาติมักต้องกฤษฎา
จงหอง, แต่แท้จริงเขาเป็นชาติที่เรียกตระหนี่ตัว, คบคนยาก, แต่ถ้าได้รู้จักดีแล้วเป็นมิตรดี.

ในเวลานี้เป็นโอกาสดีที่หนูจะได้สมาคมกับคนอังกฤษดีๆ และได้แลเห็นความเป็นไปอย่างคน
สามัญ, ฉะนั้นลุงขอแนะนำว่าอย่าปล่อยให้ออกสัณนี้ล่องเลยไป. ในเมื่อกลับเข้ามาบ้านเมืองของ
เราแล้วหนูจะต้องเป็นเจ้านายเสียจนระอาเสียอีก, เวลานี้หัดเป็นคนเสียก่อนเถิด, อย่าเพิ่งเป็นเจ้า
เลย แต่อย่าเข้าใจผิดว่าลุงสอนให้ล้มตัวว่าเป็นเจ้า, เพราะจะล้มไม่ได้เป็นอันขาด, อย่างไร ก็
ต้องอย่าลืมนึกว่าหนูเป็นหลานของลุง, ฉะนั้นจะปล่อยตัวให้ผลอละเลิงเหลวไหลไปอย่างคนสามัญ
ทีเดียวไม่ควรเลย. ที่ลุงสอนนั้นหมายความว่าอย่าให้ทำถือตัวไป, ให้ตั้งใจสมาคมกับผู้ที่
ควรคบได้โดยเสมอมาเสมอไป, จะได้เพาะความนิยมไว้สำหรับเป็นทุนของตนต่อไปข้างหน้า. การ
เที่ยวและเล่นในเวลาว่างเรียนลูกก็ไม่ว่า, เป็นแต่ขออย่าให้ผลอละเลิงเหลวไหลไปอย่างคนสามัญ
เท่านั้นเป็นพอแล้ว. คนเราจะต้องมีแต่เรียนหรือทำงานอยู่ทุกวี่ทุกวัน, ไม่มีเวลาพักผ่อนหย่อนใจ
หรือหาความเพลิดเพลินบ้างนั้นไม่ได้. ข้อนี้ลุงได้รู้ดีอยู่แก่ใจแล้ว, แต่ขอเตือนหนอยกว่าในการเที่ยว
และหาความบันเทิงใจนั้น ลุงไม่ขอไปให้เที่ยวคนเดียว; ควรคิดหาเพื่อนเที่ยวที่จะได้เห็นยั้งกัน
และกันมิให้เที่ยวหรือเล่นจนเกินงามเกินควรไปเท่านั้น

ลุงเทศนามากันชั่ววอกแล้ว, ขอจบที่, และหวังใจว่าหนูจะอ่านจดหมายนี้หลายๆ หน
เพื่อให้เข้าใจความมุ่งหมายของลุงให้ตลอด.

แต่ลุงผู้รักหนู

(พระบรมนามาภิไธย) งาม. ร."

(โรงเรียนแฮร์โรว์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๓๕๔-๓๕๖)

จากพระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ทั้ง ๒ ฉบับ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า-
เจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์นั้น แสดงถึงความรักและทรง
ห่วงใยเอาใจใส่เป็นพิเศษ ทรงให้เหตุผลว่าเพราะมีพระราชภาติยะเพียงองค์เดียว ทรงสอนแนวทางใน
การดำเนินชีวิตให้รู้จักเลือกคบคนที่อยู่ในระดับเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในอนาคต นอกจากนี้ยังทรง
สอนว่าอย่าประพฤติพระองค์เหลวไหล แต่ไม่ได้ทรงห้ามเสด็จประพาสที่ใดเสียทีเดียว แต่ถ้าจะเสด็จ
ประพาสขอให้ผู้ติดตามเสด็จด้วย

การอ้างอิงพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังนี้

ทูลหม่อมอาได้ทรงบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับการประชวรของทูลหม่อมลุง การประสูติของ
เจ้าหญิง ที่กลัวกันว่าจะเกิดยุ่งยากในการสืบสันตติวงศ์ ตอนหนึ่งทรงไว้ว่า “ฉันมีใจสบายอยู่
อย่างเดียวที่ได้เห็นว่าพวกเจ้านายทรงแสดงพระองค์ว่ารักชาติ และทุกๆ องค์นี้ก็ถึงแต่ชาติ ไม่มี
องค์ใดนึกถึงประโยชน์ส่วนพระองค์เลย ทุกๆ ท่านดีแก่ฉันอย่างเหลือจะอธิบายได้ ทำให้ฉันคิดอยู่
ว่าถ้าเจ้านายยังมีความรู้สึกได้แบบนี้ แม้สภาพการจะดูเต็มเพียบก็จริงพระราชวงศ์จักรีจะยังล่ม
จมไม่ได้” แล้วก็ทรงเล่าถึงการตั้งอภิรัฐมนตรี การลดเงินเดือนและลดจำนวนข้าราชการ “ฉันรู้ดี

ว่ามีคนบางจำพวกเขาเรียกฉันว่าเป็นยิว ทั้งยังถูกเรียกอย่างอื่นๆ ที่หยาบคายกว่านั้นอีกด้วย แต่ฉันเห็นว่าเวลานี้เราจำเป็นต้องมีพระเจ้าแผ่นดินเป็นยิว

(เวลาหยุดเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๔๑๐)

การอ้างอิงพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแปลมาจากพระราชหัตถ์เลขาฉบับภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับเหตุการณ์ในช่วงสิ้นสุทธรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเหตุการณ์ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

๓.๓.๑.๓ การอ้างอิงเอกสาร

เอกสารที่พระองค์ทรงนำมาอ้างอิงถึงนั้นล้วนเป็นเอกสารทางราชการที่มีคุณค่า น่าเชื่อถือ ดังนี้

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำคำนำของหนังสือคณะผู้ก่อการปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ ที่ได้จัดพิมพ์ขึ้นมาแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง เป็นการอธิบายถึงความรู้สึกของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ ที่มีต่อเหตุการณ์ปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อทูลกระหม่อมจักรพงษ์ได้ทรงทราบ...พระองค์ก็ถึงแก่ตื่นตันพระทัยอยู่มาก โดยเหตุที่บุคคลเหล่านั้นมีภาวะความเป็นลูกศิษย์ของพระองค์อยู่ทั้งสิ้น และมีจำนวนหลายคนทีเดียวที่เป็นศิษย์ใกล้ชิดสนิทสนม จนถึงกับได้รับความรักใคร่ไว้วางพระทัยมาเป็นอย่างดี พระองค์ย่อมทรงทราบว่าผลอันนี้คงจะเกิดขึ้นจากความซาบซึ้งในโอวาทของพระองค์แทรกแซงอยู่ด้วย เพราะเหตุที่ถ้อยคำในโอวาทของพระองค์ท่านที่ให้แก่ทหารก็ดี หรือแก่ลูกศิษย์ก็ดี พระองค์ตรัสและสั่งสอนระบอบการปกครอง แต่ละประเทศมาแล้ว ตลอดจนถึงความเด็ดเดี่ยวอย่างความเป็นทหาร

พระองค์มักทรงรับสั่งแก่บรรดาศิษย์ทหารเหล่านั้นอยู่เสมอๆ โดยเป็นการรับสั่งตรงไปตรงมาอย่างไม่เกรงผู้ใด...ยอมเป็นที่ทราบได้ดีว่า พระองค์ตรัสอย่างเรียกกันดูๆ ว่า "ขวานผ่าซาก"

แต่อย่างไรก็ตาม...เมื่อพระองค์ได้ทรงเห็นว่าไม่มีช่องทางใดที่จะช่วยเหลือได้ นอกจากจะปิดปากให้สงบเสียด้วยวิธีการกำจัดก่อนวันยึดอำนาจนั้น พระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นปฤชณและฐานะของข้าราชการย่อมต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นั้น ก็ตัดพระทัยได้ทันที...

ภายหลังเมื่อทูลกระหม่อมจักรพงษ์ ได้ทรงกระทำกรณสำเร็จในวิธีกำจัดคณะก่อการสิ้นสุดลงแล้ว ก็ได้เสด็จไปถวายบังคมทูล พระกรุณาใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ณ ที่ประทับ สนามจันทร์ (จังหวัดนครปฐม)

(เป็นเด็ก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๘๐)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์จุลจักรพงษ์ ทรงนำเอาสำเนารายงานการตรวจราชการของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ มาอ้างอิงถึงการตรวจราชการมณฑลอุบล เพื่อประกอบการอธิบายถึงมณฑลที่เป็นบันทึกเกี่ยวประสพการณ์ตรงของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถที่เสด็จตรวจราชการที่มณฑลอุบลนี้ ดังข้อความต่อไปนี้

มณฑลอุบลนี้ ดินแดนก็กว้างใหญ่ และมีพลเมืองมาก แล้วเป็นคนไทย (ลาวก็ต้องนับว่าไทย) โดยมากเป็นจำนวนคนไทยทั้งหญิงชายถึง ๘๓๖,๔๓๓ คน คนต่างชาติน้อย เช่น จีน ทั้งหมดมี ๖๖๘ คนเท่านั้นเอง กับคนไทยทั้งปวงประกอบไปด้วยความจงรักภักดีต่อได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท รักเจ้ารักนายรักบ้านเกิดเมืองนอนอย่างแน่นแฟ้น... ไซ้แต่เท่านั้น ราษฎรเหล่านี้ล้วนแต่ว่านอนสอนง่าย ถ้าชี้แจงให้เข้าใจว่า สิ่งใดเป็นข้อห้ามจากราชกำหนดกฎหมายแล้ว ก็มิได้ตั้งใจจะฝ่าฝืนจะให้ทำอะไรทำ ส่วนทหารที่เกณฑ์จากชาวเมืองก็เหมือนกัน สอนให้ทำอะไรก็ทำไม่มีการหลีกเลี่ยงหรือแก่งัดหนีกฎข้อบังคับ

การที่พลเมืองเป็นจำนวนมาก แล้วมีคุณสมบัติดังกราบบังคมทูลพระกรุณามานี้ เห็นด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมว่า เป็นกำลังแผ่นดินอันสำคัญทีเดียว...ทั้งนี้ทำให้เห็นว่า มณฑลอุบลนี้เป็นปึกแผ่นดีเป็นกำลังอันใหญ่ ต้องการบำรุงเล็กน้อยเท่านั้น ก็อาจนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่แผ่นดิน

(เที่ยวหัวเมือง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๓๒)

เอกสารหลักฐานที่นำมาประกอบการเล่าเรื่องนั้นเป็นส่วนช่วยเสริมให้ข้อมูลในพระนิพนธ์มีน้ำหนัก น่าเชื่อถือมากขึ้น และสามารถทำให้ผู้อ่านที่สนใจเรื่องราวต่างๆ อย่างละเอียด และสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากเอกสารที่ทรงนำมาอ้างอิงได้อีกด้วย

๓.๓.๒ การลำดับความ

สายทิพย์ นุกุลกิจ (๒๕๓๗: ๒๗๓) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า การลำดับความทำให้อ่านเกิดความเข้าใจได้โดยง่าย หรือเป็นการเชื่อมโยงสาระสำคัญต่างๆ ที่ผู้แต่งจะสื่อถึงผู้อ่านก็ได้ การเรียบเรียงเรื่องดีจะเข้าใจทำให้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่าย และเกิดความเพลิดเพลินกันไป

การลำดับความเป็นการเล่าเรื่องให้อ่านเข้าใจเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติกลวิธีการลำดับความนับเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งซึ่งช่วยดำเนินเรื่องให้น่าสนใจ และชวนติดตาม ผู้แต่งอาจมีกลวิธีในเรียบเรียงเรื่องราวที่หลากหลายแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความถนัดและการสรรหากลวิธีที่แปลกใหม่ของผู้แต่ง เช่น อาจจะลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน ลำดับความในเรื่องแบบเล่าย้อนหลัง ทั้งนี้การลำดับความที่ดีต้องช่วยให้อ่านเข้าใจเรื่องราว

ที่ผู้แต่งนำเสนอได้ง่ายและชัดเจน ไม่สับสน รวมทั้งต้องได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่าเรื่องอีกด้วย

สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” ตอนสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การลำดับความในเรื่อง ดังนี้

๓.๓.๒.๑ การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน

การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน คือ การเริ่มเรื่องที่เหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนโดยลำดับเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น แล้วตามด้วยเหตุการณ์ที่เกิดถัดๆ ไปตามลำดับจนจบพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน ซึ่งมีบอกลำดับเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องกำกับไว้เสมอ ดังนี้

ก. การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวต่อเนื่องกันไปโดยตลอด

การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอนแต่มีเรื่องราวต่อเนื่องกันไปโดยตลอด ผู้เขียนจะเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือหลังก็ได้ และกลับมาเล่าเหตุการณ์เดิมที่กล่าวถึงไว้แล้ว การลำดับความวิธีนี้จะทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในการเชื่อมโยงของเรื่องและผู้เขียนเล่าสลับเหตุการณ์ไปมา

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้วิธีการลำดับความในลักษณะนี้เป็นส่วนใหญ่ ยกตัวอย่างเช่นในบทที่ ๑, บทที่ ๓ และบทที่ ๘ ดังนี้

บทที่ ๑ กำเนิด พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงกล่าวถึงเหตุการณ์สองเหตุการณ์ คือ ทรงเริ่มเรื่องที่เหตุการณ์เริ่มจากพ.ศ.๒๔๓๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระทัยส่งสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถไปศึกษายุโรป หลังจากนั้นทรงสลับมาเล่าถึงเหตุการณ์พ.ศ.๒๔๓๖ ที่พระเจ้าจักรพรรดินิโคลาสเสด็จมาเยือนประเทศไทย ดังข้อความต่อไปนี้

ในพ.ศ.๒๔๓๙ ทูลหม่อมมยุตกลองพระทัยส่งพ่อไปศึกษาวิชาในทวีปยุโรป ตามธรรมเนียมในบรรดาพระราชโอรสในสมัยนั้น และเพราะพ่อเป็นลูกกรอกอย่างยิ่ง ทั้งทูลหม่อมมยุและย่าได้พาพ่อไปส่งถึงสิงคโปร์โดยพระองค์เอง โดยเสด็จไปในเรือพระที่นั่งมหาจักรี (ลำเก่า) เวลานั้นเป็นคราวที่สมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ซึ่งข้าพเจ้าเรียกว่าทูลหม่อมมยุน้อย กำลังจะเสด็จไปเที่ยวทวีปยุโรป จึงได้รับฉันทะให้พาพ่อข้าพเจ้าไปด้วย และพ่อจึงได้

เสด็จเดินทางออกจากสิงคโปร์ไปอังกฤษเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๓๙

เมื่อสามปีก่อนนั้น พระจักรพรรดินิโคลาส ที่ ๒ แห่งรัสเซีย ขณะที่ยังทรงเป็นสมเด็จพระยุพราช ได้เสด็จมาเยี่ยมเมืองไทย และได้ทรงสนทนากับทูลหม่อมมณี ทั้งได้ทรงปรารภกับทูลหม่อมมณีว่า ทูลหม่อมมณีได้ส่งพระโอรสไปศึกษาในอังกฤษ เดนมาร์ก เยอรมัน ฯลฯ หลายพระองค์แล้ว แต่ยังไม่ส่งไปรัสเซียเลย ทูลหม่อมมณีก็ได้ทรงรับรองว่าจะส่งไปไม่ช้า ต่อมาไม่นาน พระยุพราชรัสเซียพระองค์นั้น ได้เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติมหาอาณาจักรรัสเซีย เป็นพระเจ้านิโคลาสที่ ๒...

(กำเนิด, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๔-๕)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงกลับมาเล่าเหตุการณ์ตามปฏิทินต่อ พ.ศ.๒๔๔๐ การเสด็จประพาสยุโรปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ.๒๔๔๑ สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ และพระสหาย ทรงเดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศรัสเซีย ดังข้อความต่อไปนี้

ในพ.ศ. ๒๔๔๐ ทูลกระหม่อมมณีได้เสด็จประพาสยุโรปเป็นครั้งแรก และได้เสด็จไปเยี่ยมมารชาสำนักรัสเซีย และในขณะนั้นได้ทรงเลือกเอาพ่อเป็นโอรสที่จะส่งไปศึกษาวิชาต่อไปในราชสำนักรัสเซีย ก่อนจากเวลานั้นพ่อได้ศึกษาอยู่ในอังกฤษ แต่ยังมีได้เข้าประจำที่วิทยาลัยอย่างใด...

พ่อและนายพุ่มได้เดินทางไปถึงประเทศรัสเซียในปีพ.ศ.๒๔๔๑ มีนายทหารชั้นนายพลนายพัน มารับเสด็จที่ชายแดน และนายพลรัสเซียผู้หนึ่งเป็นองครักษ์ และมีนายพลรัสเซียผู้หนึ่งเป็นองครักษ์และพี่เลี้ยงประจำพระองค์ พระเจ้านิโคลาสได้ทรงจัดให้มีที่อยู่อย่างโอโง่งที่พระราชวังฤดูหนาวในกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก และเมื่อเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินรัสเซียทั้งพ่อและนายพุ่มได้ประสบการต้อนรับอย่างดี

เมื่อไปถึงเรียบร้อยแล้ว พระเจ้านิโคลาสก็ทรงจัดให้ทั้งสองเข้าประจำโรงเรียนนายร้อยมหาดเล็ก ชื่อโรงเรียนนายร้อยมหาดเล็ก...

(กำเนิด, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๔-๕)

จากตัวอย่าง บทที่ ๑ กำเนิด พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแทรกการเล่าลำดับเหตุการณ์เพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุและผลของการตัดสินใจพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องเปลี่ยนพระทัยที่จะส่งสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถไปศึกษาที่ประเทศรัสเซีย

บทที่ ๓ เทียวหัวเมือง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึง เหตุการณ์เมื่อครั้งทรงพระเยาว์อีกครั้ง ได้เสด็จประพาสหัวเมืองหลายครั้ง ทรงกล่าวถึงการเดินทาง ดังข้อความต่อไปนี้

“ถึงแม้ว่าเมื่อข้าพเจ้ายังเป็นเด็กอยู่ ข้าพเจ้าจะได้อยู่ในกรุงเทพฯ เกือบตลอดเวลาก็ตาม ถึง กระนั้นข้าพเจ้าก็มีโชคดีมากที่ได้มีโอกาสไปเทียวหัวเมือง ได้สามารถเรียนรู้จักบ้านเกิดเมืองนอน ของข้าพเจ้าเป็นอันมาก แม้จะมีเวลาเพียงสิบสองปีเท่านั้น”

(เทียวหัวเมือง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๐๖)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ตามเสด็จสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ แปรพระราชฐานที่ฮ่องกง หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต ดังข้อความต่อไปนี้

การไปเทียวเมืองยังเล็กๆ อีกครั้งหนึ่งก็คือตามเสด็จยาไปเทียวทะเล ภายหลังการถวาย พระเพลิงทูลหม่อมมยุ ยาได้ทรงโสภเคราะห์าเป็นที่สุดจนทรงไม่สบายอย่างร้ายแรง แพทย์จึงทูล แนะนำให้เสด็จประพาสตากอากาศทางทะเล เสด็จไปโดยเรือพระที่นั่งมหาจักรีลำเก่า ลำที่ ทูลกระหม่อมมยุได้ทรงใช้เสด็จยุโรปครั้งแรก เสด็จไปทางทะเลโดยไม่หยุดที่ใดตรงไปเมืองฮ่องกง...

(เทียวหัวเมือง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๐๘)

จากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงสลับมาเล่าเหตุการณ์เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๐ ขณะนั้นพระองค์มีพระชันษา ๑๐ ปี ดังข้อความต่อไปนี้

“ทูลหม่อมมาเดียน้อยรับสั่งว่า พ่อไม่พอพระทัยเลยที่ทูลหม่อมมยุทรงตั้งเป็นจอมพลคราวนั้น เพราะท่านว่าท่านไม่เคยไปทำการรบจึงไม่สมควรได้เป็นจอมพล พ่อได้รับเลื่อนยศเป็นจอมพลเมื่อ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๐”

(เทียวหัวเมือง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๑๙)

หลังจากเหตุการณ์พ.ศ. ๒๔๖๐ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรง สลับมาเล่าเหตุการณ์ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ เสด็จประพาสหัวหิน ขณะนั้นพระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ มีพระชันษาเพียง ๘ ปี ดังข้อความต่อไปนี้

นอกจากบางปะอินกับหัวหินอันได้ไปพักอยู่หลายหน และบ่อยๆ แล้วข้าพเจ้ายังมีโชคที่ได้ตามเสด็จพ่อไปเที่ยวทางไกลในพระราชอาณาจักรถึงสองครั้งใน พ.ศ.๒๔๕๙-๖๐ เมื่อข้าพเจ้าอายุได้ ๘ ขวบ คือในเดือนกันยายน พ.ศ.๒๔๕๙ ได้ตามเสด็จพ่อไปเที่ยวมณฑลภาคตะวันออก เราเดินทางจากกรุงเทพฯ โดยรถไฟไปจนถึงโคราช อันเป็นสุดทางรถไฟในเวลานั้น ในสมัยนั้น นอกจากเป็นที่ว่าการมณฑลนครราชสีมาแล้ว โคราชยังมีโรงทหารใหญ่เพราะเป็นที่บัญชาการกองพลทหารบกที่ ๕...

(เที่ยวหัวเมือง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๒๖)

จากตัวอย่าง บทที่ ๓ เที่ยวหัวเมือง จะเห็นได้ว่า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าสลับเหตุการณ์การเสด็จประพาสที่ต่างๆ โดยลำดับตามความสำคัญของพระบรมวงศานุวงศ์ที่พระองค์ติดตามเสด็จ

บทที่ ๘ เริ่มเรียน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอน กล่าวคือ เริ่มเรื่องต่อเนื่องจากบทที่ ๗ ไปเมืองนอก ด้วยการเล่าเหตุการณ์ที่มาประทับอยู่ที่สถานทูตในกรุงลอนดอน โดยกล่าวถึงบุคคลต่างๆ ที่ตามเสด็จในขณะนั้น ดังข้อความต่อไปนี้

วันที่ข้าพเจ้าถึงลอนดอนจากปารีส นั้นเป็นวันเสาร์ คุณหญิงบุรีฯ ได้จัดให้ข้าพเจ้านอนในห้องเล็กๆ เฉพาะตัวบนชั้นสี่ คุณาสบายดี เจ้าคุณบุรีฯ นั้นไม่อยู่เมื่อเราไปถึงสถานทูต ท่านออกไปธุระและกลับมาเอาแต่เมื่อกินอาหารค่ำเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าเคยจำท่านได้เพราะเคยเห็นท่านเล่นละครพูดกับทูลหม่อมมุล่งบ่อยๆ ท่านเป็นคนรูปร่างสูงสง่าผ่าเผย พูดจ่าน่าฟังเป็นที่น่าเคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง วันรุ่งขึ้นจากที่ข้าพเจ้าไปถึงเป็นอาทิตย์ ดูใครๆ ก็อยากจะอยู่บ้าน ข้าพเจ้าก็เลยต้องอยู่บ้านด้วย ครั้นถึงตอนค่ำภายหลังอาหารข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกอยากออกไปนอกบ้านเพื่อดูเมืองจนราวตัวสั้น จึงขอให้พี่อันพาไป ท่านก็ถามว่าอยากไปไหน ข้าพเจ้าก็ตอบทันทีว่าอยากไปวงเวียนปีกกาดิลลี (Piccadilly Circus) อันเป็นนามสถานที่ในกรุงลอนดอนที่ข้าพเจ้าเคยจำได้ขึ้นใจมาตั้งแต่เด็ก พี่อันก็ทรงกรุณายินดีพาไป เมื่อออกไปจากสถานทูตท่านก็พาไปยังสถานีรถไฟใต้ดินที่ใกล้ที่สุด เราลงไปโดยลิฟท์เพื่อถึงรถไฟใต้ดินชนิดลึกที่เขาเรียกว่าทู้บ (Tube) เมื่อขึ้นรถไฟใต้ดิน (ซึ่งเป็นรถไฟฟ้า) อันความจริงเป็นรถที่ต้องว่าขนาดเล็กแล่นผ่านไปใต้อูโมงค์อันแคบ ข้าพเจ้าก็เลยอดตื่นเต้นไม่ได้ ผ่านไปภายในใต้พระนคร อันมีมาเป็นครั้งแรก

(ไปเมืองนอก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๑๙)

หลังจากนั้นทรงเล่าเหตุการณ์ที่สถานทูต เมื่อถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๔๖๔ ต้องออกจากสถานทูตไปเรียนที่ไอร์แลนด์กับครูสอนภาษาไปอยู่แบบกินนอน ในระหว่างนั้นสลับมาเล่าเหตุการณ์เมื่ออยู่ประเทศไทย เมื่อครั้งที่ทรงศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก

ในที่สุดก็ถึงวันที่สำคัญ ในเดือนเมษายน พ.ศ.๒๔๖๔ ที่ข้าพเจ้าจะต้องออกจากสถานทูตไปอยู่เล่าเรียนกับครูไอร์แลนด์ที่เมืองไอร์แลนด์...ภรรยาของครูที่มารับที่สถานทูต เป็นสตรีอายุราว ๓๐-๓๒ ผอมสูง หน้าตาไม่เลว แต่นับว่าไม่สวย พาข้าพเจ้าไปยังสถานีรถไฟวิกตอเรียโดยรถยนต์แท็กซี่ ที่สถานีจึงพบสามีของเขาที่จะเป็นครูของข้าพเจ้าต่อไป อายุราว ๓๕ ดูจากท่าทางเห็นได้ว่าใจดี...

ครูคนนั้นเขาสอนเก่งจริงๆ ในไม่ช้าข้าพเจ้าจึงเรียนภาษาอังกฤษได้มาก ทั้งเริ่มต้นไวยากรณ์ ฝรั่งเศส การเรียนอันง่ายที่สุดคือวิชาคำนวณ เพราะเคยเรียนมาแล้วที่โรงเรียนนายร้อยระดับสูงกว่าหลักสูตรสอบไล่โรงเรียนมัธยมอังกฤษ ที่ยากก็ตอนคิดเลขในใจ เพราะเราต้องคิดเป็นภาษาไทยก่อน แล้วแปลเป็นภาษาอังกฤษภายหลังเป็นของแปลก ที่แม้จนบัดนี้ข้าพเจ้าจะคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษมาตั้ง ๒๘ ปีแล้วก็ตาม พอถึงเวลานับหรือคิดเลขเป็นต้องใช้ภาษาไทยเสมอ น่าจะเป็นเพราะเหตุนี้ละกระมัง อังกฤษเขาจึงชอบพูดว่า “โลहितนั้นขึ้นกว่าน้ำ”

การออกกำลังกายเล่นกีฬาที่เล่นเทนนิส ฟุตบอลเทนนิสมาก ข้าพเจ้าเคยได้หัดเล่นมาแล้วตั้งแต่กรุงเทพฯ ดูท่านเล่นกับพระสหาย เมื่อสนามว่างก็เล่นกับเพื่อนเด็กๆ ของข้าพเจ้า จึงพอจะเล่นกับเด็กฝรั่งเขาได้บ้างจนสนุกสนาน สัปดาห์ละหนึ่งครั้งก็ไปขี่ม้า การขี่ม้านั้นข้าพเจ้าได้เคยขี่มาแล้วตั้งแต่กรุงเทพฯ ผู้อ่านคงจะจำได้ตั้งแต่ตอนแรกเมื่อข้าพเจ้าเล่าว่าทูลหม่อมมู่ได้พระราชทานม้าแกลบตัวหนึ่ง ต่อจากนั้นก็ขี่ม้าแกลบเรื่อยมา ข้าพเจ้าลืมแล้วว่าเมื่ออยู่โรงเรียนนายร้อย ข้าพเจ้ากับเพื่อนฝูงไปหัดขี่ม้ากับพี่รอดบ่อยๆ เกือบทุกเสาร์ พี่รอดเป็นผู้บังคับกรมทหารม้ารวมเวลานั้นทางเอาม้าทหารมาให้พวกเราขี่ พวกที่ไปขี่ด้วยกันมักจะมีท่านตัว พิสดารคำณ...

(เริ่มเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๓๐๖-๓๐๗)

จากตัวอย่าง บทที่ ๘ เริ่มเรียน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าสลับเหตุการณ์ระหว่างเรียนกับเหตุการณ์ที่อยู่ประเทศไทย เพื่อให้ผู้อ่านทราบความเป็นมาที่พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถด้านการทรงม้า ขณะที่ประทับที่ประเทศอังกฤษ เพราะเมื่อทรงศึกษาในประเทศไทย พระองค์ได้เคยทรงม้ามาก่อน

ข. การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน ไม่เล่าสลับเหตุการณ์

การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน เป็นการลำดับเรื่องตามเวลา คือลำดับเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อน ตามด้วยเหตุการณ์ในลำดับต่อมา ไม่สลับเหตุการณ์อื่นเข้ามาแทรกไย ระหว่างนั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การลำดับความในลักษณะนี้ เพียงสามบท คือ บทที่ ๔ เป็นนักเรียนนายร้อย, บทที่ ๕ ศาสนา และบทที่ ๖ และบทที่ ๗ ไปเมื่อนอก ดังนี้

บทที่ ๔ เป็นนักเรียนนายร้อย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน โดยเล่าตามลำดับวันเวลา โดยพระองค์จะทรงเริ่มเล่าเรื่องเมื่อครั้งที่พระชันษาเพียง ๙ ปี ซึ่งในขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ ทรงได้ตัดสินพระทัยที่จะส่งพระองค์ ไปศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อข้าพเจ้าอายุ ๙ ขวบ พ่อได้ตกลงพระทัยว่าข้าพเจ้าควรจะไปโรงเรียน ในสมัยนั้นโรงเรียนที่มีเจ้านายเล็กๆ เฉพาะอย่างยิ่งพระองค์เจ้าถูกส่งไปเรียนมากที่สุดคือโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ ทั้งนี้เพราะตึกของโรงเรียนนั้นทูลหม่อมปุ่นน้อยได้ทรงสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ของคุณแม่ฉัน ซายาคณแรกของท่าน...อันตัวข้าพเจ้าเมื่อพ่อตกลงพระทัยจะส่งโรงเรียน ท่านทรงเลือกโรงเรียนนายร้อยทหารบก...

(เป็นนักเรียนนายร้อย, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๔๙)

จากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงกล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างวันที่พระองค์ทรงเรียนหนังสือ พระองค์ทรงเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลัง ดังข้อความต่อไปนี้

วันที่ข้าพเจ้าไปโรงเรียนวันแรก นายพันเอกพระสรชาญฯ บัดนั้นเป็นปลัดกรมเสนาธิการ ทั้งเป็นคนโปรดของพ่อ อยู่ในพวกวังปารุสก์ด้วยเป็นผู้นำข้าพเจ้าไป ดูเหมือนเราไปถึงโรงเรียนเวลาเช้าตรู่ ๖.๓๐ นาฬิกา...พอถึงเวลา ๗.๐๐ นาฬิกา แตรก็เป่าให้เริ่มเรียนชั่วโมงแรก เมื่อนักเรียนคนอื่น ๆ เข้ามาในห้องเรียน ข้าพเจ้าก็ตกใจเห็นว่าเขาโตกว่าข้าพเจ้า และมักจะแก่กว่าข้าพเจ้าหลายปี โดยมากตั้ง ๕ ปี ทั้งเขาอยู่ในกองร้อยที่ ๒ ทั้งสิ้น กองร้อยที่ ๔ ไม่มีเลย ครูเอียงเริ่มสอน ดูเหมือนเป็นวิชาเรขาคณิต (ยี่อเมตรี) ข้าพเจ้าไม่เข้าใจอะไรเลยสักคำ เพราะยังเรียนไม่ถึง นั่งมีนอยู่ราวกับอยู่ในความฝัน พอถึงเวลา ๗.๕๕ นาฬิกา ก็หยุดพัก คนอื่นๆ ออกไปจากห้องเรียนเพราะมีเวลาหยุดพัก ๑๐ นาที...

เมื่อเสร็จเวลาเรียนเวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ต่างคนก็ต่างกลับไปยังโรงของตนอีก โรงของหมวด

๔ กองร้อยที่ ๔ เป็นตึกชั้นเดียวเรียกว่าโรง ๑๐ พอข้าพเจ้าเข้าไปถึงถูกเรียกให้ไปหาผู้บังคับกองร้อย เป็นคนอ้วนตุ้ แต่เป็นนายทหารพราน ซึ่งเราเรียกกันว่า คุณตัน บุญยะภูติ (ภายหลังเป็น พ.อ.พระโกศลวิมลธรรมาวุธ) และคุณตันก็แนะนำให้รู้จักกับผู้บังคับหมวด นายทหารพรานเหมือนกัน คือ คุณเปลี่ยน ลีละคร (ภายหลังเป็น ร.อ.หลวงสัตยุทธชำนาญ) คุณเปลี่ยนนั้นเป็นคนพูดซ้ำๆ เบาๆ และใจดีมาก ในสมัยนั้นผู้ที่ควบคุมหมวดจริงๆ และติดต่ออย่างใกล้ชิดกับนักเรียนก็เป็นนักเรียนนั่นเอง แต่เป็นนักเรียนผู้ใหญ่ชั้นหก มีตำแหน่งเรียกว่าผู้ช่วยผู้บังคับหมวด หรือที่เราเรียกกันง่ายๆ ตามภาษาโรงเรียนนายร้อยว่า “ผู้ช่วย” เมื่อได้พักผ่อนคุยกันราวครึ่งชั่วโมงก็เข้าแถวอีกหมวดก็เดินแถวไปทำการฝึกหัดราบอย่างมือเปล่า

การฝึกมักจะไม่เสร็จก่อน ๑๘.๐๐ นาฬิกา เมื่อเลิกแถวแล้วข้าพเจ้าก็ไปขึ้นรถยนต์ ซึ่งคอยอยู่หน้าตึกที่ว่าการเพื่อกลับบ้าน...

(เป็นนักเรียนนายร้อย, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๖๐-๑๖๔)

หลังจากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ จะทรงเล่าถึงเรื่องราวที่ทรงเรียน ทรงเล่าถึงครูอาจารย์ เพื่อนนักเรียน จนจบบท

บทที่ ๕ ศาสนา พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ พระองค์ทรงเริ่มเรื่องโดยการอธิบายถึงศาสนาของพระมารดาไม่ได้มีอิทธิพลต่อความเชื่อของพระองค์แต่อย่างใด โดยพระองค์ทรงได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจากพระนม และพระอัยยิกาของพระองค์เอง ดังข้อความต่อไปนี้

สำหรับตัวข้าพเจ้าเองนั้น แม้จะมีมารดาเป็นฝรั่ง ถ้าจะว่าทางอบรมหรือติดต่ออย่างใดกับศาสนาแล้ว ข้าพเจ้าเป็นไทยแท้ๆ มาแต่กำเนิด ไม่มีศาสนาหรือขนบธรรมเนียมฝรั่งเข้ามาพัวพันแก่ข้าพเจ้าเลย...

เด็กๆ โดยมากน่าจะได้รับการสั่งสอน และได้เล่าเรียนทางศาสนาจากมารดาเป็นคนแรก แต่เพราะมารดาข้าพเจ้าเป็นฝรั่งมีกำเนิดมาในศาสนาคริสต์ จึงนั้นยอมไม่สามารถจะสั่งสอนลูกตามแนวพระพุทธศาสนาได้ ถึงกระนั้นแม้อาจจะอยากสอนข้าพเจ้าทางศาสนาคริสต์ก็ได้ แต่ไม่มีได้ทำเช่นนั้น...”

ผู้ที่ได้สอนให้ข้าพเจ้าเข้าใจในพระพุทธศาสนาคนแรกก็คือ พระนมของพ่อ ชื่อว่า พระนมออย ซึ่งข้าพเจ้าเรียกว่า แก่ใหญ่ ทั้งนี้เพราะที่วังปารุสก์นั้นเคยมีผู้หญิงแก่สองคนมาหาข้าพเจ้าบ่อยๆ พระนมออยนั้นรูปร่างใหญ่โต และอ้วนจึงเรียกว่า แก่ใหญ่ แต่อีกคนหนึ่งแบบบาง รูปร่างเล็กเลยถูกเรียกว่า แก่เล็ก ใครเป็นแก่อีกนั้นข้าพเจ้าเสียใจที่ต้องยอมรับว่าข้าพเจ้าลืมเสียแล้ว แก่ใหญ่มักจะมาหาข้าพเจ้าที่วังปารุสก์ราวทุกๆ สองสัปดาห์ ข้าพเจ้ามักคุยกับแก่ใหญ่ถึงเรื่องพระพุทธศาสนาตลอดเวลา เพราะข้าพเจ้าเลื่อมใสอย่างแน่วแน่ตั้งแต่แรก จึงชอบพูดถึง และ

ซักไซ้ไต่ถามอยู่เสมอ เมื่อแก่ใหญ่ได้เป็นผู้เริ่มเล่าและสั่งสอนข้าพเจ้าแล้ว ชมก็อธิบายเพิ่มเติมอีก แล้วยากก็ได้บรรยายอีกชั้นหนึ่ง...

(ศาสนา, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๘๔-๑๘๖)

นอกจากนี้ พระองค์ทรงมีพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นพระอาจารย์เป็นในด้านศาสนาของพระองค์ ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้าเคราะห์ดีมากที่สุดที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ) พระโอรสรัชกาลที่ ๔ บังเอิญโปรดและทรงเอ็นดูพ้องของข้าพเจ้าเป็นพิเศษ ทั้งทรงเคารพรักใคร่ยำของข้าพเจ้าเป็นอันมากด้วย ท่านก็เลยพลอยโปรดข้าพเจ้าด้วยอีกคนหนึ่ง ข้าพเจ้าเรียกท่านว่า เสด็จปู่พระ เสด็จปู่พระนั้นในระหว่างเจ้านายผู้ใหญ่ท่านถูกเรียกอย่างล้อๆ ว่าไปป์ ถ้าข้าพเจ้าตามเสด็จพ่อไปในงานใดๆ ที่เสด็จปู่พระเป็นประธานพระ ก่อนที่ทูลหม่อมหลวงจะเสด็จมาถึงและเริ่มพระราชพิธี พ่อก็ไปประทับเก้าอี้คุยกับเสด็จปู่พระอยู่จนจนจะถึงเวลาพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ ข้าพเจ้าก็ได้มีโอกาสตามไปนั่งที่พื้นใกล้ๆ พ่อกับเสด็จปู่พระ ได้ฟังท่านคุยกัน บางเวลาก็ได้มีโอกาสได้ทูลถามท่านด้วยในบางเรื่อง ทั้งยังได้มีโอกาสรู้จักคุ้นเคยกับพระองค์อื่นๆ ในหมู่ชั้นผู้ใหญ่อีกเป็นอันมาก...

(ศาสนา, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๘๘)

หลังจากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์ที่ได้ไปเฝ้าเสด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ในอีกหลายโอกาส

บทที่ ๖ พრაจากกัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน คือ ทรงเริ่มเล่าเหตุการณ์เมื่อพ.ศ.๒๔๖๐ ขณะนั้นมีพระชันษาเกือบ ๑๐ ปี พระองค์ทรงเล่าเหตุการณ์การพราจากกันเหตุการณ์แรกคือพราจากพระมารดาอย่างถาวร เนื่องพระมารดาได้หย่าร้างจากพระบิดา ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้ามาได้ทราบเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนปลายต่อเมื่อหลายปีหลัง เนื่องด้วยการหย่าร้างต่อกันระหว่างพ่อกับแม่ของข้าพเจ้านั้นปรากฏว่ามีคนเอาใจใส่มีใช้น้อย แต่มักจะเข้าใจผิดไม่ทราบเรื่องราวละเอียดต้นจนปลายไม่ถูก ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเห็นว่าโดยจะบรรยายให้ทราบโดยสังเขป... ตามกฎหมายไทยในสมัยนั้น ภรรยาจะหย่าสามีเพราะสตรีอื่นไม่ได้ แต่สามีจะหย่าภรรยาเพราะชายอื่นได้ แม้มิทหารอังกฤษ มร.ไรท์ ส่วนทนายของพ่อนั้น คือ เสด็จปู่สวัสดิ์ เมื่อตกลงหย่ากัน

แล้วก็มีเรื่องเงินรายจ่ายของแม่ ในขั้นต้นแม่บอกว่าไม่ต้องการเงินจากพ่อเลย แต่มร.ไรท์ มีใจดี อธิบายกับแม่ว่าการโกรธแค้นเคืองนั้นแม้จะรุนแรงมากในปัจจุบันทันด่วนก็จริง นานๆ เข้าแล้วมันก็เลยคลายลง เมื่อหายโกรธแล้วไม่มีเงินเลยจะลำบากอย่างยิ่ง ในที่สุดแม่ก็ยอมรับเงิน ๕ พันปอนด์สเตอร์ลิง และรายได้ประจำปี ละ ๑,๒๐๐ ปอนด์

เมื่อแม่ออกจากไปจากเมืองไทย ก็ไปเมืองเซียงไฮ้ในประเทศจีน...

(พราวจากกัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๒๔-๒๒๖)

ต่อจากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์ต่อมาเป็น พ.ศ. ๒๔๖๒ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จสวรรคต ทรงเล่าวันเวลาที่เกิดเหตุการณ์ ตั้งแต่วันแรกที่เสด็จสวรรคต พระองค์ทรงบรรยายขั้นตอนพิธีการตั้งแต่เริ่มเชิญเชิญพระบรมศพ การถวายการสงฆ์พระบาท เนื่องจากสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ทรงมีพระอิสริยยศสูงสุด และถวายบังคมกราบพระบรมศพ ๓ ครั้งเหมือนการกราบพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงหิวพระเกษรา และทรงนำแผ่นทองปิดพระพักตร์มาปิดพระพักตร์ที่พระบรมศพ เจ้าหน้าที่ภูษามาลาถวายสุก้าพระบรมศพ และอัญเชิญพระบรมศพไปประดิษฐาน ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พร้อมด้วยการอัญเชิญพระบรมศพประดิษฐานในพระโกศทองใหญ่ ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ถวายการบำเพ็ญพระราชกุศลครบ ๗ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน พร้อมทั้งถวายพระราชพิธีงเด็กเมื่อครบ ๑๐๐ วัน เมื่อถึงปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๓ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ออกงานพระเมรุมาศ ณ สนามหลวง ดังข้อความต่อไปนี้

ครั้งถึงวังปารุสก์ ก็แลเห็นมหาดเล็กยืนหน้าบึงกันอยู่เป็นอันมากและทุกๆ คนมีผ้าพันแขนดำไว้ทุกซั ไม่ต้องมีใครบอกข้าพเจ้าอย่างใดก็ได้ทันที ว่าข้าพเจ้าสิ้นยาของข้าพเจ้าเสียแล้ว...

คำวันนั้นเราไปที่พระบรมมหาราชวัง ในการสงฆ์พระบรมศพนั้นก็คือห้องน้ำเงินที่ข้าพเจ้ากินอาหารเมื่ออยู่กับย่าในวังหลวง คนที่ไปในงานแต่งเต็มยศทั้งสิ้น เมื่อไปถึงนั้นพระบรมศพอยู่ในห้องบรรทม ในไม่ช้าก็ห้ามออกมาที่ห้องน้ำเงิน โดยใช้พระเก้าอี้หมซึ่งเคยใช้มาเมื่อยังทรงพระชนม์อยู่ พระบรมศพทรงดำอย่างที่ท่านได้ทรงไว้ทุกซัหูลหม่อมปู่เรื่อยๆ มา เขาคลุมพระพักตร์ด้วยผ้าแพรดำอันบาง เมื่อวางพระบรมศพลงบนพระแท่นจึงเลิกผ้าออก ดูยาเหมือนบรรทมหลับอยู่แต่ดูทรงงามกว่าธรรมดาอีก พิธีสงฆ์และบรรจุในพระบรมโกศก็เป็นไปตามธรรมดา ข้าพเจ้าจำได้ว่าหูลหม่อมลุงนั้นพระพักตร์แดงก่ำ เข้ากับสีฉลองพระองค์เต็มยศแดงททรมหาดเล็ก เนื่องด้วยยาเป็นสมเด็จพระพันปีจึงไม่มีใครรดน้ำที่พระหัตถ์ในพิธีนั้น รดน้ำที่พระบาทกันทั้งสิ้น ข้าพเจ้าจำได้ว่าทรงรองพระบาทหนึ่งค้ำม่นพอลถึงที่ข้าพเจ้าก็ดูเปียกโชก ข้าพเจ้าใจคอตันตันไปหมด เมื่อถึงเวลารดน้ำ อดร้องให้น้ำตาไหลไม่ได้ ทั้งรู้สึกแปลกที่ที่ต้องถวายพระบรมศพสามที่

แทนการหมอบกราบอย่างรวดเร็วๆ ครั้งหนึ่ง เมื่อเข้าเฝ้าท่านเวลายังมีพระชนม์อยู่ ข้าพเจ้าได้เห็น พิธีบรรจุมะพร้าวโกศตั้งแต่ต้นจนจบ รู้สึกหวาดเสียวและสังเวชใจอย่างยิ่งในเรื่องการมัดและคลุม พระบรมศพ แต่ต้องขอย้ำว่าเจ้าหน้าที่ภูษามาลาเขาพยายามตั้งอกตั้งใจทำด้วยความเคารพและ ละมุนละม่อม ทูลหม่อมมุลงในฐานะเป็นพระโอรสองค์ใหญ่ได้หวีพระเกษา พอเขาเอาน้ำกาก ทองคำสวมพระพักตร์ ก็เป็นอันแน่ว่าจะไม่ได้เห็นพระพักตร์อันเปี่ยมด้วยพระเมตตากรุณาอันสด ชื่นนั้นอีกต่อไปในชีวิตนี้ เมื่อบรรจุมะพร้าวลงในพระลงเงินแล้ว นายทหารมหาดเล็กก็เชิญไปยังพระ ราชยาน ทูลหม่อมมาเอาเถียดกับพ่อประคองพระโกศ ทูลหม่อมมุลงและคนอื่นๆ ตามแห่กระบวนน้อย ไปยังพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เสียปีชวา แตรฝรั่ง กลองชนะดังวงเวียนใจอย่างหาคำใดมา อธิบายได้ยาก

พระบรมศพได้ตั้งประดิษฐานอยู่ที่ดุสิตมหาปราสาท มีพระบรมโกศทองใหญ่ประกอบ มี เสวตฉัตร ๗ ชั้นของพระบรมราชินีแชนวนอยู่เบื้องบน มีฉัตรพัดใหญ่น้อยวางรอบข้างมณฑปตาม พระเกียรติยศ นับตั้งแต่วันนั้นก็มีการทำบุญทุกๆ ๗ วัน มีทำบุญ ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน ตาม ธรรมเนียมทูลหม่อมมุลงเสด็จทุกครั้ง และแม้ตามหมายกรรมวังจะบ่งว่าต้องแต่งเครื่องยศหรือเต็มยศ ทูล หม่อมมุลงทรงผ้าขาวในฐานะเป็นลูกทุกๆ คราว...

งาน ๕๐ วัน กับ ๑๐๐ วันนั้นมึงเด็ก ข้าพเจ้าได้เคยฟังผู้เฒ่าถึงงเด็กว่ามีบ้านช่อง รัตนต์ เรือยนต์ อะไรต่างๆ ทำด้วยกระดาษ ได้เคยตื่นตื่นตามประสาเด็กว่าควรจะเป็นของน่าดูอย่างยิ่ง และคงจะน่าเสียดายที่จะต้องถูกเผาเสียหมด เนื่องด้วยข้าพเจ้าอายุย่างสิบปีแล้ว และข้าพเจ้ารัก และอาลัยถึงย่าอย่างยิ่ง ฉะนั้นแม้เครื่องงเด็กสำหรับพระบรมศพย่าเขาก็ทำอย่างดีแปลกๆ กัน เหมือนจริงเป็นที่สุด แต่ข้าพเจ้าก็ไม่เห็นเป็นของสนุกไม่มีใจที่จะดูเท่าใดเลย เป็นครั้งแรกที่ ข้าพเจ้าทราบว่ามีพิธีข้ามสะพาน สะพานนั้นสูงตั้งหกเจ็ดศอก มีตั้งแปดชั้นชั้นบันไดกว่าจะถึง ตอนบน ตั้งไว้ที่ชานข้างพระที่นั่ง เมื่อถึงเวลาพิธีใครๆ ก็พากันยืนดูที่นั่นหมดสี่ทาง เปิดช่อง สี่เหลี่ยมไว้แต่ตรงกลาง ที่ปลายบันไดขึ้นสะพานข้างหนึ่งนั้นมีขันใบใหญ่ใส่น้ำวางอยู่ พระญวน และจีนทำงเด็กเดินนำขึ้นสะพาน ทูลหม่อมมุลงทรงพระราชดำเนินตาม และจึงถึงพ่อ ทูลหม่อม มาเอาเถียด ทูลหม่อมมาตี้ว ส่วนข้าพเจ้ายืนอยู่ในหมู่เจ้า...

ในที่สุดก็ได้มีการถวายพระเพลิงพระบรมศพที่พระเมรุท้องสนามหลวงในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.

๒๔๖๓ ...

(พรากจากกัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๓๕-๒๓๖)

จะเห็นได้ว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงบรรยายรายละเอียด การจัดพระราชพิธีพระบรมศพสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องจากพระองค์ ทรงมีความเคารพรักต่อสมเด็จพระสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ อีกครั้งทั้งยัง ทรงเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ในราชสกุลสายสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ

บทที่ ๗ ไปเมืองนอก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มกล่าวถึง การเสด็จต่างประเทศ ทรงกล่าวถึงผู้ร่วมเดินทาง จุดเริ่มต้นการเดินทางจนถึงกรุงลอนดอนวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๓ ดังข้อความต่อไปนี้

การไปเมืองนอกครั้งนั้น มีไปรวมมากด้วยกันคือทูลหม่อมมาเดียน้อย กับท่านหญิงนาชญา ของท่าน เสด็จไปสวัสดิ์กับท่านป้าอากาศ โอรสของท่านคือ หม่อมเจ้าโสภณภราโดย เรียกกันว่า ท่านกลาง หม่อมเจ้ากมลลีลาน โอรสเสด็จไปสุวรรพสิทธิ์ ซึ่งเป็นลูกเลี้ยงทูลหม่อมมาเดียน้อย คือ ท่านเล็ก และพระอารีธรรมพรค (ม.ล.เจริญ อิศรางกูร) ตามเสด็จเป็นเลขานุการ ซึ่งทางหลวง จัดพระราชทาน เพราะตามธรรมเนียมพระอารีย์ อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ ต่อจากนั้นก็ มี หม่อมเจ้าดำรงดำรง (โอรสเสด็จไปทเววงศ์) จะเสด็จออกไปเป็นเลขานุการเอกที่ราชทูตกรุงลอนดอน กับชายนาคคือ ท่านหญิงต้อย (หม่อมเจ้าอรทัยประพันธ์ ธิดาเสด็จไปกรมพระราช) กับโอรสธิดาสอง คน น้องหญิงท่านต้อยมือออกไปเรียนองค์หนึ่ง คือ ท่านหญิงน้อย (หม่อมเจ้าหญิงฤดีวรรณ) ยังมี พี่อื่น (หม่อมเจ้าปรีดิเทพวงศ์) ซึ่งเคยเป็นลูกเลี้ยงของพ่อ กำลังเสด็จออกไปเป็นผู้ช่วยทูตฝ่าย ทหารที่กรุงลอนดอนกับกรุงปารีสอีกด้วย

เมื่อรถไฟออกจากเพชรบุรีไปแล้วก็แล่นต่อไปถึงป่าดงเบขาร์ แล้วจึงข้ามแดนไทยเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์...

(ไปเมืองนอก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๖๘)

จากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึงระยะทางการเสด็จ โดย เรียงลำดับตามวัน เวลา โดยทรงระบุเวลาการเสด็จไว้อย่างชัดเจนว่าเสด็จถึงเมืองใด ประเทศใด ดัง ข้อความต่อไปนี้

เรือ โปล เลอคาต์ นั้นเปรียบกับเรือสมัยนี้ก็ต้องนับว่าแล่นช้า แล่นอยู่ ๕ วันจึงถึงโกลัมโบ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ข้าพเจ้าใส่ใจมากเมื่อเข้ามาในเขตกำแพงกันคลื่นเรือจึงไม่โคลงอีก เราขึ้นฝั่งไปกินอาหารกลางวันที่โรงแรมหลังใหญ่ และไปซื้อของตามห้าง...

เมื่อออกจากโกลัมโบต่อไปเคราะห์ดีที่ทะเลราบ แม้เรือจะแล่นอยู่กลางมหาสมุทรอินเดีย สิ่งที่น่าตื่นเต้นมากที่สุดก็เมื่อเรือผ่านปลาวาฬอันว่ายอยู่ใกล้ๆ พอที่จะแลเห็นได้ ข้าพเจ้าเคยได้ยินถึง ปลาวาฬมานานแล้ว เมื่อได้เห็นจริงๆ ก็ย่อมตื่นเต้นเป็นธรรมดา...

(ไปเมืองนอก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๗๒)

หลังจากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึงเสด็จเดินทางไปผ่านเมืองปอร์ตเสด ประเทศอียิปต์ ผ่านเมืองมาร์เซย์ ประเทศฝรั่งเศส จนสิ้นสุดการเดินทางที่ประเทศอังกฤษ

การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน โดยไม่แทรกเหตุการณ์สลับไปมานี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ชัดเจนขึ้นและไม่สับสน เนื่องจากพระองค์ทรงเล่าเรื่องเรียงตามลำดับวันและระบุไว้อย่างชัดเจน โดยเริ่มเล่าว่าวันหนึ่งๆ พระองค์เสด็จที่ใดบ้าง โดยเรียงลำดับเวลาโดยเริ่มการเล่าเรื่องในแต่ละวันตั้งแต่เช้าเมื่อตื่นบรรทมกระทั่งตอนค่ำก่อนเข้าบรรทม บางครั้งพระองค์จะทรงระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเวลาใด พระองค์อยู่ในสถานที่ใด และทรงปฏิบัติพระภารกิจใดบ้าง

๓.๓.๓ การแทรกบทสนทนา หรือคำพูด

การแทรกคำพูดลงไปในเรื่อง เป็นการนำคำพูดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากล่าวอ้าง ส่วนมากจะเป็นคำพูดของบุคคลสำคัญ เพื่อสอบถามข้อมูล แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวเหตุการณ์ในเรื่อง ถ้อยคำในบทสนทนาเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้และเห็นบรรยากาศการสนทนายาระหว่างพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์กับบุคคลต่างๆ ทรงนำคำพูดมาแทรกในเรื่องเพื่อเชื่อมโยงไปสู่รายละเอียดของเนื้อหา ดังนี้

บทที่ ๑๐ เวลาหยุดเรียน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแทรกรับสั่งของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ทรงปลุกฝังให้พระองค์ทรงเป็นผู้ใฝ่หาความรู้เมื่อมีโอกาสเสด็จไปต่างประเทศไม่ว่าประเทศใดก็ตามต้องไปดูพิพิธภัณฑ์ ดังข้อความต่อไปนี้

ทูลหม่อมอาแดงได้เคยทรงบังคับให้ไปดูพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ในลอนดอน โดยทรงพาไปเองไปดูพิพิธภัณฑ์วิกตอเรีย และแอลเบิร์ต (Victoria & Albert Museum) ซึ่งเขามีแสดงประวัติเครื่องแต่งห้องอย่างวิเศษ การเอาพระทัยใส่ในทางนี้เป็นพระคุณอย่างยิ่ง การเฝ้าเจ้าข้าให้ไปดูพิพิธภัณฑ์นี้เป็นของโปรดอันหนึ่งของทูลหม่อมอาแดงท่านตรัสเสมอว่า “คนที่ไปถึงเมืองไหนแล้วไม่ไปดูมิวเซียมคนๆ นั้นไม่สิริโว...”

(เวลาหยุดเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๓๙๗)

บทที่ ๒ เป็นเด็ก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแทรกรับสั่งของ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ เพื่อประกอบเนื้อเรื่องเมื่อครั้งเสด็จไปประทับที่พระราชวังพญาไท นอกจากนี้ยังแสดงพระอุปนิสัยของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถที่ทรงมีพระเมตตา ดูแลเอาใจใส่พระนัดดาอย่างใกล้ชิด ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อข้าพเจ้ากลับมาจากกรไปเฝ้าตามตำหนักต่างๆ และมาเฝ้าย่า ก็ต้องเล่าให้ท่านฟัง รายละเอียดว่าคุยอะไรกันบ้าง ถ้าได้ของประทานอะไรก็ต้องเอามาอวดย่า และท่านก็ทรงตรวจดูอย่างละเอียดลอบ มีเจ้านายพระองค์หญิงองค์หนึ่งประทานสิงโตจีนตัวสีเขียว ทำด้วยน้ำตาล ย่าทอดพระเนตรอยู่ครู่หนึ่งแล้วก็พระเนตรเขียวและทรงบ่นว่า “อะไร แสนจะชี้เหนียวเอาของเหลว แผลกอะไรอย่างนั้นมาให้หลานของฉัน...

(เป็นเด็ก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๗๘)

บทที่ ๖ พากจากกัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแทรกรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบเหตุการณ์ที่พระองค์กำลังจะเสด็จไปต่างประเทศ เป็นรับสั่งที่แสดงออกถึงความสนิสนมใกล้ชิดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีต่อพระองค์ แสดงให้เห็นว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงเป็นที่สนิสนหา เนื่องจากทรงเป็นพระราชภาติยะเพียงพระองค์เดียว ดังข้อความต่อไปนี้

เวลานั้นทูลหม่อมมุลประทับอยู่ที่นครปฐม สำหรับการซ่อมรถเสือป่า ทูลหม่อมมาเอียดน้อยได้แวะทูลลา ทูลหม่อมมุลทรงเลี้ยงส่งที่เรือนแบบไทยโบราณ ภายหลังอาหารมีตลกเล่น เมื่อถึงเวลาทูลลา ข้าพเจ้าคลานเข้าไปเฝ้า ท่านทรงทอดดูข้าพเจ้าทั้งสองแก้ม แล้วรับสั่งเบาๆ ว่า “เออ หนู คราวนี้ไปเสียนานกว่าจะได้พบลุงอีก” ข้าพเจ้ากราบพระบาท แต่ข้าพเจ้ามิได้เห็นพระพักตร์ทูลหม่อมมุลพระองค์เดียวของข้าพเจ้าอีก...

(พากจากกัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๒๖๖)

บทที่ ๘ เริ่มเรียน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแทรกบทสนทนาของพระยาบุรุษรัตนราชพัทธ์ (ชวน สิงห์เสนี) ในการอบรมสั่งสอนให้ทรงขยันและไม่ถือพระองค์ ให้ปฏิบัติพระองค์ไม่แตกต่างจากสามัญชน เมื่อประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษ ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้ามาทราบภายหลังว่า ก่อนที่ข้าพเจ้าจะมาถึงเมืองอังกฤษ เจ้าคุณบุรีฯ หนักใจอยู่มาก เข้าใจว่าข้าพเจ้านั้นถูกย่ำกับคนอื่นฯ ตามใจกันมาเสียมากมาย จะปกครองอบรมคงลำบาก ด้วยเหตุนั้นท่านจึงอธิบายถึงความประพฤติแก่ข้าพเจ้าอยู่เสมอ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็

โดยเทศนา ครั้งหนึ่งไปเที่ยวกันนอกลอนดอน หยุดรถยนต์กินอาหารปิกนิก คือเอาผ้าสักหลาดปูบนพื้นหญ้าแล้วก็นั่งลงกินกัน ข้าพเจ้ารีรออยู่ครู่หนึ่ง ยังไม่ถนัดและไม่ทราบว่าจะต้องช่วยเหลือในทางใด ท่านก็ว่า “ในโอกาสนี้ทุลกระหม่อมต้องทุลสั่งสอน ฝ่าพระบาทต้องช่วยเหลือมากกว่านั้น ต้องช่วยปูผ้าสักหลาด ช่วยขนหีบอาหารมาจากรถ ช่วยจัดแจกกินต่างๆ ในเมืองนี้เขาไม่มีเจ้าไม่มีไพร่กันหรอก การมาปิกนิกอย่างนี้ทุกๆ คนต้องช่วยกัน ไม่มีมหาดเล็กตามเสด็จอย่างที่เมืองไทย” การอ้อมก็คือโดยการชมเชยนักเรียนคนอื่นๆ ที่มาอยู่เมืองนอกแต่ก่อนข้าพเจ้าแล้ว...

(เริ่มเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๒๙๕)

การแทรกบทสนทนาและคำพูดของบุคคลต่างๆ ในพระนิพนธ์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงอ้างชื่อของผู้พูดอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับงานเขียนของพระองค์ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสนิทสนมระหว่างพระองค์และพระราชวงศ์ชั้นสูงของไทยด้วย

สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๒ สมัยประชาธิปไตย มีกลวิธีการเขียน ดังนี้

๓.๑ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อตอน “สมัยประชาธิปไตย” เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง เป็นการตั้งชื่อที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเนื้อเรื่องได้ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครองของไทยแบบใหม่หลังการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้อ่านจะสามารถเข้าใจชื่อตอนได้อย่างถ่องแท้ก็ต่อเมื่ออ่านเนื้อหาไปจนจบ

ในตอน “สมัยประชาธิปไตย” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแบ่งเนื้อหาในตอนออกเป็น ๘ บท ดังนี้

บทที่ ๑๓ ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก	บทที่ ๑๔ ลอนดอน
บทที่ ๑๕ กรุงปารีส	บทที่ ๑๖ พระราชวงศ์อังกฤษ
บทที่ ๑๗ แทนพระองค์	บทที่ ๑๘ จัดการแข่งรถ
บทที่ ๑๙ กลับบ้านครั้งที่สอง	บทที่ ๒๐ แต่งงาน

ชื่อบททั้ง ๘ บท สามารถวิเคราะห์ได้ว่า พระองค์ทรงมีกลวิธีการตั้งชื่อบท ๓ แบบ คือ

๓.๑.๑ ตั้งตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง

การตั้งชื่อลักษณะนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในพระนิพนธ์นี้ได้ เนื่องจากเป็นการนำเอาเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในพระชนมชีพมาตั้งชื่อบท เช่น

บทที่ ๑๓ ภายหลังจากกลับบ้านครั้ง ทรงเล่าถึงเหตุการณ์ที่พระองค์ทรงประสบมาหลังการเสด็จนิวัติประเทศไทย ซึ่งก็คือความสัมพันธ์ระหว่างพระองค์และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช

บทที่ ๑๗ แทนพระองค์ ทรงเล่าถึงการเป็นผู้แทนพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระราชพิธีพระศพพระเจ้าออลเบิร์ต แห่งเบลเยียม และผู้แทนพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ในการเข้าร่วมพระราชพิธีพระศพพระเจ้าออร์ซที่ ๕ แห่งอังกฤษ และทรงร่วมงานพระบรมราชาภิเษก พระเจ้าออร์ซที่ ๖ แห่งอังกฤษ

บทที่ ๑๘ จัดการแข่งรถ ทรงบอกสาเหตุที่พระองค์ทรงสนับสนุนและออกทุนทรัพย์ในการจัดการแข่งขันรถยนต์ให้แก่พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช เพื่อสร้างชื่อให้แก่ประเทศไทย ให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ

บทที่ ๑๙ กลับบ้านครั้งที่สอง ทรงเล่าถึงการเสด็จนิวัติประเทศไทยครั้งที่สอง พระกรณียกิจต่างๆ ที่ทรงทำเมื่อครั้งประทับอยู่ในประเทศไทย

บทที่ ๒๐ แต่งงาน ทรงเล่าถึงเหตุการณ์การเสกสมรสของพระองค์ และการเสด็จนิวัติประเทศไทยเป็นครั้งที่สอง พระกรณียกิจที่ทรงทำขณะประทับอยู่ที่ประเทศไทย

๓.๑.๒ ตั้งตามสถานที่สำคัญของเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่สำคัญของเรื่อง เป็นการนำเอาชื่อเมืองที่พระองค์เสด็จไปประทับขณะที่ทรงศึกษา มาตั้งเป็นชื่อบท เพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ จากการศึกษา มีเพียง ๒ บท ดังนี้

บทที่ ๑๔ ลอนดอน ทรงเล่าถึงสถานที่ต่างๆ ที่พระองค์ได้เสด็จขณะประทับอยู่ในลอนดอน เสด็จประพาสที่ไหน ทรงทำอะไรบ้าง

บทที่ ๑๕ ปารีศ ทรงเล่าถึงสถานที่ต่างๆ เมื่อครั้งเสด็จมาประทับที่ปารีสครั้งแรก
เสด็จประพาสที่ไหน ทรงทำอะไรบ้าง

๓.๑.๓ ตั้งชื่อโดยการใช้อย่างเฉพาะ

การตั้งชื่อโดยการใช้อย่างเฉพาะ เป็นการนำเอาชื่อของราชวงศ์อังกฤษมาตั้งเป็นชื่อบท
เพื่อทำให้ผู้อ่านสนใจและอยากรู้ว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีความเกี่ยวข้องกับ
อย่างไรกับราชวงศ์นี้ จากการศึกษามีเพียง ๑ บท คือ

บทที่ ๑๖ พระราชวงศ์อังกฤษ ทรงเล่าถึงพระราชวงศ์อังกฤษ ความสัมพันธ์ใกล้ชิด
ระหว่างพระองค์และพระราชวงศ์อังกฤษ พระกรณียกิจที่ทรงทำตลอดระยะเวลาที่ประทับอยู่ที่ประเทศ
อังกฤษ

๓.๒ การเขียนความนำ และลงท้าย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีวิธีการเขียนความนำ และลงท้าย
ดังนี้

๓.๒.๑ กลวิธีการเขียนความนำ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงพระปรีชาสามารถในการเขียนความ
นำได้อย่างน่าสนใจ และสามารถดึงดูดใจผู้อ่านให้ติดตามอ่านเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นไปจนจบ พระองค์
ทรงใช้กลวิธีการเขียนความนำ ดังนี้

๓.๒.๑.๑ เริ่มต้นด้วยการเท้าความ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องโดยการเท้าความถึง
เรื่องที่เคยเล่ามาแล้ว เช่น

บทที่ ๑๓ ภายหลังจากกลับบ้านครั้งแรก ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าเท้าความถึง
เนื้อหาในบทที่แล้ว ที่ทรงกล่าวถึงพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิรพงศ์ภาณุเดช ในเล่มที่ ๑ ดัง
ข้อความต่อไปนี้

บุคคลผู้หนึ่งที่ผู้อ่านจะได้ประสพนามบ่อยๆ ในหนังสือภาคที่ ๒ นี้ก็คือ ญาติของข้าพเจ้าซึ่ง
คนไทยจำนวนมากรู้จักโดยนามว่า พีระ และชาวต่างประเทศรู้จักว่า Bira การที่จะเล่าถึงการ

ติดต่อกันระหว่างพี่ระกับข้าพเจ้าให้เป็นเรื่องเป็นราวที่ท่านจะเข้าใจได้ดังนี้ ต้องขออภัยที่จะย้อนเรื่องกลับไปบ้าง...

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑)

บทที่ ๑๔ ปารีต ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าทำความเข้าใจไปถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งเสด็จปารีสครั้งแรก ดังข้อความต่อไปนี้

ในบทที่ ๑๔ ข้าพเจ้าย้อนไปเล่าถึงชีวิตข้าพเจ้าในกรุงลอนดอน และจึงจับเรื่องดำเนินชีวิตข้าพเจ้าต่อไป จนจบบทนั้นลงเอยเอาเมื่อถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๔๗๘ อันเป็นต้นรัชกาลที่ ๘ ในเมืองไทย บัดนี้ขอย้อนกลับไปเมื่อเป็นเด็กๆ อีก เพื่อเล่าถึงเรื่องราวเกี่ยวกับกรุงปารีส นครหลวงของฝรั่งเศส นครหลวงอันนับว่าอยู่ในระดับสำคัญในชีวิตของข้าพเจ้าข้าพเจ้า อาจจะมีผู้ท้วงว่าการย้อนกลับไปกลับมาไม่ดี ขอเตือนว่าหนังสือเรื่องนี้มิได้แต่งขึ้นโดยหวังว่าจะเป็นชิ้นวรรณคดี เป็นการเล่าเรื่องชีวิตอย่างคุยกันต่างหาก ฉะนั้นสำนวนโวหารจึงเป็นไปอย่างเท่ากับผู้อ่านมานั่งคุยกับข้าพเจ้าถึงชีวิตของข้าพเจ้า ในการคุยกันนั้นมิใคร่บางจะจับเรื่องได้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ โดยถูกระยะเวลาดังราวกับหนังสือนวนิยายหรือประวัติศาสตร์ เวลาเราคุยกันเราก็มักจะจับเป็นตอนๆ แล้วยังมักจะโยกย้อนกลับไปกลับมาอยู่เสมอมิใช่หรือ...

(ปารีส, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๒๓-๑๒๔)

๓.๒.๒.๒ เริ่มเรื่องด้วยการแสดงทัศนนะ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องโดยการแสดงทัศนนะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผลก่อนจะเชื่อมโยงเข้าสู่รายละเอียดของเนื้อหา เช่น

บทที่ ๑๔ ลอนดอน ทรงเริ่มเรื่องด้วยการแสดงทัศนนะส่วนพระองค์ ทรงอธิบายเหตุผลในการจัดลำดับความสำคัญของสถานที่ที่พระองค์ทรงพอพระทัยในพระตำริของพระองค์เองว่าทำไมพระองค์ให้ความสำคัญกับกรุงลอนดอนมากที่สุด เนื่องจากเสด็จมาศึกษาตั้งแต่พระเยาว์ และเกือบตลอดพระชนม์ชีพก็ประทับอยู่ประเทศอังกฤษ รองลงมาเป็นกรุงเทพฯ และกรุงปารีส ดังข้อความต่อไปนี้

อันนครหลวงของประเทศต่างๆ ในโลกนี้ข้าพเจ้าเคราะห์ดีที่ได้มีโอกาสไปเห็นมาแล้ว ๑๘ เมือง ในบรรดาเมืองหลวงเหล่านั้น ข้าพเจ้าต้องยอมรับว่ากรุงลอนดอนจะต้องสำคัญที่หนึ่งในชีวิตข้าพเจ้ากรุงเทพฯ แม้บ้านเกิดของข้าพเจ้าก็ยิ่งเป็นที่สอง ทั้งนี้เพราะเวลาส่วนมากที่ข้าพเจ้าอยู่กรุงเทพฯ ข้าพเจ้ายังเด็กเกินไปที่จะไปไหนมาไหนได้ตามลำพัง กรุงเทพฯ ในสมัยนั้น

เท่าที่ข้าพเจ้ารู้จักก็คือ วังปารุสก์ วังพญาไท โรงเรียนนายร้อย และพระบรมมหาราชวัง จะไปไหนมาไหนก็โดยรถยนต์ มีคนอื่นติดตามไปคุมตัวอยู่ด้วย กรุงลอนดอนตอนนั้นข้าพเจ้าเริ่มไปอยู่ตั้งแต่อายุ ๑๓ ทั้งจะได้อยู่อีกบ่อยๆ ตลอดเวลาที่กำลังเติบโตเป็นหนุ่มขึ้นไปไหนมาไหนก็ได้โดยตนเองตามลำพัง...

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๕๕)

๓.๒.๒.๓ เริ่มเรื่องด้วยการอธิบาย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์จุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องด้วยการอธิบายถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ภายในเรื่อง เพื่อเป็นการอธิบายเหตุผลแก่ผู้อ่านในเรื่องที่พระองค์ทรงสนับสนุนออกทุนทรัพย์ในการแข่งรถให้แก่พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ดังนี้

บทที่ ๑๘ จัดการแข่งรถ ทรงเริ่มเรื่องโดยการอธิบายถึงเหตุผลว่าทำไมถึงต้องกล่าวถึงการจัดการแข่งรถในหนังสือชีวประวัติของพระองค์ เพราะทรงต้องการให้เห็นว่าการแข่งรถชนิดนั้นมีความสำคัญ เพราะสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติได้ ดังข้อความต่อไปนี้

การช่วยจัดการแข่งรถให้กับพีระ เป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งในชีวิตของข้าพเจ้า ซึ่งได้ทำอยู่หมดด้วยกันถึงเกือบแปดปี ฉะนั้นจะไม่นำมากล่าวถึงไม่ได้ในหนังสืออันเป็นเรื่องชีวิตของข้าพเจ้า เพราะหนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องของข้าพเจ้า ฉะนั้นจะได้บรรยายถึงการแข่งรถในตอนที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าโดยตรงเป็นส่วนมาก แทนที่จะบรรยายอย่างละเอียดถึงการแข่งรถของพีระ หนังสือเกี่ยวกับการแข่งรถของพีระโดยตรงข้าพเจ้าก็ได้แต่งขึ้นและมีพิมพ์ออกจำหน่ายหลายเรื่องแล้วทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ...

(จัดการแข่งรถ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๗๒)

๓.๒.๒.๔ เริ่มด้วยข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ

การเริ่มด้วยข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องโดยการนำข้อมูลมาจากข่าว เพื่อนำไปสู่เรื่องที่จะเขียน ดังนี้

บทที่ ๑๗ แทนพระองค์ ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าข่าวการสิ้นพระชนม์ของเจ้าชายอาลเบิร์ต แห่งเบลเยียม ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อข้าพเจ้ากำลังเฝ้าทูลห้อมอาเศียดน้อยอยู่ที่แคว้นริเวียร่าในฝรั่งเศส พระเจ้าอาลเบิร์ตแห่งเบลเยียมเกิดสิ้นพระชนม์ ลงโดยด่วน เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๖ เพราะเมื่อกำลังเสด็จไปเล่นอยู่ อันเป็นที่โปรดเป็นพิเศษ บังเอิญจะเป็นเพราะพระบาทพลาดหรือเหตุใดก็ได้ ทงตกเขาและถูกบาดเจ็บจนสิ้นพระชนม์ พอทูลห้อมอาทรวงได้ยินว่าพระเจ้าแผ่นดินประเทศต่างๆ จะส่งเจ้านายไปแทนพระองค์ ก็ทรงตกลงพระทัยจะส่งข้าพเจ้าไป จึงได้พระราชทานตราจักรีแก่ข้าพเจ้าได้บรรยายไว้ในบทที่ ๑๔ แล้ว...

(แทนพระองค์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๑๔)

บทที่ ๑๙ กลับบ้านครั้งที่สอง ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าข่าวผลการแข่งขันรถยนต์ของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ที่ทรงได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น เห็นได้จากที่คะแนนที่ได้รับจากการแข่งขันที่ทิ้งห่างนักแข่งรถคนอื่น ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อพีระชนะการแข่งขันที่สวนวังแก้วในเดือนตุลาคม หนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับลงข่าว เพราะถึงกลางเดือนปฏิทินการแข่งขันระหว่างชาติฤดูใหม่ออกมา ปรากฏว่าจะมีการแข่งขันครั้งแรกของฤดูนั้นกลางเดือนธันวาคมที่อาฟริกาใต้ เรย์มอนด์ เมย์ส ผู้เป็นที่สองก็ตกลงจะไปแข่งที่นั่น กรรมการสโมสรนักแข่งรถอันมี ลอร์ด เฮาว์ เป็นประธานออกความเห็นว่าการแข่งที่อาฟริกาใต้นั้นจะนับแต้มรวมอยู่ในฤดูที่เพิ่งจบ เพราะยังอยู่ในค.ศ. ๑๙๓๗ (สมัยนั้นพ.ศ.๒๔๘๐ ไม่จบลงจนวันที่ ๓๑ มีนาคม) พีระได้ ๗๓ แต้ม เช่นปีก่อน เมย์สได้ ๖๗ แต้ม คืออยู่ล้าหลังโดย ๖ แต้ม ฉะนั้นเมย์สได้ที่สอง ที่อาฟริกาใต้ก็จะได้ ๘ แต้ม คือมีแต้มรวม ๗๕ และชิงดาราทองได้ มีผู้ออกความเห็นที่เราควรจะไปแข่งที่อาฟริกาใต้ก็ได้คิดไว้ น่าจะไปแข่งที่อาฟริกาใต้ พีระจะมีโอกาสได้ดาราทองอีกเป็นครั้งที่สอง ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยยืนยันว่าการไปเมืองไทยสำคัญกว่า

(กลับบ้านครั้งที่สอง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๓๖๑)

๓.๒.๒ กลวิธีการเขียนลงท้าย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนลงท้าย ดังนี้

๓.๒.๒.๑ การลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้กลวิธีการเขียนลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึกต่างๆ ของพระองค์ที่มีต่อเหตุการณ์ที่พระองค์ทรงประสบ ดังนี้

บทที่ ๑๘ จัดการแข่งขันรถ ทรงแสดงความปลื้มที่ทรงเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จในการแข่งขันรถยนต์ของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงษ์ภาณุเดช ที่สามารถนำชื่อเสียงมาสู่ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก ดังข้อความต่อไปนี้

การแข่งขันที่เราได้ทำขึ้นเพื่อความสนุกสนานเล่นๆ กลับทำให้พระเป็นคนไทยคนแรกที่มีชื่อเสียงในยุโรปเท่าเทียมฝรั่ง ตามความสังเกตของคนไทยทุกชั้นโดยส่วนมากก็ดูพอใจอย่างยิ่ง จนทำให้ข้าพเจ้าอดรู้สึกไม่ได้ว่า ตัวมีเกียรติยศและโชคดีย่างประเสริฐที่จะมีโอกาสใช้กำลังความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ช่วยคนไทย ชายหนุ่มผู้หนึ่งเอาชีวิตเข้าเสี่ยงนำชื่อเสียงมาสู่ชาติไทยที่รักของเรา อันตามความรู้สึกของข้าพเจ้ายังได้มีผู้ใดเคยมีโอกาสทำมาก่อนมิได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้อ่านก็คงจะเดาได้ว่าข้าพเจ้ายอมปลื้มมกปลื้มใจเพียงใด

(จัดการแข่งขัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๓๕๙)

บทที่ ๑๖ พระราชวงศ์อังกฤษ ทรงแสดงความรู้สึกเสียพระทัยเกี่ยวกับเหตุการณ์สิ้นพระชนม์ของพระเจ้าออร์ซ ที่ ๕ และความรู้สึกดีพระทัยที่ได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระราชินีแมรี การลงท้ายด้วยการแสดงความรู้สึกต่างๆ ที่มีต่อสมาชิกราชวงศ์อังกฤษ ทำให้ผู้อ่านทราบว่าพระองค์ทรงมีไมตรีกับพระราชวงศ์อังกฤษมากเพียงใด ดังข้อความต่อไปนี้

“ด้วยเหตุนี้เมื่อพระเจ้าออร์ซที่ ๕ สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ข้าพเจ้าจึงมีความเศร้าโศกยิ่งเท่ากับเสียพระญาติที่สนิทของข้าพเจ้าเองแท้ๆ แต่มีโชคดียังมีโอกาสดำเฝ้าพระราชินีแมรีบ่อยๆ จนตราប់ปัจจุบันนี้ (พ.ศ. ๒๔๙๒)”

(พระราชวงศ์อังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๑๓)

๓.๒.๒.๒ การลงท้ายโดยการสรุปความ

การลงท้ายด้วยวิธีนี้ ไม่ได้โยงถึงความน่าในตอนต้นทุกเรื่อง ส่วนใหญ่จะสรุปมาจากเนื้อเรื่องเป็นหลัก พระองค์จะสรุปสาระสำคัญของเรื่องเพื่อเน้นให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่พระองค์ทรงต้องการนำเสนอได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือเพื่อยืนยันความคิดที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด

บทที่ ๒๐ แต่งงาน ทรงสรุปสาเหตุเกี่ยวกับการเสกสมรสกับหม่อมอมะลิสเบธ ดังข้อความต่อไปนี้

ขอลงเอยในภาคนี้ถึงการแต่งงานกับผู้หญิงฝรั่งเศสสองข้อ ข้อหนึ่งก็คือ การแต่งงานกับผู้หญิงฝรั่งเศสนี้ได้เคยนึกเคยฝันว่าจะกระทำเลย นับตั้งแต่เด็กๆ ที่มีความคิดแน่วแน่อยู่ว่า จะแต่งงานกับคน

ไทย เคยรักอยู่หลายคน แต่บังเอิญเกิดมีเหตุผลต่างๆ มาอำนวยไปเสียทุกครั้ง ผู้หญิงฝรั่งเคยชอบแบบเผินๆ หลายคนแต่ไม่เคยรักจริงๆ เลยจนพบลิสบา ส่วนลิสบานั้นข้าพเจ้าก็ได้พยายามหลีกเลี่ยงอยู่หลายปี ข้อสองก็คือ การอยู่กับลิสบามีได้ทำให้ข้าพเจ้าขาดเพื่อนคุยในเรื่องไทยๆ ที่ข้าพเจ้าชอบ เช่น ศาสนาและศิลปะเลย ทั้งนี้เพราะเขาก็ชอบมากและเอาใจใส่มากจนคุยด้วยได้เหมือนคุยกับคนไทย ถึงแม้เขาจะอยู่เมืองไทยแต่เพียง ๕ เดือน ผู้ที่ลองคุยกับเขาในเรื่องของไทยหรือลองชิมอาหารไทยที่เขาปรุงขึ้นได้โดยไม่มีใครช่วยเลย ผู้นั้นน่าจะแปลกใจมากกว่าเคยมีผู้ออกความเห็นแก่ข้าพเจ้าว่าเป็นบุพเพสันนิวาสแต่ข้อนั้นจริงหรือไม่ข้าพเจ้าตอบไม่ได้

(แต่งงาน, เกิดวังปารุสก. ๒๕๐๑ : ๔๖๐)

๓.๒.๒.๓ การลงท้ายโดยการแสดงทัศนะ

การลงท้ายวิธีนี้ เป็นการเขียนลงท้ายโดยการขมวดความคิดเห็นและความต้องการ ซึ่งเป็นจุดประสงค์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ไว้ตอนท้ายเรื่อง เป็นการย้ำประเด็นสำคัญที่พระองค์เจ้าต้องการแสดงให้ทราบ ว่าพระองค์ทรงมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับเรื่องที่ทรงกล่าวในส่วนของความนำหรือในส่วนของเนื้อเรื่อง เช่น

บทที่ ๑๙ กลับบ้านครั้งที่สอง ทรงเขียนลงท้ายโดยการแสดงความคิดเห็นส่วนพระองค์ ความทราบซึ่งพระทัยที่พระองค์มีต่อคนไทยเมื่อครั้งเสด็จออกจากประเทศไทย ดังข้อความต่อไปนี้

ความกรุณาและความหวังดีของคนไทยส่วนมากเท่าที่ได้เห็นได้พบในเมืองไทยคราวนั้น พี่ระและข้าพเจ้าไม่มีวันลืมเสียได้ ความรู้สึกเมื่อออกจากเมืองไทยคราวนั้นมีอยู่ว่า ภายใน ๑๐ ปีที่ข้าพเจ้าจากไปเสียนั้น เมืองไทยก้าวหน้าไปได้อย่างแน่ๆ จึงทำให้คิดว่าถ้าเรามีความสามัคคีกันจริงๆ และไม่มีภัยภายนอกมาเบียดเบียนก็คงจะก้าวหน้าไปได้อีก

(กลับบ้านครั้งที่สอง, เกิดวังปารุสก. ๒๕๐๑ : ๓๙๕)

บทที่ ๑๓ ภายหลังจากกลับบ้านครั้งแรก ทรงเขียนลงท้ายโดยการแสดงความคิดเห็นส่วนพระองค์ เกี่ยวกับพระอุปนิสัยของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ที่มีทรงเหมาะสมกับการเรียนวิชาทหาร แต่ทรงเหมาะสมกับการเรียนในมหาวิทยาลัยมากกว่า ดังข้อความต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจะมีผลสำคัญเป็นส่วนตัวแก่ข้าพเจ้าอีกอย่างหนึ่งคือ เนื่องด้วยรายได้ของพระองค์ท่านลดน้อยลง ทูลหม่อมมาจำจะต้องยกเลิกทำนุบำรุงนักเรียนเมืองนอกหลายคนรวมทั้งพี่ระ ข้าพเจ้าจึงขอรับมาเป็นนักเรียนของข้าพเจ้าเอง นับเป็นน้องแท้ๆ ของข้าพเจ้า

ตั้งแต่บัดนั้น เมื่อมีข่าวว่าเจ้านายที่เป็นนายทหารฝ่ายพลรบประจำกรมหรือบังคับบัญชาทหาร ต้องออกหรือย้ายไปอยู่กระทรวงหมดแล้ว การที่พี่จะเป็นทหารก็ดูไม่เข้าเรื่อง ข้าพเจ้ารู้จักพี่ระติ พอที่จะทราบว่าเป็นนายทหาร ก็จะต้องอยู่ฝ่ายพลรบประจำกรมถึงจะพอใจ ข้าพเจ้า จึงแนะนำให้เลิกคิดเป็นทหาร และลงนามไว้สำหรับเข้าวิทยาลัยตรีนิธิ แห่งมหาวิทยาลัย เคมบริดจ์ ดังอาภัสและข้าพเจ้าเองได้เคยอยู่มาแล้ว

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๕๔)

๓.๒.๒.๔ ลงท้ายด้วยบทสนทนา

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การลงท้ายด้วยบทสนทนา เป็น เล่าบทสนทนาบุคคลสำคัญ ที่แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่ง ความคิดเห็นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับพระองค์ด้วย ดังนี้

บทที่ ๑๔ ลอนดอน ทรงเขียนลงท้ายโดยแทรกบทสนทนายระหว่างพันเอกหลวง พิบูลสงคราม ที่แสดงความคิดเห็นในสิ่งที่พระองค์ทรงทำว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นการให้เหตุผลประกอบในเรื่องที่พระองค์ไม่ได้ทรงประกอบอาชีพอื่นแต่อย่างใด นอกจากการประพันธ์หนังสือ

ต่อมาอีกสามปี ภายหลังข้าพเจ้าจะกลับเมืองไทยอันจะเล่าละเอียดต่อไป แต่ขอพูดไว้ในบัดนี้ ว่า วันหนึ่งจะได้นั่งโต๊ะกินอาหารค่ำติดกับพันเอกหลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกลาโหม เวลานั้น ในการเลี้ยงที่กระทรวงกลาโหม ข้าพเจ้าบอกกับคุณหลวงว่า บางเวลายังอดเสียตาย ไม่ได้ที่เลิกเรียนวิชาทหารและไม่รับราชการเป็นนายทหาร กลับไปอยู่อย่างเจี๊ยบๆ และแต่งหนังสือ เสียแทน

ท่านรัฐมนตรีตอบอย่างเบาๆ โดยเสียงอันละมุนละม่อมของท่านว่า “ที่ทรงทำอยู่อย่างนี้ก็ดี แล้ว”

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๒๒)

บทที่ ๑๗ แทนพระองค์ ทรงเขียนลงท้ายโดยแทรกบทสนทนายระหว่างพระเจ้ายอร์ช ที่ ๖ ที่แสดงความคิดเห็นที่มีต่อสังคมในขณะนั้น ดังข้อความต่อไปนี้

“ในการคุยกันวันนั้นพระเจ้ายอร์ชที่ ๖ ตรัสถึงเรื่องต่างๆ หลายอย่าง แต่ที่ข้าพเจ้าจำได้จับใจ อยู่ตอนหนึ่งก็คือ “เธออย่าโลกเรานี้เห็นจะเป็นบ้ากันเสียแล้ว เปิดหนังสือพิมพ์ดูที่เรักพบแต่ข่าวร้าย”

(แทนพระองค์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๗๑)

๓.๒.๒.๕ การลงท้ายด้วยการอธิบาย

การลงท้ายในลักษณะนี้ เป็นการลงท้ายเพื่ออธิบายถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามพระประสงค์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ที่ทรงต้องการถ่ายทอด ดังนี้

บทที่ ๑๗ ปารีส ทรงใช้การลงท้ายด้วยการอธิบายเหตุผลที่พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถในด้านภาษาฝรั่งเศส เนื่องจากมีพระมารดาเป็นคนรัสเซีย และคนรัสเซียมีชื่อเสียงในด้านการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้านได้เร็วกว่าคนชาติอื่น ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้ารู้สึกดีว่าตนเป็นผู้เคราะห์ดีอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสได้รู้จักและเข้าใจชีวิตในกรุงปารีสได้มากเช่นนั้น

การศึกษาภาษาฝรั่งเศสนั้น นอกจากที่ได้เรียนจากโรงเรียนแฮร์โรว์ซึ่งเป็นการเรียนพื้นฐานไวยากรณ์เสียเป็นส่วนมากกับเมื่อไปอยู่อียิปต์หนึ่งแล้วข้าพเจ้าก็ได้เรียนอย่างจริงจังกับครูอีกเลย แต่อาจจะเพราะรับพื้นมาอย่างดีที่แฮร์โรว์ และอาจจะเพราะมีเล็ครุสเซียอยู่ในตัว เพราะคนรัสเซียมีชื่อเสียงว่าเรียนภาษาอื่นได้รวดเร็ว เมื่อไปอยู่ที่ปารีสบ่อยๆ และบางทีนานๆ ฟังคนอื่นเขาคุยกันเสมอ ไปดูละครพูดฟังเขาพูดกันบนเวลา การฟังละครพูดข้าพเจ้าถือว่าเป็นการเรียนภาษาได้อย่างดีที่สุด ต่อมาในไม่ช้าข้าพเจ้าก็พอเข้าใจเกือบหมดและพอพูดได้ตอบไปกับเขาได้

(ปารีส, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๔๕)

๓.๓ การดำเนินเรื่อง

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีวิธีการดำเนิน ดังนี้

๓.๓.๑ การอ้างอิงข้อมูล

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำจดหมายของบุคคลต่างๆ ที่สำคัญของประเทศไทยมาใช้อ้างอิงในเนื้อหา เพื่อให้ยืนยันว่าเรื่องที่พระองค์ทรงเล่านั้นเป็นเรื่องจริงไม่ได้ทรงเขียนขึ้นเอง มีดังนี้

การอ้างอิงพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

บทที่ ๑๓ ภายหลังจากกลับบ้านครั้งแรก ทรงนำพระราชหัตถเลขาที่เป็นลายพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่พระองค์ มาแปลเป็นภาษาไทย

เกี่ยวกับความรู้สึก และเหตุผลในการตัดสินใจที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังข้อความต่อไปนี้

ฉันรู้สึกเสียใจอย่างยิ่ง ที่เขามาคิดจะถอด (depose) ฉัน และฉันยังเสียใจอยู่บัดนี้ (ทรงเขียนเดือนสิงหาคม - ๑.๑.) ความรู้สึกขั้นแรกคือ ขอลาออก (abdicate) ทันที แต่สมเด็จพระสังฆราช แนะนำไม่ควรทำ เพราะถ้าทำเช่นนั้น อาจจะมีการรบกวนจนนองเลือด ทั้งยุ่งยากต่างๆ จนอาจจะมีฝรั่งเข้ามายุ่งและชาติเราอาจเสียอิสรภาพได้... ถ้าเราจะรบโดยใช้ทหารหัวเมืองหรือ... นั่นเป็นของแฉะที่เราอาจจะทำได้ แต่ฉันไม่ยินยอมเลยแม้ชั่วขณะเดียวเพราะเจ้านายในกรุงเทพฯ อาจจะถูกฆ่าหมด ฉันรู้สึกว่า ฉันจะนั่งอยู่บนบัลลังก์ที่เปื้อนโลหิตไม่ได้... สมเด็จพระสังฆราช แนะนำตลอดเวลาให้ยินยอมกลับกรุงเทพฯ และช่วยคณะราษฎร จัดตั้งการปกครองโดยมีกษัตริย์และรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นของที่ฉันเคยอยากทำมานานแล้ว แต่ว่า ฉันเสียขวัญ (แปลตรงจากอังกฤษ ก็ต้องว่า “เส้นประสาทเสีย” คือ “I lost my nerves” แต่ข้าพเจ้าเห็นว่า ไม่ตรงกับไทย ที่น่าจะถูกพูดว่า “เสียขวัญ” มากกว่า ๑.๑.) ในที่สุด มีทางที่จะทำได้ ๒ ทาง คือ จะหนีหรือกลับกรุงเทพฯ ฉันยอมรับว่า ฉันตัดสินใจไม่ได้ทันทีว่า จะทำอย่างไรดี เราเพิ่งได้ยินคำแถลงการณ์ทางวิทยุกระจายเสียงอันรุนแรง ดูราวกับจะไปทางบอลเชวิค ถ้าเช่นนั้น การที่จะกลับไปให้เขาตัดหัว คุณก็จะไร้ประโยชน์ เป็นการเสียสละอันไม่มีใครได้ประโยชน์อะไรเลย แต่นั่นแหละคำแถลงการณ์นั้น อาจจะเป็นถ้อยคำของผู้ออกจะคิดสั้นและรุนแรงรวดเร็วมากคนหนึ่งและไม่ใช่นโยบาย

จริงของคณะ ฉันเลยตกลงใจเสี่ยงดู โดยให้พวกผู้หญิงเขาเลือก ทั้งหญิง (สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี) และ หญิงอาภา (พระมารดา) ตกลงเลือกให้กลับอย่างแน่แน่ว และฉันเห็นว่า ทั้งสองควรจะได้รับเกียรติอย่างเต็มที่ในการตกลงใจอย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยวเช่นนั้น เพราะในเวลานั้น เราอาจจะกลับไปสู่ความตายก็ได้ ผู้หญิงเขาเลือกเอาความตายดีกว่าการเสียศักดิ์ (คือ การหนี - ๑.๑.) เท่านั้นก็พอแล้วสำหรับฉัน and that was enough for me...

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๔๕-๔๖)

นอกจากนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำพระราชหัตถเลขาภาษาอังกฤษที่เป็นลายพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแต่พระองค์มาแปลเป็นภาษาไทยเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในเรื่องของพระองค์ พระราชหัตถเลขาฉบับนี้เป็นหลักฐานสำคัญชิ้นหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นว่าเหตุใดพระองค์จึงไม่มีสิทธิ์ในการสืบราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงพระประสงค์อย่างชัดเจน ดังข้อความต่อไปนี้

แกอาจจะอยากทราบว่า ความรู้สึกของฉันที่มีต่อแกนั้นเป็นอย่างไร ฉันบอกแกได้ทันทีว่า ความรู้สึกของฉันต่อแกในฐานะญาติในฐานะเป็นอา ย่อมมีแต่ความรัก และฉันจะพยายามทุก

วิถีทางที่จะให้แก่ได้รับความเจริญ แต่ยังมีความรู้สึกอีกด้านหนึ่งคือ ความรู้สึกที่ฉันมีต่อแก ในฐานะที่ฉันเป็นพระเจ้าแผ่นดินและแกเป็นพระราชวงศ์ ฉันจะพูดกับแกตรงๆ และหวังว่าแกจะพยายามเข้าใจความคิดของฉัน ฉันรู้สึกสะอิดสะเอียนอย่างยิ่งที่ต้องเอามาพูด แต่เป็นการจำเป็น และแกก็รู้ตัวดีอยู่แล้ว คือ แกเป็นครึ่งชาติและเพราะเหตุนี้ จึงถูกยกเว้นการสืบราชสมบัติ คนบางคนเขาว่าการถือเลือดต่างชาตินั้นเป็นของเหลว ไม่เป็นสาระ แต่ที่จริงความรู้สึกมันก็ยังมียออยู่ ฉันจึงต้องบอกแกว่าฉันเห็นด้วยสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการที่แกถูกยกเว้นจนถึงกับมีคนเขารู้กันอยู่แล้วว่า ฉันเคยพูดอย่างเปิดเผยว่า ถ้าแกพยายามคบคิดที่จะขึ้นบัลลังก์ไทย ฉันจะยิงแกด้วยมือตัวเอง เพราะฉันเห็นว่า (การคบคิดกระทำเช่นนั้น- จ.จ.) มันเป็นเรื่องความผิดของพ่อแกตกมาแก่ลูก พ่อแกทำความผิดอย่างใหญ่หลวง และฉันมีความอับอายที่สุดแกอาจจะว่าฉันยกย่องพระเจ้าวรวงศ์เธออื่นๆ อย่างดีบออย่างดีกว่าแก ฉันรับว่า ฉันทำเช่นนั้นเพราะ แกยกเว้นจากการสืบราชสมบัติ ฉันไม่ต้องการให้แกเข้าเฝ้าพระเจ้าออร์ซ (แห่งอังกฤษ- จ.จ.) เพราะแกไม่อยู่ในขอบเขตสืบสันตติวงศ์ ในฐานะของแกในเมืองไทยคือ เป็นเจ้านายและเป็นหลานแท้ๆ ของฉัน แต่ต้องถูกยกเว้นจากบัลลังก์โดยไม่มีปัญหา เดียวนี้เราต่างคนต่างรู้ใจกันดีแล้ว ถ้าแกกลืนถ้อยคำของฉันได้ ก็จะได้ไป

ฉันเองเห็นว่า พระเจ้าอยู่หัวองค์ก่อน (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว - จ.จ.) ท่านทำผิดในการที่ทรงตั้งแกเป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ เพราะท่านได้ตั้งพระทัยยกเว้นแกมาแต่แรก การเป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอมีแต่ทำให้ฐานะของแกครั้งๆ กลางๆ แต่เดี๋ยวนี้แก้ไขไม่ได้เสียแล้ว

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๕-๒๗)

การอ้างอิงพระหัตถเลขาส่วนพระองค์ในสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข
เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช

บทที่ ๑๓ ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก ทรงนำพระหัตถเลขาส่วนพระองค์ใน
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ที่ตอบกลับมาถึงพระองค์ ทรงนำมาใช้อ้างอิงในการ
เล่าประวัติ เพื่อชี้แจงพระเจตนาดีอันมิได้มีเจตนาที่ทำให้พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชเสื่อมเสียพระ
คุณนิสัยแต่อย่างใด ดังข้อความต่อไปนี้

“ถึงตาหนู-จุลจักรพงษ์-หลานรัก.

ความนับถือและเชื่อถือรักใคร่ต่อหลานยังมีอยู่ไม่เคยแปรผัน เพราะหลานเป็นโอรสองค์
เดียวของทูลกระหม่อมเล็ก dear lamented ใครๆ ถึงหลานก็ที่ยอมรับกันอยู่ดีแล้วว่าเป็นผู้ที่
ได้มีความรักใคร่ยอดยิ่ง นับถือว่าเป็นหลานหรือเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และได้เคยมีคุณูปการกิจต่อกัน
เป็นอันมาก ได้เคยบ่งอับบ่งราด้วยกันมาหนักหนา สิ่งซึ่งสำหรับจะได้ชมเชยแทนก็ต้องเป็น
“ตาหนู” ขออย่าได้มีความวิตกวิจารณ์ว่าปู่จะรังเกียจโกรธเคืองอย่างใด กลับจะดีใจเสียอีกที่
หลานคิดอย่างไรก็พูดตรงไปตรงมาไม่เกรงใจกัน ดังนี้ มีภาษีต่ออยู่บทหนึ่งว่า “ความรักไม่อาจจริง

ความเกรงใจเสียได้”.....การที่ปู่ได้มีหนังสือไปถึงอาภัสที่แล่วมา, ทำให้ทั้งลูกและหลานโถมมันส์ตกอกตกใจไปนั้น ปู่ก็มีความเสียใจเหมือนกัน จริงอยู่ ถ้อยคำที่ปู่พูดไปอยู่ข้างเรียวแรงและตัดสินใจเร็วเกินไป แท้จริงเรื่องการเสียหายเหล่านั้น ปู่ได้ทราบอยู่ก่อนแล้วบ้างเนืองๆ มาช้านานแล้ว ได้สู้ออกดลันไว้ฟังดูการต่อไปก่อน แต่หมูนั่นได้ฟังเสียงหนาหูเข้าจนปรากฏถึงพระราชฯ ถ้าไม่พูดไปเสียบ้าง แม้ว่าความจริงมีอยู่บ้างสักเล็กน้อยก็ยอมเป็นทางหายนะ พูดไปจะได้รู้สึกตัวและคิดแก้ไขความเสียหาย.....แต่จริงปู่ก็รู้ดีอยู่แล้วว่าหลานและอาภัสมีความนิยมรักใคร่กันมาก.....ปู่ก็มี ความชื่นชมยินดี เพราะสมใจว่าพ่อต่อพ่อรักกันมาก ลูกต่อลูกก็รักกัน เช่นพ่อ.....ตามข้อความในหนังสือของหลานที่ชี้แจงมานั้น ปู่เข้าใจและเชื่อหลานดีแล้วทุกประการ, กลับต้องขอขอบใจหลานมาในที่นี้เสียอีก การที่รักใคร่เมตตาปราณีอาภัสสร.....เป็นที่พอใจของปู่อย่างยิ่ง ทำให้ปู่รู้สึกคิดถึง ทูลกระหม่อมเล็กจริงๆ อีกอย่างหนึ่งได้ทราบถึงการที่แม่คัทรินมีความเมตตาปราณีแก่ชาย อาภัสสร ได้อุปการะด้วยความเอ็นดูโดยคิดถึงการเก่าก่อน ทำให้รู้สึกถึงบุญคุณของแม่คัทริน ยิ่งนัก

แต่ปู่ที่รักอันสุจริต

(ลงพระนาม) ภาณุรังสี

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๑๔-๑๖)

พระบรมราชชนก

อ้างอิงพระหัตถเลขาส่วนพระองค์ในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม

บทที่ ๑๔ ลอนดอน ทรงแบพระราชนัดตเลขาส่วนพระองค์มาใช้อ้างอิง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์สนมคุ้นเคยระหว่างสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ทรงมีพระเมตตา ดูแลเอาพระทัยใส่ต่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ดังข้อความต่อไปนี้

ถึงหนู

อยู่ในเรือทำให้อาช็เกียจ ไม่มีอะไรจะแก้ตัวได้ นอกจากว่าอาสบายดีมากตลอดมา ถ้าอาเมาคลื่นหรือไม่สบายก็คงจะใช้เป็นข้อแก้ตัวเหมือนกัน (คือที่ท่านมิได้ทรงเขียนมาก่อน-จ.จ)

สองวันสุดท้ายที่เราอยู่ปารีส เป็นที่รื่นเริงสบายใจมาก เพราะได้พบแม่ของหนูบ่อยๆ อายินดีอย่างยิ่งที่แม่มาอยู่ใกล้ๆ หนูและการที่มีแม่มาอยู่ใกล้ๆ นั้นทำให้หนูสบายใจ

อาดีใจมากที่ได้เห็นว่าการที่หนูไปอยู่เคมบริดจ์ ดูเป็นของดีสำหรับหนู หนูได้รู้จักชอบเรียนในทางที่ดี รู้จักชอบการกีฬาในทางที่ดี และหนูรู้จักเลือกเพื่อนเพื่อนที่ดี

อาเห็นว่าเดี๋ยวนี้ข้อสำคัญก็มีอยู่ที่ความประพฤติของหนู ถ้าการศึกษาที่เคมบริดจ์ได้เป็นผลสำเร็จ คนอื่นเขาจะมีความไว้วางใจในตัวหนูและนับถือหนู นั่นแหละจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ที่จะช่วยให้หนูได้มีการติดต่ออย่างดีกับท่านที่เป็นใหญ่เป็นโตในกรุงเทพฯ

อาเองมีความเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ว่าหนูจะได้ผลสำเร็จและหาตำแหน่งหรืองานที่เป็นประโยชน์

จริงๆ ได้ในโลกนี้ ถ้าหนูอยากจะได้รับจดหมายจากอา อาจะถือเป็นที่ของอาที่จะส่งข่าวไปถึงหนูและจะเป็นหน้าที่ซึ่งอาจะพอใจมาก หนูรู้ดีอยู่แล้วว่า ทั้งอาและสังวาลจะยินดีอย่างยิ่งที่จะได้ข่าวจากหนู

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๖๖-๖๗)

๓.๓.๒ การลำดับความ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้วิธีการลำดับความ ดังนี้

๓.๓.๒.๑ การลำดับความในเรื่องโดยการเล่าย้อนต้น

การลำดับความในเรื่องโดยการเล่าย้อนต้น เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนเล่าเรื่องหนึ่งจบแล้ว และย้อนกลับไปเล่าถึงเรื่องเดิมอีกครั้ง เป็นการเพิ่มรายละเอียดของเรื่องราวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจากนั้นก็ดำเนินเรื่องต่อไปจนจบเรื่อง

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงให้เหตุผลในการเล่าย้อนต้นว่า “ไม่ได้ทรงแต่งสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” ขึ้นเพื่อให้เป็นวรรณคดี แต่เป็นการเล่าเรื่องที่เหมือนกับการนั่งพูดคุยกันผู้อ่าน จึงมักจะเล่าย้อนกลับไปกลับมา ดังนี้

บทที่ ๑๕ กรุงปารีส ทรงใช้การลำดับความการเล่าย้อนต้น คือ พระองค์ทรงเล่าเหตุการณ์เมื่อครั้งเสด็จลอนดอนครั้งแรก พระองค์ทรงอธิบายเหตุผลถึงการเล่าย้อนต้นว่า พระองค์ไม่ได้ทรงเขียนขึ้นเพื่อเป็นวรรณคดี แต่เป็นการเล่าเหมือนพระองค์กำลังรับสั่งกับผู้อ่าน ซึ่งทำให้ผู้อ่านรู้สึกใกล้ชิดและเข้าถึงเรื่องที่พระองค์ทรงเล่าอย่างเข้าใจชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สารคดีอัตชีวประวัติของพระองค์จึงได้รับความนิยมมาอย่างยาวนาน ดังข้อความต่อไปนี้

ในบทที่ ๑๔ ข้าพเจ้าได้ย้อนไปเล่าถึงชีวิตข้าพเจ้าในกรุงลอนดอน แล้วจึงจับเรื่องดำเนินชีวิตของข้าพเจ้าเองต่อไป จนบทนั้นลงเอยเอาเมื่อถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๔๗๔ อันเป็นต้นรัชกาลที่ ๘ ในเมืองไทย บัดนี้ขอย้อนกลับไปเมื่อเป็นเด็กๆ อีก เพื่อเล่าถึงเรื่องราวอันเกี่ยวกับกรุงปารีส นครหลวงของฝรั่งเศส นครหลวงอันนับว่าอยู่ในระดับสำคัญเป็นที่สามในชีวิตของข้าพเจ้า อาจจะมีผู้หวังว่าการย้อนกลับไปกลับมาไม่มีดี ขอเตือนว่าหนังสือเรื่องนี้มิได้แต่งขึ้นโดยหวังว่าจะเป็นขึ้นวรรณคดี เป็นการเล่าเรื่องชีวิตอย่างคุยกันต่างหาก ฉะนั้นสำนวนโวหารจึงเป็นไปอย่างเท่ากับผู้อ่านมานั่งคุยกับข้าพเจ้าถึงชีวิตของข้าพเจ้า ในการคุยกันนั้นมิใคร่บ้างจะจับเรื่องได้ตลอดตั้งแต่

ต้นจนจบ โดยถูกระยะเวลาดังรากับหนังสือนวนิยายหรือประวัติศาสตร์ เวลาเราคุยกันเราก็
มักจะจับเป็นตอนๆ แล้วก็มักจะโยกย้อนกลับไปกลับมาอยู่เสมอมีใช่หรือ

(ปารีส, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๒๓-๑๒๔)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงอธิบายเหตุผลของการเล่าย้อน
ต้นจบแล้ว ทรงย้อนกลับไปเล่าเหตุการณ์เมื่อครั้งทรงพระเยาว์เสด็จปารีสครั้งแรก ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อข้าพเจ้าผ่านปารีสมาครั้งแรกก่อนมาลอนดอน และเมื่อผ่านปารีสไปอีกคราวหนึ่งก็ไปเที่ยว
สวิสส์กับทูลหม่อมมาเอียน้อยในขณะที่พระองค์จรรุณฯ ทรงเป็นราชทูต พระองค์จรรุณฯ น่าจะ
เป็นทูตไทยที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ทั้งมีชื่อเสียงว่าปราดเปรื่องในการดูแลนักเรียน แม้ทรงเป็นทูตที่
ปารีสยังทรงได้รับฉันทะดูแลนักเรียนบางคนที่ยังคง...

(ปารีส, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๒๔)

จากเหตุการณ์การเสด็จปารีสครั้งแรก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์
ทรงเล่าเหตุการณ์เสด็จประพาสที่ต่างๆ ทรงทอดพระเนตรภาพยนตร์ และการแสดงละครเวที
เรื่อยมาจนถึงเหตุการณ์ปัจจุบันที่ว่าพระองค์มีความรู้ด้านภาษาฝรั่งเศส เพราะพระองค์ทรงศึกษา
ภาษาฝรั่งเศสที่โรงเรียนแฮร์โรว์ และพระองค์เสด็จประพาสที่ปารีสบ่อยครั้ง ประกอบกับพระองค์ทรง
มีเชื้อสายรัสเซียทางพระมารดา ทำให้พระองค์ทรงเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสได้อย่างรวดเร็ว ดังข้อความ
ต่อไปนี้

ข้าพเจ้ารู้สึกดีว่าตนเป็นผู้เคราะห์ดีอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสได้รู้จักและเข้าใจชีวิตในกรุงปารีสได้
มากเช่นนั้น

การศึกษาภาษาฝรั่งเศสนั้น นอกจากที่ได้เรียนจากโรงเรียนแฮร์โรว์ซึ่งเป็นการเรียนพื้นไวยากรณ์
เสียเป็นส่วนมากกับเมื่อไปอยู่ยิปพอร์ตหนึ่งแล้วข้าพเจ้ามิได้เรียนอย่างจริงจังกับครูอีกเลย แต่
อาจจะเป็นเพราะรับพื้นมาอย่างดีที่แฮร์โรว์ และอาจจะเป็นเพราะมีเลือดรัสเซียอยู่ในตัว เพราะคน
รัสเซียมีชื่อเสียงว่าเรียนภาษาอื่นได้รวดเร็ว เมื่อไปอยู่ที่ปารีสบ่อยๆ และบางทีนานๆ ฟังคนอื่นเขา
คุยกันเสมอ ไปดูละครพูดฟังเขาพูดกันบนเวลา การฟังละครพูดข้าพเจ้าถือว่าเป็นการเรียนภาษา
ได้อย่างดีที่สุด ต่อมาในไม่ช้าข้าพเจ้าก็พอเข้าใจเกือบหมดและพอพูดได้ตอบไปกับเขาได้...

(ปารีส, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๔๕)

บทที่ ๑๓ ภายหลังจากที่บ้านครั้งแรก ได้ทรงใช้การลำดับความในเรื่องโดยการเล่าย้อนต้นเมื่อครั้งทรงได้รู้จักกับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ทรงเริ่มเรื่องในช่วงเวลาปัจจุบันคือ ภายหลังจากที่เสด็จจากประเทศไทยกลับอังกฤษ ดังข้อความต่อไปนี้

“บุคคลผู้หนึ่งที่ผู้อ่านประสบนามบ่อยๆ ในหนังสือภาคที่ ๒ ญาติของข้าพเจ้าซึ่งคนไทยจำนวน มากรู้จักโดยนามว่า พีระ และชาวต่างประเทศรู้จักว่า Bira การที่จะเล่าถึงการติดต่อระหว่างพีระ กับข้าพเจ้าให้เป็นเรื่องเป็นราวที่ท่านจะเข้าใจได้ดังนี้ ต้องขอภัยที่จะย้อนเรื่องกลับไปบ้าง”

(ภายหลังจากที่บ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๑)

จากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าย้อนต้นไปที่ พระประวัติของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช เริ่มต้นเล่าตั้งแต่ต้นราชสกุลภาณุพันธุ์ เป็นต้นมา ทรงเล่าเป็นไปตามลำดับ ดังข้อความต่อไปนี้

ญาติของข้าพเจ้าผู้นี้มีพระนามเต็มว่า พีระพงศ์ภาณุเดช เป็นโอรสของ ทูลหม่อมมปุ่น้อย ซึ่ง ในรัชกาลที่ ๗ ได้ทรงรับสถาปนาเป็น สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่าง วงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทั้งนี้เพราะท่านทรงเป็นอาแท้ๆ (ร่วมพระชนนีเดียวกันกับ ทูลหม่อมมปุ่น้อย) ของทูลหม่อมมาเจียนน้อย ผู้ทรงเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ มารดาของพีระคือ หม่อมเล็ก ทูลหม่อมมปุ่น้อยทรงมีหม่อมคนอื่นๆ มาก่อนแล้ว พระชายาแรกคือ คุณแม่ฉวี ตรีภูลบุณนาค ถึงแก่กรรมเสียตั้งแต่ก่อนข้าพเจ้า เกิดโอรสธิดาของคุณแม่ฉวียังมี เหลืออยู่ในชีวิตข้าพเจ้าแต่เพียงสององค์คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงนิพนธ์ภาณุพงศ์ (ได้ทรงเป็น กรมหมื่นภาณุพงศ์พิริยเดช) กับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตมงคล ซึ่งเป็นพระชายาของสมเด็จพระเจ้าอานาชา ย โอรสธิดาของหม่อมอื่นๆ ได้สิ้นพระชีพิไปเสียหมดแล้ว องค์ที่มีชื่อสำคัญเกี่ยวข้องกับหนังสือเรื่องนี้ก็คือ ท่านหญิงทิพย์ฯ พระมารดาของพระองค์อาทิตย์ฯ ซึ่งได้กล่าวถึงมาแล้วในภาคที่ ๑ และยังมีอีกในภาคนี้

(ภายหลังจากที่บ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒)

จากการเล่าเรื่องพระประวัติของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช เรื่อยมา จากนั้นทรงเล่าถึงเหตุการณ์ปัจจุบันที่พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแนะนำให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ดังข้อความต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจะมีผลสำคัญเป็นส่วนตัวแก่ข้าพเจ้าอีกอย่างหนึ่งคือ เนื่องด้วย รายได้ของพระองค์ท่านลดน้อยลง ทูลหม่อมมาเจียนน้อยจะต้องยกเลิกทำนุบำรุงนักเรียนเมื่อนอกหลาย

คนรวมทั้งพี่ระ ข้าพเจ้าจึงขอรับมาเป็นนักเรียนของข้าพเจ้าเอง นับเป็นน้องแท้ๆ ของข้าพเจ้า ตั้งแต่บัดนี้ เมื่อมีข่าวว่าเจ้านายที่เป็นนายทหารฝ่ายพลรบประจำกรมหรือบังคับบัญชาทหาร ต้องออกหรือย้ายไปอยู่กระทรวงหมดแล้ว การที่พี่ระจะเป็นทหารก็ดูไม่เข้าเรื่อง ข้าพเจ้ารู้จักพี่ระดีพอที่จะทราบว่า ถ้าเธอจะเป็นนายทหาร ก็ต้องอยู่ฝ่ายพลรบประจำกรมถึงจะพอใจ ข้าพเจ้าจึงแนะนำให้เลิกคิดเป็นทหาร และลงนามไว้สำหรับเข้าวิทยาลัยตรีนิธิ แห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ดิงอาภัสและข้าพเจ้าเองได้เคยอยู่มาแล้ว

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๕๔)

จากตัวอย่างบทที่ ๑๓ ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก ทรงใช้การเล่าเรื่องโดยการเล่า ย้อนจุดเริ่มต้นเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุที่พระองค์ทรงสนทนากับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิรพงศ์ ภาณุเดช

บทที่ ๑๔ ลอนดอน ทรงใช้การลำดับความในเรื่องโดยการเล่าย้อนต้น คือ เริ่มเรื่อง ด้วยอธิบายเหตุผลว่าทำไมพระองค์ให้ความสำคัญกับกรุงลอนดอนมากที่สุด เนื่องจากเสด็จมาศึกษา ตั้งแต่พระเยาว์ และเกือบตลอดพระชนม์ชีพก็ประทับอยู่ประเทศอังกฤษ รองลงมาเป็นกรุงเทพฯ และ กรุงปารีส ดังข้อความต่อไปนี้

อันนครหลวงของประเทศต่างๆ ในโลกนี้ข้าพเจ้าเคราะห์ดีที่ได้มีโอกาสไปเห็นมาแล้วถึง ๑๔ เมืองในบรรดาเมืองหลวงเหล่านั้น ข้าพเจ้าต้องยอมรับว่ากรุงลอนดอนจะต้องสำคัญเป็นที่หนึ่งในชีวิตข้าพเจ้า กรุงเทพฯ แม้จะเป็นบ้านเกิดของข้าพเจ้าก็ยังไม่เป็นที่สอง ทั้งนี้เพราะเวลาส่วนมากที่ข้าพเจ้าอยู่กรุงเทพฯ ในสมัยนั้นที่ข้าพเจ้ารู้จักก็คือ วังปารุสก์ วังพญาไท โรงเรียนนายร้อย และพระบรมมหาราชวัง จะไปไหนมาไหนก็โดยรถยนต์ มีคนอื่นติดตามไปคุมตัวอยู่ด้วยเกือบตลอดเวลา กรุงลอนดอนนั้นข้าพเจ้าเริ่มไปอยู่ตั้งแต่อายุ ๑๓ ทั้งจะได้อยู่อีกบ่อยๆ ตลอดเวลาที่กำลังเติบโตเป็นหนุ่มขึ้น ไปไหนมาไหนก็ได้โดยตนเองตามลำพัง จะเป็นโดยรถยนต์ส่วนตัว รถแท็กซี่ รถบัส รถใต้ดิน หรือเดินตามถนนก็ดี ถนนหนทางร้านรวงโรงละคร โรงภาพยนตร์ โรงลิลาศ ภัตตาคาร หรือโรงแรม ข้าพเจ้าอวดได้ว่าน้อยคนที่รู้จักดีกว่าข้าพเจ้า ฉะนั้นกรุงลอนดอน จำจะต้องนับว่าเป็นนครหลวงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตข้าพเจ้ามากกว่านครใดๆ ส่วนกรุงเทพฯ นั้นเป็นที่สองและกรุงปารีส เป็นที่สาม...

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๕๕-๕๖)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงอธิบายเหตุผลที่ให้ความสำคัญแก่กรุงลอนดอนเป็นอันดับที่ ๑ ในพระชนมชีพของพระองค์ ต่อจากนั้นทรงเล่าย้อนเหตุการณ์ในการเสด็จกรุงลอนดอนครั้งแรก ดังข้อความต่อไปนี้

นับตั้งแต่มาถึงอังกฤษในตอนแรก ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพักอยู่ในกรุงลอนดอน. ในระหว่างตอนหนึ่งของการหยุดเรียนทุกๆ คราว ที่อยู่ตามธรรมดาที่คือสถานทูตไทย นอกจากบางครั้งคราวเช่นเวลาไปอยู่กับทูลหม่อมมาเดียน้อย ทูลหม่อมมาแดง หรือกับแม่ อึ่งในสมัยหนึ่งที่มีราชทูตผู้ไม่ชอบให้นักเรียนพักอยู่ที่สถานทูต ก็ไปอยู่ที่บ้านเจ้าคุณภะระตฯ การอยู่ในลอนดอนอย่างหรูหราที่สุด ในสมัยเป็นนักเรียนก็คือคราวไปอยู่กับสมเด็จพระเจ้าชายที่โรงแรมแคลริจ (Claridge's Hotel) อันเป็นโรงแรมชั้นเอกในกรุงลอนดอน...

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๕๖)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าย้อนเหตุการณ์เมื่อครั้งเสด็จปารีสครั้งแรกจนจบ จากนั้นทรงเล่าถึงเหตุการณ์ปัจจุบันพระองค์ได้รับการสถาปนาเป็นราชองครักษ์ และเล่าต่อเนื่องไปถึงเหตุการณ์ในอนาคตเมื่อครั้งพระองค์เสด็จนิวัติประเทศไทย ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อก่อนทูลหม่อมมาทรงแลออกหน้อยหนึ่ง รัฐบาลให้เกียรติยศแก่ข้าพเจ้า คือ จัดให้ได้เลื่อนยศจากร้อยตรีทหารมหาดเล็กเป็นร้อยเอก บัดนี้ในต้นรัชกาลที่ ๘ ข้าพเจ้าได้รับเกียรติยศ คือ เป็นคนแรกที่ได้เป็นราชองครักษ์พิเศษ

ต่อมาอีกสามปี ภายหลังข้าพเจ้าจะกลับเมืองไทยอันจะได้เล่ารายละเอียดต่อไป แต่ขอพูดไว้ในบัดนี้ว่า วันหนึ่งจะได้นั่งโต๊ะกินอาหารค่ำติดกับพันเอกหลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกลาโหมเวลานั้น ในการเลี้ยงที่กระทรวงกลาโหม ข้าพเจ้าบอกกับคุณหลวงว่า บางเวลายังอดเสียดายไม่ได้ที่เลิกเรียนวิชาทหารและไม่ได้รับราชการเป็นนายทหาร กลับไปอยู่อย่างเงี้ยบๆ และแต่งหนังสือแทน

ท่านรัฐมนตรีตอบอย่างเบาๆ โดยเสียงอันละมุนละม่อมของท่านว่า “ที่ทรงทำอยู่อย่างนี้ก็ดีแล้ว

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๒๒)

จากตัวอย่างบทที่ ๑๔ ลอนดอน ทรงใช้การลำดับความในเรื่องโดยการเล่าย้อนต้นเพื่อทรงเล่าเพิ่มรายละเอียดของเหตุการณ์เมื่อครั้งเสด็จลอนดอนครั้งแรกถึงสิ่งที่ทรงทำ ทรงเริ่มเรียนหนังสือ การเสด็จไปที่ต่างๆ การเข้าศึกษาที่โรงเรียนแฮร์โรว์ กิจกรรมที่ทรงปฏิบัติขณะเรียน

๓.๓.๒.๒ การลำดับความโดยการเล่าตามปฏิทิน

ก. การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวต่อเนื่องไปโดยตลอด มีดังนี้

บทที่ ๑๖ พระราชวงศ์อังกฤษ ทรงเริ่มด้วยการเล่าสาเหตุที่ไม่ได้เข้าเฝ้าฯ พระเจ้ายอร์จที่ ๕ พระเจ้าแผ่นดินอังกฤษ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงพ.ศ.๒๔๗๐ ดังข้อความต่อไปนี้

ในบทที่ ๑๓ ผู้อ่านคงจะพบข้อความในหลายพระราชหัตถ์ของทูลหม่อมอาเฮียदन้อย ลงวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๔๗๑ อันมีความตอนหนึ่งว่า “ฉันไม่ต้องการให้แกได้เข้าเฝ้าฯ พระเจ้ายอร์จ เพราะแกไม่อยู่ในขอบข่ายสืบสันตติวงศ์” ความรู้สึกของท่านในข้อนี้มิได้ทำให้ข้าพเจ้าเสียใจหรือโทมนัสแต่อย่างใด ดังได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ ๑๓ แต่ระหว่างพ.ศ. ๒๔๗๑ จนข้าพเจ้ากลับไปเยี่ยมบ้านเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.๒๔๗๔ ข้าพเจ้าได้รับความกวนใจมิใช่น้อย...คราวที่ข้าพเจ้าตามเสด็จท่านไวย เข้าการสังคมนากรุงลอนดอนในพ.ศ.๒๔๗๐ นั้น ข้อแก้ความสงสัยของคนทั่วไปอย่างง่าย ๆ ว่ายังไม่เข้าเฝ้าฯ พระเจ้าแผ่นดินก็เพียงแต่บอกว่ายังเป็นเด็กอยู่ที่พอแล้ว ทั้งนี้เพราะเวลานั้นข้าพเจ้าอายุเพียง ๑๙ และเพิ่งออกจากโรงเรียนแฮร์โรว์ ต่อมาเมื่อเติบโตขึ้นก็ดูแลตัวเองอยากขึ้นตลอดมา ที่จะบอกเขาตรง ๆ ว่าเป็นเพราะทางวงศ์ญาติของข้าพเจ้าไม่ยอมให้เข้าเฝ้าฯ เพราะแม่เป็นฝรั่งนั้น ข้าพเจ้าทราบดีว่ากลับจะทำให้ฝรั่งเขาดูถูกวงศ์ญาติของเราเสียอีก...

(พระราชวงศ์อังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๔๖-๑๔๗)

จากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงสลับมาเล่าเหตุการณ์ที่ประเทศไทย เมื่อครั้งเสด็จกลับมาครั้งแรก พ.ศ.๒๔๗๔ เพื่ออธิบายเหตุผลเกี่ยวกับการที่พระองค์ต้องกราบบังคมทูลถามสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องการขอเข้าเฝ้าฯ พระเจ้ายอร์จที่ ๕ ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อกลับไปเมืองไทยในพ.ศ.๒๔๗๔ จึงตกลงใจว่าจะต้องหาโอกาสกราบทูลทูลหม่อมอาใน เรื่องนี้ให้ได้ คือทูลขอให้ท่านพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ข้าพเจ้าไม่ต้องเป็นเจ้าอีกต่อไปที่เมืองอังกฤษหรือมิฉะนั้นก็ขอให้ทรงยินยอมให้เข้าไปเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษ แม้แต่ครั้งเดียวก็ที่จะตอบคำถามที่ดูหนาหูขึ้นทุกวันว่าได้เข้าเฝ้าแล้วหรือยัง”

เมื่ออยู่กับทูลหม่อมอาที่พระที่นั่งอัมพรฯ ก็มีโอกาสคุยกับท่านในเรื่องนี้ดังประสงค์ ทูลหม่อมอาเฮียदन้อยท่านทรงมีน้ำพระทัยดีอย่างยิ่งในข้อที่แม้ว่าพระองค์ท่านจะทรงมีความคิดเห็นอย่างไรก็ตามท่านทรงยินยอมและยินดีฟังความเห็นคนอื่นที่ผิดแปลกกันอยู่เสมอ ทั้งทรงฟังเรื่องราวและเหตุผลนั้นอย่างละเอียดตั้งแต่ต้นจนจบ เมื่อฟังแล้วก็ทรงไตร่ตรองดูอย่างถี่ถ้วนโดยพระองค์เอง

ถ้าทรงเห็นด้วยกับความคิดเห็นอย่างใหม่ท่านก็ทรงเปลี่ยนพระทัยโดยดี หากทรงยึดถือเอาแต่ความเห็นเดิมไม่ ดังคนใหญ่คนโตอื่นๆ บางคนในเมืองไทยและเมืองฝรั่ง ในเรื่องการเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษนี้ท่านก็ทรงฟังอย่างดี เมื่อข้าพเจ้าเล่าถวายจบแล้วท่านก็ทรงเห็นด้วยกับข้าพเจ้าทุกประการ แต่ไม่ทรงยอมให้ข้าพเจ้าเลิกใช้ฐานันดรศักดิ์กลับมีพระราชโองการสั่งมายังท่านดำรงฯ ราชทูตที่กรุงลอนดอนในสมัยนั้นจัดการนำข้าพเจ้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าจอร์จที่ ๕ เมื่อข้าพเจ้ากลับมายังอังกฤษอีก...

(พระราชวงศ์อังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๑๘๙-๑๙๐)

จากตัวอย่างบทที่ ๑๖ พระราชวงศ์อังกฤษ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์กลับไปมา เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้อ่านทราบถึงสาเหตุที่พระองค์ไม่ได้เข้าเฝ้าพระเจ้าจอร์จที่ ๕ และผลของการกราบบังคมทูลถามพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงได้เข้าเฝ้าพระเจ้าจอร์จที่ ๕ พระเจ้าแผ่นดินอังกฤษ

บทที่ ๑๗ แทนพระองค์ ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าย้อนไปที่เหตุการณ์พ.ศ. ๒๔๗๖ พระเจ้าออลเบิร์ต แห่งเบลเยียม สิ้นพระชนม์ขณะทรงปีนเขา ดั่งข้อความต่อไปนี้

เมื่อข้าพเจ้าเฝ้าทูลหม่อมอาเฮียดน้อยอยู่ที่แคว้นเวียรวาในฝรั่งเศส พระเจ้าออลเบิร์ตแห่งเบลเยียมเกิดสิ้นพระชนม์ลงโดยด่วนเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ เพราะเมื่อกำลังเสด็จปีนเขาเล่นอยู่อันเป็นที่โปรดพิเศษ บังเอิญจะเป็นเพราะพระบาทพลาดหรือเหตุใดก็ตาม ทรงตกเขาและถูกบาดเจ็บจนสิ้นพระชนม์ พอทูลหม่อมอาทรงได้ยินว่าพระเจ้าแผ่นดินประเทศต่างๆ จะส่งเจ้านายไปแทนพระองค์ ก็ทรงตกลงพระทัยจะส่งข้าพเจ้าไป จึงได้พระราชทานตราจักรีแก่ข้าพเจ้าดังได้บรรยายไว้ในบทที่ ๑๔

ข้าพเจ้าจำต้องเดินทางจากแคว้นเวียรวาผ่านกรุงปารีสตรงไปยังกรุงบรัสเซลส์นครหลวงของเบลเยียม...

(แทนพระองค์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๑๔-๒๑๕)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์การสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าออลเบิร์ต แห่งเบลเยียมจบ ทรงกลับไปมาเล่าเหตุการณ์ต่อเนื่องจากบทที่ ๑๖ พ.ศ. ๒๔๗๘ พระเจ้าจอร์จแห่งอังกฤษสิ้นพระชนม์ ดั่งข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้าตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะต้องไปงานพระศพให้ได้ เพื่อเป็นการถวายสักการะเป็นครั้งสุดท้าย แต่ยังไม่ทันได้จัดการอย่างใดก็ได้รับข่าวจากสถานทูตไทยว่าข้าพเจ้ารับแต่งตั้งจากรัฐบาลให้เป็นผู้แทนพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลในงานนั้น ข้าพเจ้าได้รับทราบว่าจะมีองครักษ์อังกฤษประจำตัวคนหนึ่ง และจะต้องมีองครักษ์ไทยอีกคนหนึ่ง ข้าพเจ้าเลือกเรืออากาศเอกขุนรณนภาภาค (พิน ฤทธาคณี บัดนี้เป็นจอมพลอากาศ) ซึ่งมาเรียนต่ออังกฤษเวลานั้น และขอรับรองให้เป็นองครักษ์ไทยของข้าพเจ้า เขาก็มีใจยินดีรับทำตามความประสงค์ หน้าที่ของข้าพเจ้าเริ่มต้นเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม อันเป็นวันที่มีธุระมาก ต้องไปลงนามแสดงความเสียใจในสมุทลงนามของพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ คือ ปรีณส์ อ็อฟ เวลส์ ที่ได้ขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ ๘ และสมมุคของสมเด็จพระราชินีแมรี และเจ้านายองค์อื่นๆ ด้วย ในตอนค่ำยังได้ไปแสดงความเคารพต่อพระศพอันตั้งประดิษฐานอยู่ในเวสต์มินสเตอร์ฮอลล์ตึกโบราณอันติดกับรัฐสภา...

(แทนพระองค์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๒๔๓)

จากตัวอย่าง บทที่ ๑๗ แทนพระองค์ ทรงลำดับในเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับแทรกเหตุการณ์ เนื่องจากเกิดเหตุการณ์พระเจ้าอัลเบิร์ต แห่งเบลเยียม สิ้นพระชนม์ก่อน คือ พ.ศ.๒๔๗๖ เป็นการลำดับความตามเวลา หลังจากนั้นกลับมาดำเนินเรื่องตามปฏิทินต่อไปที่ พ.ศ.๒๔๗๘ เหตุการณ์ที่พระเจ้ายอร์จที่ ๕ พระเจ้าแผ่นดินอังกฤษสิ้นพระชนม์

บทที่ ๑๘ จัดการแข่งรถ ทรงเริ่มเรื่องโดยการเล่าย้อนเหตุการณ์ไปที่พ.ศ.๒๔๗๒ ครั้งแรกที่พระองค์ได้ดูการแข่งรถ ทรงเล่าถึงเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการแข่งรถมาเป็นตามลำดับจนถึงพ.ศ.๒๔๘๐ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การเล่าสลับไประหว่างเหตุการณ์ปัจจุบันและเหตุการณ์ในอดีตของพระองค์ ดังข้อความต่อไปนี้

การช่วยจัดการแข่งรถให้กับพี่ระ เป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งในชีวิตของข้าพเจ้า ซึ่งได้ทำอยู่หมดด้วยกันถึงแปดปี ฉะนั้นจะไม่นำมากล่าวถึงไม่ได้ในหนังสืออันเป็นเรื่องชีวิตของข้าพเจ้า ฉะนั้นจะได้บรรยายถึงการแข่งรถในตอนที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าโดยตรงเป็นส่วนมาก แทนที่จะบรรยายอย่างละเอียดถึงการแข่งรถของพี่ระ หนังสือเกี่ยวกับการแข่งรถของพี่ระโดยตรงทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ...

(จัดการแข่งรถ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๗๒)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงอธิบายถึงสาเหตุที่เล่าถึงเรื่องการแข่งรถยนต์ของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงษ์ภาณุเดช จนจบ ต่อจากนั้นทรงสลับมาเล่า

เหตุการณ์ในอดีตเมื่อพ.ศ. ๒๔๗๒ เพื่ออธิบายสาเหตุที่ทรงโปรดการขับรถยนต์ และพระองค์ทรงดูการแข่งขันครั้งแรก ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้าชอบรถยนต์มาตั้งแต่เด็กๆ ภายในปีสุดท้ายก่อนจะทิวังคต พ่อได้ทรงสอนให้ข้าพเจ้าขับรถแวนเดอเรียลของท่าน เมื่อทิวังคตแล้วข้าพเจ้ายังคงใช้รถแวนเดอเรียลคันนั้น และขับอยู่เองจนต้องมาเรียนเมืองนอก ข้าพเจ้าลาจากรถแวนเดอเรียลที่วังโขทัย ในวันออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ดังได้บรรยายไว้แล้วในภาคที่หนึ่ง เมื่อข้าพเจ้าอยู่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ได้หนึ่งปี ทูลหม่อมอาเถียน้อยก็พระราชทานรถวิวดั้งขนาด ๑๐ แรงม้า ซึ่งข้าพเจ้ารักเป็นอันมาก คนที่ชอบขับรถยนต์มากๆ และอยู่ยุโรปสักวันหนึ่งก็จะต้องอยากไปดูการแข่งขันรถ

ข้าพเจ้าไปดูการแข่งขันครั้งแรกเมื่ออยู่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ปีที่สาม คือเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๔๗๒ ไปกับอาภัสและเพื่อนนักเรียนอีกคนหนึ่งซึ่งก็เคยอยู่แอมโรไวร์มาก่อนคือ ลอร์ด แอชตัน ไปดูที่สนามแข่งบรีคแลนดส์อันเป็นสนามเดียวที่มีอยู่ในอังกฤษสมัยนั้น...

(แทนพระองค์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๗๓)

จากตัวอย่างบทที่ ๑๗ แทนพระองค์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าสลับเหตุการณ์ เพื่อให้เห็นผู้อ่านทราบสาเหตุที่ทรงโปรดการขับรถ ก่อนที่จะมาให้การสนับสนุนพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช แข่งขันรถยนต์

บทที่ ๑๘ กลับบ้านครั้งที่สอง ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าเหตุการณ์เมื่อครั้งเสด็จเดินทางกลับจากประเทศไทยครั้งที่สอง เมื่อพ.ศ.๒๔๘๐ ทรงบรรยายการเสด็จกลับโดยเรือและผู้ติดตาม ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อข้าพเจ้าไปถึงเมืองไทยคราวนั้น เจ้าคุณพหลฯ เป็นนายกรัฐมนตรี หลวงพิบูลสงครามเป็นรัฐมนตรีว่าการกลาโหม หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ และหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์เป็นรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย

เรือราชบุตนาไปถึงเมืองปิ้งเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พิศดารมาคอยรับอยู่แล้ว ข้าพเจ้ายอมปิตินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้พบเพื่อนเก่าแก่ของข้าพเจ้าอีก ภายหลังจากที่ได้ห่างกันไปเสียสองปีกว่าๆ วันที่ ๕ ออกเดินทางโดยรถไฟ เมื่อข้ามเขตแดนไทยนั้นข้าพเจ้าสังเกตดูพุ่มเห็นยืนอยู่หนึ่งและน้ำตาไหลคอดต้นต้นพุดไม่ออก แล้วเขาก็หันมาจับมือข้าพเจ้า แล้วก็เอามือของข้าพเจ้านั้นขึ้นไปทูลอยู่บนศีรษะหลายๆ ครั้ง เป็นการแสดงถึงความขบใจที่ข้าพเจ้าพาเขากลับเมืองไทยอีก แต่ไม่สามารถขบใจด้วยวาจาได้

เมื่อผ่านเข้าไปในพระราชอาณาเขตแล้ว ในไม่ช้ารถก็หยุดที่หาดใหญ่อันเป็นสถานีสำคัญอันแรก พวกเราก็พากันตะลึงพูดไม่ออก เมื่อเห็นคนมารอรับอยู่เต็มชานชาลา...

(กลับบ้านครั้งที่สอง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๓๖๖)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์การเดินทางแล้ว หลังจากนั้นทรงสลับมาเล่าถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งเสด็จนิวัติประเทศไทยครั้งที่ ๑ ว่าในช่วงนั้นทรงปฏิบัติภารกิจใดบ้าง ทรงดูงานโรงพยาบาล ทรงบริจาคทรัพย์ให้กับโรงพยาบาลเพื่อซื้อเครื่องมือทางการแพทย์ และสร้างอาคาร นอกจากนี้ยังทรงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการซื้ออาวุธของกองทัพ ดังข้อความต่อไปนี้

ในเวลาอยู่กรุงเทพฯ สมัยนั้น ข้าพเจ้าไปดูโรงพยาบาลต่างๆ ที่ข้าพเจ้าได้ออกเงินบำรุง โดยซื้อเครื่องมือต่างๆ หรือสร้างตึกหรือเรือนอะไรต่างๆ ในสมัยที่ข้าพเจ้าทำบุญวันเกิดอายุ ๒๕ ใน พ.ศ.๒๔๗๖ การที่จะได้เห็นของเหล่านั้นและได้เห็นคนไข้ใช้ของเหล่านั้นจนได้ประโยชน์ เป็นที่ชื่นชมยินดีแก่ข้าพเจ้ามาก เมื่อข้าพเจ้ากลับเมืองไทยคราวนั้นการบริจาคเงินที่จะออกเป็นที่ชื่นชมยินดีอย่างมากต่อรัฐบาลก็คือการออกเงินซื้ออาวุธ ข้าพเจ้าเองไม่เห็นด้วยคิดว่าเงินซื้ออาวุธนั้น รัฐบาลควรจะได้รับมาพอแล้วจากภาษีอากร ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้เสียอยู่พอแล้ว ฉะนั้นจึงไม่เคยออกเงินพิเศษเพิ่มเติมในการซื้ออาวุธเลย...

(กลับบ้านครั้งที่สอง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๓๗๖)

จากตัวอย่างบทที่ ๑๙ กลับบ้านครั้งที่สอง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงลำดับความตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับเหตุการณ์บ้างบางช่วง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการทรงงานของพระองค์ในขณะประทับอยู่ที่ประเทศไทย

บทที่ ๒๐ แต่งงาน ทรงเริ่มเรื่องโดยการเล่าถึงการเสกสมรสของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช เมื่อพ.ศ.๒๔๘๐ ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อถึงเมืองมาร์เซย์ พวกเราก็เดินทางโดยรถไฟไปกรุงปารีส พี่ระนั้นรีบไปกรุงลอนดอนโดยด่วนเพื่อจัดการแต่งงานของเธอ ข้าพเจ้าพักอยู่กรุงปารีสกับแม่สองสามวัน ข้าพเจ้าไปถึงลอนดอนเพียงก่อนวันแต่งงานของพี่ระวันเดียว เขาแต่งงานกับซีริลเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๐ เซ็นนามกันที่สถานทูตไทย โดยมีอัครราชทูตคือ พระยาราชาวัณสัน เป็นประธาน พี่ระมีความประสงค์จะให้มีการรดน้ำมนต์แบบไทยด้วย

(แต่งงาน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑:๓๙๗)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์การเสกสมรสของ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชจบแล้ว จากนั้นทรงสลับมาเล่าเหตุการณ์ผลการแข่งรถ พ.ศ.๒๔๗๙ ทรงเล่าถึงภาวะการณ์ขาดทุนการแข่งรถยนต์ ดังข้อความต่อไปนี้

ถึงได้แต่งงานแล้วพี่เธอก็ยังมีความเอาใจใส่ตื่นตัวในการแข่งรถอยู่ดังเดิม เมื่อพิจารณาผลการแข่งขันพ.ศ. ๒๔๗๙ ก็รู้สึกว่าการที่รถของเราเสียหลายครั้ง ก็เพราะเราแข่งมากเกินไป ทั้งไปมั่วยุ่งพยายามจะตัดแปลงรถเดอลาสเสียเลย เตรียมจะขายเสียทั้งหมดเมื่อได้ราคาดี เพื่อจะชดเชยกับที่ขาดทุนไปมาก ทั้งยังขายรถริมูสและรถแบบกีฬาเดอลาเฮย์อีกด้วย คงเก็บไว้แต่รถอิมูรอสอันเป็นที่รักยิ่งกับรถมาเซราตีคันใหญ่ แต่ยังได้ซื้อรถ อี.อาร์.เอ. แบบใหม่อันบริษัทเขาใช้ในปีก่อนมาได้อีกคันหนึ่ง ข้าพเจ้าชอบเรื่องรามเกียรติ์มาก ทั้งตั้งใจหนุมนามาตั้งแต่เด็ก ๆ จึงได้ขนานนามรถคันใหม่นั้นว่า “หนุมนาน” อันมีการเปลี่ยนแปลงในทีมคือ ลิงค์แลนด์ลาออก เพราะไปได้ตำแหน่งอื่นที่ดีในอุตสาหกรรม ข้าพเจ้าตั้งโฮเทลเป็นหัวหน้าช่างเครื่องสำหรับปีนี้...

(แต่งงาน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๓๙๙)

จากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงสลับมาเล่าเหตุการณ์เมื่อปลาย พ.ศ.๒๔๘๐ อีกครั้ง เพื่อเล่าเหตุการณ์การเสกสมรสของพระองค์และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นก่อนวันสำคัญสำหรับพระองค์ ดังข้อความต่อไปนี้

ครั้นมาถึงเวลาที่ข้าพเจ้าจะแต่งงานกับผู้หญิงอังกฤษจึงตกลงว่าจะต้องทำเช่นเดียวกัน คือจะไปแต่งงานที่สำนักทะเบียนอังกฤษ และที่สถานทูตในเวลาเดียวกัน การจะเลือกวันแต่งงานที่สถานทูตนั้นง่าย เพราะเจ้าคุณราชวังสั่งท่านใจดีท่านยินดีจะจัดให้เมื่อใด ๆ ก็ได้ แต่การจะไปจดทะเบียนอังกฤษนั้นลำบากมากกว่า เพราะต้องไปบอกเขาล่วงหน้าอย่างน้อยสองสัปดาห์ ความเกรงกลัวยุทธภัยทำให้เราตกลงจะแต่งงานโดยเร็วที่สุดแทนที่จะคอยจนถึงกลางเดือนตุลาคมดังที่กะไว้...

คืนวันที่ ๒๙ พี่ระมาหาข้าพเจ้าและเรากินอาหารค่ำกันสองต่อสองแล้วไปดูภาพยนตร์ วันนั้นเป็นวันสำคัญมาก เพราะนอกจากมร.เซมเบอร์เลน จะไปหาฮิตเลอร์แล้ว มุสโสลินีและม.ดาลาดิเออร์ (M.Daladier) นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศสก็ไปประชุมกันอยู่ที่เมืองมุนิคด้วย คืนนั้นเขาจึงมีการแถลงข่าววิทยุตลอดคืน เมื่อก่อนข้าพเจ้าจะเข้านอนราว ๓.๐๐ น. จึงได้ทราบข่าวว่ารัฐบาลทั้งสองที่พูดจากันได้ ฉะนั้นมหายุทธสงครามไม่น่าจะมีขึ้นปีนั้น วันที่ ๓๐ อันเป็นวันสำคัญในประวัติศาสตร์คือวันที่มหาประเทศทั้งสี่เซ็นสัญญาปรองดองกันในเรื่องประเทศ

เชโกสโลวาเกีย วันนั้นเองลิสบาและข้าพเจ้าก็เซ็นสัญญาแต่งงานกันที่สำนักงานจดทะเบียนถนน
มาร์โลส (Marloes Road) ในตำบลเคนซิงตันใกล้ๆ สถานทูตนั้นเอง...

(แต่งงาน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๔๒๕-๔๒๖)

จากตัวอย่างบทที่ ๒๐ แต่งงาน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์จุลจักรพงษ์ ทรงใช้การ
สลับทศกัณฐ์ เพื่อเล่าถึงเหตุการณ์สำคัญ ๒ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่น่าจะจำ คือเหตุการณ์การเสก
สมรสของพระองค์ และเหตุการณ์สำคัญการยุติสงครามโลกครั้งที่ ๒

๓.๓.๓ การแทรกบทสนทนา หรือคำพูด

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้บทสนทนาแทรกในการเล่าเรื่อง
ทำให้เห็นบุคลิกลักษณะของพระราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์เรื่องศรี ทรงมีพระสุรเสียงดัง
เนื่องจากพระกรรมดัง ดังข้อความต่อไปนี้

พระองค์จรรยา ทรงมีชื่อเสียงว่าเป็นผู้ดูแลที่ดีในสายตาของบิดามารดานักเรียนแต่ในระหว่าง
นักเรียนกันเอง แล้วมักจะถือว่าท่านทรงเป็นคนดีมาก ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะเป็นเพราะพระกรรมดัง
จึงทำให้ดูดีทุกอย่าง ดูทำให้ใครๆ พากันกลัวแม้โอรสของพระองค์เองด้วย ข้าพเจ้าจำได้ครั้งหนึ่ง
เวลานั่งกินอาหาร โอรสของท่าน ๒ คนและนักเรียนอีกคนหนึ่งกำลังคุยกันอย่างสนุกสนาน และ
หัวเราะกันอยู่ที่ปลายโต๊ะ ทรงถามว่า “หัวเราะอะไรกัน?” โอรสคนหนึ่งตะโกนเล่าเรื่องที่ขบขันนั้น
เสียงดังสนั่น “ไม่ได้ยิน มาเล่าที่นี้” พระองค์จรรยาจับโอรสที่ลุกขึ้นเดินมาที่พระเก้าอี้ ตะโกน
เสียงดังเล่าเรื่องนั้นอีกเป็นครั้งที่สอง “ไม่ได้ยิน ไปเขียนมา”...

(กรุงปารีส, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๒๔-๑๒๕)

นอกจากนี้ยังมีแทรกบทสนทนาที่มีอารมณ์ขัน เพื่อถ่ายทอดความสนุกสนานไว้ใน
เนื้อหาพระอารมณ์ขันที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงแทรกไว้ในเรื่อง เช่น ตอนพระ
ราชวงศ์อังกฤษ เมื่อครั้งที่เสด็จเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าจอร์จที่ ๕ ทรงนำเอาพระราชดำรัสของสมเด็จพระ
เจ้าจอร์จที่ ๕ ที่ทรงล้อเลียนการออกเสียงพระนามของสมเด็จพระเจ้าจอร์จที่ ๕ ว่า “ดาร์จ” ตรงกับการออกเสียงภาษาอังกฤษเป็น “แดมรอน” ซึ่งแสดงพระปรีชาสามารถในการใช้
ภาษาของพระองค์ ดังข้อความต่อไปนี้

คุยกับพระเจ้าจอร์จที่ ๕ นั้นง่ายเพราะพระองค์เองโปรดคุยอย่างยิ่ง และมีเรื่องราวตลกขบขันอยู่
เสมอ ทรงเล่าว่าได้พบกับเพื่อนเก่าของพระองค์คือ เสด็จปู่ดาร์จ เพราะเสด็จมาอังกฤษอีกและ
ได้ไปเสวยกลางวันด้วยรวมทั้งพระธิดาทั้งสองพระองค์คือท่านหญิงพูนพิสมัย และ พิไลยเลขา

พระเจ้าแผ่นดินทรงเล่าอย่างเฮฮาแกมตลกที่จะแปลเป็นไทยได้ยากว่า “ฉันถามเกลอเก๋ายังไงเธอ เป็นแดมรองอยู่หรือ เมื่อไหร่จะเป็นแดมไรต์ กันเสียที” (Well Damrong so you're still Damrong, when are you ever going to be Damright?) สำหรับผู้อ่านที่ไม่เข้าใจภาษาอังกฤษขออธิบายว่าเมื่ออังกฤษเขาเอาคำว่า ดำรง ตามสำเนียงของเขากลายเป็นแดมรอง อันแปลได้คล้ายๆ ว่าผิดอย่างมากๆ และแดมไรต์ ก็แปลว่า ถูกอย่างมากๆ เป็นคำตลกที่โปรดมาก

(พระราชวงศ์อังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๕๙-๑๖๐)

การแทรกรับสั่งของพระราชินีแมรี อันแสดงถึงมิตรภาพระหว่างพระเจ้าแผ่นดินและพระราชินีอังกฤษที่มีต่อพระองค์ ดังข้อความต่อไปนี้

พระราชินีเสด็จออกมา ทรงเครื่องราตรีชุดสีน้ำเงินซึ่งมีสายสะพายสีน้ำเงินแก่ของตราการ์เตอร์ อันเป็นตราสูงสุดของอังกฤษ ตัดกันกับสีน้ำเงินของเครื่องแต่งพระองค์อย่างงามน่าดู พอเสด็จมา พระราชทานพระราชหัตถ์ให้ข้าพเจ้าจูบและสัมผัสก็ตรัสว่า “พระเจ้าแผ่นดิน (The King) เสียพระทัยมากที่ไม่ทรงสบายและไม่สามารถมาพบเธอวันนี้ เธอมีกระเป๋านใหม่” ข้าพเจ้าแปลกใจรีบคลำกระเป๋ากางเกงดำแถบแดงของเครื่องทหามหาดเล็กพลางทูลว่า “มีพะยะค่ะ” (I have, Your Majesty) พระราชินีทรงยื่นกล่องเล็กๆ มาพระราชทานพลางตรัสว่า “พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานเธอ” เมื่อเปิดดูจึงเห็นว่ามียอดมูเซอร์ตูดหนึ่ง เป็นทองลงยาประดับแก้วเจียรไนทับภายใต้แก้วม็อกษร ร.ย.ร.๕ (G.R.V) คือ ยอรัช ราชธาภิราชที่ ๕ ข้าพเจ้าปิติยินดีมาก แต่ยังไม่ทันตอบว่าจะไร ท่านสมุหพระราชวังก็รับนำพระราชินีออกไปอีกห้องหนึ่ง ดูก ออฟ ยอร์ด ทรงกระซิบบว่า พระราชินีต้องเสด็จไปต้อนรับเจ้าอินเดียนที่มานางานนั้น เพราะในสมัยนั้นเจ้าอินเดียนเป็นประเทศราชของอังกฤษ จึงจะเข้ามาในห้องพิเศษของเจ้าอังกฤษตั้งเจ้าไทยอันเป็นประเทศอิสระไม่ได้”

(พระราชวงศ์อังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๑๙๖)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำบทสนทนา หรือคำพูดบุคคลสำคัญต่างๆ ที่มีชื่อเสียง มีความสามารถ มาแทรกไว้ในเนื้อหาเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและความน่าเชื่อถือด้วย นอกจากนี้ยังทำให้เห็นบุคลิกลักษณะ อุปนิสัยของบุคคลคนนั้นด้วย

สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๓ สมัยยุทธภัย มีกวีวิธีการเขียน ดังนี้

๓.๑ การตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อตอน “สมัยยุทธภัย” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงตั้งชื่อตอนตามลักษณะเหตุการณ์สำคัญภายในเรื่อง การตั้งชื่อตอนในลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาว่าเหตุการณ์ในตอนนี้น่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสงคราม การสู้รบ ซึ่งผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงเข้ากับความรู้เดิม ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

ในตอน “สมัยยุทธภัย” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแบ่งเนื้อหาในตอนออกเป็น ๑๐ บท ดังนี้

บทที่ ๒๑ กลับเมืองอังกฤษ	บทที่ ๒๒ ไทยชนะ
บทที่ ๒๓ ภัยสงคราม	บทที่ ๒๔ ไทยเป็นกลาง
บทที่ ๒๕ ปีกบั้ง	บทที่ ๒๖ ไทยถูกบุก
บทที่ ๒๗ ยุวชนทหาร	บทที่ ๒๘ บ้านเทรเดซี
บทที่ ๒๙ คดีฆาตกรรม	บทที่ ๓๐ อย่างจะครบสี่สิบ

ชื่อบททั้ง ๑๐ บท สามารถวิเคราะห์ได้ว่า พระองค์ทรงมีกวีวิธีการตั้งชื่อบท ๓ แบบ คือ

๓.๑.๑ ตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การตั้งชื่อเรื่องตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่องเกือบทุกบท เพื่อแสดงถึงเนื้อหาในบทต่างๆ ว่าเหตุการณ์นั้นมีสำคัญในพระชนมชีพของพระองค์อย่างไร เช่น

บทที่ ๒๑ กลับเมืองอังกฤษ ทรงเล่าถึงเล่ารายละเอียดการเสด็จกลับประเทศอังกฤษ โดยเริ่มเล่าตั้งแต่จุดเริ่มต้นที่ประเทศสิงคโปร์ พาหนะที่ทรงโดยสาร ผู้ติดตาม และเส้นทางเสด็จ จนถึงจุดหมายปลายทางที่ประเทศอังกฤษ

บทที่ ๒๒ ไทยชนะ ทรงเล่าถึงเหตุการณ์ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฟิรพงศ์ภาณุเดช ทรงประสบความสำเร็จอย่างมากในการแข่งขันรถยนต์ในระยะเวลาเพียง ๕ ปี เมื่อเทียบกับนักขับคนอื่นๆ จนสามารถสร้างชื่อเสียงมาสู่ประเทศให้ ให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๒๓ ภัยสงคราม ทรงเล่าถึงสาเหตุการณที่เกิดสงครามโลกครั้งที่สองที่เยอรมันบุกโปแลนด์ ซึ่งทำให้พระองค์ต้องยกเลิกการจัดแข่งขันรถยนต์ที่ประเทศไทย

บทที่ ๒๔ ไทยเป็นกลาง ทรงเล่าถึงรัฐบาลไทยดำเนินนโยบายเป็นกลาง ในช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒

บทที่ ๒๕ ปีคับขัน ทรงเล่าถึงเหตุการณ์ปีพ.ศ. ๒๔๘๔ ที่เป็นปีคับขัน ทรงเล่าถึงเหตุการณ์สองเหตุการณ์ คือ การเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นบุกยึดครองกลุ่มประเทศอินโดจีนคือ เวียดนาม กัมพูชา ลาว ที่ตกเป็นประเทศราชของประเทศฝรั่งเศส

บทที่ ๒๖ ไทยถูกบุก ทรงเล่าถึงที่ญี่ปุ่นเคลื่อนทัพเข้าสู่ประเทศไทย และการดำเนินนโยบายการปกครองของรัฐบาลในสมัยนั้น

บทที่ ๒๗ คดีฆาตกรรม ทรงเล่าเหตุการณ์การฆาตกรรมผู้หญิงสาวสวยในประเทศอังกฤษที่เกิดขึ้นภายหลังสงคราม ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษให้ความสำคัญกับคนทุกคนแม้จะเป็นคนธรรมดามากที่สุด เพราะเหตุการณ์ฆาตกรรมครั้งนี้เป็นที่สะเทือนขวัญประชาชน

บทที่ ๓๐ อย่างจะครบสี่สิบ ทรงเล่าประเด็นของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเหตุการณ์ต่างๆ ในช่วงพระชนมชีพ ๔๐ ชันษา ทั้งการเสด็จไปยังสถานที่ต่างๆ การจัดการแข่งรถ การทรงพระนิพนธ์หนังสือ และการเสด็จประพาสสหรัฐอเมริกา

๓.๑.๒ ตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญของเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่สำคัญของเรื่อง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำเอาชื่อที่ประทับขณะที่เกิดสงครามโลกครั้งมาตั้งเป็นชื่อบท เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับพระองค์ จากการศึกษา มีเพียง ๑ บท คือ

บทที่ ๒๘ บ้านทรเดซี ทรงเล่าถึงการมาประทับอยู่บ้านทรเดซี ทรงเล่าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ในขณะที่ประทับอยู่ที่นี้ ไม่ว่าจะเป็น การซ่อมแซมปรับปรุงบ้าน การทรงพระนิพนธ์

หนังสือ และกิจกรรมสันตนาการต่างๆ เช่น การจัดงานปาร์ตี้ สุนัขทรงเลี้ยง การขับเครื่องบินในเวลาว่าง

๓.๑.๓ ตั้งชื่อโดยการใช้ชื่อเฉพาะ

การตั้งชื่อโดยการใช้ชื่อเฉพาะ เป็นการนำเอาชื่อของสังกัดของทหารคือ ยุวชนทหาร มาตั้งเป็นชื่อบท เพื่อให้ผู้อ่านสนใจและอยากรู้ว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับยุวชนทหาร นอกจากนี้ผู้อ่านยังสามารถคาดเดาได้น่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทหาร คือ

บทที่ ๒๗ ยุวชนทหาร เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยการใช้ชื่อเฉพาะ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงเล่าถึงการที่พระองค์ทรงสมัครเข้ากองกำลังรักษาบ้าน (โฮมการ์ด) และทรงร่วมฝึกทหาร

การตั้งชื่อบท ในตอนที่ ๓ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการตั้งชื่อบท ๓ แบบคือ ตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญของเรื่อง และตั้งชื่อโดยการใช้ชื่อเฉพาะ จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อทั้ง ๓ แบบ ถึงแม้จะเป็นการตั้งชื่อที่ผู้อ่านสามารถคาดเดาเนื้อหาได้ แต่ก็สามารถกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่านได้เช่นกัน ทำให้อยากทราบว่าพระองค์ทรงมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ สถานที่นั้นอย่างไร มีพระภารกิจใดบ้าง สิ่งเหล่านี้ล้วนช่วยเร้าความสนใจผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวในพระนิพนธ์ต่อไป

๓.๒ การเขียนความนำ และลงท้าย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีวิธีการเขียนความนำ และลงท้ายดังนี้

๓.๒.๑ กลวิธีการเขียนความนำ

การเขียนความนำ เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของงานเขียนสารคดีผู้เขียนต้องใช้ศิลปะในการประพันธ์เพื่อเร้าความสนใจของผู้อ่านให้อยากติดตามเนื้อเรื่องต่อไป ทั้งนี้การเริ่มเรื่องอาจมีลักษณะในเชิงโน้มน้าวใจผู้อ่านให้ตระหนักถึงความสำคัญของงานเขียน หรือกล่าวถึงจุดมุ่งหมายและขอบเขตของเนื้อหา รวมทั้งกล่าวถึงเจตนาของผู้เขียนก็ได้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนความนำ ดังนี้

๓.๒.๑.๑ เริ่มเรื่องด้วยการเล่าการเดินทาง

การเริ่มเรื่องลักษณะนี้ช่วยชี้แนะ ให้ผู้อ่านทราบเป็นลำดับขั้นตอนว่าการเสด็จของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงประสบกับเหตุการณ์ไต่บ้าง ทั้งนี้เหตุการณ์ดังกล่าวอาจมีความเชื่อมโยงกับเนื้อเรื่องในพระนิพนธ์ เช่น

บทที่ ๒๑ กลับเมืองอังกฤษ ทรงเริ่มเรื่องโดยการเล่ารายละเอียดการเดินทางไม่ว่าจะเป็นพาหนะที่ทรงโดยสาร และผู้ติดตาม และเส้นทางเสด็จ ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อรำลึาเพื่อนฝูงที่มาส่งที่เมืองสิงคโปร์แล้ว เรือก็ออกจากท่าเมืองนั้นเดินทางกลับมาทวีปยุโรป เรือวิคตอเรียเป็นเรือของบริษัทอิตาเลียน ลอยด์-ทริสตีโน ออกจะมีขนาดเล็ก คือ เพียง ๑๔,๐๐๐ ตัน แต่ก็ยังเป็นเรือสร้างใหม่ สะอาดสะอาดอันโอโง่งและสบายดี มีเสียอยู่ก็แต่เรื่องห้องกินอาหารเป็นห้องเย็น อันเป็นผลของความตั้งใจของบริษัทเรือ แต่กลับได้ผลตรงกันข้ามคือ อากาศภายในห้องนั้นเย็นผิดปกติกับอากาศธรรมดาภายนอกจนเกินไป เข้าไปในนั้นก็เหมือนถูกจับเข้าไปใส่ไว้ในตู้น้ำแข็ง ไม่มีใจกินอาหารอันปรุงอย่างโอชะรสได้ตามอารมณ์ มัวแต่รู้สึกหนาวคางสั่นเสียมากกว่า ครั้นออกมาข้างนอกก็ประสบอากาศร้อนผิดปกติกันอย่างมาก...

(กลับเมืองอังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑)

๓.๒.๑.๒ เริ่มเรื่องด้วยการอธิบาย

การเริ่มเรื่องลักษณะนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงอธิบายถึงเหตุผลในการสนับสนุนการแข่งขันรถยนต์ให้กับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ดังนี้

บทที่ ๒๒ ไทยชนะ ทรงเริ่มเรื่องด้วยการอธิบายถึงเหตุผลของการสนับสนุนพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ในการแข่งขันรถยนต์ เพื่อที่จะได้มีโอกาสเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศ ดังข้อความต่อไปนี้

เวลาที่ข้าพเจ้าอยู่เมืองนอกคราวนั้น คือระหว่างปลายเดือนเมษายนและกันยายน ของสำคัญที่สุดก็คือการช่วยจัดการแข่งขันรถยนต์ให้แก่พีระ ดังได้แถลงไว้แล้วในปลายบทที่ ๒๑ นอกจากนี้การแข่งขันของพีระจะนำความสนุกสนานเพลิดเพลินมาสู่เราทั้งสองเป็นทางส่วนตัวแล้ว ข้าพเจ้ายังมีความรู้สึกปีติยินดีเป็นพิเศษเพราะสังเกตได้อย่างแน่ชัดว่าการแข่งรถของพีระยิ่งทำไปนานปีขึ้น และได้ผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ก็ยิ่งเป็นการช่วยชาติไทยในทางอ้อมมากขึ้น เพราะเป็นการเชิดชูคนไทย ฉะนั้นก็จำเป็นต้องเป็นการเชิดชูชาติไทยด้วย ทั้งนี้เพราะชาติไทยนั้นก็จะไรเล่า ถ้าไม่ใช่คนไทยนั่นเอง...

(ไทยชนะ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑๙)

๓.๒.๑.๓ เริ่มเรื่องด้วยการทำความ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าพื้นความหลังเรื่องในอดีต เพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ในปัจจุบัน ดังนี้

บทที่ ๒๓ ภัยสงคราม ทรงเริ่มเรื่องโดยการทำความถึงเหตุการณ์งานเลี้ยงฉลองชัยชนะครั้งแรกของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ที่ทรงได้รับชัยชนะครั้งแรกที่เมืองมอนติคาร์โล ในขณะที่เดียวกันพระองค์ก็ทรงตั้งทายว่าบัดนี้สติถึงเทพดาผู้บันดาลโชคเกิดละทิ้งไปเสียแล้ว ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจอยากทราบว่าเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นต่อไป ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อพระเจ้าได้ชัยชนะที่หนึ่งเป็นครั้งแรกที่เมืองมอนติคาร์โลในเดือนเมษายน พ.ศ.๒๔๗๘ ข้าพเจ้ามีการเลี้ยงอาหารค่ำที่โรงแรมชาวอยในกรุงลอนดอน ในโอกาสนั้นนักขับแข่งลือนาม ดร.เบนจาฟิลด์ แสดงสุนทรพจน์อวยพรพระกล่าวว่า นักแข่งที่ประสบผลสำเร็จและมีชื่อเสียง ผู้ นั้นต้องประกอบด้วยความสามารถในการขับแข่ง ต้องมีรถที่เร็วและทนทาน ต้องมีผู้จัดการและช่างเครื่องที่มีความสามารถ และในที่สุดผู้ นั้นจะต้องเป็นผู้มีโชคดีอีกด้วย ดังข้าพเจ้าบันทึกไว้แล้ว ในหนังสือเรื่องนี้เล่ม ๒

คำกล่าวของดร.เบนจาฟิลด์ เป็นความจริงอย่างเที่ยงแท้ ดังที่เห็นได้ในพ.ศ.๒๔๘๒ ซึ่งกำลังจะบรรยายถึงอยู่บัดนี้ คือ นอกจากจะมีข้ออื่นๆ ประกอบด้วยแล้วที่พระเจ้าหนึ่งมาได้ดีด้วยกันถึง ๔ ครั้งในเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน ก็เพราะโชคดีด้วย บัดนี้สิ่งจึงถูกเทพเจ้าผู้บันดาลโชคเกิดละทิ้งเสียแล้ว...

(ภัยสงคราม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๔)

บทที่ ๒๗ ยูวชนทหาร ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าทำความถึงเนื้อเรื่องในบทที่ แล้วที่พระองค์ทรงย้ายจากเป็นพลทหารในโฮมการ์ดไปเป็นร้อยตรีในยูวชนทหารบกกองพันที่ ๒ แห่งคอร์นวอลล์ ดังข้อความต่อไปนี้

“เมื่อปลายบทก่อน ข้าพเจ้าเล่าถึงเรื่องจะย้ายจากเป็นพลทหารในโฮมการ์ด ไปเป็นร้อยตรีในยูวชนทหารบกกองพันที่ ๒ แห่งคอร์นวอลล์ พอถึงวันที่ ๘ กันยายนก็ได้ข่าวทางการสงครามอันสำคัญใหญ่ยิ่ง”

(ยูวชนทหาร, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๖๕)

๓.๑.๑.๔ เริ่มเรื่องโดยการแสดงความรู้สึก

การเริ่มต้นโดยการแสดงความรู้สึก เป็นการเปิดเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ที่ทรงประสบเหตุการณ์ต่างๆ ดังนี้

บทที่ ๒๕ ไทยเป็นกลาง ทรงเริ่มเรื่องโดยการแสดงความรู้สึกของพระองค์ที่มีต่อเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สองอันมีผลกระทบต่อการแข่งขันครั้งใหญ่ ดังนี้

มหาสงครามโลกครั้งที่สองเกิดขึ้นแล้ว และอยู่เป็นเวลานานถึงหกปี ดังข้าพเจ้าบังเกิดเดาถูกในวันแรกที่มหาสงครามบังเกิดขึ้น การแข่งรถของพระก็หยุดชะงักไปด้วย ซึ่งยอมเป็นที่น่าเสียดายเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะการแข่งรถของเรา ซึ่งเราจัดขึ้นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน กลับได้ผลคืออย่างเกินกว่าที่เราจะหวังและเป็นการเชิดชูชาติ นับตั้งแต่ก่อนพระแข่งรถมา ข้าพเจ้ากล้าบ่งอาจกล่าวได้ว่า นอกจากผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเมืองไทย หรือเคยไปอยู่เมืองไทย ของที่ชาวต่างประเทศนึกถึงเกี่ยวกับเมืองไทยก็มีแต่แมวกับคนฝาแฝดตัวติดกัน ซึ่งความจริงคนฝาแฝดติดกันที่ไม่มีชื่อเสียงทั่วโลก ก็เป็นเงินเสียด้วยซ้ำ...

(ไทยเป็นกลาง, เกิดวังปารุสก. ๒๕๐๗ : ๘๐)

๓.๑.๑.๕ เริ่มต้นด้วยข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจมาเกริ่นนำเพื่อโยงเข้าสู่เนื้อเรื่องว่า ข่าวหรือเหตุการณ์นั้นมีความเกี่ยวข้องกับพระองค์อย่างไร ดังนี้

บทที่ ๒๖ ไทยถูกบุก ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าข่าวการเคลื่อนทัพของกองทัพญี่ปุ่นเข้าสู่ประเทศไทย การรบระหว่างทหารญี่ปุ่นและทหารอเมริกาที่อ่าวเพิลฮาร์เบอร์ และซึ่งผลของสงครามนั้นได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ดังข้อความต่อไปนี้

เวลาเที่ยงคืนวันที่ ๗-๘ ธันวาคม ก่อนจะเข้านอนพวกเราฟังข่าววิทยุ บี.บี.ซี. ตามเคย แต่วันนั้นตั้งอกตั้งใจฟังเป็นพิเศษ เพราะภายในสองสามวันมาแล้วมีการเกริ่นข่าวมากมายว่า กองทัพเรือญี่ปุ่นกำลังควบคุมกระบวนเรือบรรทุกทหารเดินทางไปสู่อ่าวไทย จึงทำให้บังเกิดความหนักใจกันอย่างมาก ว่าไทยอาจจะถูกญี่ปุ่นเข้ายึดภายในไม่ช้า เมื่อเปิดวิทยุก็ได้ฟังข่าวอย่างแปลกประหลาด ว่าญี่ปุ่นส่งเรือบินไปทิ้งลูกระเบิด ทำลายกองทัพเรืออเมริกันอันส่วนมากจอดทอดสมออยู่ในอ่าว เพิล ฮาร์เบอร์ (Pearl Harbour) ในหมู่เกาะฮาวาย ก็พอจะได้ว่าญี่ปุ่นจะต้องส่งเรือบรรทุกเครื่องบินเข้าไปจนใกล้ แล้วเครื่องบินจึงจะขึ้นบินต่อไปเป็นการกระทำอย่างทีทางฝ่ายอเมริกันไม่รู้ตัว เพราะผู้แทนพิเศษของญี่ปุ่นก็กำลังเจรจาอยู่ในอเมริกา ในชั้นต้นอเมริกัน

พยายามปิดบังความจริงต่อโลกและพวกของตนเอง คือแถลงว่าเรือรบที่เสียหายนั้นไม่กล้า แต่เมื่อทราบว่ามีปืนส่งเครื่องบินเข้าไปโจมตีได้ โดยที่อเมริกันไม่รู้ตัวเลยเช่นนั้น ความเสียหายจริงๆ ย่อมจะมากมายใหญ่หลวง...

(ไทยถูกบุก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๑๗๕)

บทที่ ๒๘ บ้านทรเดซี ทรงเริ่มเรื่องด้วยการเล่าเรื่องข่าวการรบของอเมริกาในทวีปเอเชีย และการเมืองของสหรัฐ ก่อนจะโยงเข้าสู่ชีวิตของพระองค์ที่ยังทรงดำเนินต่อไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับสงครามและการเมืองนั้น ดังข้อความต่อไปนี้

เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ อากาศหนาวจัดหิมะตก และน้ำฝนที่ตกลงมากกลายเป็นน้ำแข็งตามถนน การขับรถไปตามถนนจึงลำบากมาก ข่าวทางการสงครามที่สำคัญคือ ทางเอเชีย อเมริกาซึ่งเพิ่งได้ชัยชนะอย่างเด็ดเดี่ยวในการรบทางเรือก็กลับเข้าตีหมู่เกาะฟิลิปปินส์ได้คืน เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ กองทัพอเมริกันกลับเข้าเมืองมินลา เมืองหลวงของประเทศฟิลิปปินส์ได้อีก ทางยุโรปของสำคัญที่สุดก็คือการประชุมใหญ่ที่เมืองยาลตา (Yalta) ในภาคใต้ของประเทศโซเวียตยูเนียน ระหว่างประธานาธิบดีรูสเวลต์ นายกรัฐมนตรีเชอร์ซิลล์ และจอมพลสตาลิน ในการประชุมครั้งนี้ประธานาธิบดีรูสเวลต์ หวังว่าจะสามารถเกลี้ยกล่อมจอมพลสตาลิน ให้มีความเลื่อมใสใจจริงในลัทธิประชาธิปไตย จนเมื่อสงครามจบลงโดยฝ่ายสัมพันธมิตรได้ชัยชนะ โซเวียตก็จะยังคงเป็นมิตรของอเมริกา-อังกฤษและสร้างยูโนด้วยกัน...

(บ้านทรเดซี, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๓๒๐)

บทที่ ๒๙ คดีฆาตกรรม ทรงเริ่มเรื่องด้วยข่าวเหตุการณ์ฆาตกรรมผู้หญิงสาวสวยในอังกฤษที่เกิดขึ้นภายหลังสงคราม เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน จะเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษให้ความสำคัญกับคนทุกคนแม้จะเป็นคนธรรมดามากที่สุด เพราะเหตุการณ์ฆาตกรรมเป็นที่สะเทือนขวัญประชาชน ดังข้อความต่อไปนี้

ในสมัยสงครามและเมื่อมหาสงครามนั้นจบลงใหม่ๆ ที่เมืองอังกฤษมีการฆาตกรรมบ่อยๆ แต่ดูไม่มีคราวไหนที่มีผู้คนตื่นเต้นมากเท่ากับเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน เมื่อหนังสือพิมพ์พากันลงข่าวอย่างเอิกเกริกถึงเรื่องสตรีสาวและสวย ได้ถูกปลิดชีพในโรงแรมแห่งหนึ่งในกรุงลอนดอน โดยวิธีอันทารุณโหดร้ายมาก และภายในไม่กี่วัน เพียง ๑๐ กว่าวันเท่านั้นเอง คือเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ก็มีข่าวอันครึกโครมอีกว่าสตรีอีกคนหนึ่งซึ่งสวยกว่าและสาวกว่าคนนั้นอีก ก็ถูกฆ่า

อย่างนำหวาดเสียวและน่าเกลียดน่าสมเพชที่เมืองบอร์นมัท คนโดยมากก็พากันสงสัยว่าคนร้าย น่าจะเป็นคนเดียวกัน เพราะความรุนแรงโหดร้ายก็คล้ายคลึงกัน...

(คดีฆาตกรรม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๓๖๙)

๓.๑.๑.๖ เริ่มเรื่องด้วยการบอกเจตนา

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องในลักษณะนี้ เพื่อต้องการบอกพระประสงค์ของพระองค์แต่ผู้อ่านว่า ทรงต้องการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด ดังนี้

บทที่ ๓๐ อย่างจะครบสี่สิบ ทรงเริ่มเรื่องโดยการกล่าวถึงพระประสงค์ของพระองค์ที่ไม่เสด็จกลับประเทศไทย เนื่องจากทรงต้องช่วยจัดการแข่งรถให้กับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช

พ.ศ.๒๔๙๐ ก็เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ข้าพเจ้าตกลงว่าจะยังไม่กลับเมืองไทย ทั้งนี้ เพราะอยากจะช่วยจัดการแข่งขันให้พระได้มีฤดูกาลแข่งรถที่ดีจริงๆ และชนะที่หนึ่งหลายๆ เช่นในสมัยก่อนมหาสงคราม การแข่งรถภายหลังสงครามนั้นจัดได้ยากกว่าดังได้บรรยายมาแล้ว รถแข่งจะซื้อในอังกฤษก็ไม่มี จะซื้อได้แต่ในอิตาลี ซึ่งก็ซื้อได้ยากลำบากเต็มที ทั้งนี้เพราะนอกจากตามอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ซึ่งเงินบาทของเราจะตกต่ำลงกว่าเมื่อก่อนสงครามแล้ว การส่งเงินแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศก็เต็มไปด้วยข้อบังคับ ฉะนั้นการที่จะอยู่ในฤดูหนาวเพื่อเตรียมการแข่งรถในปลายเดือนมีนาคมจึงเป็นการจำเป็น การกลับเมืองไทยจำต้องงดไว้ก่อน...

(อย่างจะครบสี่สิบ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๓๒)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนความนำ ๖ วิธี คือ เริ่มเรื่องด้วยการเล่าการเดินทาง เริ่มเรื่องด้วยการอธิบาย เริ่มเรื่องด้วยท่าความ เริ่มเรื่องด้วยการแสดงความรู้สึก เริ่มเรื่องด้วยข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ และเริ่มเรื่องด้วยการบอกเจตนา การเริ่มเรื่องของพระองค์แม้ว่าจะไม่สามารถแยกแยะออกมาจากเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจน แต่ก็สามารถช่วยเกริ่นเรื่องก่อนเข้าสู่เนื้อหา ทำให้เรื่องมีความสมบูรณ์มากขึ้น

๓.๓.๒ กลวิธีการเขียนลงท้าย

การลงท้ายผู้เขียนจะต้องใช้กลวิธีต่างๆ ในการเขียนเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่าน และโน้มน้าวความคิดให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตามผู้เขียนด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนลงท้าย ดังนี้

๓.๒.๒.๑ การลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก เพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบว่า ทรงรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์ที่พระองค์ทรงประสบ เช่น บทที่ ๒๓ ภัยสงคราม ลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึกที่ทรงเสียพระทัยอย่างมากที่ต้องยกเลิกการจัดการแข่งขันรถยนต์ที่ประเทศไทย ดังข้อความต่อไปนี้

ต่อจากนั้นข้าพเจ้าก็มีหน้าที่อันขมขื่นและซอกซำใจที่สุด คือ บอกเลิกการแข่งขันชิงรางวัลใหญ่กรุงเทพฯ อันเป็นงานที่ข้าพเจ้ารักยิ่ง หวังว่าจะเป็นการโฆษณาเมืองไทยอย่างดี ทั้งจะนำการตื่นตื่นและความสนุกสนานมาสู่กรุงเทพฯ มาก จึงต้องโทรเลขไปยังบ้านเย็น ขอให้นำความขึ้นเสนอท่านนายกรัฐมนตรี ขอบอกเลิกโดยความจำเป็น

(ภัยสงคราม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๗๙)

บทที่ ๒๕ ปีคับขัน ลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึกกังวลพระทัยต่อเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สองที่จะมีผลกระทบสู่ประเทศไทย ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อก่อนข้าพเจ้าเข้านอนคืนวันที่ ๖-๗ ธันวาคม ข้าพเจ้าก็สวดมนต์ตามเคย และอาราธนาขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วโลกจงดลใจรัฐบาลญี่ปุ่น อย่าให้เข้ามหาสงคราม แต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ฟังคำขอร้องของข้าพเจ้าและคนอื่นๆ นับล้าน เมืองไทยอันเป็นที่รักของเรา คนไทยทั้งหลายก็ต้องทนผ่านเปลวไฟเพื่อไปสู่ความบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น

(ปีคับขัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑๗๔)

๓.๒.๒.๒ การลงท้ายโดยการกล่าวถึงวางแผนงานที่จะทำต่อไปในอนาคต

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงลงท้ายในลักษณะนี้ เพื่อบอกแผนงานที่พระองค์จะทรงเตรียมซื้อรถยนต์ไว้สำหรับแข่งขันให้กับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ซึ่งผู้อ่านจะพบได้ว่าพระองค์จะทรงทำเช่นนั้นหรือไม่ เมื่อติดตามอ่านบทต่อไป จากการศึกษาพบเพียง ๑ บท คือ

บทที่ ๒๘ บ้านทรเดซี ทรงลงท้ายโดยการวางแผนที่จะจัดซื้อรถยนต์เพื่อการแข่งขันให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช สำหรับใช้ในการแข่งขัน ดังข้อความต่อไปนี้

“ปฏิทินการแข่งขันปีหน้าก็ออกมาแล้ว ข้าพเจ้าตระเตรียมอย่างเต็มที่เพื่อให้พระผู้มีฤศการแข่งรถอย่างดี เช่นเมื่อก่อนสงคราม ทั้งพยายามจะหาวิธีที่จะซื้อรถแข่งคันใหม่อีกคันหนึ่ง คือ ชนิดที่มีสร้างขึ้นภายหลังสงคราม”

(บ้านเทรเดซี, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๓๖๘)

๓.๒.๒.๓ การลงท้ายโดยการอธิบาย

การลงท้ายโดยการอธิบาย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงอธิบายเหตุผลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้อ่าน โดยอธิบายอย่างย่อๆ ในตอนท้ายเรื่อง ดังนี้

บทที่ ๒๙ คดีฆาตกรรม ทรงอธิบายเนื้อเรื่องที่ทรงนำมาเล่า เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ การพิจารณาคดีอาญาที่อังกฤษมีความยุติธรรม แสดงให้เห็นว่าชาวอังกฤษให้ความสำคัญกับคดีฆาตกรรม ถึงแม้บุคคลนั้นจะเป็นคนธรรมดา ดังข้อความต่อไปนี้

“ข้าพเจ้านำคดีนี้มาบรรยายอย่างละเอียด เพื่อจะให้ผู้อ่านได้เห็นว่คดีอาญาที่อังกฤษนั้น เขาทำกันอย่างยุติธรรมเพียงใด แต่ก็ประสบผลและลงอาญากันได้อย่างรวดเร็วด้วย”

(คดีฆาตกรรม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๓๑)

บทที่ ๒๒ ไทยชนะ ทรงอธิบายถึงเหตุผลการตั้งชื่อเรื่องในบทนี้ว่า “ไทยชนะ” จึงจะเหมาะสม เพราะว่าขณะนั้นประเทศไทยได้เปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย”

หนึ่งในเดือนมิถุนายนนั่นเอง ก็มีข่าวจากเมืองไทยว่าทางราชการตกลงเปลี่ยนนามประเทศไทยจาก “สยาม” มาเป็น “ไทย” เมื่อการเปลี่ยนนามประเทศและการมีสีธงของชาติไทยขึ้นใหม่คือสีน้ำเงินและเหลือง มาตรงกับสมัยที่นักขับไทยได้ชัยชนะติดๆ กันถึง ๔ ครั้ง ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าควรเรียนชื่อบทนี้ว่า “ไทยชนะ” จึงเหมาะเจาะดี

(ย่างจะครบสี่สิบ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๓)

๓.๒.๒.๔ การลงท้ายโดยการชักชวนให้ปฏิบัติตาม

การลงท้ายในลักษณะนี้ เป็นการปิดเรื่องโดยผู้เขียนขอความร่วมมือจากผู้อ่านให้กระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือตั้งความปรารถนา ความหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การลงท้ายในลักษณะนี้เพียง ๑ บท คือ

บทที่ ๓๐ อย่างจะครบสี่สิบ ทรงใช้การลงท้ายโดยการกล่าวชักชวนให้ปฏิบัติตนในสิ่งที่ดี เพื่อตนเองและประเทศชาติ ดังข้อความต่อไปนี้

ในที่สุดนี้ข้าพเจ้าขอสะกดจิต น้อมศีรชะ อาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในโลก ให้คุ้มครองชาติไทยอันเป็นที่รักยิ่งของคนไทยทั้งหลายเช่นข้าพเจ้าเอง ขอให้คุ้มครองเผยแผ่พระบรมพุทธานุชาสนา ขอให้คุ้มครองพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน และขอให้คนไทยทั้งหลายทั้งท่านผู้ใหญ่ที่จะบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งผู้น้อยตามลำดับมาที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ ทั้งประชาชนทั่วไปซึ่งข้าพเจ้าก็เป็นแต่เพียงคนหนึ่งขอให้สมานสามัคคีกัน รักกัน เห็นใจซึ่งกันและกัน ประกอบกิจการหรืออาชีพโดยสุจริต โดยหวังได้ประโยชน์แต่พอสมควรที่จะได้รับ และขอให้มีความมั่นใจในลัทธิประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือเสรีภาพของบุคคล ถ้าเสรีภาพนั้นไม่ไปขัดกับประโยชน์ส่วนรวม ขอให้ชาติไทยจงเป็นสุขเจริญอยู่ในสันติภาพตลอดกาลนาน เทอญ

(เกิดวังปารุสก์ ตอนอย่างจะครบสี่สิบ.๒๕๐๗: ๕๐๑)

การลงท้ายด้วยการชักชวนให้ปฏิบัติตามของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงย้ำเตือนให้คนไทยรักกัน ทำหน้าที่ด้วยความสุจริต ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน เพื่อความเจริญของประเทศชาติ

๓.๒.๒.๕ ลงท้ายโดยการทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงลงท้ายโดยการทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้อยากเห็นที่จะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นในบทต่อไป เช่น

บทที่ ๒๑ กลับเมืองอังกฤษ ทรงกล่าวทิ้งท้ายให้ติดตามเรื่องการจัดการแข่งรถยนต์ในบทต่อไป ดังข้อความต่อไปนี้

ระหว่างเวลาอยู่ในกรุงลอนดอนคราวนั้น ลิสบาและข้าพเจ้าก็มีการรับรองเลี้ยงดูเพื่อนฝูงอย่างพอสมควรเช่น เชิญกินอาหารกลางวัน อาหารค่ำบ้าง หรือมีคอคเทลปาร์ตี้ ลิสบาแสดงตนเป็นเจ้าของบ้านผู้ชำนาญยิ่งในการรับแขกตามเคย ดังหม่อมกอบแก้วได้เคยชมต่อข้าพเจ้า เมื่อคราวเราอยู่กรุงเทพฯ นอกจากนั้นเรายังได้รับความเพลิดเพลินตามธรรมดาในกรุงลอนดอนเช่นการไป

ดูหนังดูละครหรือการลีลาศ แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งในชีวิตข้าพเจ้าในเวลานั้นก็คือการช่วยจัดการแข่งรถให้พี่ระ ดั่งจะบรรยายในบทต่อไป

(กลับเมืองอังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑๘)

๓.๒.๒.๖ ลงท้ายโดยการทำนายเหตุการณ์ต่อไป

การลงท้ายโดยการทำนายเหตุการณ์ต่อไป การลงท้ายในลักษณะนี้เป็นการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้วิธีการลงท้ายในลักษณะนี้เพียง ๓ บท ดังนี้

“วันที่ ๓๑ ธันวาคม ปีนี้สำคัญกว่าธรรมดา เพราะว่าจะเป็นวันปลายปีทั้งไทยและฝรั่ง คือ ค.ศ.๑๙๔๐ และพ.ศ.๒๔๘๓ ก็จะได้สุดสิ้นลงในวันนี้”

(ไทยเป็นกลาง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๓๒)

บทที่ ๒๔ ไทยเป็นกลาง ทรงลงท้ายโดยการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า เมื่อเหตุการณ์ พ.ศ. ๒๔๘๓ จบลงไปได้ด้วยดีหลังจากที่ประเทศไทยดำเนินนโยบายเป็นกลางในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่ปีพ.ศ.๒๔๘๔ ของบทต่อไปอาจเกิดวุ่นวายขึ้นเพราะยังอยู่ในช่วงสงคราม

“วันที่ ๓ กันยายน เป็นวันที่มหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีมาครบ ๔ ปี”

(ไทยถูกบุก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๖๔)

บทที่ ๒๖ ไทยถูกบุก ทรงทำนายเหตุการณ์ต่อไปจากวันที่ ๓ กันยายน เป็นวันครบรอบ ๔ ปีที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ หลังจากนั้นวันที่ ๓ นี้ เหตุการณ์สงครามอาจจะยังไม่ยุติ ยังคงมีการสู้รบกันต่อไป

“ตรุษคริสต์มาสคราวนั้นจะเป็นครั้งสุดท้ายของเราที่บ้านลิแมน วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ก็จบลง”

(ยุวชนทหารบก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๓๑๙)

บทที่ ๒๗ ยุวชนทหาร ทรงทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าหลังจากวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๘ พระองค์อาจจะไม่ได้ประทับอยู่ที่บ้านลิแมนต่อไป ปีพ.ศ.๒๔๗๙ อาจมีการย้ายที่ประทับ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการลงท้าย ๖ วิธี คือ ลงท้ายโดยการทำนายเหตุการณ์ต่อไป ลงท้ายโดยการทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป ลงท้ายโดยการชักชวนให้ปฏิบัติตาม ลงท้ายโดยการอธิบาย ลงท้ายโดยการกล่าวถึงแผนงานที่จะทำต่อไปในอนาคต และลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก การลงท้ายทั้ง ๖ วิธี พระองค์ทรงไม่ได้แยกออกจากส่วนของเนื้อเรื่อง แต่ทรงกล่าวรวมไว้ในส่วนท้ายของเนื้อเรื่อง อาจจะแสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนลงท้ายเรื่องโดยย่อหน้าให้เห็นอย่างชัดเจน ทั้งนี้ผู้อ่านสามารถทราบได้ว่าจบบทเพราะอยู่ท้ายสุดของเนื้อเรื่องนั่นเอง

๓.๓ การดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่องเป็นสำคัญของงานเขียน เพราะส่วนนี้มีเนื้อหาสาระและความรู้ในด้านต่างๆ ที่ผู้เขียนพยายามสรรหามาเพื่อผู้อ่าน แต่ทั้งนี้ผู้เขียนต้องอาศัยศิลปะและกลวิธีในการประพันธ์ที่หลากหลาย เพื่อให้การเสนอเรื่องน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีวิธีการดำเนินเรื่อง ดังนี้

๓.๓.๑ การอ้างอิงจดหมาย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำจดหมายจอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ที่ทูลเชิญพระองค์ให้ทรงเป็นผู้แทนประเทศไทย ณ สันนิบาตชาติ มาใช้อ้างอิงในเรื่อง ดังข้อความต่อไปนี้

เห็นว่าฝ่าพระบาททรงเป็นเจ้านายที่ประกอบด้วยพระเมตตาแก่ชาวไทยตลอดมา มิได้ทรงคิดอย่างอื่นนอกจากเห็นชาติของเราเจริญรุ่งเรือง เป็นที่รู้จักแก่นานาชาติยิ่งขึ้นเสมอ เช่นทรงประกอบการแข่งรถเป็นต้น ซึ่งคนธรรมดาอาจเห็นเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ แต่ตรงกันข้ามเกล้ากระหม่อมเห็นว่า เป็นงานสร้างความเสมอภาคเสมอไหล่แก่ชาติไทยยิ่งนัก

จึงมาคิดว่าประเทศไทยเป็นประเทศเล็ก ยังไม่มีใครรู้จักดีและในทางที่ดี ยิ่งเวลาเขารบกัน ประเทศเล็กก็ย่อมหวังพึ่งอ้อมะเป็นหลักสำคัญ เกล็ดกระหม่อมจึงใคร่จะทำงานทางสันนิบาตชาติให้ยิ่งขึ้น การจะให้ได้ผลดีกว่าก่อนก็ย่อมอยู่ที่ตัวผู้แทนในสันนิบาตชาติ ถ้าดี ประเทศก็มีหน้ามีตา ยิ่งผู้แทนชาติอื่นๆ ก็จะเกรงใจ เกล็ดกระหม่อมเห็นว่า ฝ่าพระบาทจะทรงตำแหน่งนี้ได้ดีมาก ทั้งเป็นตำแหน่งสูงกว่าทูตธรรมดา...แต่เป็นตำแหน่งไม่มีเงินเดือนประจำ..."

(ไทยเป็นกลาง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑๑๐-๑๑)

การอ้างอิงจดหมายตอบของม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เกี่ยวกับที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแสดงสถานะเป็นกลางในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทรงขอมิให้นำพระนามเข้ามาพัวพันกับขบวนการเสรีไทย ดังข้อความต่อไปนี้

สถานอัครราชทูตไทย

วันที่ ๓๑ มีนาคม ค.ศ.๑๙๔๒

จาก อัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน
ถึง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์
ทูลฝ่าพระบาท

หม่อมฉันรู้สึกมีความยินดีมากที่สุดที่ได้รับสาส์นจากฝ่าพระบาทลงวันที่ ๕ มีนาคม ทั้งรู้สึกพอใจที่ได้ทรงพระกรุณาแสดงความเห็นชอบและส่งเสริมมาด้วย ก่อนอื่นหม่อมฉันต้องขอออกตัวว่า ไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้สมควรที่จะได้รับการสรรเสริญเท่าที่ได้ทรงพระกรุณาประทานมา เพราะเหตุว่าการที่หม่อมฉันได้ปฏิบัติไปนั้น เป็นแต่การที่รู้สึกว่าจะต้องทำเป็นหน้าที่ และหม่อมฉันยังปรารถนาจะคิดด้วยว่า ฝ่าพระบาทก็ดี คนไทยแท้คนอื่นใดก็ดี เมื่อต้องมาตกอยู่ในฐานะอย่างเดียวกับหม่อมฉันแล้ว ก็จะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับหม่อมฉันเหมือนกัน

หม่อมฉันเชื่อโดยบริสุทธิ์ใจว่า เมืองไทยนั้นในก็เหมือนในกรณีของฝ่าพระบาท ในข้อที่ได้ตัดสินใจนั้นจะเป็นกลางโดยเคร่งครัด และจะทำการต่อสู้จนโลหิตหยดสุดท้ายอันที่จะปกป้องรักษาความเป็นกลางและอิสระของตนเอง คำสั่งทั้งหลายที่สถานทูตได้รับ ตลอดจนรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรบังเอิญของประชาชนชาวไทย ที่จะทำการต่อสู้การรุกรานจากภายนอกในการปฏิเสธการตัดสินใจของรัฐบาลกรุงเทพฯ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องบังคับในฐานะที่เป็นรัฐบาลช่วยเหลือตนเองไม่ได้นั้น หม่อมฉันจึงเป็นแต่ทำหน้าที่แสดงเจตน์จำนงแทนปวงชนชาวไทย...

ในเวลาเดียวกัน หม่อมฉันรู้สึกมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งในการที่ราชการสอดแนมของอังกฤษได้อนุญาตให้หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์ เข้ารับราชการและชายหนุ่มของเราคนหนึ่ง คือ (พระองค์เจ้าวรานนท์-จ.จ.) ได้เข้าทำหน้าที่ในราชการทหารอากาศ

เหตุผลทั้งหลาย ตามความเห็นของฝ่าพระบาทที่ทำให้ต้องดำรงอยู่เหนือ (ข้าพเจ้าเองถือว่า “นอก” ไม่ใช่ “เหนือ” -จ.จ.) ขบวนการเสรีไทยอย่างน้อยต่อคนภายนอกนั้น หม่อมฉันแลเห็นและเข้าใจว่า จะต้องปฏิบัติตามความพอใจของรัฐบาลที่เป็นเจ้าบ้าน (คืออังกฤษ-จ.จ.)

ตามที่ทรงแสดงพระประสงค์ว่าจะมิขอให้พระนามเข้ามาพัวพันกับขบวนการเสรีไทยนั้น หม่อมฉันจะเคารพต่อประสงค์ที่ว่ำน้อย่างเคร่งครัด ในเวลาเดียวกัน หม่อมฉันขอรับทราบและขอขอบพระทัยที่ได้ทรงสัญญาว่าจะประทานความช่วยเหลือและส่งเสริมอย่างสมบูรณ์ การช่วยเหลือและ

ส่งเสริมนั้น ไม่ต้องสงสัยว่าจะเป็นประโยชน์แก่เราเป็นอันมาก แม้แต่เพียงสัญญาว่าจะช่วยเหลือส่งเสริมเท่านั้น ก็ยังช่วยให้เราเกิดกำลังใจ ในเวลาที่เป็นการยากเหลือเกินที่ใครจะสามารถรักษากำลังใจอันอีกเหมิไว้ได้.

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

เสนีย์ ปราโมช

(ไทยถูกบุก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๒๐๒)

การอ้างอิงจดหมายของม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เพื่อเป็นการยืนยันว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับขบวนการเสรีไทย เพราะขณะนั้นขบวนการเสรีไทยได้อยู่ฝ่ายสัมพันธมิตร แต่พระองค์ทรงต้องการแสดงสถานะเป็นกลาง ซึ่งการแสดงสถานะเป็นกลางนี้แสดงให้เห็นพระอภัยมัยส่วนลึกพระองค์ เนื่องจากพระองค์ไม่ทรงต้องการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทรงต้องรักษาความเป็นกลางไว้ให้ได้มากที่สุด ดังนั้นจดหมายตอบของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช จึงเป็นเครื่องยืนยันพระประสงค์ของพระองค์ได้อย่างชัดเจน

การอ้างอิงจดหมายจากสถานทูตไทยในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ที่มีคำสั่งให้คนไทยทุกคนกลับประเทศ ดังข้อความต่อไปนี้

“อัครราชทูตไทยได้รับจดหมายจากอุปทูตที่กรุงเบอร์ลิน (สวิสส์-จ.จ.) ให้แจ้งแก่คนไทยทั้งหลายในประเทศอังกฤษและไอร์แลนด์ให้ทราบทั่วกัน ว่าตามคำสั่งของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ทุกๆ คนจะต้องรีบกลับเมืองไทยโดยเร็วแลกเปลี่ยนบุคคลลำแรก ผู้ใดไม่ยอมกลับจะต้องเสียสถานะสัญชาติไทย และจะต้องถูกห้ามมิให้กลับเมืองไทยอีกตลอดชีวิต สำหรับผู้ที่เป็นราชการนั้นจะต้องถูกปลดออกจากราชการในทันทีด้วย”

(ไทยถูกบุก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๒๖)

๓.๓.๒ การลำดับความ

พระนิพนธ์สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ มีลักษณะดังนี้

๓.๓.๒.๑ การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวต่อเนื่องกันไปโดยตลอด

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้การดำเนินเรื่องตาม
ปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวมีความต่อเนื่องกันไปโดยตลอด ดังนี้

บทที่ ๒๒ ไทยชนะ ทรงเริ่มเรื่องที่พ.ศ.๒๔๘๒ ทรงเล่าถึงข้อบังคับการเป็น
สมาชิกของสโมสรการจัดการแข่งรถ ดังข้อความต่อไปนี้

การแข่งขันของเราปีนี้มีชื่อสำคัญเป็นพิเศษ คือการแข่งขันทั่วโลกนั้นอยู่ในความคุ้มครอง และ
ภายใต้ข้อบังคับของสมาคมนานาชาติแห่งสยามยานยนต์อันได้รับการรับรองแล้ว (International
Association of Recognised Automobile Clubs or A.I. A.C.R.) ร.ย.ส.ส. ของเราเมื่อตั้งขึ้น
หาได้ตั้งเป็นสโมสรไม่ คือไม่เป็นราชยานยนต์สมาคมแห่งประเทศไทย (Royal Automobile
Club of Saim) เพียงแต่เป็นสมาคม คือ Association ฉะนั้นแทนที่จะเป็นสมาชิกของ
A.I.A.C.R. จึงได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมนานาชาติเกี่ยวกับยานยนต์อีกหมู่หนึ่ง คือหมู่
ท่องเที่ยว (Touring Club) ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งรถเลย ด้วยเหตุนี้ ร.ย.ส.ส. จึงออก
ใบขับแข่งให้แก่พีระหรือคนไทยผู้ใดไม่ได้ ราชยานยนต์สโมสรอังกฤษมีใจดี ยินยอมออกใบขับที่
อังกฤษให้แก่พีระผู้ขับแข่งในฐานะเป็นคนอังกฤษ จนได้ชนะดาราทองของอังกฤษติดๆ กันสามปี
(เรื่องนี้ได้อธิบายไว้อย่างละเอียดแล้วใน “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๒ บทที่ ๑๘

(ไทยชนะ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๐)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึงการขอใบอนุญาตขับ
รถยนต์ให้กับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีระพงศ์ภาณุเดช จากนั้นทรงสลับมาเล่าเหตุการณ์เมื่อพ.ศ.
๒๔๘๐ ต่อเนื่องถึงพ.ศ.๒๔๘๑ เมื่อครั้งเสด็จกลับประเทศไทยเพื่ออธิบายถึงที่มาไปจดทะเบียน
แข่งรถของสมาคมการจัดการแข่งรถของไทย ดังข้อความต่อไปนี้

ในพ.ศ.๒๔๘๐ เมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านครั้งที่สอง ข้าพเจ้าอธิบายแก่กรรมการ ร.ย.ส.ส. ซึ่งมี
ท่านสกุลฯ เป็นนายกฯ ว่าถึงแม้เราจะขอให้พีระได้ดาราทองของทางอังกฤษก็ดี แต่ถ้า ร.ย.ส.ส.
ของเราได้เข้า A.I.A.C.R. และพีระได้ใบขับของ ร.ย.ส.ส. และรถแข่งของคนไทยมีทาสีพิเศษอัน
เป็นสีของชาติไทยก็ดูจะเป็นเกียรติแก่ประเทศของเรามากกว่า กรรมการก็เห็นด้วยจึงแต่งตั้งให้
ข้าพเจ้ามาเป็นผู้แทนเจรจากับ A.I.A.C.R. ตามคำสั่งของกรรมการนั้นขอให้ข้าพเจ้าพยายามที่จะ
ไม่ให้ ร.ย.ส.ส. ต้องลาออกจากหมู่ท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะสองหมู่นั้นเขาเป็นคู่แข่งกัน ฉะนั้น
จึงไม่ชอบที่สมาคมหรือสโมสรของชาติใดเป็นสมาชิกของทั้งสองหมู่พร้อมกัน เมื่อข้าพเจ้ากลับ
ยุโรปอีกในพ.ศ.๒๔๘๑ ครั้นไปกรุงปารีสข้าพเจ้าก็ติดต่อกับกรรมการ A.I.A.C.R. อันมีที่ว่า
ตั้งอยู่ ณ กรุงปารีส การเจรจานั้นลำบากมิใช่น้อย เพราะทางเขายืนยันจะให้ ร.ย.ส.ส. ลาออก

จากหมู่ท่องเที่ยวให้ได้ ส่วนทางข้าพเจ้าพยายามอย่างเต็มที่ที่จะทำตามคำสั่ง ร.ย.ส.ส. ในที่สุดก็ทำได้สำเร็จ A.I.A.C.R. จึงยินยอมรับ ร.ย.ส.ส. เข้าเป็นสมาชิกแต่สำหรับพ.ศ.๒๕๔๑ ให้เป็นไปตามเดิม...

(ไทยชนะ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๐)

จากนั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงย้อนกลับมาเล่าเหตุการณ์ปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๔๒ อีกครั้ง ทรงเล่าถึงข้อมูลการสร้างรถยนต์แข่งขันของบริษัทต่างๆ ดังข้อความต่อไปนี้

การแข่งขันในปีก่อนๆ แบ่งอย่างแน่ชัดเป็นการแข่งรถใหญ่หรือรถเล็ก (๑,๕๐๐ ซี.ซี) แต่ใน พ.ศ. ๒๕๔๒ นี้มีบริษัทต่างๆ พวกกันสร้างรถเล็กอย่างแบบใหม่ขึ้นมา เช่นบริษัทออลฟา-โรมิโอ และมาเซราตี (อิตาลี) และอี.อาร์.เอ. (อังกฤษ) ทั้งมีข่าวลือกันว่าบริษัท เมอร์เซเดส-เบนซ์ (เยอรมัน) ก็สร้างรถขนาดเล็กใหม่ขึ้นมาด้วย การแข่งรถเล็กจึงดูยากลำบากมากขึ้นกว่าเช่นเคย หนึ่งรถเล็กแบบใหม่ของออลฟา-โรมิโอ และ อี.อาร์.เอ. นั้น เราจะซื้อมาให้พระแข่งก็ไม่ได้ เพราะบริษัทเขาไม่ขาย เขาสร้างขึ้นเพียงสามคัน และจะเก็บไว้แข่งในทีมของเขาเอง เพื่อเป็นการโฆษณา จะซื้อได้ก็แต่มาเซราตี แต่รถยี่ห้อนี้มีมาขายให้แก่คนอังกฤษ ข้าพเจ้าสงสัยว่าไม่สู้จะดีเท่ากับที่บริษัทเขาเก็บไว้แข่งของเขาเอง หรือขายให้ชาวอิตาลีเสีย นอนั้นจึงรู้สึกว่าการซื้อมาก็จะเปลืองเงินเปล่าๆ จึงตกลงว่าใน พ.ศ.๒๕๔๒ จะใช้รถแข่งที่มีอยู่แล้ว...

(ไทยชนะ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๒๒)

จากตัวอย่าง บทที่ ๒๒ ไทยชนะ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าสลับเหตุการณ์นี้ทำให้ผู้อ่านทราบข้อบังคับในการลงแข่งรถยนต์ทั้งในประเทศไทยและประเทศอังกฤษ

บทที่ ๒๓ ภัยสงคราม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ความเดิมบทที่ ๒๒ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในปีพ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อเริ่มบทที่ ๒๓ พระองค์ทรงกล่าวเริ่มย้อนไปเล่าถึงเหตุการณ์เมื่อ พ.ศ.๒๕๗๘ ทรงเล่าถึงการได้รับชัยชนะครั้งแรกในการแข่งขันรถยนต์ของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงษ์ภาณุเดช ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อพระเจ้าได้ชัยชนะเป็นที่หนึ่งครั้งแรกที่เมืองมอนติคาร์โล ในเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๗๘ ข้าพเจ้ามีการเลี้ยงอาหารค่ำที่โรงแรมชาวอยในกรุงลอนดอน ในโอกาสนั้นนักขับแข่งลือนาม ดร.เบนจาฟีลด์ แสดงสุนทรพจน์อวยพรพระเจ้ากล่าวว่า นักขับแข่งที่ประสบความสำเร็จและมี

ชื่อเสียง ผู้นั้นต้องประกอบด้วยความสามารถในการขับแข่ง ต้องมีรถที่เร็วและทนทาน ต้องมีผู้จัดการและช่างเครื่องที่มีความสามารถ และในที่สุดผู้นั้นต้องเป็นผู้โชคดีอีกด้วย ดังข้าพเจ้าบันทึกไว้ในหนังสือเรื่องนี้เล่ม ๒...

(ภัยสงคราม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๔)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์งานเลี้ยงฉลองชัยชนะจบ ทรงย้อนมาที่เหตุการณ์ในปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๔๒ ถึงผลการแข่งขัน พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดชทรงประสบความสำเร็จได้รับชัยชนะติดต่อกันถึง ๔ ครั้ง ดังข้อความต่อไปนี้

คำกล่าวของดร.เบนจาฟิลด์ เป็นความจริงอย่างเที่ยงแท้ดังที่เห็นได้ใน พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งกำลังจะบรรยายถึงอยู่บัดนี้ คือ นอกจากมีชื่ออื่นๆ ประกอบด้วยแล้วที่พระเพ็งชนะที่หนึ่งมาได้ติดต่อกันถึง ๔ ครั้งในเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน ก็เพราะโชคดีด้วย บัดนี้จึงถูกเทพยเจ้าผู้บันดาลโชคเกิดละทิ้งเสียแล้ว

การแข่งขันระหว่างชาติที่สำคัญ และมีชื่อเสียง ทั้งสนุกสนานมากสำหรับผู้ขับและผู้จัดการ ก็คือการแข่งขันกีฬาทดลองกำลังเป็นเวลา ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งแข่งขันในประเทศฝรั่งเศสที่ใกล้เมือง เลอ มังส์ (Le Mans)...

(ภัยสงคราม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๔๕)

เมื่อพระองค์ทรงเล่าถึงผลการแข่งขันจบลง จากนั้นทรงย้อนกลับไปเล่าเหตุการณ์เมื่อปีพ.ศ.๒๕๓๗ พระองค์และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ทรงเคยไปดูการแข่งขันที่เมืองเลอ มังส์ แต่ไม่ได้ทรงร่วมการแข่งขัน ดังข้อความต่อไปนี้

“พระและข้าพเจ้าเคยไปดูการแข่งขันนั้นมาแล้วครั้งหนึ่งในพ.ศ. ๒๕๓๗ เราทั้งสองอยากไปทำการแข่งที่เลอ มังส์มาหลายปีแล้ว แต่โอกาสไม่อำนวย เพราะว่าวันที่เขาแข่งกันที่นั่นมักจะไปประจวบกับการแข่งรถเล็กที่อื่น และเราจำเป็นจะต้องไปทำการแข่งรถเล็ก”

(ภัยสงคราม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๔๕)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์เมื่อครั้งทรงไปดูการแข่งขันครั้งแรกที่เมืองเลอ มังส์จบ จากนั้นทรงกลับมาเล่าเหตุการณ์ปัจจุบันพ.ศ.๒๕๔๒ อีกครั้ง พระองค์ทรงเล่าเหตุผลที่ได้ทรงเข้าร่วมการแข่งขันครั้งนี้ที่เมืองเลอ มังส์ ดังข้อความต่อไปนี้

ครั้งถึงปีนี้บังเอิญไม่มีการแข่งรถเล็กตรงกับวันแข่งที่เลอ มังส์ แต่เราก็ดูจะไปแข่งไม่ได้ เพราะ

คอกหมูชาวไม่มีรถแข่งแบบกีฬารถเดอลาเฮย์ที่ยืมเขาแข่งที่สนามวังแก้ว เจ้าของเขาก็ต้องการจะแข่งของเขาเอง ดูจะหมัดหวังอย่างแน่นอน แต่พอตื่นเช้าแข่งฝรั่งเศสเรย์มอนด์ ซอมแมร์เขามีจดหมายมาว่า เขาขอยืมรถแบบกีฬารถชนิดใหม่ของบริษัทออลฟา-โรมิโอ (อิตาลี) มาได้เขาขอเชิญให้พี่จะไปขับด้วยกันกับเขา ทั้งนี้เพราะการแข่ง ๒๔ ชั่วโมงตามธรรมดาเขามีคนขับผลัดเปลี่ยนกันสองคน เขาเห็นว่าเมื่อเขาเป็นแชมป์ของนักขับฝรั่งเศส และพี่จะเป็นแชมป์ของอังกฤษด้วยได้ชนะดาราทองอีกเมื่อปีก่อน ถ้าทั้งสองขับด้วยกันก็จะเหมาะสมดีและประชาชนคงจะชอบ ทั้งพี่และข้าพเจ้าปีติยินดีรับคำเชิญของเขาทันที เพราะรถของบริษัทออลฟา-โรมิโอมีชื่อเสียงว่าเป็นรถที่ดีที่สุด และบริษัทเขาก็จัดการเตรียมรถอย่างดีเสมอ...

(ภัยสงคราม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๔๕)

จากตัวอย่างบทที่ ๒๓ ภัยสงคราม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์นั้นแทรกเพื่อทำให้ผู้อ่านทราบเหตุผลที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฟ้าระพีภานุเดชไม่ได้เข้าร่วมแข่งรถยนต์ที่สนามแข่งเลอมังส์เพราะเหตุใด และปีต่อมาได้เข้าร่วมการแข่งขันเพราะเหตุใด

บทที่ ๒๔ บ้านเทรเดซี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มต้นที่เหตุการณ์ปัจจุบัน พ.ศ.๒๔๘๘ กล่าวถึงวันแรกที่เข้าไปประทับที่บ้านเทรเดซี ดั่งข้อความต่อไปนี้

การขนของย้ายไปอยู่บ้านเทรเดซีในที่สุดก็สำเร็จ เราไปนอนที่บ้านใหม่เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๗ ห้องนอนของเราและพี่ระพีภานุเดชให้ช่างทาสีมาทาสีใหม่ แต่จะปรับปรุงบ้านในทางอื่นไม่ได้ ในสมัยนั้นจำนวนคนงานก่อสร้างในอังกฤษมีน้อยยังเป็นทหารอยู่มาก เขาจึงต้องมีการควบคุมการก่อสร้าง ใครจะสร้างหรือซ่อมแซมสถานที่ใดโดยใช้เงินเกินกว่า ๑๐๐ ปอนด์ต้องขออนุญาต การขออนุญาตนั้นเขาไม่ยอมให้ง่าย ๆ ข้าพเจ้าทราบดีว่าถ้าขออนุญาตปรับปรุงบ้านเทรเดซีเจ้าหน้าที่เขาก็จะไม่ยอม เพราะไม่จำเป็นเขาเห็นว่าการซ่อมแซมบ้านช่องที่พังบอบสลายเพราะถูกลูกกระเบิดสำคัญกว่ามาก ซึ่งก็เป็นความจริงเพียง ๑๐๐ ปอนด์เราก็จัดทำได้เพียงห้องนอนสองห้อง...

(บ้านเทรเดซี, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๓๒๔)

เมื่อพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์ที่เข้าไปประทับที่บ้านเทรเดซีจบ หลังจากนั้นทรงเล่าเหตุการณ์ต่อเนื่องตามลำดับจนถึงพ.ศ.๒๔๘๙ แล้วสลับมาเล่าเหตุการณ์เมื่อครั้งยังเรียนมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ได้ทรงรู้จักและสนิทสนมกับนายชาร์ลส์ แลมป์ ต่อมาได้เป็นนายทหารและได้มาอยู่กับพระองค์ที่บ้านเทรเดซี

ตั้งแต่มาอยู่บ้านเทรเดซี เขารู้จักคนอังกฤษชั้นดีในเมืองคอร์นวอลล์มากขึ้น เพราะมีคนเขามาเยี่ยม เนื่องด้วยเคยเป็นบ้านอันนับว่าอยู่ในระดับฐานะดี แล้วเขาเชิญไปบ้านเขา เราพบคนอื่นๆ ตามบ้านนั้น ก็เชิญไปที่อื่นต่อไป ฉะนั้นข้าพเจ้าเลยรู้จักและเป็นเพื่อนกับผู้บังคับการตำรวจมณฑลคอร์นวอลล์ ในเดือนกุมภาพันธ์เขาเชิญไปดูศาลที่เมืองบอดมิน ระเบียบของอังกฤษนั้น ศาลประจำมณฑลทั้งทางอาญาและทางแพ่งรับชำระคดีแต่เรื่องเล็กน้อยไม่สำคัญ ส่วนเรื่องสำคัญแล้วผู้พิพากษาสูงจากกรุงลอนดอนลงมาตัดสินคดี ปีหนึ่งมี ๔ ครั้งและเขาเรียกว่า Assizes ข้าพเจ้าเอาใจใส่กฎหมายไปฟังคดีศาลสูงที่เมืองบอดมิน จึงชอบมาก ทั้งได้นั่งอย่างดี ฟังระลึกลิสบา และซีริลก็ชอบไปฟังด้วย

เมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนที่เคมบริดจ์ มีอาจารย์หนุ่มซึ่งเป็นเพื่อนของข้าพเจ้า คือสตีเวน รัทตีแมน ผู้มาเยี่ยมข้าพเจ้าที่เมืองไทยเมื่อก่อนสงคราม ดังข้าพเจ้าได้แถลงไว้ในเล่ม ๒ สตีเวนมีเพื่อนทหารเรือ ชื่อ ชาร์ลส์ แลมบ์ (Charles Lamb) เวลานั้นเป็นนาวาตรี เขามาเยี่ยมสตีเวนที่เคมบริดจ์บ่อยๆ ข้าพเจ้าได้รับเชิญไปกับเขาเสมอ จนเขากับข้าพเจ้าได้เป็นเพื่อนกันโดยตรงด้วย ภายหลังสงครามชาร์ลส์ได้เลื่อนยศเป็นพลเรือตรี ในสมัยที่ข้าพเจ้ากำลังเขียนถึงอยู่นี้ เขาเป็นผู้บัญชาการฝึกฝนนักบินทหารเรืออังกฤษ ในมณฑลคอร์นวอลล์ มีสนามบินกองทัพเรืออยู่สองแห่ง ชาร์ลส์เขาต้องมาตรวจตามหน้าที่ ฉะนั้นเขาและภรรยาพักอยู่ที่บ้านเทรเดซีหลายวัน

(บ้านเทรเดซี, เกิดวังปารุสก. ๒๕๐๗: ๓๔๙-๓๕๐)

จากตัวอย่างบทที่ ๒๘ บ้านเทรเดซี พระเจ้าจอร์จที่หก พระองค์เจ้าจูลีจักรพงษ์ ทรงเล่าสลับเหตุการณ์ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความเชื่อมโยงของเหตุการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพระองค์และพระสหายชาร์ลส์ แลมบ์

๓.๓.๒.๒ การการลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน ไม่สลับเหตุการณ์

การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน ไม่สลับเหตุการณ์ เป็นการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนหลังตามลำดับวัน เวลา ไม่มีการสลับเหตุการณ์อื่นเข้ามา เช่น

บทที่ ๒๑ กลับเมืองอังกฤษ พระเจ้าจอร์จที่หก พระองค์เจ้าจูลีจักรพงษ์ ทรงกล่าวถึงการเสด็จกลับประเทศอังกฤษ โดยเริ่มเล่าตั้งแต่ประเทศสิงคโปร์ วันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ทรงเล่าเรื่องตามลำดับเวลา ดังข้อความต่อไปนี้

“เมื่อล่ำลาเพื่อนฝูงที่มาส่งที่เมืองสิงคโปร์ เรือก็ออกจากท่าเรือเมืองนั้น เดินทางกลับมาทวีปยุโรป เรือวิคตอเรียเป็นเรือของบริษัทอิตาเลียน ลอร์ด-ตรีสติโน ออกจะมีขนาดเล็ก คือเพียง ๑๔,๐๐๐ ตัน แต่ก็ยังเป็นเรือสร้างใหม่สะอาดสะอ้านโอ่โถง และสบายดี”

(กลับเมืองอังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึงการเสด็จกลับอังกฤษโดยออกจากประเทศสิงคโปร์ ทรงเล่าถึงการเดินทางเรื่อยมาตามลำดับผ่านเมือง ประเทศไต่บ่าง จนมาถึงเมืองเนเปิ้ล ประเทศอิตาลี ดังข้อความต่อไปนี้

เรือวิคตอเรียไปถึงเมืองเนเปิ้ลในอิตาลีเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ มารดาและพี่สาวคนที่สองของลิสบาเขามาคอยพบพวกเราอยู่ เมืองเนเปิ้ลเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าฟ้าอุมแบร์โต มกุฎราชกุมารอิตาลี ผู้ทรงเป็นเพื่อนของข้าพเจ้า ตามที่กะกันไว้เดิมนั้น เจ้าฟ้าอุมแบร์โตจะเชิญข้าพเจ้า ลิสบา พี่ระ และซีริล ไปร่วมโต๊ะเสวยที่พระราชวังและจะตามเสด็จไปดูละครโอเปร่าภายหลัง ทั้งเจ้าฟ้ามี-โจเซ พระชายาก็จะเสด็จไปร่วมโต๊ะเสวยด้วย สองวันภายหลังพวกสตรีก็จะกลับอังกฤษ แต่พี่ระกับข้าพเจ้าจะคงพักอยู่กับเจ้าฟ้าอีกสองสามวัน เมื่อจัดการตระเตรียมกันเช่นนั้นแล้ว ก็เป็นข้อที่จะสอนให้เห็นว่าความเข้าใจที่เคยมีกันอยู่ว่า ถ้าเจ้านายไทยไปมีชายเป็นฝรั่ง เจ้าชายและเจ้าหญิงฝรั่งจะรังเกียจและจะไม่รับรอง ก็เลยเป็นอันว่าล้มเลิกไปหมดแล้ว ขอแต่ให้เจ้านายไทยแต่งงานกับฝรั่งถูกต้องโดยได้รับพระบรมราชานุญาต...

(กลับเมืองอังกฤษ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔)

หลังจากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึงการเสด็จจากประเทศอิตาลีโดยทางรถไฟ พร้อมด้วยพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิรพงศ์ภาณุเดชเมื่อเสด็จถึงกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ทั้ง ๒ พระองค์ ทรงเดินทางกลับประเทศอังกฤษในทันทีโดยมิได้ทรงแวะพักเสด็จถึงกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษในวันเดียวกัน

บทที่ ๒๕ ปีคับขัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเริ่มเรื่องในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเรื่องตามลำดับวันเวลา ทรงเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเดือนต่างๆ ตามปฏิทิน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม ชาวประเทศไทยรบกับฝรั่งเศส ดังข้อความต่อไปนี้

ชาวสงครามอันนำความหนักใจมาสู่ข้าพเจ้ามากในเดือนนี้ก็คือ การรบระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ในอินโดจีนดูยังไม่ยุติกันได้ทำให้ข้าพเจ้าเกรงกลัวว่าฝรั่งเศสจะส่งเรือบินมาทิ้งลูกระเบิดทำลาย

เมืองโบราณวัดดุจงามในกรุงเทพฯ ซึ่งข้าพเจ้ารักและเป็นห่วงอย่างยิ่ง อนึ่งได้ทราบข่าวว่า พิศดารก็กลับเข้าประจำกรมทหารบกและไปทำการรบ ข้าพเจ้าจึงเป็นห่วงด้วย เกรงว่าจะเป็นอันตรายครั้นถึงวันที่ ๓๑ ก็ได้รับโทรเลขจากบ้านเย็น ส่งข่าวมาว่าทางเมืองไทยและฝรั่งเศสเห็น สัญญาสงบศึกกันแล้วทำให้ข้าพเจ้าค่อยโล่งใจขึ้นมา...

(ปีคัมภีร์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑๓๕)

เดือนกุมภาพันธ์ และเดือนมีนาคม ไม่มีเหตุการณ์สำคัญใดเกิดขึ้น ต่อมาวันที่ ๑๐ เดือนเมษายน พระเจ้าจอร์จที่หก พระองค์เจ้าจูลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึงยอดจำหน่ายหนังสือเรื่องคาแวร์ ที่สามารถขายได้เรื่อยๆ จากนั้นทรงเล่าถึงเหตุการณ์เกิดกรณีพิพาทระหว่างประเทศกรีซและประเทศ อิตาลี ดังข้อความต่อไปนี้

เดือนกุมภาพันธ์และเดือนมีนาคมก็ยังคงเงียบไม่มีอะไรพิเศษ ชีวิตที่บ้านลิแมนก็ดำเนินไปอย่าง ที่กล่าวมาแต่ก่อนแล้ว ต่อมาวันที่ ๑๐ เดือนเมษายนจึงได้รับจดหมายจากบ้านเย็นว่า “คาแวร์” นั้นประสบความสำเร็จอย่างดี นอกจากจะยังคงขายได้อยู่เรื่อย ยังปรากฏว่าเมื่อคนอ่านแล้ว ก็มี ผู้กล่าวถึงกันอย่างมาก วันที่ ๑๑ ข้าพเจ้าได้รับจดหมายจากบุคคลที่ข้าพเจ้าไม่รู้จักเขียนมา ชมเชย “คาแวร์” และแสดงความยินดีต่อข้าพเจ้า...

เดือนเมษายนจะแสดงให้เห็นว่าฐานะของสัมพันธมิตรในมหาสงครามโลกก็จะคืบขันขึ้นอีกมาก ในการรบระหว่างกรีซประเทศเล็กกับอิตาลีประเทศใหญ่ ทางกรีซได้เปรียบอยู่เรื่อยอิตาลีอยู่ใน ฐานะอันน่าอับอาย มุสโสลินีจึงกลับกลายเป็นผู้ที่ใครๆเขาพากันหัวเราะเยาะทั่วโลก เยอรมันเห็น ทำจะไม่ได้การ ชินปล่อยให้อิตาลีทำตามลำพังก็น่าจะแพ้นั้น เยอรมันจึงเข้าช่วยโจมตีประเทศ กรีซ

(ปีคัมภีร์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑๓๖-๑๓๗)

ในเดือนพฤษภาคม พระเจ้าจอร์จที่หก พระองค์เจ้าจูลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึง เหตุการณ์การโจมตีทางยุทธนาวีระหว่างประเทศอังกฤษและเยอรมัน ดังข้อความต่อไปนี้

ปลายเดือนพฤษภาคมมีข่าวการรบทางเรือ อีกทางฝ่ายอังกฤษทราบมานานแล้วว่า ทาง เยอรมันกำลังสร้างเรือประจัญบานขนาดใหญ่มีกำลังปืนมาก และแล่นได้เร็ว อันจะมีนามว่า บิสมาร์ค (Bismarck) และเทอร์พิทซ์ (Turpitz) แต่ยังไม่มีการทราบว่าจะสร้างสำเร็จหรือยัง จึง พยายามคอยเฝ้าจับตาดูอยู่เรื่อยๆว่าจะออกมาเมื่อใด ในปลายเดือนพฤษภาคมนั่นเอง คือเมื่อวันที่ ๒๕ มีข่าวอย่างน่าตื่นเต้นว่าเรือประจัญบานขนาดใหญ่ของอังกฤษสองลำ คือเรือเก่าแก่ชื่อ ฮูด (Hood) และเรือลำใหม่ชื่อ ปรินซ์ ออฟ เวลส์ ได้ไปประสบบกับเรือบิสมาร์ค ซึ่งเพิ่งสร้างเสร็จ

ออกมาใหม่ทางภาคเหนือของมหาสมุทรแอตแลนติก ก็ทำการรบยิงแลกเปลี่ยนลูกกระสุนปืนใหญ่
ต่อกัน ในไม่ช้าเรือฮูดก็จม...

(ปีคับขัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๑๓๘)

จากตัวอย่างบทที่ ๒๕ ปีคับขัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรง
เล่าถึงเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยเล่าว่าในแต่ละเดือนมีประเทศใดสู้รบกันบ้าง โดยระบุวันที่
เกิดเหตุการณ์ประกอบอย่างชัดเจน ทรงเล่าเหตุการณ์ลักษณะนี้จนจบบท

บทที่ ๒๗ ยุวชนทหารบก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าตาม
ปฏิทินเวลา เรียงลำดับวันที่ เดือน ปี คือทรงเริ่มเรื่องเมื่อวันที่ ๘ กันยายน มีเหตุการณ์สำคัญ
เกิดขึ้นคือนายกรัฐมนตรีอิตาลีถูกจับกุม ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อปลายบทก่อนข้าพเจ้าเล่าถึงเรื่องการย้ายจากพลทหารในโฮมการ์ด ไปเป็นนายร้อยตรีใน
ยุวชนทหารบกกองพันที่ ๒ แห่งคอร์นวอลล์ พอถึงวันที่ ๘ กันยายน ก็ได้ข่าวทางการสงคราม
อันสำคัญใหญ่ยิ่ง คือภายหลังจากมุสโสลินีได้ถูกปลดออกจากนายกรัฐมนตรีอิตาลี และถูกจับไป
คุมขังยังบงกชเสาสสูง จอมพล บาโอก็ถือโอ เป็นนายกรัฐมนตรีแทน...

(ยุวชนทหารบก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๖๕)

จากนั้นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึงเหตุการณ์สำคัญวันที่
๑๒ กันยายน ต่อๆ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องจากวันที่ ๘ คือ นายกรัฐมนตรีอิตาลี ถูกบุกชิงตัวโดย
ทหารเยอรมัน ดังข้อความต่อไปนี้

วันที่ ๑๒ ก็มีข่าวอันทำให้คนทั่วไปตื่นเต้นกันมาก คือฮิตเลอร์ส่งทหารพลร่มไปช่วยพา
มุสโสลินีหนีไปได้จากที่คุมขังอันอยู่บงกชเสาสสูง พาไปทางเหนือของอิตาลีที่ยังอยู่ในมือของเยอรมัน
อย่างแข็งแรง มุสโสลินีเมื่อเป็นผู้นำของอิตาลี เคยนับถือพระราชวงศ์ชาวอิตาเลียน แต่เมื่อคราวถูกออก
พระเจ้าแผ่นดินทรงสนับสนุนการถูกปลดนั้นอย่างแข็งแรง ทำให้มุสโสลินีเลยเกลียดชัง
พระราชวงศ์...

(ยุวชนทหารบก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๒๖๖)

วันที่ ๑๗ กันยายน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงกล่าวถึง เหตุการณ์ที่ทรงย้ายจากการเป็นพลทหารในหน่วยอาสารักษาดินแดน หรือโฮมการ์ด เป็นร้อยตรีใน ยุวชนทหารบก ดังข้อความต่อไปนี้

วันที่ ๑๗ พันโทคอลวิลล์ (L.t-Col. Colville) ผู้บังคับกองพันที่ ๒ กรมยุวชนทหารบก คอร์นวอลล์ ได้เชิญให้ข้าพเจ้าไปเจรจาด้วย ณ ที่ว่าการกองพันซึ่งอยู่ที่หมู่บ้านสะแตนาลิส (Stanalese) ไกลจากหมู่บ้านรีอคราว ๓๒ กิโลเมตร การพูดเจรจากันเป็นไปโดยเรียบร้อย เป็นอันว่านับข้าพเจ้าเป็นนายทหารติดต่อประจำกองพัน มีตำแหน่งว่าที่ร้อยตรี และรับเบี้ยน ผู้สมัครเข้าด้วยเป็นเสมียนพลเรือน ข้าพเจ้าไปปรับเครื่องแบบใหม่เมื่อวันที่ ๒๐ และข้าพเจ้า ก็ไปเบี่ยนไปทำงานครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๒

(ยุวชนทหารบก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๖๘)

จากตัวอย่างบทที่ ๒๗ ยุวชนทหารบก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าเหตุการณ์ตามลำดับวัน โดยทรงเลือกเล่าเฉพาะวันที่มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นนำมาเล่าจบ บท

ในตอนที่ ๓ “สมัยยุทธภัย” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรง ดำเนินเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางช่วงตอน แต่เรื่องราวมีความต่อเนื่องไปโดย ตลอด การเล่าลักษณะนี้เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ การดำเนินเรื่องตามปฏิทิน ไม่ สลับเหตุการณ์ พระองค์จะทรงระบุเวลาของเหตุการณ์ไว้อย่างชัดเจนในแต่ละวันพระองค์จะทรง กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลัง รวมทั้งจะกล่าวถึงสถานที่ที่ได้เสด็จ โดยเริ่มตั้งแต่ สถานที่แห่งแรกไปจนถึงสถานที่ที่เสด็จเยือนเป็นลำดับท้ายสุด การเล่าเรื่องโดยเรียงลำดับเช่นนี้ช่วย ให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวในพระนิพนธ์ได้ง่าย ช่วยให้ผู้อ่านไม่สับสนด้วย

๓.๓.๓ การแทรกบทสนทนาหรือคำพูด

การแทรกบทสนทนาในเรื่องสามารถสื่อความคิด อารมณ์ความรู้สึกของ บุคคลได้ และเพื่อให้ผู้อ่านตีความเอาเองว่าคำพูดบุคคลนั้นแสดงว่าเป็นคนเช่นไร มีลักษณะนิสัย ใอย่างไร ดังข้อความต่อไปนี้

ในการท่องเที่ยวครั้งนั้นเองก็จะได้เห็นการมีชื่อเสียงโด่งดังของพระประจักษ์ชัดเจนนีกครั้ง คือ วันหนึ่งเรากำลังนั่งกินอาหารอยู่ บังเอิญมีนักท่องเที่ยวนั่งเข้ามาในภัตตาคารนั้นมาก โต๊ะมีคนนั่ง เต็มไปหมด คนอังกฤษผู้หนึ่งจึงขออนุญาตมานั่งร่วมด้วยที่โต๊ะของเรา ภายในไม่ช้าเขาเห็นเข็มที่

ข้าพเจ้าติดอยู่ที่เบาะคอเสื้อ อันมีอักษรย่อว่า B.R.D.C. อยู่ภายใต้รูปรถแข่ง เขาจึงถามข้าพเจ้าว่าตัวอักษรนั้นมีใจความว่าอย่างไร

the British Racing Driver' s Club (สมาคมนักขับแข่งอังกฤษ)” ข้าพเจ้าตอบว่า คือข้าพเจ้าได้รับเกียรติเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสมาคมนั้น แม้จะไม่เคยเป็นนักแข่งเลย

“อ้อ ฉันควรจะจำได้” เขากล่าวต่อว่า แล้วเขาก็เริ่มเอ่ยชื่อนักขับแข่งต่างๆ เช่นเมย์ส์ ซีแมน แล้วก็ว่า ฟีรพงศ์

ข้าพเจ้าถามว่า “ท่านเคยดูเขาแข่งไหม?”

“อ้อ หลายครั้ง” เขาตอบ “ความจริงฉันรู้จักคุ้นเคยกับเขาอย่างดีเสียด้วยซ้ำ”

“ยังงั้นหรือ” ข้าพเจ้าถาม “ท่านไปพบรู้จักกับเขาที่ไหน”

“ตามบาร์ต่างๆ” เขาอธิบาย อันเป็นของแปลกเพราะพระเจ้าไม่ชอบดื่มเหล้า ฉะนั้นยอมไม่ไปเที่ยวอยู่ตามบาร์เลย แล้วเขาก็ยังเอ่ยต่ออีกว่า “อีกคนหนึ่งฉันก็รู้จัก”

“อีกคนหนึ่งนั้นนะใคร”

เขาว่า “ก็ญาติของพระยังงั้นละ ฉันคุ้นเคยกันดีกับทั้งพระและจุล”

นั่นเป็นครั้งแรกในชีวิต ที่คนผู้ข้าพเจ้าไม่เคยพบและไม่เคยรู้จักเลยมาบอกข้าพเจ้าอย่างซึ่งๆหน้าว่าคุ้นเคยกับข้าพเจ้าดี ลิสบากำลังเกือบจะบอกความจริงแก่เขา แต่ข้าพเจ้าสะกิดห้ามเสียทัน

(ภัยสงคราม, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๗๒)

ใช้บทสนทนาในการประกอบเรื่อง ซึ่งมีคนมาแอบอ้างว่าได้รับรู้จักพระองค์และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฟิรพงศ์ภาณุเดช โดยที่บุคคลนั้นไม่ได้มีการรู้จักเป็นการส่วนตัวกับทั้งสองพระองค์แต่อย่างใด

บทที่ ๔

วิเคราะห์การใช้ภาษาในสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์”

ภาษามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมอย่างใกล้ชิด เนื่องจากภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวตลอดจนความรู้สึก ความคิดของผู้เขียนมาสู่ผู้อ่าน ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม นักเขียนจึงต้องเลือกสรรถ้อยคำที่จะนำมาถ่ายทอดให้ผู้อ่านรับรู้เรื่องราวได้อย่างเข้าใจ ชัดเจนแจ่มแจ้ง ซึ่งจะทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นการศึกษากการใช้ภาษาของนักเขียนจึงมีความสำคัญต่อการศึกษาวรรณกรรมด้วยเช่นกัน เพราะการใช้ภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญ ภาษาที่ใช้ในการเขียนนั้นไม่เพียงแต่จะเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารมายังผู้อ่าน แต่ภาษายังมีบทบาทต่อพัฒนาการทางด้านความคิด จิตใจ และสติปัญญาของผู้อ่านอีกด้วย

พระนิพนธ์เรื่อง “เกิดวังปารุสก์” ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เป็นงานเขียนที่มุ่งเสนอเรื่องราวพระประวัติ พระบรมวงศานุวงศ์ และประสบการณ์ด้านต่างๆ ที่พระองค์ทรงประสบ ทั้งการศึกษา การทรงงาน ตลอดจนสาระความรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นสิ่งที่พระองค์ทรงสนพระทัย การนำเสนอเรื่องต้องอาศัยภาษาที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวให้เห็นภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่พระองค์ทรงมีส่วนร่วมได้อย่างแจ่มชัด การใช้ภาษาของพระองค์ยังสามารถช่วยสื่อความคิด ซึ่งจะทำให้เห็นบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยของพระองค์ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นลีลาภาษาที่เป็นวรรณศิลป์ เนื่องจากการเลือกใช้ภาษาที่สละสลวยสอดคล้องกับรูปแบบและเนื้อหา ซึ่งทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติ ที่มุ่งถ่ายทอดเรื่องราวพระประวัติเกือบตลอดพระชนม์ชีพ และทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ควบคู่ไปกับความเพลิดเพลิน

ผู้วิจัยได้ศึกษากการใช้ภาษาในสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ใน ๓ ลักษณะ ดังนี้

- ๔.๑ การใช้คำ
- ๔.๒ การใช้ประโยค
- ๔.๓ การใช้ภาพพจน์

๔.๑ การใช้คำ

การศึกษาลักษณะเฉพาะตัวของผู้แต่งโดยทั่วไป การพิจารณาไปถึงการใช้คำเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง เพราะคำเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของผู้แต่งที่แสดงออกมา ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์เมื่ออ่านงานเขียนนั้นเข้าใจและซาบซึ้งเพียงใดนอกจากจะขึ้นอยู่กับภูมิความรู้

ของผู้อ่านแล้ว ความสามารถในการเลือกใช้คำของผู้แต่งก็นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งด้วย

การเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับงานเขียนนับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติ เพราะจะทำให้งานเขียนนั้นน่าอ่านและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น การใช้คำจึงต้องดึงดูดใจผู้อ่านด้วย โดยทั่วไปผู้แต่งย่อมมุ่งให้ผู้อ่านเข้าใจและมีความรู้สึกมีส่วนร่วม การเลือกใช้คำจึงต้องให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แล้ว ยังต้องใช้คำที่มีชีวิตชีวาเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการให้แก่ผู้อ่าน เพราะการใช้คำยังทำให้ผู้อ่านเห็นบุคลิกลักษณะ อุปนิสัย และความรู้สึกนึกคิดของผู้แต่ง “นักประพันธ์จึงจำต้องรู้คำมาก ๆ เพื่อนำเอาคำเหล่านั้นมาใช้แสดงความคิดของตนให้ได้ถึถ้วนแล้วกว้างขวาง” (เปลื้อง ณ นคร. ๒๕๒๐: ๕๐)

หนังสือสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนพระองค์ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเลือกใช้คำจึงต้องคำนึงถึงระดับสถานะที่แตกต่างกัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ จึงทรงพิถีพิถันในการเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสมกับระดับสถานะของบุคคล และสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามความหมายของคำในการเขียนบรรยายเนื้อหา ทรงเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสม กะทัดรัดตรงไปตรงมาแต่มีความชัดเจนสละสลวย สอดคล้องกับเนื้อหาที่พระองค์ต้องการนำเสนอได้เป็นอย่างดี การใช้คำที่เหมาะสมสามารถสื่อความหมายออกมาได้อย่างชัดเจน โดยที่ผู้อ่านไม่ต้องตีความ ทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ง่าย

การศึกษาการใช้คำในพระนิพนธ์เรื่อง “เกิดวังปารุสก์” ผู้วิจัยแบ่งการใช้ภาษาออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

- ๔.๑.๑ การใช้คำให้เกิดภาพ
- ๔.๑.๒ การใช้คำภาษาต่างประเทศ
- ๔.๑.๓ การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย
- ๔.๑.๔ การใช้คำพ้องสัมผัส

๔.๑.๑ การใช้คำให้เกิดภาพ

ในพระนิพนธ์เรื่อง “เกิดวังปารุสก์” มีคำที่ทำให้เกิดภาพอยู่จำนวนมาก คำเหล่านี้ปรากฏอยู่ในบริบทของการบรรยายสิ่งที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงประสบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพเด่นชัดขึ้นในใจ เหมือนผู้อ่านได้เห็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นด้วยตนเอง ผู้วิจัยแบ่งลักษณะการใช้คำทำให้เกิดภาพ ได้ดังนี้

๔.๑.๑.๑ คำขยายแสง, สี, เสียง

คือ การใช้คำที่บ่งบอกลักษณะแสง, สี, เสียง ที่ปรากฏในสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เป็นองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ ที่พระเจ้าวรวงศ์ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงประสม เมื่อทรงถ่ายทอดมาสู่ผู้อ่าน คำเหล่านี้ไม่เพียงแยกแยะลักษณะเฉพาะของสิ่งต่างๆ ให้ชัดเจน พระองค์ทรงนำคำลักษณะนี้มาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ดังนี้

ก. การใช้คำขยายแสง

ลักษณะของแสงมีความหลากหลาย ทั้งแสงที่เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและแสงจากสิ่งประดิษฐ์สมัยใหม่ คำแสดงแสงไม่เพียงแต่บ่งบอกลักษณะเฉพาะของแสงเท่านั้น แสงบางอย่างก็ชวนให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกได้อีกด้วย

การใช้คำขยายแสง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้คำว่า สว่างนุ่มนวล เพื่อแสดงภาพแสงดวงจันทร์ที่ส่อง ทรงเลือกใช้คำว่า สว่างจ้า, สว่างโร้ เพื่อแสดงภาพระดับความสว่างของแสง สังเกตได้ว่าลักษณะของแสงที่ “จ้า” แสดงระดับของแสง หากแสงที่สว่างจัดจนแยงตาทรงเลือกใช้คำว่า “สว่างจ้า” หากแสงสว่างกำลังพอดีจะทรงใช้คำว่า “สว่างนุ่มนวล” ดังข้อความต่อไปนี้

“บ้านของเราที่หัวหินนั้น พ่อได้ทรงจัดแจงปรับปรุงให้อยู่ได้สบายดีขึ้นทุกวัน จนมีเครื่องยนต์ทำไฟฟ้าของเราเอง ของที่ข้าพเจ้าจำได้ดีมากก็คือ แสงจันทร์ที่หัวหินในคืนเดือนหงายช่างดูสว่างนุ่มนวลจับทนายอันขาวและจับกับทะเลราวกับเป็นดินเงิน”

(เที่ยวหัวเมือง. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๒๖)

“ในตู้กระจกมีประดับเครื่องอาวูธ ถาด คนโทน้ำและอะไรต่างๆ อันเป็นของอินเดีย และเป็นทองทั้งสิ้น ด้านหนึ่งมีเตาไฟจุดสว่างโร้อยู่”

(พระราชวงศ์อังกฤษ. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๑๕๕)

“ย่านนั้นนอกจากเมื่อข้าพเจ้ายังเล็กมากจริงๆ และจำไม่ค่อยได้แล้ว ท่านเกือบจะไม่ถูกขึ้นจากพระที่นั่งที่บรรทมเลย ห้องบรรทมนั้นไม่ใหญ่นักและเมื่อเข้าไปใหม่ๆ จากห้องห้อง พระโรงอันมีไฟสว่างจ้า ทำให้รู้สึกมีดมัวมาก”

(เป็นเด็ก. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๖๑)

ข. การใช้คำขยายสี

สี หมายถึง ลักษณะความเข้มของแสงที่ปรากฏแก่ตา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการช่วยสร้างความรู้สึกรู้สึกให้แตกต่างกัน การใช้คำบอกสีในนั้นจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพและลักษณะของสีได้อย่างชัดเจน

การใช้คำขยายสีในพระนิพนธ์เรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้คำขยายสีหลายวิธี มีทั้งที่เป็นสีโดดๆ ไม่มีสีอื่นปน และใช้คำบอกสีที่มีคำขยาย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงความเข้ม อ่อนของสีได้ชัดเจนขึ้น คำขยายที่ใช้ขยายคำบอกสีที่ปรากฏ คือ คำขยายที่บอกถึงลักษณะสีอ่อนได้แก่ อ่อน แก่ สด และคำขยายที่บอกถึงลักษณะสีเข้ม ได้แก่ จัด ค่ำ หม่น สนิท เข้ม ขลับ การเลือกใช้คำแสดงสีของพระองค์แสดงให้เห็นถึงความละเอียดและประณีตของพระองค์ในการเลือกใช้คำ ทำให้สีนั้นปรากฏเด่นชัดขึ้นในความคิดของผู้อ่าน ดังข้อความต่อไปนี้

“วันใดอากาศดีก็ออกกันไปนั่งอาบแดดกันในสวน กินอาหารกลางวันและน้ำชาในสวน การอาบแดดนั้นนอกจากจะทำให้ผู้หญิงทั้งสองผิวดำคล้ำและสวย ยังทำประโยชน์แก่พวกเราทุกๆ คนคือการที่ได้รับแดดเข้าไว้ในตัวในฤดูร้อน เป็นการป้องกันตัวในฤดูหนาว”

(แทนพระองค์. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๓๗๖)

คำว่า “ดำคล้ำ” หมายถึง สีผิวที่ค่อนข้างดำ ไม่ผ่องใส คล้ำในที่นี้ไม่ได้ดำโดยธรรมชาติ แต่ดำเพราะแสงแดดทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของผิวที่มีสีดำอันเกิดจากการอาบแดด

“ผู้หญิงเล็กนั้นสวยและเก๋มากเหมือนกัน แต่ดำกว่าพี่พิมพ์ อยู่ในจำพวกที่เรียกว่าดำขำ พี่หญิงเล็กคุยสนุกสนานและช่างเล่นเหมือนกัน”

(พราจากกัน. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๒๑๙)

คำว่า “ดำขำ” หมายถึง มีลักษณะหน้าตาคมชวนให้มอง มีลักษณะโดดเด่นแก่ผู้พบเห็น มีความงาม

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้คำขยายลักษณะสีว่า “ดำคล้ำ” เพื่อให้เห็นลักษณะสีผิว แต่ “ดำขำ” ทรงใช้ขยายลักษณะใบหน้าที่สวยงามชวนมอง

“ตอนนี้ ดร.ฮิวเบิร์ต หน้าขาวซีดท่าทางเหมือนเป็นลม พุดจาไม่ออกอีกอีกอยู่นาน แล้วก็ตอบว่าเห็นเช่นนั้น”

(คดีฆาตกรรม. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๔๑๑)

คำว่า “ขาวซีด” หมายถึง ไม่สดใส เช่น หน้าซีด, ขาวอย่างไม่มีน้ำมีนวล พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้คำว่า “ขาวซีด” เพื่อบอกลักษณะสีผิวที่เหลือง ไม่มีสีเลือด แสดงให้เห็นลักษณะคนวิตกกังวล หวาดกลัว

“แม่ตื่นเต้นและพอใจในภูมิประเทศแถบนี้มาก ชอบหาดทรายอันกว้างมีทรายขาวสะอาด แม้ต่อมากายหลังข้าพเจ้าจะได้มีโอกาสไปเที่ยวในที่ต่างๆ ไม่น้อยก็ดี ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นหาดทรายที่ใดซึ่งมีทรายขาวสะอาดตระการตาเท่าที่หัวหินเลย”

(เที่ยวหัวเมือง. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๒๑)

คำว่า “ขาวสะอาด” หมายถึง ชาวแบบบริสุทธิ์ไม่มีสีหรือสิ่งใดเปื้อน

คำว่า “ตระการ” หมายถึง งาม

พระองค์ทรงใช้สองคำนี้เพื่ออธิบายสีของหาดทรายที่หัวหินที่มีความขาวสะอาด และสวยงามน่าชมมอง

นอกจากนี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้คำขายคำว่า “สด” นำมากล่าวขยายสีเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกของสีไม่จืดจาง ปริมาณของสีนั้นมาก โดยเน้นไปที่ความสด ซึ่งสดขยายสีบางสีเท่านั้น คือ สีแดง และสีน้ำเงิน เท่านั้น ดังข้อความต่อไปนี้

“อินทรธนูของนักเรียนนายร้อยเป็นสีแดงสด แต่มีเส้นทองขีดอยู่ตลอดตรงกลาง”

(เที่ยวหัวเมือง. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๒๒)

“พวกพระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศและเจ้านายอังกฤษทรงสพาสีน้ำเงินสดล้วน คือ การ์เตอร์”

(แทนพระองค์. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๓๗๖)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ยังใช้คำว่า “อ่อน” และ “แก่” มาขยายความเข้มของสี ดังข้อความต่อไปนี้

“ชีวิตนั้นผมแดง นัยน์ตาโต และบางเวลาสีนัยน์ตาดูเหมือนเขียวอ่อน หน้าตาน่าเอ็นดู รูปร่างเล็ก เป็นคนช่างพูด ช่างคุยมาก พี่จะพบกับเขาบ่อยๆ”

(แทนพระองค์. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๓๗๖)

“พี่จะจึงได้รับพระบรมราชานุญาตให้แต่งเครื่องนักเรียนเป็นเสื้อปาพรานหลวง อันกรมเสื้อ ปาพรานหลวงนั้นแต่งเครื่องแบบสีเขียวแก่ล้วน ผู้ที่อยู่ในกรมนั้นมักจะเป็นข้าราชการซึ่งประจำ อยู่ในกรมโขนหลวง”

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๗)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้คำขยายเพื่อแสดงลักษณะสี น้ำเงินที่แตกต่างกัน คือ ทรงเลือกใช้คำว่า “น้ำเงินสด” “น้ำเงินเปรี้ยว” “น้ำเงินแก่” “น้ำเงินอ่อน” และ “น้ำเงินหม่น” ขยายเพื่อบอกระดับความเข้มของสีน้ำเงิน ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันเพียง เล็กน้อยให้ชัดเจนมากขึ้นในใจผู้อ่าน

“ข้าพเจ้าเหลือบเห็นพระราชินีทรงยืนอยู่พระองค์เดียวอีกด้านหนึ่งของห้องใหญ่ ไม่มีผู้ใด ยืนอยู่ใกล้ๆ เลย ทรงสีขาวมีลายเงินอันตัดกันดีกับสายสะพายสีน้ำเงินเปรี้ยวของตราการ์เตอร์”

(แทนพระองค์. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๒๖๕)

“เมื่อย้ายงานวัดไปอยู่ที่สโมสรเสื้อปา ร้านต่างๆ พวกกันใหญ่โตขึ้น ร้านของพ่อก็ใหญ่โตขึ้น เปลี่ยนเป็นร้านตกเบ็ด ในการตกแต่งร้านนั้น ของพ่อทำเป็นสีน้ำเงินหม่น คือเพราะสีทหารม้า ซึ่งพ่อทรงถือว่าเป็นเหล่าเดิมของท่านอยู่เสมอ อีกประการหนึ่งเพราะเป็นสีที่แม่ชอบ”

(พรากจากกัน. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๒๐๕)

“พวกพระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศและเจ้านายอังกฤษทรงสะพายสีน้ำเงินสดล้วน คือ การ์เตอร์”

(แทนพระองค์. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๓๗๖)

“เอมเปอเธอก็พอพระทัยอย่างยิ่งได้ทรงตั้งพ่อเป็นนายพันเอกพิเศษในกองทัพบกрусเซีย และเป็นนายทหารพิเศษในกรมทหารม้าฮุสซาร์ของเอมเปอเธอ และพระราชทานสายสะพาย ตราเซนต์ อันเดร์ เป็นตราสูงสุดของประเทศรัสเซียในสมัยนั้น อันมีสายสะพายเป็นสีน้ำเงิน อ่อน รวมทั้งตราเซนต์ วลาดิเมียร์อันเป็นเหรียญกางเขนสีแดงกับดำ

(กำเนิด. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๑)

ค. การใช้คำขยายเสียง

การใช้คำขยายเสียง คือ การใช้คำที่ขยายเสียงสิ่งที่อยู่รอบตัว ซึ่งอาจเป็นเสียงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของคนและสัตว์

ในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์ พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ พระองค์ทรงเลือกใช้คำที่มีความหมายทำให้ผู้อ่านรับรู้ได้ด้วยหู เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการด้านการได้ยินและทำให้รับรู้ถึงบรรยากาศในขณะนั้น โดยจะศึกษาการใช้คำขยายเสียงในลักษณะที่เกิดขึ้นจากการกระทำของคน หรือเกิดขึ้นเองจากวัตถุสิ่ง ซึ่งการใช้คำขยายเสียงในลักษณะนี้ เพื่อมุ่งให้เกิดความสมจริง ดังข้อความต่อไปนี้

“ข้าพเจ้าชอบเดินในบริเวณวัดพระแก้ว และได้ยินเสียงใบเงินใบทองที่ห้อยอยู่ริมหลังคา พระอุโบสถแกว่งไปมาเมื่อต้องลม ทำเสียงกุกกิงอย่างน่าวังเวงใจ”

(เป็นเด็ก. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๗๒)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้คำเลียนเสียงของใบระกาที่กระทบกันเมื่อลมพัด การใช้คำว่า “กุกกิง” ให้ความหมายที่แสดงถึงความรู้สึกโดดเดี่ยว เหมือนอยู่ในบรรยากาศที่เศร้า อ้างว้าง แต่ดูสงบเยือกเย็น ถือเป็นกรบรรยายบรรยากาศที่สะท้อนถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครได้อย่างชัดเจน

“พอเริ่มจะสนุกในการอยู่ในเรือใหญ่ๆ เป็นครั้งแรก พอดีเรือแล่นเข้าช่องแคบมะละกาก็มีคลื่น เรือทั้งโคลงทั้งขึ้นๆ ลงๆ เสียงเรือดังเอียดแอด ข้าพเจ้ารู้สึกเวียนศีรษะ”

(ไปเมืองนอก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๒๗๒)

คำว่า “เอียดแอด” เป็นการใช้คำที่แสดงเสียงผิดๆ เปียดเสียดกันจนทำให้เกิดเสียง เป็นการเน้นความหมายของเสียงที่ดังชัดเจน อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงจังหวะในเวลาเรือโคลงอย่างช้า ๆ อีกด้วย

“พอไปถึงมุมท้องนาที่มีรั้ว ก็ได้ยินเสียงปืนกลลูกกระสุนประกายไฟก็มียิงตรงมายังเรา เห็นเป็นประกายไฟแดงแวบๆ ผ่านมาดังเพี้ยวๆ นึกกลัวอย่างยิ่ง”

(ยุวชนทหาร. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๑๑๗)

คำว่า “เพี้ยว” ให้ความหมายในด้านความเร็ว และระยะทาง แสดงให้เห็นถึงระยะทางที่ใกล้ หรือประชิดตัว และผ่านไปอย่างรวดเร็ว ให้ความหมายของคำชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการให้ความรู้สึกที่ชัดเจนว่าน่ากลัวมากเมื่อได้ยินเสียงนี้

ข้าพเจ้าได้ทราบภายหลังว่าการที่ข้าพเจ้าลงรถไฟที่สวนจิตรนั้นมีผู้ที่ไม่ทราบเป็นอันมาก ต่างพากันไปรับที่สถานีหัวลำโพงรวมทั้งเจ้าพี่จุมภฏฯ กับพันรพีฯ ครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้ขึ้นรถพระที่นั่งมีธงมหาราชปัก กับได้ยินเสียงแตรรถพระที่นั่ง “แต่แต่” เพียงใกล้ๆ รถแล่นไปทำให้บังเกิดความรู้สึกว่าเคยได้ประสบอะไรคล้ายๆ เช่นนี้มาแล้ว...

(กลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๔๗๖)

คำว่า “แต่แต่” เป็นคำเลียนเสียงแตรรถพระที่นั่ง ทำให้พระองค์ทรงนึกย้อนไปถึงเหตุการณ์ที่พระองค์ทรงประสบมา

บางเวลาพลทหารคนหนึ่งแถวสุภาพบุรุษถึงแม้จะเปลี่ยนเวรกันบ่อยๆ ก็เริ่มจะเซเซ ทั้งนี้เพราะเป็นนายทหารกองหนุนผู้สูงอายุด้วยกันทั้งนั้น เมื่อมีอาการเช่นนั้นก็รีบมีการเปลี่ยนเวรเป็นพิเศษกันโดยเร็ว เพื่อกันมิให้ล้ม แต่ดึก ออฟ ยอร์ค ตรัสบอกข้าพเจ้าว่าบางทีก็มีล้มหมวกทองเหลืองกระเด็นตกลงพื้นดังข้างใหญ่...

(พระราชวงศ์อังกฤษ. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๑๙๐)

“ดังข้างใหญ่” เป็นคำเลียนเสียงหมวกทองเหลืองซึ่งมีน้ำหนักมากตกกระทบพื้น จนเกิดเสียงดังข้าง

๔.๑.๑.๒ คำแสดงอาการและความรู้สึก

คำแสดงอาการและความรู้สึก คือ การใช้คำแสดงความหมายเกี่ยวกับอารมณ์และรู้สึกของผู้พูด ที่มีต่อเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ เช่น รัก อ่างว้าง โศกเศร้าเสียใจ เปื่อหน่าย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์จุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาเรียงต่อกัน เพื่อเน้นความหมาย ดังข้อความต่อไปนี้

“ทั้งเจ้าคุณภะรตฯ และภรรยา ผู้เป็นภรรยาใจคอกว้างขวางโอบอ้อมอารีชอบมีคนไปหาห้อมล้อมมากๆ ข้าราชการสถานทูตและนักเรียนจึงไปประชุมกันที่บ้านท่านแทนสถานทูตตั้งแต่ก่อน พวกเราพระองค์เจ้าก็เลยย้ายไปพักที่บ้านเจ้าคุณภะรตฯ ด้วย”

(เพี้ยวหัวเมือง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๔๓)

“ใจคอกว้างขวาง” และ “โอบอ้อมอารี” หมายถึง อุดหนุนจนเจือ, แสดงน้ำใจดีต่อผู้อื่น รู้จักคนมากและคนรู้จักมาก มีน้ำใจเผื่อแผ่ผู้อื่น

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้คำว่า “ใจคอกว้างขวางโอบอ้อมอารี” เพื่อแสดงลักษณะนิสัยของเจ้าคุณภะระตฯ และภรรยาที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นมาก

“ครูประจำชั้นตอนเวลานั้นคือครูเอี้ยง [ภายหลังเป็นหลวงฉลาดสุนทรวาที (เอี้ยง แพ้ววิชา)] ครูเอี้ยงนั่นเองก็เป็นผู้ที่ต้องสอนข้าพเจ้าเพิ่มพิเศษอีกสองวันในตอนเย็น การที่ข้าพเจ้าต้องเรียนพิเศษอยู่คนเดียว เพราะตามชั้นเขาไม่ทันนั้น เป็นที่ขมขื่นละลายใจแก่ข้าพเจ้า ถ้าข้าพเจ้าถูกส่งอยู่ประถมหนึ่ง และเรียนในขนาดที่สมกับความรู้ในหมู่นักเรียนรุ่นราวคราวเดียวกันแล้ว ข้าพเจ้าจะสบายใจมากกว่า ”

(เป็นนักเรียนนายร้อย. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๖๐)

“ขมขื่น” หมายถึง รู้สึกเข้าใจแต่ฝันไว้ไม่สามารถแสดงออกมาได้

“ละลาย” หมายถึง รู้สึกอายที่ทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้คำว่า “ขมขื่นละลายใจ” เพื่อเน้นความรู้สึกที่ทรงละลายพระทัยอย่างมาก เนื่องจากพระองค์นั้นเป็นสาเหตุให้ครูเอี้ยงต้องเพิ่มเวลาสอนในตอนเย็นให้กับพระองค์

“วันนั้น พ.ศ. ๒๔๘๕ อันนำความเศร้าโศก หนักใจและตรอมใจมาสู่พวกเราเป็นอันมาก ก็จบสิ้นปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ก็เริ่มขึ้นในวันต่อมา”

(ไทยถูกบุก. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๒๔๓)

คำว่า “เศร้าโศก” และ “ตรอมใจ” เป็นคำที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความทุกข์โศกเสียใจอาลัยอาวรณ์มาก ส่วนคำว่า “หนักใจ” หมายถึง ความวิตก ขัดข้องในใจ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้คำทั้งสามเป็นคำเพื่อแสดงให้เห็นว่า ปีพ.ศ.๒๔๘๕ ได้เกิดเหตุการณ์ ที่ทำให้พระองค์เศร้าพระทัยอย่างมาก การใช้คำทั้งสามเพื่อทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความรู้สึกของพระองค์ว่ามีความเศร้าที่แฝงไปด้วยความวิตกกังวลที่ไม่สามารถหลุดพ้นจากความเศร้านั้นได้

“เมื่อเจ้าคุณนุรีฯ ย้ายไปอยู่กรุงวอชิงตัน เสมอบุตรีของท่านยังคงเรียนอยู่ที่อังกฤษ เวลาหยุดเรียนก็ไปอยู่ที่บ้านเจ้าคุณภะระตฯ เพราะอยู่ในการปกครองของคุณหญิงจร ฉะนั้นข้าพเจ้า

จึงได้มีโอกาสพบและเป็นมิตรกับเธอดังเดิม เวลานั้นกำลังชอบเดินรำกันมาก ที่บ้านเจ้าคุณ
ภะระตฯ มีการหัดและซ้อมเดินรำกันบ่อยๆ สนุกสนานครึกครื้นกันดี”

(ไทยถูกบุก. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๒๔๓)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้คำแสดงความรู้สึกของ
พระองค์ที่มีต่อการเดินรำ โดยใช้คำว่า คำว่า “สนุกสนาน” และ “ครึกครื้น” เป็นคำที่ทำให้ผู้อ่านเห็น
บรรยากาศความสนุกสนาน ร่าเริง อารมณ์ดี มีความสุขอยู่กับการซ้อมเดินรำของพระองค์ในขณะนั้น

“เขาบอกว่าบ้านที่อยู่นั้นมีผู้หญิงมีอายุอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นพี่สาวของเพื่อน ผู้นั้นทราบเรื่องราว
ก็สงสารข้าพเจ้าว่าตกระกำลำบาก จึงได้ไปบอกเพื่อนชายผู้ใหญ่ทั้งยังได้แอบเก็บจดหมายของ
ข้าพเจ้าไปให้ด้วย เพราะแม่คนดีได้ทิ้งไว้ตามห้องโดยไม่ระวังระไวเลย เมื่อได้ประสพข้อพิสูจน์
เช่นนั้นข้าพเจ้าก็จำใจเชื่อเขา ข้าพเจ้าโกรธแค้นเคืองใจแม่คนนั้นเป็นอย่างยิ่ง”

(เวลาหยุดเรียน. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๔๑๘)

คำว่า “โกรธ” “แค้น” “เคือง” เป็นคำที่มีความหมายไปในทางเดียวกันคือ
ความรู้สึกขุ่นเคืองใจอย่างรุนแรง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้คำทั้ง ๓
เพื่อทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงอารมณ์โกรธที่ไม่พอใจพระทัยของพระองค์ที่มีต่อเหตุการณ์ที่ถูกผู้หญิงชาว
อังกฤษหลอกหลวง

“เมื่อข้าพเจ้าแน่ใจว่าพ้นอันตราย กลับมีความรู้สึกตระหนกตกใจเป็นอันมาก เลยทำให้
ข้าพเจ้ากลัวน้ำตั้งแต่นั้นมา แม้ว่าภายหลังข้าพเจ้าจะสามารถหัดว่ายน้ำเป็นก็จริง แต่ก็นับว่า
ว่ายน้ำเก่งไม่ได้”

(เที่ยวหัวเมือง, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๔๓)

คำว่า “ตระหนก” และ “ตกใจ” เป็นคำแสดงความรู้สึกตกใจ หวาดผวา พระเจ้า
วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ใช้คำเหล่านี้แสดงอาการและความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อพระองค์ทรง
ประสบกับสถานการณ์ที่อันตราย ซึ่งทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงหวาดกลัวของพระองค์ที่มีต่อเหตุการณ์ครั้งนี้
แม้ว่าพระองค์จะรอดพ้นจากอันตรายมาได้ แต่ความรู้สึกหวาดกลัวก็ยังคงมีอยู่

คนไทยเราไม่ชอบระลึกถึงคนใหญ่คนโตที่ล่วงลับไปแล้วโดยวิธีเสียบสังคเปลา่าเปลี่ยวใจ
ชอบคิดถึงโดยกรรรื่นเริง ก็ควรจะปล่อยให้เขาทำเช่นนั้น แม้แต่งานพระเมรุในสมัยก่อนก็ยังมิ

การรื่นเริง คือไม่ใช่ดีใจว่าผู้หนึ่งตายไปเสียแล้ว เราฉลองเพราะนึกถึงผู้หนึ่งด้วยความกตัญญูและ
ปลาบปลื้มที่เราได้เคยมีคนดีเช่นนั้น...

(พรากรากกัน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๒๐๕)

คำว่า "เงียบสงัด" หมายถึง ไม่มีเสียง, ปราศจากเสียงรบกวน

คำว่า "สงัด" หมายถึง เงียบสงบ. เงียบเชียบ

คำว่า "เปล่าเปลี่ยว" หมายถึง อ่างว่าง, ว่างเหว

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้คำทั้งสามคำเพื่อ เน้นย้ำให้เห็น
ถึงความเงียบที่ไม่มีเสียงใดรบกวน ซึ่งความเงียบนี้ทำให้เกิดความว่างเหวใจ

เป็นที่น่าเศร้าและอนาถใจมากที่สุดที่เราเคยมีพระที่นั่งองค์หนึ่งของเราในเมืองไทย อันมีเครื่อง
ตกแต่งแบบฝรั่งเข้าชุดถูกต้องกันหมด และอยู่ในแบบและสมัยที่ผู้มีความรู้นิยมว่างดงามมาก
คือชุดจักรวรรดิที่สอง คือของฝรั่งเศสทำในรัชสมัยพระเจ้านโปเลียนที่ ๓ พระที่นั่งนั้นคือ
อุทยานภูมิเสถียร ที่พระราชวังบางปะอิน แต่ก็ได้ถูกไฟไหม้เสียหมด...

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๘๑)

คำว่า "เศร้า" และ "อนาถใจ" มีความหมายที่แสดงความรู้สึกเศร้าสะเทือนใจ ที่เกิด
ต่อเนื่องกัน คือ ทั้งผิดหวัง เสียใจ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแสดงรู้สึกสะเทือน
ใจกับเหตุการณ์ไฟไหม้พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร พระราชวังบางปะอิน

"ข้าพเจ้าทราบว่าย้ายกระบวนเขาจัดรถยนต์ตามมาหลายคันสำหรับผู้เดินทางไม่ได้ คือ
เขาคิดถึงผู้ชรา แต่ถ้าข้าพเจ้าผู้เป็นหนุ่มต้องขอขึ้นรถ ก็จะขายหน้าอดสูที่สุด แต่ความไม่
สบายก็หนักขึ้น ไม่ใช่เพราะความอ่อนแอ แต่เพราะसानประครัดต้องแน่นเกินไป"

(แทนพระองค์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๒๕๑)

คำว่า "ขายหน้า" เป็นคำแสดงถึงอาการอาย ไม่กล้าสู้หน้า และเมื่อเพิ่มคำว่า "อดสู" ที่
แสดงความละอายใจและอับอายมาก การใช้คำทั้งสองคำนี้แสดงถึงความรู้สึกอดสูละอายใจอย่าง
มากของพระองค์เมื่อต้องทรงขอขึ้นรถ ในระหว่างที่เสด็จเดินทางตามขบวนพระบรมศพพระเจ้าออร์ซที่ ๕
แห่งประเทศอังกฤษ

๔.๑.๒ การใช้คำภาษาต่างประเทศ

ภาษาต่างประเทศในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ นั้นทรงใช้คำภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งใช้คำเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่องที่พระองค์ทรงนำมาเล่า เช่น เมื่อทรงต้องการอธิบายเรื่องบางเรื่อง หรือสิ่งของบางชนิด พระองค์จะทรงใช้คำภาษาต่างประเทศเพื่อให้ความรู้แก่ผู้อ่านแทรกไปด้วย คำภาษาต่างประเทศในงานวิจัยนี้ หมายถึง ภาษาอังกฤษเท่านั้น

คำภาษาอังกฤษที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้มักเป็นคำที่มีความหมายง่าย ๆ หรือเป็นคำที่ผู้อ่านทราบความหมายกันดีอยู่แล้ว ดังนี้

๔.๑.๒.๑ การใช้คำภาษาอังกฤษคู่กับคำไทย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้ภาษาอังกฤษในลักษณะเขียนคู่กับคำภาษาไทยที่มีความหมายเดียวกัน ดังข้อความต่อไปนี้

การแข่งขันสนุกมาก แม่น้ำแคมนอกจากแคบแล้วยังคดเคี้ยว การที่จะกวัดกันให้ชนกันได้ง่ายๆ ก็โดยคอกขี้ที่กล้าเลี้ยวตืดๆ ผึ่ง ช่วยให้เรือต้องเดินทางระยะสั้นที่สุด แต่ก็ต้องตาไวและใจ빠 เลี้ยวจนกรรเชียงเกือบติดฝั่งน้ำดู และถ้ากรรเชียงไปตีฝั่ง กรรเชียงก็หัก เรือก็จะล่มเป็นอันเสียหมด เวลาแข่งมีคนดูแน่น ทั้งมีคนที่เขาใจใส่วิ่งตาม มีผู้ตัดสินหลายๆ คนขี่ม้าตาม มีผู้ฝึกหัด (Coach) ซึ่งจักรยานตามร้องตะโกนแนะนำ...

(มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๔๕๗)

คำว่า “COACH” หมายถึง ครูฝึก ผู้ฝึกสอน ผู้ฝึกหัด

ในบริบทนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำว่า “COACH” มาใช้เพื่ออธิบายความหมายคำว่า “ผู้ฝึกหัด” ให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น เพราะผู้อ่านสามารถเดาความหมายโดยอาศัยคำว่า “ผู้ฝึกหัด” การที่พระองค์ทรงใช้ภาษาต่างประเทศในลักษณะนี้ ช่วยให้การสื่อสารมีความชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น

ท่านผู้จัดการการศึกษาจะแจ้งให้นิสิตทราบว่า มีอาจารย์แผนกประวัติศาสตร์ในตริไนตีผู้ใด (ซึ่งมีหลายคน) จะเป็นผู้ดูแลศึกษา (Supervisor) ประจำภาค ทุกๆ สัปดาห์นิสิตจะต้องไปหาท่านผู้นี้ในห้องของเขา ผู้ดูแลศึกษาก็ตั้งหัวข้อเรื่องให้ไปแต่งเรียงความ (Essay) แล้วแนะนำหนังสือสัก ๔-๕ เล่ม ที่นิสิตจะต้องอ่านบางตอนเพื่อช่วยในการเรียงความ...

(มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๔๔๒)

คำว่า “SUPERVISOR” หมายถึง ผู้ดูแล ผู้ควบคุม ผู้ดำเนินงาน

คำว่า “ESSAY” หมายถึง เรียงความ

ในบริบทนี้ พระเจ้าจอร์จที่หก พระองค์เจ้าจูลจักรพงษ์ ทรงใช้คำภาษาอังกฤษคู่กับคำไทยเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น และเข้าใจความหมายได้ง่ายเนื่องจากมีคำภาษาไทยกำกับ

“เมื่อข้าพเจ้าได้ไต่ถามก็ได้รับอนุญาตให้ทำการค้นคว้าต่อไปที่กรุงลอนดอน โดยไปทำงานที่ห้องสมุดของพิพิธภัณฑ์อังกฤษ (British Museum) ข้าพเจ้าออกจากพิพิธภัณฑ์มาเข้าบ้านขนาดย่อมอยู่ใกล้สถานทูต”

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๓๙)

คำว่า “BRITISH” หมายถึง พวกคนอังกฤษ ของอังกฤษ

คำว่า “MUSEUM” หมายถึง พิพิธภัณฑ์

ในบริบทนี้ พระเจ้าจอร์จที่หก พระองค์เจ้าจูลจักรพงษ์ ทรงนำว่า “BRITISH MUSEUM” มาใช้เพื่ออธิบายความหมายคำว่า “พิพิธภัณฑ์ชาวอังกฤษ” ให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้ง่าย

“เมื่อถึงปีที่สามข้าพเจ้าได้เลื่อนอีก คือได้เลื่อนขึ้นชั้น ๕-๒-B เป็นอันว่าได้ขึ้นอยู่โรงเรียนบน เมื่อขึ้นถึงชั้นนั้นแล้วก็ไม่มีเวลาเลื่อนอีกจนกว่าจะสอบประกาศนียบัตรโรงเรียน (School Certificate) การเรียนเพื่อเตรียมตัวจะสอบประกาศนียบัตรนั้นกินเวลาหนึ่งปี คือสามภาค”

(โรงเรียนแฮร์โรว์. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๓๖๘)

คำว่า “SCHOOL” หมายถึง โรงเรียน, การฝึกหัด, สถานอบรม

คำว่า “CERTIFICATE” หมายถึง ประกาศนียบัตร, ใบสุทธิ, ใบรับรอง

ในบริบทนี้ พระเจ้าจอร์จที่หก พระองค์เจ้าจูลจักรพงษ์ ทรงนำว่า “SCHOOL CERTIFICATE” มาใช้เพื่ออธิบายความหมายคำว่า “ประกาศนียบัตรโรงเรียน” ให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น เพราะผู้อ่านสามารถเดาความหมายโดยอาศัยคำว่า “ประกาศนียบัตรโรงเรียน” การที่พระองค์ทรงใช้ภาษาต่างประเทศในลักษณะนี้ ช่วยให้การสื่อสารมีความชัดเจน เนื่องจากให้คำอธิบายประกอบไว้ด้วยเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติม

“อาจารย์และนักเรียนในชั้นต้นเป็นพระบาทหลวง (Monk) ทั้งสิ้น จึงอยู่รวมกันตามวัด (Monastery) โคนแบบเดียวกับพระในพระพุทธศาสนา ซึ่งท่านอยู่ด้วยกันตามวัดจนบัดนี้”

(มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๔๒๖)

คำว่า “MONK” หมายถึง พระ

คำว่า “MONASTERY” หมายถึง วัด, อาราม

ในบริบทนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำคำว่า “MONK” และ “MONASTERY” ผู้อ่านสามารถเดาความหมายได้จากคำว่า “พระ” และ “วัด” ซึ่งผู้อ่านรู้ความหมายกันดีอยู่แล้ว หรือผู้อ่านบางคนที่ไม่ทราบความหมายที่แท้จริงของคำภาษาอังกฤษ ๒ คำนี้ ก็สามารถเดาความหมายได้จากข้อความแวดล้อม

“โรงเรียนของเทศบาลนั้นไม่จำเป็นจะกล่าวถึงในขณะนี้ เพราะคนไทยย่อมไม่มีใครไปเรียน อันโรงเรียนราษฎร์นั้นแบ่งออกเป็นสองชนิด ตามอายุนักเรียน และระดับการเรียน ขนาดเด็กอายุระหว่าง ๗-๘ ขวบจนถึงราว ๓ อันเป็นโรงเรียนสอนวิชาประถม เขาเรียกของเขาย่างเต็มว่า โรงเรียนราษฎร์เตรียม (Private Preparatory School) ฉะนั้นเขาจึงเรียกกันง่าย ๆ สั้น ๆ ว่า เปรี๊ยะ สกูล”

(มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๔๒๖)

คำว่า “PRIVATE PREPARATORY SCHOOL” เป็นชื่อที่ใช้เรียกเฉพาะโรงเรียนเอกชน เรียกย่อว่า “เปรี๊ยะ สกูล” ซึ่งเป็นชื่อเรียกเฉพาะ และเป็นคำศัพท์ที่มีความเข้าใจจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ จึงทรงอธิบายที่มาของคำศัพท์ประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในเนื้อเรื่องมากขึ้น

การใช้คำภาษาอังกฤษคู่กับคำไทยของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ผู้อ่านสามารถอาศัยบริบทประกอบ ทำให้เดาความหมายการใช้คำศัพท์นั้นๆ ได้ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงพยายามใช้คำอธิบายประกอบหรือให้ความหมายของคำนั้นๆ ไว้เกือบทุกคำ และบางคำเป็นคำที่ใช้กันทั่วไปและผู้อ่านเข้าใจความหมายกันดี ทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร

๔.๑.๒.๒ การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

คำบางคำที่มีภาษาไทยใช้อยู่แล้วแต่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ยังทรงใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยการเขียนเป็นคำไทยตามเสียงภาษาอังกฤษ หรือให้ใกล้เคียง

มากที่สุด ซึ่งคำทับศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่เข้าใจง่าย สะดวกในการสื่อสาร และเริ่มมีใช้มาแล้ว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ พระองค์จึงทรงใช้คำทับศัพท์ที่ผู้อ่านคุ้นเคยเข้าใจความหมายดี หรือเคยได้ยิน ในการสื่อสารโดยทั่วไปบ้างแล้ว ดังข้อความต่อไปนี้

“ในที่สุดเธอก็ตอบมาว่าเธอก็คิดถึงข้าพเจ้ามากเหมือนกัน ฉะนั้นจึงยินดีจะพบกันอีกครั้ง หนึ่ง ข้าพเจ้าก็จัดการให้มาหาและเราก็ไปคุยกันในสวนของโฮเต็ลแห่งหนึ่งในเวลาหยุดเรียน ตอนบ่าย”

(เวลาหยุดเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๔๑๖)

คำว่า “โฮเต็ล” มาจากคำภาษาอังกฤษคือคำว่า HOTEL หมายถึง โรงแรม ที่พัก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำคำว่า “โฮเต็ล” มาใช้เพื่อทำให้เห็นลักษณะของโรงแรมที่มีสวนไว้เพื่อให้แขกที่มาพัก

“การตรงไปยังลีลาศโดยมิได้ไปร่วมกินเลี้ยงที่บ้านใครก่อนนั้น ก็ไม่เสียหายอะไรผู้ทำกัน มาก แต่เขานับว่าถ้าได้ไปดินเนอร์ปาร์ตี้มาเสียก่อน แล้วรวมมาถึงการลีลาศเป็นพวกกันเป็น ของโก้เก๋กว่า”

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๗๓)

คำว่า “ดินเนอร์ปาร์ตี้” มาจากคำภาษาอังกฤษคำว่า DINNER PARTY หมายถึง งานเลี้ยงอาหารค่ำ

ในบริบทนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำคำว่า “ดินเนอร์ปาร์ตี้” มาใช้เพื่อทำให้เห็นช่วงเวลางานอาหารว่าเกิดขึ้นในตอนค่ำ

“อนึ่ง การลีลาศไปรเวตอย่างใหญ่จริงๆ อันถึงกับเชิญคนมาตั้ง ๗๐๐-๘๐๐ เจ้าของงานหาได้รู้จักผู้ที่จะถูกเชิญไปหมดทุกคนไม่”

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๗๕)

คำว่า “ไปรเวต” มาจากคำภาษาอังกฤษคือคำว่า PRIVATE หมายถึง ส่วนตัว เฉพาะตัว สันโดษ อยู่คนเดียว เอกชน ริโอรุาน

ในบริบทนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำคำว่า “ไปรเวต” มาใช้เพื่อทำให้เห็นว่า การลีลาศส่วนตัวผู้ที่จะเข้าร่วมงานได้ต้องได้คำรับเชิญ

วิธีที่นักเรียนจะพบและทำความเข้าใจกันที่เคมบริดจ์อย่างสบายที่สุดก็คือทางการสังคม วิทยาลัย เช่นตริไนตีมีคนครัวดีมากจะสั่งอาหารอย่างใดก็ได้ และสั่งมายังห้องของตนเองได้ แม้ว่าเราจะอยู่ในตัวมหาวิทยาลัยเองหรืออยู่ภายนอก นักเรียนจึงเลี้ยงอาหารกลางวัน อาหารค่ำ น้ำชา หรือเลี้ยงคอคเทลกันได้อย่างที่อาจจะทำต่อไปในชีวิตธรรมดา...

(มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๔๔๘)

คำว่า “คอคเทล” มาจากคำภาษาอังกฤษคือคำว่า COCKTAIL หมายถึง เครื่องดื่มผสมน้ำผลไม้

ในบริบทนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำคำว่า “คอคเทล” มาใช้เพื่อทำให้เห็นประเภทของเครื่องดื่มในงานเลี้ยง

เมื่อพระเจ้าแผ่นดินเสด็จมาถึง ปรินซ์ ออฟ เวลส์ ก็ทรงพาข้าพเจ้าออกจากห้องขนาดเล็กที่เรานั่งคุยกันอยู่ลงไปข้างล่างเพื่อรวมกับเจ้านายอื่นๆ ในการรับเสด็จ ครั้นพากันขึ้นไปชั้นบนอีก พระเจ้าแผ่นดินกับพระราชินีก็ออกไปให้ประชาชนเฝ้าที่มุขหน้าพระที่นั่ง เมื่อได้เฝ้าพอสมควรก็เสด็จเข้าร่วมเสวยกลางวันกับเจ้านาย แต่ไม่มีการนั่งโต๊ะ จัดเป็นบุฟเฟต์และยืนเสวยกันอยู่...

(แทนพระองค์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๒๒๗)

คำว่า “บุฟเฟต์” มาจากคำภาษาอังกฤษคือคำว่า BUFFET หมายถึง งานเลี้ยงที่ตั้งอาหารให้ผู้ร่วมงานสามารถตักอาหารมารับประทานได้เอง

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำคำว่า “บุฟเฟต์” มาใช้เพื่อให้เห็นลักษณะของการจัดงานเลี้ยงที่มีอาหารหลายๆ ประเภท ให้ผู้ร่วมงานได้ตักมารับประทานเอง พระองค์ทรงใช้คำนี้ เนื่องจากผู้อ่านคุ้นเคยและเข้าใจความหมายได้ง่ายด้วย

“เมื่อเสร็จจากการเรียนและเป็นเวลาพักผ่อน เช่นภายหลังการกินน้ำชาในตอนเย็นเมื่อได้เล่นกีฬามาแล้ว แต่อย่างเดียวกับเวลาเรียน แต่ผู้ที่ได้อยู่โรงเรียนมากกว่าสามปี สวมเสื้อเชิ้ตชนิดสปอร์ตเปิดคอได้และแทนใส่ผ้าผูกคอดำ”

(เวลาหยุดเรียน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๓๖๔)

คำว่า “สปอร์ต” มาจากคำภาษาอังกฤษคำว่า SPORT หมายถึง กีฬา, กิจกรรมหรือการเล่นเพื่อความสนุกสนาน เพื่อเป็นการบำรุงแรง หรือเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดทางจิต

พระเจ้าเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำว่า “เสื้อชนิดสปอร์ต” มาใช้เพื่อ ทำให้เห็นลักษณะของเสื้อที่มีไว้สำหรับใส่เล่นกีฬาโดยเฉพาะ

“ข้าพเจ้าเชื่อว่าเกือบจะไม่มีผู้ใดที่มีได้รับความสนุกสนานรื่นเริงที่งานวัดหรืองานฤดูหนาว ทั้งนอกจากความสนุกสนานแล้วในสมัยที่สาว ๆ โดยมากถูกเก็บตัวอยู่บ้าน งานฤดูหนาวยังเป็น ที่ ๆ สาว ๆ ทุกๆ ชั้นอาจจะมีโอกาสได้ไปโชว์ตัวอีกด้วย”

(โรงเรียนแฮร์ริว. เกิดวังปารุสก. ๒๕๐๘: ๓๕๗)

คำว่า “โชว์” มาจากคำภาษาอังกฤษคำว่า SHOW ในที่นี้หมายความว่า นำออก ฉาย นำออกแสดง, มองเห็นได้ เห็นได้ชัด, เห็นชัด ในที่นี้หมายถึง การออกมาปรากฏตัวของหญิงสาว ในสมัยก่อน ที่มีโอกาสออกจากบ้านน้อย

“เขายังแบ่งผู้เข้าแข่งขันออกเป็นชั้นๆ มีให้เหรียญทอง เหรียญเงิน และเหรียญบรอนซ์ ตามลำดับแข่งขันในการทดลองนี้”

(จัดการแข่งรถ. เกิดวังปารุสก. ๒๕๐๗: ๒๗๖)

คำว่า “บรอนซ์” มาจากคำภาษาอังกฤษคำว่า BRONZE MEDAL หมายถึง เหรียญ ทองแดง เป็นรางวัลสำหรับตำแหน่งรองชนะเลิศอันดับสอง

การใช้คำภาษาต่างประเทศในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก” พระ นิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้คำภาษาอังกฤษในลักษณะที่ใช้คู่กับคำ ไทย และการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ คำภาษาอังกฤษส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่เข้าใจง่าย สะดวก ในการสื่อสาร เนื่องจากเป็นคำที่ให้ความหมายชัดเจน ผู้อ่านสามารถอ่านเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่องได้ สะดุดกับคำศัพท์ เพราะคำภาษาอังกฤษที่ทรงใช้นั้นมักเป็นคำศัพท์ที่ผู้อ่านคุ้นเคยเข้าใจความหมายดี หรือเคยได้ยินในการสื่อสารโดยทั่วไปแล้ว

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือกใช้คำภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับ เนื้อเรื่องและบริบทของข้อความที่พระองค์ทรงต้องการเล่า ไม่ได้ใช้อย่างไร้ความหมายหรือตามพระทัย ของพระองค์เท่านั้น พระองค์ทรงคำนึงถึงเนื้อหาและลักษณะของเรื่องราวที่ทรงบรรยาย ไม่ได้ใช้อย่าง พร่ำเพรื่อ ทรงเลือกใช้เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศมากกว่าในประเทศเพื่อสะดวกในการสื่อสาร และทำให้ผู้อ่านได้รับสาระความรู้ครบถ้วนตามพระประสงค์ของพระองค์ด้วย

๔.๑.๓ การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย

คำที่มีความหมายโดยนัย หมายถึง คำที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร คำประเภทนี้ต้องอาศัยการตีความ ผู้อ่านต้องคิดและตีความไปตามบริบททางภาษา ซึ่งผู้อ่านจะตีความความได้ดีก็ต้องมีประสบการณ์การอ่าน การฟังมามากด้วย ดังที่ธัญญา สังขพันธานนท์. (๒๕๔๘ : ๒๓๘) ได้กล่าวถึง คำที่มีความหมายโดยนัย ไว้ในหนังสือการเขียนสารคดีภาคปฏิบัติว่า คำที่มีความหมายโดยนัยนั้นเป็นคำที่มีความหมายในระดับลึกซึ้งซ่อนอยู่ การจะเข้าใจต้องอาศัยบริบท หรือข้อความแวดล้อมมาประกอบในการตีความ

การศึกษาการใช้คำที่มีความหมายโดยนัยในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ พบว่าพระองค์เลือกใช้คำในลักษณะนี้มาใช้ เพื่อต้องการสื่อความหมายในระดับลึกซึ้ง ผู้อ่านการตีความข้อความแวดล้อมจึงจะสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่พระองค์ต้องการถ่ายทอดออกมาซึ่งเป็นความหมายที่แฝงอยู่ในคำนั้น นอกจากนี้การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย ยังสามารถเรียกความสนใจจากผู้อ่านให้สนใจงานเขียนเพิ่มขึ้นอีกด้วย ดังข้อความต่อไปนี้

“เรามาด้วยกันห้าคน คือ ข้าพเจ้ากับบิดา พี่และซิริล แล้วมีอาภัสกลับมาด้วย การเดินทางเป็นไปโดยเรียบร้อยไม่มีอะไรพิเศษ มีข้อเสียอยู่ก็คือเมฆหมอกของการมหาสงครามกำลังเริ่มครอบคลุมโลก ทั้งนี้เพราะฮิตเลอร์ได้เข้ายึดประเทศเชโกสโลวาเกียเสียทั้งหมด”

(กลับเมืองอังกฤษ. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒)

คำว่า “เมฆหมอก” ความหมายโดยตรง คือ ละอองน้ำขนาดเล็กมากที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่าเกิดจากการกลั่นตัวของไอน้ำและลอยอยู่ในอากาศ

การใช้คำว่า “เมฆหมอก” ในที่นี้หมายความว่า ความตระหนักถึงภัยของสงครามที่เริ่มต้นขึ้น สถานการณ์ตึงเครียดที่ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลก การที่นำคำลักษณะนี้มาใช้เพื่อทำให้ผู้อ่านมีความคิดเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้เห็นภาพบรรยากาศของเหตุการณ์ในขณะนั้นได้ชัดเจนมากขึ้น

“นับตั้งแต่ญี่ปุ่นบุกเข้าไปในเมืองไทย ข้าพเจ้ามีเรื่องกลุ้มใจอยู่คือ เมื่อก่อนนี้สัญญาเช่าบ้านลิแวนเราทำกันทีละปี บัดนี้เมื่อหมดโอกาสกลับเมืองไทยจนสงครามจบ ทางเราจึงอยากทำสัญญาว่าจะให้เช่าจนสงครามจบต้องเจรจากันอยู่นาน เจ้าของบ้านก็ใจไม่ตกลง บางทีไม่ตอบจดหมายตั้ง ๕ วัน ทำให้ข้าพเจ้าเส้นประสาทเสีย เสร็จจากกันไปเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน

เจ้าของบ้านจึงตกลงทำสัญญาให้เราเช่าอยู่ได้ ”

(ไทยถูกบุก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๑๖)

คำว่า “เส้นประสาท” ความหมายโดยตรง หมายถึง ส่วนของร่างกาย มีลักษณะ คล้ายเส้นใย มีหน้าที่นำคำสั่งและความรู้สึกไปสู่สมอง

คำว่า “เสีย” ความหมายโดยตรง หมายถึง เสื่อมลงไป ทำให้เลวลงไป

การใช้คำว่า “เส้นประสาทเสีย” ในที่นี้หมายความว่า ความรู้สึกที่ไม่ดี อารมณ์ หงุดหงิดรำคาญใจ ไม่ได้หมายถึง อาการทางระบบประสาท

“เนื่องจากการรับรองคนหนุ่มๆ ที่ยังมีเงินน้อย คือถ้าคนหนุ่มๆ ชั้นสูงแต่งตัวดีๆ แล้ว เข้า ต้อนรับอย่างดี ถึงกับกระซิบบอกอาหารชนิดใด เหล้าชนิดใดราคาถูก เพื่อจะได้เลือกเอาอย่าง นั้น เขาไม่คิดจะขูดเลือดคนหนุ่มๆ ฉะนั้นจึงเป็นที่นิยมของคนชั้นนี้เป็นอย่างมาก”

(ภายหลังกลับบ้านครั้งแรก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๓๖๔)

คำว่า “ขูดเลือด” ความหมายโดยตรง หมายถึง การทำอย่างใดอย่างหนึ่งกับร่างกาย เพื่อให้เลือดไหลหลุดออกมา

คำว่า “ขูดเลือด” ความหมายโดยนัย หมายถึง เรียกเอาราคาหรือดอกเบียเกินสมควร

การใช้คำว่า “ขูดเลือด” ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า การไม่เอารัดเอาเปรียบ การที่พระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำคำนี้มาใช้เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะการกระทำที่ดีของบริการ ที่จะแนะนำราคาเครื่องดีมีให้กับผู้ใช้บริการ ผู้ใช้บริการสามารถเลือกสิ่งได้ตามต้องการ โดยไม่คิดเอาเปรียบผู้ใช้บริการ

๔.๑.๔ การใช้คำพ้องสมัยหรือคำเก่า

พนมพร นิรัญทวิ และเทพี จรัสจรุงเกียรติ. (๒๕๓๘ : ๔๙). ได้ให้คำอธิบายคำพ้องสมัย คือ คำโบราณที่ไม่ใช้ในการพูดหรือเขียนในปัจจุบันหากนำมาใช้อาจสื่อความหมายไม่ได้ เพราะคน ปัจจุบันไม่ทราบความหมายของคำพ้องสมัยเหล่านี้ เช่น ไป เผื่อ เชื้อ ฯลฯ ต้องตีความจากบริบท

จากการศึกษาการใช้คำพ้องสมัยในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ พบว่าพระองค์ทรงเลือกใช้คำพ้องสมัยหรือคำเก่าที่ปัจจุบันยังพบการใช้อยู่บ้าง ทรงนำมาใช้ในงานเขียนเพื่อเรียกความสนใจจากผู้อ่าน เนื่องจากเป็นคำที่ไม่คุ้นตา แต่ผู้อ่านสารคดีเข้าใจความหมายได้จากบริบทของคำ การใช้คำพ้องสมัยบางคำยังช่วยเน้นน้ำหนักของข้อความให้หนักแน่นมากขึ้น ด้วย ดังข้อความต่อไปนี้

ข้าพเจ้าเคยได้ยินเล่าลือกันว่า ในการประชุมข้าราชการชั้นสูงๆ เมื่อมีความเห็นผิดแปลกจากกัน และเกิดโต้เถียงกันแล้ว ผู้ที่เป็นเนติบัณฑิตก็มักจะเอาชนะคนอื่นๆ โดยอ้างว่าตนเป็น หมอคความ เข้าใจวิธีการโต้เถียง คนอื่นๆ พุดไม่เป็น ฉะนั้นตั้งแต่อยู่เคมบริดจ์ ข้าพเจ้าจึงคิดจะพยายามสอบเป็นเนติบัณฑิตอังกฤษ...

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๘๗)

คำว่า “หมอคความ” เป็นคำเก่า หมายถึง ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ว่าต่างแก้ต่างในเรื่องอรรถคดี ในที่นี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ในที่นี้ทรงนำมาใช้เพราะเป็นคำเก่าที่ผู้ใช้มักเป็นผู้สูงอายุ

“พูดหม่อมมาแดงท่านทรงเปลี่ยนไปเสียเลย เลิกเสด็จที่ถูกต้อง กลับโปรดเสด็จที่ชั้นหูลุ และทรงชักชวนให้เลือกอาหารและเหล้าอย่างชนิดที่แพงที่สุด เผื่อว่าไม่เป็นไรแพงเท่าไรก็ได้ อีกหน่อยฉันก็ตายจะเก็บอัฐมน์ไว้ทำไมใช้มันเสียให้หมด มีเหลืออยู่คนอื่นก็ขโมยไปหมด”

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑: ๖๕)

คำว่า “อัฐมน์” เป็นคำพ้องสมัย หมายถึง เงิน ในที่นี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำมาใช้เพราะเป็นคำในยุครสมัยของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ทรงใช้กับพระองค์

“ข้าพเจ้าเองเมื่อเห็นว่ามีเวลาที่จะแต่งตัวเพียง ๑๐ นาทีก็ตกใจเกือบจะขาดในตาย นึกในใจว่าเป็นครั้งแรกที่จะมีเกียรติยศแทนพระองค์พระเจ้าแผ่นดินไทยกลับจะเสียท่าและทำ ห้าแตรมไปเข้างานไม่ทัน ใจคอไม่สบายอย่างที่สุด”

(แทนพระองค์, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๑๐)

คำว่า “ห้าแตรม” เป็นเก่า หมายถึง พลังพลาดนำชายหน้า ในที่นี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำมาใช้เพื่อความเหมาะสมกับเนื้อหา นำคำลักษณะนี้มาใช้เรียกความสนใจผู้อ่านได้เช่นกัน เนื่องจากเป็นการใช้คำที่ผู้อ่านไม่คุ้นเคยต้องอาศัยบริบททำให้เข้าใจความหมายของคำได้

“การแต่งตัวสวยนั้นไม่อยู่แต่ที่มีเงิน ถึงเงินมีมากเท่าใด ถ้าไม่มีความสามารถในทางเลือก

แล้วก็แต่งกายเคอะคะอยู่ดี ข้าพเจ้ายืนยันว่ายังไม่เคยเห็นผู้หญิงไทยที่เมืองนอกที่งดงามเท่า หรือแต่งตัวเก๋และสวยเท่าสมเด็จพระเจ้าโพพรรณี”

(ลอนดอน, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑๐๗)

คำว่า “เคอะคะ” เป็นคำพ้องสมัย ในบริบทนี้หมายถึง การแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับ บุคลิก ไม่อยู่ในสมัยนิยม ในที่นี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำมาใช้เพื่อความ เหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งพระองค์ทรงเล่าถึงการแต่งกายของผู้หญิงไทยขณะที่อยู่ต่างประเทศ การใช้ คำลักษณะนี้ผู้อ่านไม่คุ้นเคยแต่สามารถตีความได้จากบริบทของคำทำให้เข้าใจความหมายของคำได้

“เกือกแดง (The Red Shoes) ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงทั่วโลก และทราบว่าคุณเคยมีไป ฉายที่เมืองไทยแล้ว ค่ะวันนั้นพวกดาราระบายเขาพื้นดี สนุกสนานตอนเด็กเขาออกแสดงสลับ ฉากกันทุกๆ คน”

(จัดการแข่งรถ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๔๐๑)

คำว่า “เกือก” เป็นคำเก่า หมายถึง รองเท้า ในที่นี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุล- จักรพงษ์ ทรงนำมาใช้เพื่อความเหมาะสมกับเนื้อหา เป็นการแปลความหมายตรงตามตัวอักษรและ ทรงเขียนคำทับศัพท์กำกับไว้ด้วย เพื่อให้ผู้อ่านที่ไม่รู้ความหมายของคำทับศัพท์มีความเข้าใจ หรือ สามารถเดาได้จากบริบท ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่ผู้อ่านทางด้านภาษาอังกฤษอีกทางหนึ่งด้วย

การใช้คำพ้องสมัยหรือคำเก่าของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเลือก ใช้ได้เหมาะสมกับเนื้อหาที่พระองค์ทรงต้องการบรรยายเล่าเรื่อง เนื่องจากคำพ้องสมัยที่ทรงเลือกใช้นั้น อาจทำให้งานเขียนมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพราะเห็นคำที่แปลกตาแต่สามารถสื่อความหมายได้ ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคในการแปลความหมาย ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวที่พระองค์ถ่ายทอด ได้โดยอาศัยทำความเข้าใจจากบริบท นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงลักษณะการใช้คำในสมัยนั้นด้วย

๔.๒ การใช้ประโยค

การสร้างสรรคงานเขียนทุกชนิด นักเขียนต่างพยายามสรรคามาใช้เพื่อสื่อความหมายต่างๆ ให้ได้ดีที่สุด ในขณะที่เดียวกันนักเขียนก็มีวิธีการใช้ประโยคให้แจ่มแจ้ง กะทัดรัด และสละสลวยให้เป็น ที่ประทับใจผู้อ่าน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้ประโยคในหนังสือสารคดีอัตชีวประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์ พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ พระองค์นิยมใช้ประโยคที่มีลักษณะเป็น

ประโยคความรวมเป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้ประโยคความรวมซ้อนเข้ามาเพื่อขยายความให้ต่อเนื่องกันไป จากนั้นพระองค์ท่านก็เพิ่มประโยคความซ้อนเข้ามาเสริมความซึ่งประโยคความซ้อนนั้นก็จะมีประโยคความซ้อนซ้อนเข้ามาอีกครั้งเป็นลักษณะการใช้ประโยคในลักษณะเดียวกับประโยคความรวม ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวต่อเนื่องกันไปและตรงตามพระประสงค์ที่ต้องการสื่อสารออกมา ตัวอย่างประโยคที่ บทที่ ๒ เป็นเด็ก

ภายหลังทูลหม่อมปู่สวรรคต พ่อก็ยังคงอยู่ที่วังปารุสก์ต่อไป และที่นั่นก็คงเป็น “บ้าน” ของข้าพเจ้าตลอดมา ข้าพเจ้าทราบว่ามีผู้แปลกใจมิใช่น้อย ว่าเหตุใดพ่อซึ่งเป็นเจ้าฟ้าหรือพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เดียวของทูลหม่อมปู่ มิได้รับพระราชทานวังอย่างใหญ่โต สมพระเกียรติยศ...

(เป็นเด็ก, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๓๗-๓๘)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประโยคว่า “ภายหลังทูลหม่อมปู่สวรรคต พ่อก็ยังคงอยู่ที่วังปารุสก์ต่อไปและที่นั่นก็คงเป็นบ้านของข้าพเจ้าตลอดมา” นั้นเป็นประโยคความรวมซ้อนด้วยประโยคความรวม เมื่อแยกประโยคออกมาว่า “ภายหลังทูลหม่อมปู่สวรรคตพ่อก็ยังคงอยู่ที่วังปารุสก์ต่อไป” เป็นประโยคความรวม^๑ ที่ สังเกตได้จากหน่วยเชื่อมคำว่า “ภายหลัง...ก็” เมื่อพิจารณาแยกประโยคความรวมดังกล่าวออกมา ก็จะเป็นประโยคความเดียว ๒ ประโยครวมกัน คือ “ทูลกระหม่อมปู่สวรรคต” และ “พ่อยังคงอยู่ที่วังปารุสก์ต่อไป” ประโยคความรวมที่ ๒ ที่ซ้อนเข้ามาคือ “(ภายหลังทูลหม่อมปู่สวรรคต) ที่นั่นก็คงเป็นบ้านของข้าพเจ้าตลอดมา” สังเกตได้จากคำเชื่อมคำว่า “(ภายหลัง)...ก็” เมื่อพิจารณาแยกประโยคความรวมดังกล่าวออกมาก็จะเป็นประโยคความเดียว ๒ ประโยค คือ “(ทูลหม่อมปู่สวรรคต)” และ “ที่นั่นคงเป็นบ้านของข้าพเจ้าตลอดมา” เมื่อนำประโยคความรวม ๒ ประโยคมาประกอบกัน โดยใช้หน่วยเชื่อมประโยคคำว่า “และ” ก็จะเป็นประโยคความรวมซ้อนความรวม

ประโยคความรวมซ้อนความรวมว่า “ภายหลังทูลหม่อมปู่สวรรคต พ่อก็ยังคงอยู่ที่วังปารุสก์ต่อไป และที่นั่นก็คงเป็นบ้านของข้าพเจ้าตลอดมา” นั้นประโยคความรวมที่ ๒ ได้ลดหน่วยประโยคที่ซ้ำกันออกไปเพื่อให้ประโยคกระชับขึ้น

อย่างไรก็ตาม พระองค์ทรงใช้ประโยคความซ้อนซึ่งมีประโยคความซ้อนซ้อนเข้ามาอีกครั้งเพื่อให้เนื้อหา มีความต่อเนื่องกันไปดังนี้ “ข้าพเจ้าทราบว่ามีผู้แปลกใจมิใช่น้อย ว่าเหตุใดพ่อซึ่งเป็นเจ้า

^๑ ประโยคความรวม คือ ประโยคที่มีหน่วยกริยาตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไป มีหน่วยนาม หน่วยหรือมากกว่านั้น และจะมีหน่วยเสริมและหน่วยเชื่อมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ การพิจารณาแยกประโยคในประโยคความรวมนั้นจะพิจารณาจากหน่วยเชื่อม

ฟ้าหรือพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เดียวของทูลหม่อมมณี มิได้รับพระราชทานวังอย่างใหญ่โตสมพระเกียรติยศ” และเมื่อแยกประโยคออกมาว่า “ข้าพเจ้าทราบว่ามีผู้แปลกใจมิใช่น้อย” นั้นจัดเป็นประโยคความซ้อน^๑ ที่ สังกตจากคำเชื่อมกริยาคำว่า “ว่า” หากพิจารณาเฉพาะประโยคว่า “ข้าพเจ้าทราบ” ก็ จะเข้าลักษณะประโยคความเดียวซึ่งจะไม่ได้ความชัดเจน ดังนั้นจึงต้องมีส่วนขยายในหน่วยกริยา คือ ประโยคว่า “มีผู้แปลกใจมิใช่น้อย” ซึ่งก็เป็นประโยคความเดียวเช่นกันเข้ามาขยายความเพื่อให้ได้ใจความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประโยคความซ้อนที่ ๒ ที่เพิ่มเข้ามาว่า “(มีผู้แปลกใจมิใช่น้อย)ว่าเหตุใดพ่อซึ่งเป็นเจ้าฟ้าหรือพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เดียวของทูลหม่อมมณี มิได้รับพระราชทานวังอย่างใหญ่โตสมพระเกียรติยศ” นั้นจัดเป็นประโยคความซ้อนที่เพิ่มเข้ามาเพื่อช่วยเสริมความประโยคว่า “ข้าพเจ้าทราบว่ามีผู้แปลกใจมิใช่น้อย” อีกครั้งหนึ่งเพื่อเพิ่มรายละเอียดของเหตุการณ์ที่พระบิดามิได้รับพระราชทานวังอย่างสมพระเกียรติซึ่งลักษณะของประโยคที่เสริมเข้ามานี้ก็เป็นประโยคความซ้อนเช่นกัน สังกตจากคำเชื่อมกริยา “ว่า”

ตัวอย่างประโยคที่ ๒ บทที่ ๕ ศาสนา

“เด็กๆ โดยมากน่าจะได้รับการสั่งสอน และได้เล่าเรียนทางศาสนาจากมารดาเป็นคนแรก แต่เพราะมารดาของข้าพเจ้าเป็นฝรั่งมีกำเนิดในศาสนาคริสต์ ฉะนั้นย่อมไม่สามารถสอนลูกตามแนวพระพุทธศาสนาได้”

(ศาสนา, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘: ๑๘๔)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประโยคว่า “เด็กๆ โดยมากน่าจะได้รับการสั่งสอน และได้เล่าเรียนทางศาสนาจากมารดาเป็นคนแรก แต่เพราะมารดาของข้าพเจ้าเป็นฝรั่งมีกำเนิดในศาสนาคริสต์ ฉะนั้นย่อมไม่สามารถสอนลูกตามแนวพระพุทธศาสนาได้” นั้นเป็นประโยคความรวมซ้อนด้วยประโยคความรวม เมื่อแยกประโยคออกมาว่า “เด็กๆ โดยมากน่าจะได้รับการสั่งสอน และได้เล่าเรียนทางศาสนาจากมารดาเป็นคนแรก” เป็นประโยคความรวมที่ ๑ สังกตได้จากหน่วยเชื่อม

^๑ ประโยคความซ้อน คือ ประโยคที่มีหน่วยกริยา หน่วย มีหน่วยนาม หน่วยหรือมากกว่านั้นและอาจจะมีหน่วยเสริมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ ประโยคความซ้อนต่างจากประโยคความเดียวตรงที่หน่วยขยายของหน่วยนามหรือหน่วยกริยาในประโยคความซ้อนไม่ใช่คำ แต่เป็นประโยค อาจกล่าวได้ว่า ประโยคความซ้อนเกิดจากการนำประโยคมาขยายหน่วยนามหรือหน่วยกริยาในประโยคความเดียว

คำว่า “และ” เมื่อพิจารณาแยกประโยคความรวมดังกล่าวออกมา ก็จะเป็นประโยคความเดียว ๒ ประโยครวมกัน คือ “เด็ก ๆ โดยมากน่าจะได้รับการสั่งสอน(จากมารดาเป็นคนแรก)” และ “(เด็ก ๆ โดยมากน่าจะ)ได้เล่าเรียนทางศาสนาจากมารดาเป็นคนแรก”

ประโยคความรวมที่ ๒ ที่ซ้อนเข้ามาคือ “เพราะมารดาของข้าพเจ้าเป็นฝรั่งมีกำเนิดมาในศาสนาคริสต์งั้นนั้นย่อมไม่สามารถสอนลูกตามแนวพระพุทธศาสนาได้” สังกเกตได้จากคำเชื่อมคำว่า “เพราะ...งั้นนั้น” เมื่อพิจารณาแยกประโยคความรวมดังกล่าวออกมา ก็จะเป็นประโยคความเดียว ๓ ประโยค คือ “มารดาของข้าพเจ้าเป็นฝรั่ง” “(มารดาของข้าพเจ้า)มีกำเนิดมาในศาสนาคริสต์งั้น” และ “(มารดาของข้าพเจ้า)ย่อมไม่สามารถจะสั่งสอนลูกตามแนวพระพุทธศาสนาได้” งั้นนั้น เมื่อนำประโยคความรวมที่ ๑ และที่ ๒ มาประกอบกัน โดยใช้หน่วยเชื่อมประโยคคำว่า “แต่” ก็จะเป็นประโยคความรวมซ้อนความรวม

ประโยคความรวมซ้อนความรวมว่า “เด็ก ๆ โดยมากน่าจะได้รับการสั่งสอนและได้เล่าเรียนทางศาสนาจากมารดาเป็นคนแรก แต่เพราะมารดาของข้าพเจ้าเป็นฝรั่งมีกำเนิดในศาสนาคริสต์งั้นนั้นย่อมไม่สามารถสอนลูกตามแนวพระพุทธศาสนาได้” นั้นได้ลดหน่วยประโยคที่ซ้ำกันออกไป

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้ประโยคในการบรรยายสารคดีอัตชีวประวัติในลักษณะประโยคความรวมบรรยายต่อเนื่องกันไป จากนั้นก็จะใช้ประโยคความร้อยหรือประโยคความซ้อนมาซ้อนอีกครั้งเพื่อขยายเนื้อหาให้มีความชัดเจนต่อเนื่องกันไปซึ่งประโยคความรวมหรือความซ้อนที่นำมาขยายนั้นเมื่อแยกเป็นประโยคย่อยก็จะมีลักษณะเป็นประโยคความเดียวนั่นเอง

๔.๓ การใช้ภาพพจน์

การที่ผู้เขียนเลือกใช้คำที่มีความหมายนอกเหนือไปจากความหมายที่ตรงตามตัวอักษรย่อมทำให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และเห็นภาพที่ผู้เขียนเสนอได้ชัดเจนที่สุด และยังทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ จนกระทั่งเกิดจินตนาการตามบทประพันธ์ที่แต่งขึ้นได้ การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้ในการเขียนเรียกว่า ผู้เขียนใช้ภาษาภาพพจน์ในการประพันธ์

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (๒๕๒๔ : ๒๐๒) อธิบายความหมายคำว่าภาพพจน์ คือ คำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำ เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัด และลึกซึ้งขึ้นในใจของผู้อ่าน และผู้ฟัง ภาพพจน์เป็นผลของการใช้ถ้อยคำอย่างมีศิลปะโดยกลวิธีการเปรียบเทียบ

จากการศึกษาพระนิพนธ์เรื่องเกิดวังปารุสก์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

พบว่าทรงมีกลวิธีการเขียนที่น่าสนใจ เพราะทรงใช้ภาพพจน์ประกอบในการบรรยายเรื่องราว ทำให้ภาษาที่พระองค์ทรงใช้เกิดความงามขึ้น ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่ย่านได้อย่างลึกซึ้ง ภาพพจน์ที่พระองค์ทรงใช้มีดังนี้

- ๔.๓.๑ ภาพพจน์อุปมา
- ๔.๓.๒ ภาพพจน์อุปลักษณ์
- ๔.๓.๓ ภาพพจน์อติพจน์
- ๔.๓.๔ ภาพพจน์บุคคลวัต

๔.๓.๑ ภาพพจน์อุปมา

จากการศึกษาสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง เกิดวังปารุสก์ พบว่ามีการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมามากที่สุด ซึ่งเป็นภาพพจน์ที่ใช้เปรียบเทียบโดยมีจุดมุ่งหมายจะชี้แจง อธิบาย หรือเสริมความให้เข้าใจง่ายขึ้น การเปรียบเทียบแบบนี้มักใช้คำเชื่อม เช่น เหมือน ดุจ ดัง ปาน เฉก ราว ประหนึ่ง ฯลฯ ที่มีความหมายในทำนองเดียวกัน

ในเรื่องเกิดวังปารุสก์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้ภาพพจน์อุปมาในการเปรียบเทียบอย่างง่าย ๆ ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างชัดเจนตามพระประสงค์ พระองค์ทรงใช้ภาพพจน์อุปมาเปรียบเทียบ ดังนี้

ในสมัยที่ข้าพเจ้าได้อยู่ในวังหลวง เสด็จย่า เสด็จป้า เสด็จอา มีด้วยกันหลายพระองค์ ยังอยู่ในวังหลวงเป็นส่วนมาก ต่างพระองค์ก็มักจะมีตำหนักของท่านประทับอยู่ หรือถ้าท่านเป็นพี่น้องสนิททองเดียวกัน ก็อาจมีตำหนักขนาดใหญ่อยู่ในวังหลวงเหมือนกันเป็นตำหนักใหญ่มาก และเมื่อเด็ก ๆ ข้าพเจ้ารู้สึกว่คล้ายกระทวงกลาโหม เพราะมีฝ้าสีขาวและบานหน้าต่างต่างประตูลีแดง...

(เป็นเด็ก. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๗๕)

ในเนื้อหาตอนที่มีชื่อว่า เป็นเด็ก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำสถานที่ คือ กระทวงกลาโหม ที่คนทั่วไปรู้จักมาใช้เปรียบว่าคล้ายกับพระตำหนักของเจ้านาย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพกระทวงกลาโหมที่มีฝ้าสีขาวและหน้าต่างสีแดง

“ตามธรรมดาที่ซ่อมเติมในสนามแข่งรถ มักจะมีชิ้นเดียวคล้ายๆ กับออกร้านทำงานภูเขา
ทองของเรา แต่ที่เลอ มังส์ เพราะต้องใช้ซ่อมเติมอยู่เรื่อยตลอดถึง ๒๔ ชั่วโมง เขาจึงทำอย่าง
แข็งแรงกว่าธรรมดา ทั้งยังมีตอนบนอีกด้วย”

(ภัยสงคราม. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๗)

ในเนื้อหาตอนที่มิชื่อวว่า ภัยสงคราม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำ
สถานที่ในต่างประเทศมาใช้เปรียบกับสถานที่ในประเทศไทย คือ ได้ทรงเปรียบเทียบที่ซ่อมรถยนต์ใน
สนามแข่งมีลักษณะคล้ายร้านทำงานภูเขาทอง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพที่ซ่อมรถชัดเจนที่มีลักษณะเป็น
เพิงชั้นเตี้ย สร้างขึ้นมาชั่วคราวเท่านั้น

เมื่อมีแม่ไปอยู่ประจำที่ปารีสและได้ไปอยู่กับแม่บ่อยๆ ทั้งอยู่ปารีสนานขึ้นกว่าแต่ก่อน ก็
ย่อมมีโอกาสได้เห็นชีวิตและการสังคมของชาวฝรั่งเศสในปารีสได้ดีขึ้น ที่ลอนดอน ประมุขของ
สังคมก็คือสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน เหมือนกับยอดพระเจดีย์ และคนชั้นอื่นๆ ก็ต่ำลงมาและมี
มากขึ้นเหมือนองค์พระเจดีย์...

(กรุงปารีส, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑๔๑)

ในเนื้อหาตอนที่มิชื่อวว่า กรุงปารีส พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรง
เปรียบเทียบชั้นในสังคมกับสถานที่ของไทย คือ ทรงเปรียบพระเจ้าแผ่นดินเหมือนยอดองค์พระเจดีย์
เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพยอดพระเจดีย์ที่มีความแหลม และเป็นจุดสูงสุด เปรียบกับพระเจ้าแผ่นดิน
เหมือนยอดพระเจดีย์ เป็นแสดงว่าพระเจ้าแผ่นดินอยู่สูงสุด มีพระปรีชาสามารถ มีอำนาจสูงสุดใน
สังคมสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ส่วนคนชนชั้นรองลงมาเหมือนองค์พระเจดีย์ที่รายล้อม ซึ่งเปรียบ
เหมือนกับประชาชนที่มีจำนวนมากและเทิดทูนพระเจ้าแผ่นดินของตนเหนือสิ่งอื่นใด

นอกจากการเปรียบกับสถานที่แล้ว พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ยัง
ทรงนำลักษณะของสถานที่ที่เป็นที่รู้จักมาเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพของสถานที่ที่มีพระ
ประสงค์กล่าวถึง ดังข้อความต่อไปนี้

“การกีฬารถยนต์ยังมีอีกอย่างที่เขาเรียกว่าการทดลองความทนทาน (Reliability Trials)
แทนที่จะแข่งตามวงกลมที่สร้างขึ้นพิเศษ หรือปิดถนนหลวงทำเป็นสนามแข่ง การทดลองนั้นทำ
กันตามถนนธรรมดา มักจะเป็นจากเมืองหนึ่งไป อีกเมืองหนึ่ง...เรามีได้กะหนทางไว้เพียงตาม

ถนนใหญ่ เขามักจะพาผู้แข่งขันไปตามถนนเล็กๆ บางทีก็ราวกับทางเกวียนมีโคลนมากมายทำให้ลื่น”

(จัดการแข่งขัน. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๒๗๖)

ในเนื้อหาตอนที่มิชื่อ่ว่า จัดการแข่งขัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบลักษณะของถนนที่ใช้ในการแข่งรถยนต์เหมือนกับทางเกวียนของคนไทย ในขณะที่เดียวกันคนไทยรู้จักทางเกวียนว่าต้องมีโคลน เอะแอะ คนที่ขับรถนั้นต้องใช้ความพยายามอย่างสูง เพราะการขับรถแข่งต้องใช้ความเร็ว เวลาขับอาจทำให้ลื่นได้ ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการขับแข่งขัน การเปรียบเทียบถนนว่าราวกับทางเกวียนทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน เพราะคนไทยคุ้นเคยกับทางเกวียนเป็นอย่างดี

“ฝนตกหนักอยู่เรื่อย ข้าพเจ้าภาวนาขอให้พระขบถแห่งกาลในยามฝนตกเช่นเคย ถ้าผู้อ่านเคยอ่านเล่ม ๒ มาแล้ว คงจำได้ว่าพระขบถได้เร็วกว่าคนอื่นๆ โดยมากในยามฝนตก ฝนนั้นฝนตกราวกับเมืองไทยของเรา ถนนคูราวกับคลอง เวลารถแล่นผ่านที่ข้อมติงก็มีคลื่นและน้ำกระจายมาจากล้อ ดูเหมือนกลายเป็นเรือยนต์มากกว่ารถ”

(ไทยชนะ. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๓๐)

ในเนื้อหาตอนที่มิชื่อ่ว่า ไทยชนะ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบลักษณะของถนนที่ใช้ในการแข่งขันรถยนต์มีลักษณะเหมือนคลอง เนื่องจากฝนที่ตกลงมาขณะที่ทำการแข่งขัน การเปรียบเทียบกับคลองเพราะคนไทยรู้จักว่ามีคลองมีลักษณะอย่างไร เมื่อผู้อ่านนึกภาพคลองก็จะทำให้เห็นสภาพถนนในการแข่งขันได้ง่ายขึ้น เมื่อรถแล่นผ่านก็จะเกิดเป็นคลื่นมีน้ำกระจายเหมือนอยู่ในคลอง พระองค์จึงทรงเปรียบรถยนต์ที่แข่งนั้นเหมือนเรือนั่นเอง

วันที่ ๑ พฤศจิกายน ตัวเล่มหนังสือ “สามสาว” และ “ไทยชนะ” ก็มาถึง ความที่ข้าพเจ้าจะดีใจเพียงใด เมื่อได้มองเห็นตัวเล่มเข้าจริงๆ ทั้งนี้เพราะในสมัยนั้นมาถึงยาก เพราะต้องมาโดยทางอ้อม ท่านผู้ที่เป็นนักประพันธ์เองแล้วคงจะเข้าใจได้ดี ถึงท่านผู้อ่านอื่นๆ ก็คงจะเห็นใจได้ คือประหนึ่งเหมือนได้เห็นลูกของเราที่ไปเกิดมาเสียที่อื่น...

(ปีดับขัน. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๑๗๐)

ในเนื้อหาตอนที่มิชื่อ่ว่า ปีดับขัน พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนำหนังสือมาเปรียบเหมือนลูกที่พลัดพรากจากกันตั้งแต่เกิดไม่เคยได้เห็นหน้า เติบโตจากที่อื่นแล้วกลับมาพบกันพระองค์ก็ดีพระทัยมาก นอกจากนี้พระองค์ไม่ทรงคิดว่าหนังสือของพระองค์จะเป็นที่

นิยม แต่ในขณะที่เดียวกันกลับเป็นที่นิยมพระองค์จึงทรงดีพระทัยมากเหมือนกับได้พบลูกที่พลัดพราก เพราะไปเกิดที่อื่นแล้วได้กลับมาพบกัน

ฝ่ายข้าพเจ้ายังมีน้อย จึงเลยนั่งซุ่มอยู่ครู่ใหญ่ๆ พอข้าพเจ้านึกว่าจะลุกขึ้นออกไปเดินเล่น บ้าง เหลือบไปดูทางประตูก็เห็นเต็มไปด้วยนักเรียน ยืนเบียดกันแน่นซับซ้อนกันหลายชั้นจนเกือบจะซี่คอกันก็มี ที่หน้าต่างทั้งสองก็เต็มเบียดแน่นอัดไปหมด เขาถือโอกาสที่เป็นเวลาหยุดพักครั้งแรกมาดูข้าพเจ้าเหมือนกับไปดูสัตว์ประหลาดในสวนสัตว์...

(เป็นนักเรียนนายร้อย. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๖๒)

ในตอนที่มีชื่อว่า เป็นนักเรียนนายร้อย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแสดงความรู้สึกของผู้มางดูให้เห็นว่า สิ่งที่เขากำลังมุงดูนั้นเหมือนเป็นคนที่ย่อยต่ำกว่าราวกับเป็นสัตว์

การที่มุสโสลินีประกาศสงครามจึงเป็นการคิดผิดอย่างยิ่ง ยกเอาความอวดหยิ่งส่วนตัวออกมาจะเป็นคนเก่งกาจขึ้นเหนือประโยชน์ของชาติ จึงมีความผิดอยู่มาก และควรจะต้องถูกลงโทษ แต่เมื่อแรกเดิมยึดอำนาจ เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำชาติมุสโสลินีก็ทำความดีมาไว้มาก ปรับปรุงประเทศภายหลังมหาสงครามโลกครั้งแรกอย่างดี จนคนอิตาลีเองเคยนับถือยำเกรงรักใคร่ ไปไหนมาไหนมีแต่คนพากันไปพบดูอย่างแน่นหนา พลาซงให้ร้องแสดงความเลื่อมใสอยู่เรื่อย ครั้นไปจับเขาในยามตกอับแล้วจับขังรวางกับสัตว์ตัวหนึ่ง และยังเอาศพไปแขวนประจานอยู่เช่นนั้น...

(บ้านเทรเดซี. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๓๒๘)

ในตอนที่มีชื่อว่า บ้านเทรเดซี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบนายมุสโสลินี นายกรัฐมนตรีประเทศอิตาลี ที่ถูกยิงตายขณะหลบหนีเหมือนกับสัตว์ตัวหนึ่งที่ไร้ประโยชน์ ไร้คุณค่า ก็ถูกฆ่าอย่างน่าสมเพช และนำศพมาแขวนประจานเพื่อเป็นการประกาศให้เห็นความผิดเพื่อไม่ให้ใครเอาเยี่ยงอย่าง

นครนิวยอร์กนั้นแปลกกว่ากรุงลอนดอนหรือกรุงเทพฯ ของเรา ซึ่งเป็นเมืองท่าเช่นเดียวกัน แต่ของเราและกรุงลอนดอนท่าเรืออยู่ไกลจากศูนย์กลางของเมือง ที่นิวยอร์กท่าอยู่ติดใกล้ซิดที่เดียว ทั้งนี้เพราะศูนย์กลางของนิวยอร์กที่เดียว ทั้งนี้เพราะศูนย์กลางของนิวยอร์กที่เขา

เรียกว่า แมนแฮตตัน (Manhattan) นั้น เป็นเกาะรูปร่างคล้ายๆ ผลมะม่วง มีแม่น้ำล้อมรอบ ทั้งสามด้าน...

(อย่างจะครบสี่สิบ, เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗: ๔๗๓)

ในตอนที่มีชื่อว่า อย่างจะครบสี่สิบ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบเกาะแมนแฮตตันว่ามีรูปร่างคล้ายผลมะม่วง การเปรียบกับผลไม้ไทยที่ผู้อ่านรู้จักและคุ้นเคยดี ทำให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะรูปร่างของเกาะแมนแฮตตันได้ทันที

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้อุปมาเปรียบสิ่งของ ซึ่งนำมาเปรียบเทียบนี้เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วไป และเป็นที่ยึดถือของผู้อ่าน หรือใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น ตู้เย็น ลูกฟุตบอล และมีด นำมาเปรียบพระองค์ทรงนำเอาลักษณะเด่นที่เหมือนกับสิ่งของเหล่านี้มาเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อรำล้าเพื่อนฝูงที่มาส่งที่เมืองสิงคโปร์แล้ว เรือก็ออกจากท่าเมืองนั้น เดินทางกลับมาทวีปยุโรป เรือวิคตอเรียเป็นเรือของบริษัทอิตาเลียน ลอยด์-ตรีสติโน ออกจะมีขนาดเล็ก คือเพียง ๔,๐๐๐ ตัน แต่ก็ยังเป็นเรือสร้างใหม่ สะอาดสะอาดอันโอโงงและสบายดี มีเสียอยู่ก็แต่เรื่องห้องกินอาหารเป็นห้องเย็น อันเป็นผลของความตั้งใจดีของบริษัทเรือ แต่กลับได้ผลตรงกันข้าม คืออากาศในห้องนั้นเย็นผิดแปลกกับอากาศธรรมดาภายนอกจนเกินไป เข้าไปในนั้นก็เหมือนถูกจับเข้าไปใส่ไว้ในตู้น้ำแข็ง...

(กลับเมืองอังกฤษ. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๑ : ๑)

ในเนื้อหาตอนที่มีชื่อว่า กลับเมืองอังกฤษ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบเทียบเย็นของห้องอาหารของเรือวิคตอเรียเหมือนกับความเย็นในตู้น้ำแข็ง เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกและเข้าใจถึงบรรยากาศในห้องอาหารนั้น

ครั้งการซ่อมรถเสร็จแล้ว และพวกไฮมก้าร์ดกลับมาอยู่ที่ชุมพลเวลา ๐๓.๐๐ น. เขาก็พากันเป็นห่วงข้าพเจ้า ขอให้กลับบ้านและไม่จำเป็นต้องอยู่ยาม แต่เพราะข้าพเจ้าไม่รู้สึกเจ็บปวดอย่างใด ข้าพเจ้าจึงตอบว่าถ้าข้าพเจ้าไปถึงที่อยู่ยามได้โดยรถยนต์ก็ไม่เป็นไร เมื่อเช่นนั้นข้าพเจ้าจึงอยู่ยาม ๐๕.๓๐ น. แล้วจึงกลับบ้าน พอถึงบ้านถอดรองเท้าจึงเห็นว่าข้อเท้าบวมโตราวกับลูกฟุตบอลขนาดย่อม ข้าพเจ้าจึงปลุกภรรยาขึ้น ภรรยาตรวจดูอาการแล้วแถลงว่ากระดูกไม่หัก แต่เอ็นคงจะขาดจึงทำให้ข้อเท้าบวม...

(ไทยถูกบุก. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๑๘)

ในเนื้อหาตอนที่มิชิเอวว่า ไทยถูกบุก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงเปรียบเทียบเข้าที่บวมมนเหมือนลักษณะและขนาดของลูกฟุตบอล การเปรียบกับลูกฟุตบอลเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพอาการอักเสบและบวมของข้อเท้าซึ่งจะต้องมีขนาดใหญ่มาก

เมื่อการที่ถูกระเบิดจบลงแล้ว ก็ขึ้นไปยังห้องนอน ปรากฏว่าถูกระเบิดตกใกล้ๆ โรงแรม หน้าต่างห้องนอนแตกหมด ขึ้นกระจกอันทั้งคมและแหลมตกเกลื่อนอยู่เต็มห้อง ถ้าพี่ระขึ้นทำ “อวดโก้” ไม่กลัวก็อาจจะถูกบาดเจ็บอย่างรุนแรงถึงกับเสียชีวิตได้ ในมหาสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ที่อังกฤษมีผู้ถูกอันตรายจากถูกระเบิดโดยถูกบาดเจ็บเพราะกระจกหน้าต่างแตกเกือบมากกว่าอะไรหมด คือขึ้นกระจกปลิวไปในห้องเหมือนราวกับเป็นมีดหรือดาบ...

(ไทยถูกบุก. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๒๔๗)

ในตอนที่มีชื่อว่า ไทยถูกบุก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบเทียบเศษกระจกแตกที่เกิดจากเหตุการณ์ที่เครื่องบินทิ้งระเบิดใกล้โรงแรมที่ประทับ มีความแหลมคมเหมือนมีดหรือดาบที่สามารถทำให้เกิดอันตรายได้ถึงแก่ชีวิตได้ เนื่องจากในสงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้ประเทศอังกฤษมีผู้บาดเจ็บจากกระจกที่แตกขณะมากกว่าอุบัติเหตุอย่างอื่น

๔.๓.๒. ภาพพจน์อุปลักษณ์

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม: ภาพพจน์ ไหวหยา และกลวิธีการประพันธ์ กล่าวถึงความหมายของคำว่า อุปลักษณ์ คือ ภาพพจน์ที่นำเอาสิ่งต่างกัน ๒ สิ่งหรือมากกว่า แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกหนึ่งโดยตรง

อุปลักษณ์จึงเป็นการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกหนึ่ง โดยนำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบมากกว่าทันที โดยไม่มีคำเชื่อมโยง หรืออาจมีคำแสดงการเปรียบเทียบคำว่า “เป็น” หรือ “คือ” อยู่ด้วย การเปรียบเทียบแบบนี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ที่ทรงหลีกเลี่ยงคำธรรมดา ไปใช้คำใหม่ที่น่าสนใจกว่า แต่ยังคงเค้าของความหมายเดิมอยู่ในคำใหม่นั้น ดังนี้

“ทั้งทางอังกฤษ-อเมริกาถ้าทำการรุกต่อเยอรมนีด้านตะวันออก จะต้องปล่อยให้กองทัพของโซเวียตรุสเซียโจมตีในด้านนั้น และไปถึงกรุงเบอร์ลินก่อน ความประสงค์ของรูสเวลต์ในข้อต่างๆ นี้เชอร์ซิลล์ต้องยินยอมเห็นด้วย ทั้งนี้เพราะอังกฤษทำการรบมาตั้งกว่า ๕ ปีแล้ว จึงเหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลียมาก ฉะนั้นถ้าจะเปรียบกับอเมริกาที่จะต้องนับว่าเป็นข้างเท้าหลัง ส่วนอังกฤษนั้นเป็นข้างเท้าหน้า”

(บ้านทรเดซี. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๓๒๑)

ในตอนที่มีชื่อว่า บ้านเทรเดซี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบเทียบการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๒ ของอังกฤษกับอเมริกา อังกฤษเหมือนเป็นข้างทำหน้าเพราะประเทศอังกฤษเป็นชาติที่สำคัญและประกาศเข้าร่วมสงครามเป็นชาติแรกอันแสดงถึงลักษณะของผู้นำ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาทรงเปรียบเป็นข้างทำหลัง เพราะเป็นเพียงผู้ตามในการเข้าร่วมสงครามครั้งนี้

“พีระได้เห็นแง่คิดในชีวิตของนักขับแข่งในแง่ใหม่ คือต้องระวังในการพิจารณาในระหว่างนักขับในทีมเดียวกัน ไม่เหมือนขับในทีมข้าพเจ้า พีระเป็นราชสีห์อยู่ในถ้ำคนเดียว ไม่ต้องเป็นห่วงถึงผู้อื่นเลย”

(อย่างจะครบสี่สิบ. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๕๑)

ในตอนที่มีชื่อว่า อย่างจะครบสี่สิบ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิรพงศ์ภาณุเดช เป็นสิ่งโตเพื่อให้เห็นความสำคัญที่มีเพียงหนึ่งเดียว และมีอำนาจสูงสุดในฝูง เพราะพระองค์เจ้าพิรพงศ์ภาณุเดชเป็นนักขับรถยนต์พระองค์เดียวในทีม เมื่อต้องทรงย้ายไปอยู่ที่อื่นที่มีนักขับรถยนต์หลายคน ย่อมต้องมีคู่แข่ง

“วันหนึ่งข้าพเจ้ากำลังเดินอยู่ตามกราบเรืออันแคบกว่ากราบเรือพระที่นั่ง มือกำลังถือปืนพกอยู่นั้น เผลอญเวลากำลังเดินอยู่เท้าพลาดกราบเรือเลยตกน้ำ ข้าพเจ้าว่าอย่าไม่เป็นก็จมทันที ข้าพเจ้าจำได้ดีกว่าน้ำอันขุ่นได้กลายเป็นกำแพงสีเหลืองแก่ออบตัวข้าพเจ้า และข้าพเจ้ามีเวลานึกได้ว่า การจะตายลงนั้นมันเป็นอย่างไรเอง...”

(เที่ยวหัวเมือง. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๘ : ๑๔๒)

ในตอนที่มีชื่อว่า เที่ยวหัวเมือง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้สีของน้ำที่ขุ่นเปรียบกับกำแพงสีเหลืองแก่ออบตัวพระองค์ เมื่อเกิดเหตุการณ์ทรงพลัดตกจากกราบเรือ

๔.๓.๒ ภาพพจน์อดีตพจน์

อดีตพจน์ คือ การนำสิ่งที่เกินความจริงมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง เพื่อให้ได้ความรู้สึก อารมณ์ ความคิดซึ่งผู้กล่าวต้องการที่จะย้ำความหมายให้หนักแน่นจริงจัง และเพื่อให้เห็นภาพตามไปด้วย

ในพระนิพนธ์เรื่องเกิดวังปารุสก์ปรากฏการใช้ศัพท์เพียงแห่งเดียว คือ ในเนื้อหาตอนที่มีชื่อว่า อย่างจะครบสี่สิบ ดังข้อความต่อไปนี้

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน เรือ “ควีน แมรี” เข้าถึงนครนิวยอร์กเวลา ๐๖.๓๐ นาฬิกา พวกเราตื่นก่อนนั้นตั้งชั่วโมงเพื่อจะได้ดูภูมิภาพอันเขาเล่าลือกันว่าแปลกยิ่ง และจะมีได้เห็นที่ไหนอีกเช่นเดียวกัน ชาวเล่าลือนั้นก็เป็นจริงดังเขาพูด เมื่อเรือแล่นเข้าไปผ่านช่องแคบ จะไปสู่ท่าเรือนครนิวยอร์ก เราเห็นทิวตึกอันสูงระตะฟ้า เป็นภาพที่แปลกประหลาดและพิเศษอย่างเหลือที่จะนำมาบรรยายได้...

(อย่างจะครบสี่สิบ. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๗๒)

ในตอนที่มีชื่อว่า อย่างจะครบสี่สิบ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบเทียบความสูงของบรรดาตึกในมหานครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา สูงมากจนเกือบระທံองฟ้า ซึ่งความจริงแล้วเป็นการแสดงให้เห็นถึงขนาดความสูงของตึกที่สูงมาก แสดงให้เห็นความสามารถของมนุษย์ที่สามารถสร้างได้ การกล่าวเช่นนี้แสดงให้เห็นว่ามหานครนิวยอร์กนั้นมีความเจริญเพียงไร

๔.๓.๓ ภาพพจน์บุคคลวัต

บุคคลวัต คือ การกล่าวถึงสิ่งต่างๆ ที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด ไม่มีวิญญาณ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อัฐิ ปูน หรือสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น ต้นไม้ สัตว์ โดยให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงกิริยาอาการ และความรู้สึกได้เหมือนมนุษย์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้ภาพพจน์บุคคลวัต ดังข้อความต่อไปนี้

บ่ายวันเสาร์นั้นภรรยาข้าพเจ้าก็มาถึงเมืองแวงส์ ลิสบาบินไปยังกรุงปารีส แล้วขึ้นรถไฟต่อไปยังเมืองแวงส์ ข้าพเจ้าพาภรรยาไปดูที่ที่พระประสูติบุตรเกิด “หนุมาน” ยังคงนอนตะแคงอยู่ที่นั่น แลดูน่าสมเพชที่รถอันเร็วและน่าจะชนะในวันรุ่งขึ้น ต้องมานอนตะแคงบุบสลายอยู่เช่นนี้...

(ภัยสงคราม. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๒๗)

ในตอนที่มีชื่อว่า ภัยสงคราม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเปรียบเทียบสภาพรถยนต์ที่เกิดอุบัติเหตุในระหว่างแข่งขันพลิกคว่ำได้นอนตะแคงอยู่ ซึ่งกิริยานอนตะแคงจะใช้กับคน แต่พระองค์ทรงนำมาใช้กับรถยนต์ เพื่อแสดงให้เห็นว่ารถยนต์ขณะนั้นอยู่ในสภาพใด

เมื่อวันที่ เมษายน ฤดูแข่งรถก็เริ่มขึ้น การแข่งคราวแรกที่เมืองโป (Pau) เราทั้งสี่

เดินทางไปโดยรถยนต์ อาร์มสะตอง-ซิดดีลี๋ ตามทางระหว่างเมืองกาเลสและเมืองโปถึงแม้สงครามจะจบไปแล้วตั้งเกือบสองปี ทั้งสองข้างถนนยังเต็มไปด้วยยานยนต์ทหารต่างๆ ซึ่งถูกทำลายและนอนตะแคงอยู่ข้างถนนเป็นแถว มีรถถัง รถกุดัง เป็นต้น...

(อย่างจะครบสี่สิบ. เกิดวังปารุสก์. ๒๕๐๗ : ๔๓๖)

ในตอนที่มีชื่อว่า อย่างจะครบสี่สิบ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เสด็จไปแข่งขันรถยนต์พร้อมพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศ์ภาณุเดช ทรงพบเห็นรถของทหารจำนวนมากที่ถูกทำลายในช่วงที่เกิดสงครามในระหว่างทางที่เสด็จผ่าน พระองค์ทรงบรรยายโดยให้รถของทหารที่ทำกริยานอนตะแคงเหมือนคนนั่งเอง

การใช้ภาพพจน์อติพจน์ และบุคคลวัต จะเห็นได้ว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงใช้น้อยครั้ง เพราะภาพพจน์ทั้งสองอย่างนี้จะสร้างจินตนาการที่ขัดแย้งกับความเป็นจริง พระองค์จึงทรงใช้ภาพพจน์ทั้งสองอย่างน้อย ซึ่งเนื้อหาในเรื่องเกิดวังปารุสก์นั้นพระองค์มุ่งที่จะให้ความรู้ และข้อเท็จจริงมากกว่า

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้ภาพพจน์อุปมาในการเปรียบเทียบเป็นหลัก ซึ่งเนื้อเรื่องที่พระองค์นำเสนอเป็นเรื่องราวชีวิตจริง พระองค์จึงไม่ทรงใช้ภาพพจน์ในการบรรยายมากนัก ทรงใช้ภาพพจน์อุปมาเป็นการเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องกับสถานที่ สิ่งของ ผลไม้ คนและสัตว์ ซึ่งผู้อ่านรู้จักและคุ้นเคยกับสิ่งที่พระองค์นำมาเปรียบเทียบดี ซึ่งทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ นอกจากนี้พระองค์ยังใช้ภาพพจน์อุปลักษณะ อติพจน์ และบุคคลวัตมาประกอบเพื่อให้ข้อความมีความชัดเจนเกิดภาพที่ชัดเจน และลึกซึ้งขึ้นในใจผู้อ่าน การใช้ภาพพจน์ของพระองค์แสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ และความเป็นคนช่างสังเกตของพระองค์จากประสบการณ์ที่ผ่านมาและนำมาถ่ายทอดให้เห็นในสารคดีอัตชีวประวัติของพระองค์ได้อย่างน่าอ่านและชวนติดตาม

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติ เรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว่าดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่
 - ๑.๑ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเขียนสารคดี
 - ๑.๒ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนสารคดี
 - ๑.๓ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการเขียนสารคดี
 - ๑.๔ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระประวัติพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์
๒. วิเคราะห์กลวิธีการเขียนในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - ๒.๑ การตั้งชื่อเรื่อง
 - ๒.๒ การเขียนความนำ และลงท้าย
 - ๒.๓ การดำเนินเรื่อง
๓. วิเคราะห์การใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - ๓.๑ การใช้คำ
 - ๓.๒ การใช้ประโยค
 - ๓.๓ การใช้ภาพพจน์
๔. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์กลวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติ เรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

ผลการศึกษาพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีในการเขียน ๓ ลักษณะ คือ การตั้งชื่อเรื่อง การเขียนความนำ และลงท้าย การดำเนินเรื่อง

สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๑ สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียน ดังนี้

๑. การตั้งชื่อเรื่อง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงตั้งชื่อเรื่องว่า “เกิดวังปารุสก์” ตามสถานที่สำคัญของเรื่อง เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ผู้อ่านรู้จักดี เพราะในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ถูกใช้เป็นสำนักงานเลขาธิการรัฐบาล

การตั้งชื่อตอน “สมัยสมบูรณาญาสิทธิราช” พระองค์ทรงตั้งตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านคาดเดาเหตุการณ์ในตอนนี้ได้ว่าน่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบอบการปกครองของไทย

การตั้งชื่อบท เกือบจะทุกบทพระองค์ทรงตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญ รองลงมาเป็นการตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญของเรื่อง การตั้งชื่อเรื่องทั้งสองลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านทราบถึงประเด็นหลักของเรื่องสามารถคาดเดาเหตุการณ์ภายในตอนได้ว่าน่าจะเป็นเรื่องอะไรขึ้น

๒. การเขียนความนำ และลงท้าย

๒.๑ กลวิธีการเขียนความนำ พบว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนความนำ ๕ ลักษณะ คือ เริ่มด้วยการเล่าทำความ ทรงใช้การเริ่มเรื่องลักษณะนี้มากที่สุด รองลงมาเป็นการเริ่มด้วยการเล่าความเป็นมาของเหตุการณ์ เริ่มด้วยการบอกเจตนาของผู้แต่ง เริ่มเรื่องด้วยการแสดงทัศนะ และเริ่มเรื่องด้วยการเล่าการเดินทาง

๒.๒ กลวิธีการเขียนลงท้าย พบว่าพระองค์ ทรงมีกลวิธีการเขียนลงท้าย ๓ ลักษณะ คือ ลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก ทรงใช้กลวิธีการลงท้ายลักษณะนี้มากที่สุด รองลงมาเป็นการอธิบาย และการทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป

๓. การดำเนินเรื่อง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้กลวิธีการดำเนินเรื่องใน ๓ ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ การอ้างอิงข้อมูล พระองค์ทรงใช้การอ้างอิงจากแหล่งข้อมูล ๓ แหล่ง คือ อ้างอิงคำบอกเล่า อ้างอิงจดหมาย และอ้างอิงเอกสาร ข้อมูลที่ทรงอ้างอิงเหล่านี้เพื่อทำให้เนื้อเรื่องนั้นมีความสมบูรณขึ้น และเพิ่มความน่าเชื่อถือด้วย

๓.๒ การลำดับความ พระองค์ทรงใช้การลำดับความตามปฏิทินใน ๒ ลักษณะ คือ การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวต่อเนื่องกันไปโดยตลอด พระองค์ทรงใช้การลำดับความวิธีนี้เป็นส่วนใหญ่เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในการ

เชื่อมโยงเนื้อหา และการลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน ไม่เล่าสลับเหตุการณ์ ทรงเล่าเป็นไปตามลำดับวัน เวลาที่เกิดเหตุการณ์

๓.๓ การแทรกบทสนทนา หรือคำพูด พระองค์ทรงแทรกคำพูดของบุคคลสำคัญทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ ทรงอ้างชื่อของผู้พูดอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับงานเขียนของพระองค์ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสนิสนมระหว่างพระองค์และพระราชวงศ์ชั้นสูงของไทยและต่างประเทศด้วย

สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๒ สมัยประชาธิปไตย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียน ดังนี้

๑. กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อตอน “สมัยประชาธิปไตย” เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง เป็นการตั้งชื่อที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาได้ว่าเนื้อเรื่องได้ว่าจะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการปกครองของไทยแบบใหม่หลังการเปลี่ยนแปลง

การตั้งชื่อบท พระองค์ทรงมีกลวิธีการตั้งชื่อ ๓ ลักษณะ คือ ตั้งตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่องพบมากที่สุด รองลงมาเป็นการตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญของเรื่อง และตั้งชื่อโดยใช้ชื่อเฉพาะ

๒. การเขียนความนำ และลงท้าย

๒.๑ กลวิธีการเขียนความนำ พบว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนความนำ ๔ ลักษณะ คือ เริ่มด้วยการเล่าทำความ ทรงใช้การเริ่มเรื่องลักษณะนี้มากที่สุด รองลงมาเป็นการเริ่มเรื่องด้วยการแสดงทัศนะ เริ่มเรื่องด้วยการอธิบาย เริ่มด้วยการอ้างอิงข้อความ และเริ่มด้วยข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ

๒.๒ กลวิธีการเขียนลงท้าย พบว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนลงท้าย ๓ ลักษณะ คือ การลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก ทรงใช้กลวิธีการลงท้ายลักษณะนี้มากที่สุด รองลงมาเป็นการลงท้ายโดยการสรุปความ การลงท้ายโดยการแสดงความคิดเห็น ลงท้ายด้วยการอ้างอิงบทสนทนา การลงท้ายด้วย

๓. การดำเนินเรื่อง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้กลวิธีการดำเนินเรื่องใน ๓ ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ การอ้างอิงข้อมูล พระองค์ทรงใช้การอ้างอิงจดหมาย คือ พระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระหัตถเลขาส่วนพระองค์ในสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้ากรมพระยานาถพินธุวงศ์วรเดช และพระหัตถเลขาส่วนพระองค์ในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

๓.๒ การลำดับความ พระองค์ทรงใช้การลำดับความตามปฏิทินใน ๒ ลักษณะ คือ

การลำดับความในเรื่องโดยการเล่าย้อนต้น พระองค์ทรงให้เหตุผลถึงการเล่าในลักษณะนี้ว่า ทรงการเล่าเรื่องให้เหมือนกับการนั่งพูดคุยกันผู้อ่าน จึงมักจะเล่าย้อนกลับไปที่กลับมา และการลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวต่อเนื่องกันไปโดยตลอด พระองค์ทรงใช้การลำดับความวิธีนี้ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในการเชื่อมโยงของเนื้อหาและสนใจติดตามอ่าน

๓.๓ การแทรกคำพูดหรือบทสนทนา พระองค์ทรงแทรกคำพูดบุคคลสำคัญต่างๆ ที่มีชื่อเสียง มีความสามารถ มาแทรกไว้ในเนื้อหาเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและความน่าเชื่อถือด้วย นอกจากนี้ยังทำให้เห็นบุคลิกลักษณะ อุปนิสัยของบุคคลคนนั้นด้วย

สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” เล่ม ๓ สมัยยุทธภัย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียน ดังนี้

๑. การตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อตอน “สมัยยุทธภัย” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงตั้งชื่อตอนตามลักษณะเหตุการณ์สำคัญภายในเรื่อง การตั้งชื่อตอนในลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาว่าเหตุการณ์ในตอนนี้น่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสงคราม การสู้รบ

การตั้งชื่อบท เกือบจะทุกบทพระองค์ทรงตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญ รองลงมาเป็นการตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญของเรื่อง และตั้งชื่อโดยการใส่ชื่อเฉพาะ

๒. การเขียนความนำ และลงท้าย

๒.๑ กลวิธีการเขียนความนำ พบว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีการเขียนความนำ ๖ ลักษณะ คือ เริ่มด้วยการเล่าการเดินทาง เริ่มเรื่องด้วยการอธิบาย เริ่มเรื่องด้วยการทำความ เริ่มเรื่องโดยการแสดงความรู้สึก เริ่มต้นด้วยข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ และเริ่มต้นโดยการบอกเจตนา

๒.๒ กลวิธีการเขียนลงท้าย พบว่าพระองค์ ทรงมีกลวิธีการเขียนลงท้าย ๓ ลักษณะ คือ การลงท้ายโดยการแสดงความรู้สึก ทรงใช้กลวิธีการลงท้ายลักษณะนี้มากที่สุด รองลงมาเป็นการลงท้ายโดยการกล่าวถึงวางแผนงานที่จะทำต่อไปในอนาคต การลงท้ายโดยการอธิบายการลงท้าย โดยการชักชวนให้ปฏิบัติตาม ลงท้ายโดยการทิ้งท้ายให้ติดตามตอนต่อไป และลงท้ายโดยการทำนายเหตุการณ์ต่อไป

๓. การดำเนินเรื่อง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงใช้กลวิธีการดำเนินเรื่องใน ๓ ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ การอ้างอิงข้อมูล พระองค์ทรงใช้การอ้างอิงจดหมาย ทรงอ้างอิงจดหมายของจดหมายจอมพลแปลก พิบูลสงคราม อ้างอิงจดหมายตอบของม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และอ้างอิงจดหมายจากสถานทูตไทยในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

๓.๒ การลำดับความ พระองค์ทรงใช้การลำดับความตามปฏิทินใน ๒ ลักษณะ คือ การลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน และมีวิธีการเล่าสลับบ้างในบางตอน แต่เรื่องราวต่อเนื่องกันไป โดยตลอด พระองค์ทรงใช้การลำดับความวิธีนี้เป็นส่วนใหญ่เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในการเชื่อมโยงของเนื้อหา และการลำดับความในเรื่องตามปฏิทิน ไม่เล่าสลับเหตุการณ์

๓.๓ การแทรกบทสนทนา หรือคำพูด พระองค์ทรงแทรกบทสนทนาในการประกอบเรื่อง ซึ่งมีคนมาแอบอ้างว่าได้รู้จักเป็นการส่วนตัวกับพระองค์ และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพีรพงศภานุเดช โดยที่บุคคลนั้นไม่ได้มีการรู้จักเป็นการส่วนตัวกับทั้งสองพระองค์แต่อย่างใด

ผลการศึกษาคำใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์ พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ แบ่งการวิเคราะห์ภาษาออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค และการใช้ภาพพจน์

๑. การใช้คำ พระองค์ทรงพิถีพิถันในการเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสมในการเขียนบรรยายเนื้อหา พระองค์ทรงใช้คำออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑.๑ การใช้คำที่ทำให้เกิดภาพ พระองค์ทรงใช้คำที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพขึ้นในใจ โดยการใช้อำนาจแสดง, สี และเสียง การใช้คำแสดงอาการและความรู้สึก

๑.๒ การใช้คำภาษาต่างประเทศ พระองค์ทรงใช้คำภาษาอังกฤษจำนวนมากในลักษณะใช้คำภาษาอังกฤษคู่กับคำไทย และการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ทรงเลือกใช้คำที่มีความหมายง่าย ๆ หรือเป็นคำที่ผู้อ่านทราบความหมายกันดีอยู่แล้ว ถ้าเป็นคำศัพท์ที่ยากผู้อ่านสามารถอาศัยบริบทประกอบ ทำให้เดาความหมายการใช้คำศัพท์นั้นๆ

๑.๓ การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย พระองค์ทรงใช้ลักษณะนี้เพื่อต้องการสื่อความหมายในระดับลึกซึ้ง ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายได้จากการตีความบริบท การใช้คำที่มีความหมายโดยนัยสามารถเรียกความสนใจจากผู้อ่านให้สนใจงานเขียนได้ด้วย

๑.๔ การใช้คำทันสมัย พระองค์ทรงเลือกใช้คำทันสมัยแทนคำที่ใช้ในปัจจุบัน เพราะคำทันสมัยนี้ช่วยให้งานเขียนมีความน่าสนใจ เนื่องจากเป็นคำที่แปลกตา

๒. การใช้ประโยค พระองค์ทรงใช้ประโยคในลักษณะประโยคความรวมเป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้ประโยคความรวมซ้อนเข้ามาเพื่อขยายความให้ต่อเนื่องกันไป จากนั้นพระองค์ท่านก็เพิ่มประโยคความซ้อนเข้ามาเสริมความ ซึ่งประโยคความซ้อนนั้นก็จะมีประโยคความซ้อนซ้อนเข้ามาอีกครั้ง เป็นลักษณะการใช้ประโยคในลักษณะเดียวกับประโยคความรวม ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวต่อเนื่องกันไปและตรงตามพระประสงค์ที่ต้องการสื่อสารออกมา

๓. **การใช้ภาพพจน์** พระองค์ทรงใช้ภาพพจน์อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ และบุคคลวัตในการเปรียบเทียบ ทรงใช้ภาพพจน์อุปมาเป็นารเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องกับสถานที่สิ่งของ ผลไม้ และสัตว์ ทรงใช้ภาพพจน์อุปมาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็น ภาพพจน์อุปลักษณ์ อติพจน์ และบุคคลวัต ทรงใช้เพื่อให้ข้อความมีความชัดเจนและเกิดภาพที่ชัดเจนใจของผู้อ่าน พระองค์ไม่ทรงใช้ภาพพจน์ในการบรรยายมากนัก เพราะทรงต้องการเสนอนั้นเป็นเรื่องราวความเป็นจริง

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

สารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวพระประวัติเกือบตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ สิ่งที่พระองค์ทรงประสบตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงเล่าเรื่องภายในพระราชสำนัก ทรงบรรยายขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของไทยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งผู้ที่เคยได้พบเห็นนับว่าลดน้อยลงไปเรื่อยๆ พระองค์ทรงเป็นผู้ที่มีความทรงจำเรื่องในอดีตอย่างมากมายลึกซึ้ง และทรงมีความสามารถในการเลือกใช้ภาษาในการเขียนเล่าพระประวัติทำให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงมีกลวิธีในการเล่าเรื่องที่หลายวิธีในการนำเสนอเรื่องราวพระประวัติให้มีความสนุกสนานและน่าติดตาม เนื่องจากเรื่องราวบางเรื่องที่ทรงเล่าอาจเป็นเรื่องที่ผู้อ่านไม่เคยรู้ หรือเป็นเรื่องที่ไกลตัวผู้อ่าน การศึกษากลวิธีในการเล่าเรื่องพระองค์ยังสะท้อนให้เห็นทัศนะของพระองค์ได้อย่างดีว่า ทรงมีพระนิสัยช่างสังเกต มีความละเอียดรอบคอบ และทรงมีอารมณ์ขัน นอกจากนี้พระองค์ยังทรงมีความรักความผูกพันประเทศไทยเป็นอันมาก ทรงตั้งพระทัยที่จะเผยแพร่ชื่อเสียงของชาติไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก สิ่งเหล่านี้ล้วนปรากฏอยู่ในพระนิพนธ์ของพระองค์ อีกทั้งสิ่งที่ผู้เขียนได้สื่อสารผ่านตัวหนังสือและเรื่องราวในหนังสือ ยังเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิดถ่ายทอดจินตนาการและแสดงออกซึ่งศิลปะอันประณีตงดงาม ที่ได้จากการศึกษาและการอ่านสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” จึงทำให้ผู้ศึกษามองเห็นภาพสังคมวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ของยุคสมัยที่สะท้อนผ่านมุมมองของพระองค์ออกมา รวมทั้งทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของพระองค์ที่มีต่อสภาพการณ์เหล่านั้นด้วย

การศึกษาการวิเคราะห์กลวิธีการเขียนในสารคดีอัตชีวประวัติเรื่องเกิดวังปารุสก์มีลักษณะเด่นแตกต่างกันไป โดยเฉพาะกลวิธีการเขียนเล่าพระประวัติของพระองค์ มีลักษณะเด่นต่างจากสารคดีอัตชีวประวัติทั่วไปคือ พระองค์ให้ข้อมูลเชิงลึกเรื่องราวเหตุการณ์ เช่น ทรงเล่าภายในพระราชสำนัก ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของไทยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่ผู้อ่านยากจะพบเห็นหรือสัมผัสอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวบางตอนให้ข้อคิดต่อผู้อ่านขยายทัศนคติให้

กว้างขึ้นเกี่ยวกับมุมมองด้านประวัติศาสตร์ สถานการณ์โลกในขณะนั้นด้วย การถ่ายทอดเนื้อในเชิง
ลึกของพระองค์ทำให้เนื้อเรื่องน่าอ่านและน่าติดตาม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าการวิเคราะห์การใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติเรื่อง “เกิด
วังปารุสก์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ แล้วผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่
น่าสนใจที่จะค้นคว้าศึกษา คือ

๑. ควรศึกษางานเขียนประเภทสารคดีอัตชีวประวัติของนักเขียนท่านอื่นๆ ที่ร่วมสมัยกับ
พระองค์ เพื่อให้เห็นลักษณะของงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติไทยในยุคเริ่มแรก
๒. ควรศึกษาพัฒนาการงานเขียนสารคดีอัตชีวประวัติในสมัยต่อมา
๓. ควรศึกษางานผลงานประเภทอื่นของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เช่น
ประเภทบทความ ในด้านรูปแบบ สำนวนภาษา ประโยค ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กำชัย ทองหล่อ. (๒๕๕๐). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น (๑๙๙๗) จำกัด.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (๒๕๒๒). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า. (๒๕๐๘). *เกิดวังปารุสก์ เล่ม ๑ สมัย
สมบูรณาญาสิทธิราชย์*. พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.
- (๒๕๐๑). *เกิดวังปารุสก์ เล่ม ๒ สมัยประชาธิปไตย*. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ : คลัง
วิทยา.
- (๒๕๐๗). *เกิดวังปารุสก์ เล่ม ๓ สมัยยุทถภย*. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.
- เจือ สตะเวทิน. (๒๕๑๗). *ตำรับร้อยแก้ว*. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์.
- ชลอ รอดลาย. (๒๕๔๔). *การเขียนสารคดี*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (๒๕๔๙). *มองคัทลียาจะจำจากมุมมองนักภาษา : เนื้อหาและกลวิธี*.
กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่วิชาการ ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ดวงเนตร์ มีแยม. (๒๕๔๔). *การศึกษาพัฒนาของการเขียนสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศตั้งแต่
พุทธศักราช ๒๔๗๕ จนถึงพุทธศักราช ๒๕๔๐*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). นครปฐม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. อัดสำเนา.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (๒๕๒๘). *กระบวนการอ่านเพื่อความรู้อยู่*. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (๒๕๔๕). *สารคดีและการเขียนสารคดี*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (๒๕๒๕). *การเขียนสารคดี*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- (๒๕๓๒). *ศิลปะและกลวิธีในการเขียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทิพย์สุนเตร อนันมบุตร. (๒๕๒๓). *วรรณกรรมรัตนโกสินทร์ ๒ สมัยรัชกาลที่ ๕- รัชกาลที่ ๗*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (๒๕๔๘). *การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ*. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพรัตน์ คงมาลา. (๒๕๓๒). *การใช้ภาษาในสารคดีของวาณิช จรุงกิจอนันต์*. วิทยานิพนธ์ อ.ม.
(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- นุจรีย์ สุนทรวรรณ. (๒๕๒๙). *การวิเคราะห์บทความของหลวงวิจิตรวาทการ*. ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

- บังอร ฤทธาภรณ์. (๒๕๔๒). *เอกสารประกอบการสอน ทย ๓๑๑ การเขียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (๒๕๒๖). *ประวัติศาสตร์วรรณกรรม*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- . (๒๕๓๙). *แลลดวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- บุญเหลือ เทพสุวรรณ, หม่อมหลวง. (๒๕๑๗). *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. (๒๕๑๘). *การเขียนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (๒๕๒๕). *ศิลปะการเขียน*. กรุงเทพฯ : ประทานพร.
- . (๒๕๓๙). *การเสนอความคิดในงานเขียน ในภาษาไทย ๖ (การเขียนสำหรับครู)*. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พนมพร นิรัญทวี และเทพี จรัสจรัสเกียรติ. (๒๕๓๘). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พฤกษา เนียมรักษา. (๒๕๓๒). *การใช้ภาษาในวรรณกรรมของดอกไม้สด*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- พาขวัญ สิงห์เทพ. (๒๕๔๗). *ทัศนะและกลวิธีการเขียนของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์* กศ.ม. (ภาษาไทย). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. อัดสำเนา.
- พิมาน แจ่มจรัส. (๒๕๕๐). *เขียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ภรพัทธ์ สร้อยระย้า. (๒๕๔๒). *การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีของมนันยา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (๒๕๔๐). *การเขียนสารคดีสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริก.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๖). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๕). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- รินฤทัย สัจจพันธ์. (๒๕๒๒). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่งฤดี แผลงสร. (๒๕๔๘). *การใช้ภาพพจน์ในการเขียนสารคดี*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วชิระ ดวงใจดี. (๒๕๕๐). *การศึกษางานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วนิดา บำรุงไทย. (๒๕๔๕). *สารคดี : กลวิธีการเขียนและแนวการวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สุวีริยาสาส์น.
- วรรณวรงค์ เจริญพันธ์. (๒๕๔๒). *การศึกษาพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. อัดสำเนา.
- วรรณศิริ ตั้งพงศศิริ. (๒๕๔๔). *พระนิพนธ์ประเภทสารคดีที่ท่องเที่ยวของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. อัดสำเนา.
- วิศา นุ่นประการ. (๒๕๔๕). *การวิเคราะห์สารคดีของธีรภาพ โลหิตกุล*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วัลยา ช่างขวัญยืน. (๒๕๔๐). *ภาษากับการสื่อสาร*. นครปฐม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วินิตา ดิถียนต์. (๒๕๓๗). *เอกสารคำสอนวิชา ๔๑๑ ๒๒๕ วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิวิมล ผลิตตาภรณ์. (๒๕๔๔). *ลักษณะภาษาไทยในพระราชนิพนธ์ประเภทสารคดีที่ท่องเที่ยวในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรตี ใจสะอาด. (๒๕๔๒). *จดหมายเหตุนรายวัน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: ต้นเค้าการเขียนสารคดียุคแรกของไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (๒๕๓๗). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (๒๕๓๗). *วรรณคดีเกี่ยวกับขนบประเพณี*. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- (๒๕๔๓). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรีนติ้ง แมสโปรดักชั่น.
- สิทธา พินิจภูวดล. (๒๕๑๖). *การเขียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรีย์ ทวีอุดมทรัพย์. (๒๕๓๒). *การศึกษาวรรณกรรมประเภทสารคดีของหลวงวิจิตรวาทการ*. ปรินูญานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. อัดสำเนา.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (๒๕๔๑). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวศิริลักษณ์ ศรีกล้า
วันเดือนปีเกิด	๔ มีนาคม ๒๕๒๖
สถานที่เกิด	อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	๕๕/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านช้าง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๔๐
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. ๒๕๔๕	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพนัสนิคมวิทยาคาร จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. ๒๕๔๙	ศศ.บ. (ภาษาไทย) เกียรตินิยมอันดับ ๒ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๕๔	ศศ.ม. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

